

PRAKSISOVERSIGTER • SAMLET UDGAVE

Praksis fra *Ankestyrelsen*

Sociale klagesager – kontanthjælp, sygedagpenge, pension, arbejdsskade.

OVERSIGTER

13

AFGØRELSE

373

PERIODE

1991–2026

13 OVERSIGTER

Indhold

01	Ankestyrelsens prøvelse af kommunale skøn og serviceniveau	33 afg.
02	Barselsdagpenge og orlovsfordeling	32 afg.
03	BPA og kontant tilskud til handicaphjælpere	19 afg.
04	Børnetilskud og reelt enlig forsørger	15 afg.
05	Genoptagelse og forældelse i arbejdsskadesager	27 afg.
06	Handicapkompensation i erhverv – personlig assistance og hjælpemidler på arbejdspladsen	17 afg.
07	Handicapkompensation til børnefamilier – tabt arbejdsfortjeneste og aflastning	37 afg.
08	Handle-/opholdskommune og mellemkommunal refusion	34 afg.
09	Hjælpemidler og forbrugsgoder efter serviceloven	62 afg.
10	Magtanvendelse over for voksne med nedsat funktionsevne	16 afg.
11	Personlig og praktisk hjælp (hjemmehjælp)	28 afg.
12	Samvær og kontakt med anbragte børn	18 afg.
13	Socialpædagogisk støtte og botilbud til voksne	35 afg.

Hver oversigt er et selvstændigt kapitel med introduktion, principper, gennemgang, lovgrundlag og citerede afgørelser. Titlerne er klikbare, og kapitlerne findes også som bogmærker i PDF-læseren.

01

PRAKSISOVERSIGT · ANKESTYRELSEN

Praksisoversigt over Ankestyrelsens prøvelse af kommunale skøn og serviceniveau

Legalitetskontrol, hjemvisning og garantiforskrifter i Ankestyrelsens efterprøvelse af kommunale afgørelser efter retssikkerhedsloven

Version 1 Opdateret 29. maj 2026 33 afgørelser · 1997-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Når en borger klager over en kommunal afgørelse på det sociale område, prøver Ankestyrelsen som øverste klageinstans afgørelsen inden for de rammer, retssikkerhedsloven sætter. Denne praksisoversigt samler Ankestyrelsens principmeddelelser om, hvor langt prøvelsen rækker: Ankestyrelsen efterprøver retlige mangler og kontrollerer, at kommunens lovligt fastsatte serviceniveau og prioriteringer holder sig inden for loven og fraviges ved den konkrete, individuelle vurdering – men styrelsen sætter ikke sit eget skøn i stedet for kommunens valg af faktisk indsats, og det generelle serviceniveau kan slet ikke påklages, jf. [retssikkerhedsloven § 60, stk. 3](#). Oversigten viser, hvornår Ankestyrelsen hjemviser på grund af utilstrækkelig sagsoplysning, hvornår garantiforskrifter fører til ugyldighed, hvordan opsættende virkning håndteres – og hvordan domstolene, med Køge-sagen som det centrale eksempel, har efterprøvet de samme grænser.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Ankestyrelsen prøver som hovedregel kun retlige spørgsmål (legalitetskontrol), jf. retssikkerhedsloven § 69, stk. 1 – fuld prøvelse er forbeholdt bl.a. børne- og ungeudvalgets afgørelser efter barnets lov, magtanvendelse og arbejdsskadesager (§ 69, stk. 2).
- 02** Det generelle serviceniveau kan ikke påklages (§ 60, stk. 3), men Ankestyrelsen kan altid efterprøve, om en kvalitetsstandard, der er anvendt i en konkret afgørelse, er lovlig og saglig.
- 03** Ankestyrelsen accepterer, at kommunen lovligt fastsætter et serviceniveau ud fra faglige og økonomiske hensyn – men kun som et vejledende udgangspunkt, der skal kunne fraviges efter en konkret og individuel vurdering.
- 04** Ankestyrelsen kræver, at kommunen fraviger serviceniveauet, når borgerens individuelle behov nødvendiggør det, og at en fravigelse i både nedadgående og opadgående retning begrundes.
- 05** Ankestyrelsen hjemviser, når kommunens faglige skøn ikke er underbygget af tilstrækkelige faktiske oplysninger (officialprincippet, § 10).

- 06** Ankestyrelsen afviser at sætte sit eget skøn i stedet for kommunens valg af konkret tilbud (faktisk forvaltningsvirksomhed), men efterprøver, om alle relevante kriterier er inddraget, og om vægtningen følger almindelige retsgrundsætninger.
- 07** Ankestyrelsen anser inddragelse af barnet, partshøring, notatpligt og begrundelse som garantiforskrifter, hvis tilsidesættelse skaber en formodning for ugyldighed – medmindre det konkret kan udelukkes, at fejlen har påvirket resultatet.
- 08** Ankestyrelsen lægger vægt på borgerens behov frem for ønsker; egne præferencer om bolig, indretning eller bestemt tilbud kan ikke tilsidesætte en i øvrigt egnet løsning.
- 09** Klage har som udgangspunkt ikke opsættende virkning (§ 72, stk. 1); undtagelserne er snævre og knytter sig især til anbringelsessted, hjemgivelse og botilbud.
- 10** Mangelfuld begrundelse suspenderer klagefristen, så fristen først løber, når en fyldestgørende begrundelse er givet.

Prøvelsens to spor: legalitetskontrol som hovedregel, fuld prøvelse som undtagelse

Ankestyrelsens prøvelse hviler på en grundlæggende sondring i [retssikkerhedsloven § 69](#). Hovedreglen i stk. 1 er, at **Ankestyrelsen kun kan efterprøve retlige spørgsmål**:

Ankestyrelsen kan efterprøve retlige spørgsmål, jf. dog stk. 2.

Fuld prøvelse – hvor styrelsen frit kan vurdere både jura og det faglige skøn – er efter [§ 69, stk. 2](#) forbeholdt nærmere opregnede sagstyper, navnlig børne- og ungeudvalgets afgørelser efter barnets lov, afgørelser om magtanvendelse efter serviceloven samt arbejdsskadesager fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring. I de øvrige, almindelige sociale sager er prøvelsen altså en **legalitetskontrol** af det kommunale skøn.

Legalitetskontrollen er imidlertid intensiv. Ankestyrelsen efterprøver ikke blot, om afgørelsen er hjemlet, men også om selve grundlaget for skønnet er lovligt. Det blev udførligt formuleret i **157-12** om skift af dagbehandlingstilbud, hvor styrelsen samtidig afgrænsede prøvelsen over for kommunens **faktiske forvaltningsvirksomhed** og det selvstændige handlerum i [retssikkerhedsloven § 15](#):

De Sociale Nævn og Ankestyrelsen kan dog efterprøve, om de kriterier, der danner grundlag for en kommunal afgørelse, er lovlige, herunder om alle relevante kriterier er inddraget i vurderingen, og om prioriteringen og vægtningen mellem kriterierne er foretaget i overensstemmelse med almindelige retsprincipper.

I **157-12** kunne nævnet derfor **ikke** vælge, hvilket konkret tilbud kommunen skulle give (faktisk forvaltningsvirksomhed), men kunne tilsidesætte afgørelsen, fordi hensynet til børnenes tarv og behov for kontinuitet ikke var tilstrækkeligt inddraget.

At prøvelsens **intensitet** afhænger af sagstypen og ikke af afgørelsens form, fremgår af **C-32-01**, hvor Ankestyrelsen forkastede et amts argument om, at et visitationsudvalgs indstilling begrænsede prøvelsen:

Ankestyrelsen fandt således ikke, at nævnet var begrænset i sin adgang til at efterprøve amtskommunens afgørelse jf. retssikkerhedsloven § 60, stk. 1, uanset at afgørelsen er truffet på grundlag af indstilling fra et visitationsudvalg.

Grænsen for, hvad der overhovedet kan påklages, trækkes i § 60. Klageadgangen efter stk. 1 omfatter kommunalbestyrelsens konkrete afgørelser over for den enkelte borger, jf. R-3-07, hvor selv en matchkategorisering kunne påklages, fordi den indgik som integreret del af en materiel afgørelse om virksomhedspraktik. I R-7-06 fastslog Ankestyrelsen tilsvarende, at et afslag på tilbagebetaling af for meget opkrævet servicebetaling kunne påklages, netop fordi det ikke vedrørte serviceniveauet, men beregningsprincipper og en frists lovlighed. Modstykket er § 60, stk. 3, der afskærer klage over det generelle serviceniveau:

Afgørelser om det generelle serviceniveau, herunder hvilke tilbud og pladser der skal være til rådighed i kommunen og takster for tilbuddene, kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

LOV	Retssikkerhedsloven § 15	Retssikkerhedsloven § 60, stk. 1, 3	Retssikkerhedsloven § 69
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Nævnets kompetence ved skift af dagbehandlingstilbud: Efterprøvelse af kriterier, men ikke valg af konkret tilbud		
	01.01.2012		
	Ankestyrelsen · Ankestyrelsens kompetence til at efterprøve kommunale kvalitetsstandarder for praktisk hjælp og kravet om konkret, individuel vurdering		
	01.01.2012		
	Ankestyrelsen · Klageadgang over matchgruppeplacering når den indgår i en materiel afgørelse om beskæftigelsestilbud		
	01.01.2007		
	Ankestyrelsen · Klageadgang: Tilbagebetaling af for meget betalt servicebetaling på plejehjem var omfattet af Socialt Nævns kompetence		
	01.01.2006		
	Ankestyrelsen · Fuld efterprøvelse af afgørelse om særligt dagtilbud efter visitationsudvalgs indstilling		
	01.01.2001		

Serviceniveau og kvalitetsstandard er kun et udgangspunkt – ikke en facitliste

Det bærende princip i hele praksisområdet er, at en kommune lovligt må fastsætte et **generelt, vejledende serviceniveau** efter serviceloven § 138, men at serviceniveauet aldrig kan træde i stedet for den konkrete og individuelle vurdering, jf. serviceloven § 1, stk. 3.

I den ledende 20-15 fik en multisyg borger fastholdt rengøring efter en kvalitetsstandard på 65,5 m², uden at kommunen havde inddraget borgerens brug af rollator og kørestol og de faktiske boligforhold. Ankestyrelsen hjemviste og fastslog principielt:

Kommunen skal altid foretage en konkret og individuel vurdering af den enkelte borgers behov for hjælp til rengøring, og hvis borgerens behov nødvendiggør det, skal serviceniveauet i kvalitetsstandarden fraviges.

Forholdet mellem klagebegrænsningen og prøvelsen blev præciseret i 82-12. Selvom det generelle serviceniveau ikke kan påklages, kan Ankestyrelsen efterprøve kvalitetsstandarden, når den er anvendt i en konkret sag:

Bestemmelsen i retssikkerhedsloven § 60, stk. 3, om afgørelser om det generelle serviceniveau, afskærer ikke klageinstanserne fra at tage stilling til kvalitetsstandarden i forbindelse med konkrete afgørelser i forhold til borgeren.

Samme sag fastslog, at den konkrete vurdering skal rumme både objektive og subjektive kriterier – "borgerens mere subjektivt prægede forhold, såsom værdighed, integritet og personlige glæde" og muligheden for "et så normalt liv som muligt".

Mønsteret er bekræftet og strammet i nyere praksis. I praksisændringen **25-24** vendte Ankestyrelsen – efter [FOB 2024-19](#) – tilbage til linjen om, at en kommune ikke generelt kan fravælge en "kan"-bestemmelse:

Kommunen kan inden for lovens rammer fastsætte et generelt og vejledende serviceniveau om kommunens brug af behandlingstilbud efter servicelovens § 102.

Kommunen kan ikke undlade at tage stilling til, om borgeren opfylder betingelserne i servicelovens § 102 med henvisning til, at borgeren må søge at få dækket den ansøgte hjælp efter aktivlovens §§ 81 eller 82.

I [5-22](#) blev en kommunal retningslinje endda kendt **ugyldig**, fordi den på forhånd udelukkede en lovbestemt målgruppe – et eksempel på, at Ankestyrelsen kontrollerer selve lovligheden af de kriterier, kommunen lægger til grund. Ombudsmanden har formuleret den samme grænse i [FOB 2024-19](#): "Et serviceniveau kan dog ikke tilsidesætte kravet om en konkret, individuel vurdering i den enkelte sag", og Retssikkerhedsvejledningen ([retssikkerhedsvejledningen](#)) fastslår, at "[k]ommunen skal begrunde en fravigelse fra serviceniveauet i såvel nedadgående som opadgående retning".

Domstolene har bekræftet balancen. I [Køge-sagen](#) accepterede Højesterets flertal, at kommunen lovligt kan nedsætte serviceniveauet for hjemmehjælp af økonomiske hensyn, men understregede samtidig, at "[k]valitetsstandarder fritager dog ikke kommunen for pligten til altid at foretage en konkret, individuel vurdering af den enkelte borgers behov".

LOV

[Retssikkerhedsloven § 60, stk. 3](#)
[Serviceloven § 1, stk. 3](#)
[Serviceloven § 83](#)
[Serviceloven § 102](#)
[Serviceloven § 138](#)

PRAKSIS	Højesteret · Kommunalbestyrelsens skøn ved fastsættelse af serviceniveau for hjemmehjælp (Køge-sagen)	23.05.2013
	Ankestyrelsen · Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau	09.12.2024
	Ankestyrelsen · Kommuners forpligtelse til at fastsætte lovlige og offentliggjorte retningslinjer for merudgiftsgodtgørelse	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal	01.01.2015
	Ankestyrelsen · Ankestyrelsens kompetence til at efterprøve kommunale kvalitetsstandarder for praktisk hjælp og kravet om konkret, individuel vurdering	01.01.2012

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på, når kommunens skøn efterprøves

§ 3

På tværs af principmeddelelserne tegner der sig et fast vurderingsmønster for, hvad der afgør udfaldet, når Ankestyrelsen prøver et kommunalt skøn:

- **Er den konkrete, individuelle vurdering reelt foretaget?** Ankestyrelsen lægger afgørende vægt på, om kommunen har inddraget borgerens samlede funktionsnedsættelse og faktiske forhold. I [20-15](#) var det

udslagsgivende, at boligforhold og hjælpemiddelbrug ikke var indgået; en standardiseret udmåling og et krav om lægelig dokumentation for allergi var ikke nok.

- **Behovets karakter frem for borgerens ønsker.** I boligskiftesagen [24-24](#) blev kommunens anvisning stadfæstet, fordi den anviste bolig dækkede behovet som følge af funktionsnedsættelsen, selvom den ikke opfyldte alle borgerens ønsker:

Det følger af vores praksis, at det ved anvisning af bolig er afgørende, at boligen, eventuelt med en bevilget boligindretning, kan anses som egnet som opholdssted. Det kan medføre, at ansøgeren ikke kan få alle ønsker til boligens indretning og beliggenhed opfyldt.

- **Det dokumenterede behov, ikke utryghed alene.** I [11-24](#) blev afslag på rådighedstimer stadfæstet, fordi der ikke var et reelt hjælpebehov: "Der udmåles ikke rådighedstimer alene for at skabe tryghed for borgeren".
- **Subsidiaritet og dobbeltkompensation.** Ankestyrelsen efterprøver, om borgeren allerede er kompenseret efter anden lovgivning eller som led i et botilbud, og om prioriteringen mellem ydelser er lovlig – jf. [25-24](#) om § 102's forrang frem for aktivloven.
- **Hensynet til barnets tarv og kontinuitet.** I [157-12](#) blev kommunens afgørelser tilsidesat, fordi børnenes behov for stabilitet ikke var tilstrækkeligt vægtet.
- **Saglige grænser for kommunale vilkår.** I [C-60-03](#) kunne kommunen ikke betinge midlertidigt husly af, at familien var boligsøgende i hele landet, når der var væsentlig lokal tilknytning.

Gennemgående afviser Ankestyrelsen at sætte sit eget skøn i stedet for kommunens, hvor loven overlader kommunen et reelt skøn. Prøvelsen retter sig mod, om **alle relevante (og kun saglige) kriterier er inddraget**, om obligatoriske hensyn er medtaget, og om vægtningen følger almindelige retsgrundsætninger – den proportionalitetsvurdering, der behandles nærmere under [proportionalitetsprincippet-forvaltning](#).

LOV	Retssikkerhedsloven § 69	Service_loven § 102	Service_loven § 116, stk. 1
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau		
	Ankestyrelsen · Kommunens pligt til at anvise egnet lejebolig ved afslag på boligindretning og boligsift til borgere med nedsat funktionsevne		
	Ankestyrelsen · Udmåling af rådighedstimer i kontante tilskudsordninger og BPA-ordninger: Kriterier for aktiv tid versus sporadisk behov		
	Ankestyrelsen · Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal		
	Ankestyrelsen · Nævnets kompetence ved skift af dagbehandlingstilbud: Efterprøvelse af kriterier, men ikke valg af konkret tilbud		
	Ankestyrelsen · Ret til midlertidigt husly og grænser for kommunale krav om landsdækkende boligsøgning		

Hjemvisning ved utilstrækkelig sagsoplysning – officialprincippet (§ 4 10)

Det hyppigste udfald, når Ankestyrelsen finder en retlig mangel uden at kunne afgøre sagen materielt, er **hjemvisning** til kommunen, jf. [retssikkerhedsloven § 68, stk. 2](#). Den typiske begrundelse er, at

kommunens faglige vurdering ikke er underbygget af tilstrækkelige faktiske oplysninger, hvilket strider mod officialprincippet i [retssikkerhedsloven § 10](#) – det generelle indhold heraf er beskrevet under [officialprincippet](#).

Mønsteret ses tydeligt i [11-24](#), hvor en BPA-sag blev hjemvist, fordi kommunens faglige vurdering ikke var tilstrækkeligt underbygget af faktuelle oplysninger om borgerens natlige støttebehov. I boligstøttesagen [5-25](#) blev sag 2 hjemvist, da Udbetaling Danmark ikke havde foretaget en helhedsvurdering af, om borgerens hjælpemidler samlet set optog tilstrækkelig plads – netop med henvisning til oplysningspligten efter § 10. Og i [24-24](#) blev sag 1 hjemvist, fordi kommunen havde forsømt at tage stilling til, om borgeren var berettiget til hjælp til anden bolig.

Officialprincippet rummer også et **beviskrav**. I [67-11](#) hjemviste Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg en standsning af sygedagpenge, fordi dokumenterede uregelmæssigheder i kommunens postforsendelse svækkede formodningen for, at et brev var kommet frem; kommunen skulle undersøge sin afsendelsesprocedure nærmere, før den kunne lægge til grund, at borgeren havde undladt at medvirke. Som ombudsmanden har formuleret det, indebærer officialprincippet, at myndigheden skal tilvejebringe "et tilstrækkeligt fyldestgørende – retligt og faktisk – grundlag til at der kan træffes en fuldt forsvarlig og lovlig afgørelse".

LOV	Retssikkerhedsloven § 10	Retssikkerhedsloven § 68, stk. 2	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Forhøjet boligstøtte til stærkt bevægelseshæmmede: Psykisk/kognitiv funktionsnedsættelse og servicehund kan berettige til støtte		29.04.2025
	Ankestyrelsen · Kommunens pligt til at anvise egnet lejebolig ved afslag på boligindretning og boligsift til borgere med nedsat funktionsevne		06.12.2024
	Ankestyrelsen · Udmåling af rådighedstimer i kontante tilskudsordninger og BPA-ordninger: Kriterier for aktiv tid versus sporadisk behov		01.01.2024
	Ankestyrelsen · Manglende bevis for modtagelse af sygedagpenge-brev ved dokumenterede uregelmæssigheder i kommunens postforsendelse		01.01.2011

Garantiforskrifter, ugyldighed og den konkrete

§ 5 væsentlighedsvurdering

Ud over selve skønnet efterprøver Ankestyrelsen, om kommunen har overholdt de **garantiforskrifter**, der skal sikre afgørelsens rigtighed. Den klassiske formulering findes i [F-3-03](#) om notatpligt og partshøring:

Ankestyrelsen lagde vægt på, at reglerne om notatpligt og reglerne om partshøring, jf. almindelige forvaltningsretlige grundsætninger, var garantiforskrifter. Hvis en sådan forskrift blev tilsidesat, svigtede en garanti for afgørelsens rigtighed, og der gjaldt derfor en formodning om, at afgørelsen var påvirket af fejlen og dermed ugyldig.

Denne **formodningsregel** anvendes på en række forskellige forskrifter:

Garantiforskrift	Sag	Lovgrundlag	Udfald
Inddragelse af barnet ved direkte kontakt	9-25	barnets lov § 5	Ophævelse (sag 1)
Krav til indstilling om anbringelse	10-24	barnets lov § 51	Ophævelse
Borgerinddragelse før standsning	R-4-07	retssikkerhedsloven § 4	Ophævelse

Vurdering af erhvervsrettede foranstaltninger	D-14-08 / R-1-06	retssikkerhedsloven § 7 a	Hjemvisning
Tilbud om møde før afslag	P-30-04	pensionsloven § 20, stk. 3	Hjemvisning
Partshøring / stillingtagen til indsigelse	72-16	forvaltningsloven § 19	Ophævelse

I inddragelsessagen [9-25](#) fastslog Ankestyrelsen, at hovedreglen om samtale og anden direkte kontakt i [barnets lov § 5, stk. 3](#) kun kan fraviges i helt særlige tilfælde, jf. [§ 5, stk. 4](#): "Et helt særligt tilfælde foreligger, hvis barnets alder eller andre forhold i afgørende grad taler imod inddragelse ved direkte kontakt." Hvor kommunen uberettiget havde undladt at høre to børn på 8 og 9 år, blev afgørelsen ophævet:

Vi vurderer derfor, at den manglende direkte inddragelse ikke kan udelukkes at have haft indflydelse på resultatet af kommunens afgørelse. På den baggrund ophæver vi kommunens afgørelse.

Tilsvarende skærpede [10-24](#) kravene til kommunens indstilling til børne- og ungeudvalget, som blev anset for en garantiforskrift; manglende redegørelse for mindre indgribende indsatser førte til ophævelse.

Formodningen for ugyldighed kan dog **afkræftes**. Det centrale forbehold er, at en fejl kun fører til ugyldighed, hvis det ikke kan udelukkes, at den har haft betydning for resultatet. I [207-11](#) blev fire sagsbehandlingsfejl konstateret, men afgørelsen blev ikke annulleret, da fejlene konkret var uden betydning. I [A-5-08](#) var en tandlægekonsulent inhabil, men manglen var afhjulpet under klagebehandlingen. Og [82-12](#) viser, at en oprindeligt mangelfuld begrundelse kunne repareres ved et efterfølgende visitationsbesøg. Den konkrete væsentlighedsvurdering er også slået fast af Højesteret, gengivet i Ankestyrelsens principmeddelelse [D-20-05](#):

Højesteret finder, at disse mangler ikke i sig selv kan føre til, at kommunens afgørelse om at standse udbetalingen af sygedagpenge er ugyldig.

LOV

Barnets lov § 5, stk. 3, 4

Barnets lov § 51

Forvaltningsloven § 19

Retssikkerhedsloven § 4

Retssikkerhedsloven § 7a

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Inddragelse af barnet/ungen: Betingelser for at fravige kravet om direkte kontakt i Barnets lov03.06.2025

Ankestyrelsen · Særligt høje krav til kommunens indstilling ved anbringelse uden samtykke af ufødt barn umiddelbart efter fødslen (Garantiforskrift)01.01.2024

Ankestyrelsen · Partshøring: Udbetaling Danmark skal træffe formel afgørelse, når borger gør indsigelse mod agterskrivelse om pension01.01.2016

Ankestyrelsen · Ankestyrelsens kompetence til at efterprøve kommunale kvalitetsstandarder for praktisk hjælp og kravet om konkret, individuel vurdering01.01.2012

Ankestyrelsen · Rimelig partshøringsfrist: Syv dage mellem jul og nytår var urimeligt kort, og myndighed må ikke stille krav om skriftlighed uden lovhjemmel01.01.2011

Ankestyrelsen · Standsning af sygedagpenge: Ugyldig afgørelse grundet manglende vurdering af fortsatte erhvervsrettede foranstaltninger (§ 7a garantiforskrift)01.01.2008

Ankestyrelsen · Inhabilitet ved tandlægekonsulent, når denne selv undersøger borgeren01.01.2008

Ankestyrelsen · Ugyldighed af afgørelse om standsning af hjælperordning grundet manglende borgerinddragelse (Garantiforskrift)01.01.2007

Ankestyrelsen · Krav om inddragelse af faglig organisation ved ophør af sygedagpenge: Tidsmæssig sammenhæng som garantiforskrift01.01.2006

Ankestyrelsen · Mangelfuld sagsbehandling i sygedagpengesag fører ikke automatisk til ugyldighed af ophørsafgørelse01.01.2005

Ankestyrelsen · Ugyldighed af førtidspensionsafslag grundet manglende tilbud om møde (Garantiforskrift)

01.01.2004

Ankestyrelsen · Notatpligt og partshøring som garantiforskrifter: Ugyldighed ved manglende notering af mundtlige oplysninger i sag om tabt arbejdsfortjeneste

01.01.2003

§ 6 Mangelfuld begrundelse forlænger klagefristen

En særlig konsekvens af begrundelseskravet i [forvaltningsloven §§ 22 og 24](#) er, at en utilstrækkelig begrundelse suspenderer klagefristen. De generelle krav til begrundelse behandles under [begrundelse-forvaltning](#); her er pointen den fristmæssige virkning i Ankestyrelsens praksis.

I [O-4-98](#) fastslog Ankestyrelsen, at en tilbagebetalingserklæring er en skriftlig afgørelse, der skal opfylde formkravene:

Ankestyrelsen lagde ved afgørelsen til grund, at en tilbagebetalingserklæring måtte anses for at være en skriftlig afgørelse, som skulle opfylde formkravene i henhold til forvaltningslovens §§ 22 og 24.

En ren henvisning til en lovbestemmelse er ikke nok i en skønsmæssig afgørelse – kommunen skal angive de bestemmende hovedhensyn. I de fire sager i [O-76-97](#) blev en henvisning alene til en generel paragraf anset for utilstrækkelig, "idet de nærmere omstændigheder, der havde medført, at tilfældet var henført under bestemmelsen, ikke var angivet". Konsekvensen er, at klagefristen forlænges. I [B-3-03](#) blev det udtrykt sådan:

En utilstrækkelig begrundelse af en afgørelse medførte en forlængelse af klagefristen, således at klagefristen først begyndte at løbe fra det tidspunkt, hvor afgørelsen var tilstrækkeligt begrundet.

[B-3-03](#) viser samtidig, at klageinstansen kan efterprøve det bagvedliggende krav, selv når klagen formelt kun angik betalingsordningen, fordi de oprindelige afgørelser led af væsentlige retlige mangler. Spørgsmål om genoptagelse i forvaltningen behandles nærmere under [genoptagelse-forvaltning](#).

LOV	Forvaltningsloven § 22	Forvaltningsloven § 24	Retssikkerhedsloven § 67
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Nævns kompetence til at efterprøve det bagvedliggende tilbagebetalingskrav, når klagen kun vedrører betalingsordningen, og klagefrist ved mangelfuld begrundelse		
	01.01.2004		
	Ankestyrelsen · Krav til begrundelse i afgørelser om tilbagebetaling og betydning for klagefristens overholdelse		
	01.01.1998		
	Ankestyrelsen · Utilstrækkelig begrundelse i tilbagebetalingserklæring for kontanthjælp forlænger klagefristen		
	01.01.1997		

§ 7 Opsættende virkning og formandsafgørelser (§ 72)

Spørgsmålet om, hvorvidt en afgørelse skal sættes i bero, mens klagen behandles, afgøres efter [retssikkerhedsloven § 72](#). Hovedreglen i [§ 72, stk. 1](#) er klar:

Klage over en afgørelse har ikke opsættende virkning, jf. dog stk. 2-7.

Undtagelserne er snævre og lovbestemte – de knytter sig især til valg og ændring af anbringelsessted, hjemgivelse, optagelse i botilbud uden samtykke og tilbagebetaling af boligstøtte. Uden for de lovbestemte tilfælde kan opsættende virkning kun tillægges undtagelsesvist. I [R-6-03](#) fastslog Ankestyrelsen først, at et afslag på opsættende virkning i sig selv er en afgørelse, der kan påklages, og dernæst, at vurderingen beror på, om

klageadgangen ellers gøres illusorisk, eller om fuldbyrdelsen vil få **vidtrækkende konsekvenser**. Konkret blev en klage over inddragelse af bilstøtte tillagt opsættende virkning på grund af borgerens helbred og uklarheden om alternative transportordninger.

Reglerne fortolkes efter deres formål. I 21-13 udvidede Ankestyrelsen anvendelsesområdet for opsættende virkning til også at omfatte ændring af anbringelsessted under efterværn, båret af kontinuitetsbetragtningerne i forarbejderne:

Vi vurderer, at reglerne om opsættende virkning ved afgørelse om ændring af anbringelsessted og ved afgørelse om afslag på døgnophold efter det fyldte 18. år i et anbringelsessted må fortolkes udvidende, således at bestemmelserne også omfatter afgørelse om ændring af anbringelsessted under efterværn.

C-6-03 afklarede grænsen for **formandsafgørelser**: et nævn kunne ikke tillægge sin egen afgørelse opsættende virkning, når afgørelsen blot tiltrådte en tidligere truffet formandsafgørelse, som underinstansen var forpligtet til at følge:

Ankestyrelsen lagde herved lagt vægt på, at underinstansen ifølge retssikkerhedsloven § 72, stk. 1 er forpligtet til at følge formandens afgørelse og at der ikke ses at være hjemmel til at afvente, at sagen behandles på nævnsmøde.

LOV

[Retssikkerhedsloven § 72, stk. 1](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Klage over ændring af anbringelsessted under efterværn har opsættende virkning 01.01.2013**Ankestyrelsen** · Friværdis ved boligsift: Støtte efter serviceloven er formueafhængig, og opsættende virkning af formandsafgørelse 01.01.2003

Klagebehandling, sagsgang og praksiskoordinering ved

§ 8 Ankestyrelsen

Klagesagens vej til Ankestyrelsen begynder med en **genvurdering (remonstration)** i kommunen efter [retssikkerhedsloven § 66](#): klagen afleveres først til kommunen, der vurderer, om der er grundlag for at give klageren helt eller delvist medhold, og ellers sender sagen videre med begrundelse for afgørelsen og genvurderingen.

Ved selve afgørelsen er Ankestyrelsen efter [§ 68, stk. 1](#) "ikke bundet af parternes påstande og er uafhængig af instruktioner vedrørende afgørelsen af den enkelte sag". Efter [§ 68, stk. 2](#) kan afgørelsen "gå ud på afvisning, stadfæstelse, hjemvisning, ophævelse eller ændring af den afgørelse, der er klaget over". Ankestyrelsens afgørelser er **bindende** for kommunen.

Hvilke regler i retssikkerhedsloven der finder anvendelse, afhænger af sagsområdet.

[Retssikkerhedsbekendtgørelsen](#) og [bekendtgørelse om forretningsorden for Ankestyrelsen](#) fastlægger bl.a., at §§ 67-70 og § 72 anvendes på en lang række love. Sager af **principiel eller generel betydning** afgøres på møde med beskikkede medlemmer, og på beskæftigelsesområdet i Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg, jf. [retssikkerhedsloven § 59 a](#).

Ankestyrelsens særlige rolle som **praksiskoordinator** følger af [retssikkerhedsloven § 76](#):

Ankestyrelsen har pligt til på landsplan at koordinere, at afgørelser, som kan indbringes for Ankestyrelsen eller Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg, træffes i overensstemmelse med lovgivningen.

Det er i kraft af denne koordineringsforpligtelse, at Ankestyrelsen udsender **principmeddelelser**, og at styrelsen kan ændre praksis, når der er behov for det. Et markant eksempel er [25-24](#), hvor en tidligere principmeddelelse (4-23) blev ophævet, og praksis vendte tilbage til den hidtidige linje efter ombudsmandens redegørelse i [FOB 2024-19](#). Principmeddelelser bygger ofte videre på tidligere afgørelser – fx henviser [20-15](#) udtrykkeligt til 82-12 – hvilket viser den interne præcedensvirkning.

Historisk blev klagebehandlingen på det sociale område varetaget af de sociale nævn og beskæftigelsesankenævn med Ankestyrelsen som øverste instans, der kunne tage principielle sager op. Ved strukturreformen af klagesystemet i 2013 blev nævnene nedlagt, og al klagebehandling samlet i Ankestyrelsen – en ændring, der fremgår af lovhistorikken til [retssikkerhedsloven § 60](#). At klageinstansen kan inddrage retlige mangler ud over det påklagede, illustreres af [B-3-03](#), og at en konkret afgørelse skal afgrænses over for det rent generelle, af [R-7-06](#).

LOV

[Retssikkerhedsloven § 59a](#)[Retssikkerhedsloven § 66](#)[Retssikkerhedsloven § 68](#)[Retssikkerhedsloven § 76](#)

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau	09.12.2024
	Ankestyrelsen · Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal	01.01.2015
	Ankestyrelsen · Klageadgang: Tilbagebetaling af for meget betalt servicebetaling på plejehjem var omfattet af Socialt Nævns kompetence	01.01.2006
	Ankestyrelsen · Nævns kompetence til at efterprøve det bagvedliggende tilbagebetalingskrav, når klagen kun vedrører betalingsordningen, og klagefrist ved mangelfuld begrundelse	01.01.2004

§ 9 Sammenhæng med domstolspraksis

Ankestyrelsens afgørelser kan indbringes for domstolene efter [grundloven § 63](#), og domstolene efterprøver, om Ankestyrelsen og kommunen har overholdt de samme prøvelses- og sagsbehandlingskrav, som styrelsen selv håndhæver. Ombudsmandspraksis på samme felt er samlet under [ombudsmandens-udtalelser](#).

Det centrale eksempel er [Køge-sagen](#) (Højesteret, 2013), der bekræfter selve grundbalancen: kommunen har "et betydeligt skøn baseret på både faglige og økonomiske hensyn" ved fastsættelse af kvalitetsstandarder, men kvalitetsstandard "fritager dog ikke kommunen for pligten til altid at foretage en konkret, individuel vurdering". Dommen blev afgjort 3-2, hvor mindretallet ville have anset afslagene for ugyldige, fordi de reelt alene var begrundet i en strammere standard, uanset uændret funktionsniveau – en illustration af, hvor tæt grænsen mellem lovlig prioritering og utilstrækkelig konkret vurdering ligger.

At sagsbehandlingsfejl ikke automatisk fører til ugyldighed, men beror på en konkret væsentlighedsvurdering, er fastslået af Højesteret og gengivet i Ankestyrelsens principmeddelelse [D-20-05](#): manglende helhedsvurdering og opfølgingsplan kunne "ikke i sig selv" gøre afgørelsen om at standse sygedagpenge ugyldig.

Domstolsprøvelsens bredde fremgår af [BS-38130/2022-HJR](#), hvor det var udgangspunktet, at hele det grundlag, der er indgået i myndighedens behandling af sagen, frit kan inddrages under retssagen, jf. [grundloven § 63](#). Sagen viser også det typiske mønster, hvor Ankestyrelsen selv genoptager og hjemviser en sag administrativt, når der opstår tvivl om, hvorvidt den er tilstrækkeligt oplyst.

Endelig viser landsretspraksis, at domstolene også prøver de økonomiske rammer, kommunen sætter. I [BS-3786/2020-VLR](#) fandt Vestre Landsret, at Brønderslev Kommunes afregningspriser til en privat leverandør af hjemmehjælp var i strid med servicelovens krav om, at prisen skal afspejle de faktiske omkostninger – et område, der ligger uden for nævnssystemets prøvelse af konkrete borgerafgørelser, men inden for domstolenes kontrol med kommunens administration.

LOV	Grundloven § 63	Serviceloven § 83	
PRAKSIS	Højesteret · Fremlæggelse af beviser i arbejdsskadesag: Skriftlige vidneerklæringer vs. administrativt grundlag		24.01.2023
	Højesteret · Kommunalbestyrelsens skøn ved fastsættelse af serviceniveau for hjemmehjælp (Køge-sagen)		23.05.2013
	Landsretten · Vestre Landsret: Brønderslev Kommunes afregningspriser for hjemmehjælp var i strid med Serviceloven		05.07.2021
	Ankestyrelsen · Mangelfuld sagsbehandling i sygedagpengesag fører ikke automatisk til ugyldighed af ophørsafgørelse		01.01.2005

§ 10 Sammenfatning: rammerne for Ankestyrelsens prøvelse

Ankestyrelsens prøvelse af kommunale skøn og serviceniveau kan sammenfattes i nogle få, gennemgående linjer:

- **Prøvelsens intensitet er todelt.** I de fleste sociale sager prøver Ankestyrelsen kun retlige spørgsmål ([retssikkerhedsloven § 69, stk. 1](#)); fuld prøvelse er forbeholdt bl.a. børne- og ungeudvalgssager, magtanvendelse og arbejdsskade ([§ 69, stk. 2](#)). Det generelle serviceniveau kan slet ikke påklages ([§ 60, stk. 3](#)).
- **Serviceniveauet er et udgangspunkt, ikke en grænse.** Ankestyrelsen accepterer lovligt fastsatte, vejledende serviceniveauer ([serviceloven § 138](#)), men kræver, at de fraviges ved den konkrete, individuelle vurdering, jf. [20-15](#), [25-24](#) og [Køge-sagen](#).
- **Hjemvisning frem for substitution.** Hvor sagen er utilstrækkeligt oplyst, hjemviser Ankestyrelsen efter officialprincippet ([§ 10](#)) i stedet for at sætte sit eget skøn i stedet for kommunens valg af konkret indsats.
- **Garantiforskrifter beskytter rigtigheden.** Tilsidesættelse af inddragelse, partshøring, notatpligt og begrundelse skaber en formodning for ugyldighed, der dog kan afkræftes ved en konkret væsentlighedsvurdering ([F-3-03](#), [D-20-05](#)).
- **Domstolene trækker de samme grænser.** Højesteret og landsretterne efterprøver, om kommunen og Ankestyrelsen har holdt sig inden for skøns- og sagsbehandlingskravene, og bekræfter i det væsentlige nævnssystemets linje.

Samlet set er Ankestyrelsens rolle at sikre, at det kommunale skøn udøves inden for lovens rammer, hviler på et fyldestgørende grundlag og altid munder ud i en reel, individuel vurdering – uden at styrelsen overtager den prioritering og opgavetilrettelæggelse, som er kommunalbestyrelsens ansvar.

LOV	Retssikkerhedsloven § 10	Retssikkerhedsloven § 60, stk. 3	Retssikkerhedsloven § 69
	Serviceloven § 138		
PRAKSIS	Højesteret · Kommunalbestyrelsens skøn ved fastsættelse af serviceniveau for hjemmehjælp (Køge-sagen)		23.05.2013

Ankestyrelsen · Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau	09.12.2024
Ankestyrelsen · Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal	01.01.2015
Ankestyrelsen · Mangelfuld sagsbehandling i sygedagpengesag fører ikke automatisk til ugyldighed af ophørsafgørelse	01.01.2005
Ankestyrelsen · Notatpligt og partshøring som garantiforskrifter: Ugyldighed ved manglende notering af mundtlige oplysninger i sag om tabt arbejdsfortjeneste	01.01.2003

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Barnets lov § 5	stk. 3, 4	Forvaltningsloven § 24	
Retssikkerhedsloven § 10		Retssikkerhedsloven § 60	stk. 1, 3
Retssikkerhedsloven § 68		Retssikkerhedsloven § 69	
Retssikkerhedsloven § 72	stk. 1	Service-loven § 138	

MATERIALE Citerede afgørelser

32 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

2

24.01.2023	Fremlæggelse af beviser i arbejdsskadesag: Skriftlige vidneerklæringer vs. administrativt grundlag	bs-38130-2022-hjr
23.05.2013	Kommunalbestyrelsens skøn ved fastsættelse af serviceniveau for hjemmehjælp (Køge-sagen)	313-2012

LANDSRETTE · ANKEINSTANS

1

05.07.2021	Vestre Landsret: Brønderslev Kommunes afregningspriser for hjemmehjælp var i strid med Serviceloven	2059-2461
------------	---	-----------

ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

29

03.06.2025	Inddragelse af barnet/ungen: Betingelser for at fravige kravet om direkte kontakt i Barnets lov	9-25
29.04.2025	Forhøjet boligstøtte til stærkt bevægelseshæmmede: Psykisk/kognitiv funktionsnedsættelse og servicehund kan berettige til støtte	5-25
09.12.2024	Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau	25-24
06.12.2024	Kommunens pligt til at anvise egnet lejebolig ved afslag på boligindretning og boligskit til borgere med nedsat funktionsevne	24-24
01.01.2024	Udmåling af rådighedstimer i kontante tilskudsordninger og BPA-ordninger: Kriterier for aktiv tid versus sporadisk behov	11-24

01.01.2024	Særligt høje krav til kommunens indstilling ved anbringelse uden samtykke af ufødt barn umiddelbart efter fødslen (Garantiforskrift)	10-24
01.01.2022	Kommuners forpligtelse til at fastsætte lovlige og offentliggjorte retningslinjer for merudgiftsgodtgørelse	5-22
01.01.2016	Partshøring: Udbetaling Danmark skal træffe formel afgørelse, når borger gør indsigelse mod agterskrivelse om pension	72-16
01.01.2015	Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal	20-15
01.01.2013	Klage over ændring af anbringelsessted under efterværn har opsættende virkning	21-13
01.01.2012	Nævnets kompetence ved skift af dagbehandlingstilbud: Efterprøvelse af kriterier, men ikke valg af konkret tilbud	157-12
01.01.2012	Ankestyrelsens kompetence til at efterprøve kommunale kvalitetsstandards for praktisk hjælp og kravet om konkret, individuel vurdering	82-12
01.01.2011	Rimelig partshøringsfrist: Syv dage mellem jul og nytår var urimeligt kort, og myndighed må ikke stille krav om skriftlighed uden lovhjemmel	207-11
01.01.2011	Manglende bevis for modtagelse af sygedagpenge-brev ved dokumenterede uregelmæssigheder i kommunens postforsendelse	67-11
01.01.2008	Inhabilitet ved tandlægekonsulent, når denne selv undersøger borgeren	A-5-08
01.01.2008	Standsnings af sygedagpenge: Ugyldig afgørelse grundet manglende vurdering af fortsatte erhvervsrettede foranstaltninger (§ 7a garantiforskrift)	D-14-08
01.01.2007	Ugyldighed af afgørelse om standsning af hjælperordning grundet manglende borgerinddragelse (Garantiforskrift)	R-4-07
01.01.2007	Klageadgang over matchgruppeplacering når den indgår i en materiel afgørelse om beskæftigelsestilbud	R-3-07
01.01.2006	Klageadgang: Tilbagebetaling af for meget betalt servicebetaling på plejehjem var omfattet af Socialt Nævns kompetence	R-7-06
01.01.2006	Krav om inddragelse af faglig organisation ved ophør af sygedagpenge: Tidsmæssig sammenhæng som garantiforskrift	R-1-06
01.01.2005	Mangelfuld sagsbehandling i sygedagpengesag fører ikke automatisk til ugyldighed af ophørsafgørelse	D-20-05
01.01.2004	Nævns kompetence til at efterprøve det bagvedliggende tilbagebetalingskrav, når klagen kun vedrører betalingsordningen, og klagefrist ved mangelfuld begrundelse	B-3-03
01.01.2004	Ugyldighed af førtidspensionsafslag grundet manglende tilbud om møde (Garantiforskrift)	P-30-04
01.01.2003	Notatpligt og partshøring som garantiforskrifter: Ugyldighed ved manglende notering af mundtlige oplysninger i sag om tabt arbejdsfortjeneste	F-3-03
01.01.2003	Friværdis ved boligsættelse: Støtte efter serviceloven er formueafhængig, og opsættende virkning af formandsafgørelse	C-6-03

01.01.2003	Ret til midlertidigt husly og grænser for kommunale krav om landsdækkende boligsøgning	C-60-03
01.01.2001	Fuld efterprøvelse af afgørelse om særligt dagtilbud efter visitationsudvalgs indstilling	C-32-01
01.01.1998	Krav til begrundelse i afgørelser om tilbagebetaling og betydning for klagefristens overholdelse	0-4-98
01.01.1997	Utilstrækkelig begrundelse i tilbagebetalingserklæring for kontanthjælp forlænger klagefristen	0-76-97

02

PRAKSISOVERSIGT · ANKESTYRELSEN

Praksisoversigt over barselsdagpenge og orlovsfordeling

Ankestyrelsens principmeddelelser om orlovsfordeling, bopælskriteriet i § 21 b og udskudt forældreorlov efter § 23

Version 2 · Opdateret 8. sep. 2026 · 32 afgørelser · 1991-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Praksisoversigten samler Ankestyrelsens praksis som klageinstans over Udbetaling Danmark i sager om barselsdagpenge efter barselsloven – med vægt på fordelingen af orlov mellem forældrene efter 2022-reformen, bopælsforholdene på fødselstidspunktet, betingelserne for at udskyde forældreorlov og adgangen til ekstra uger i særlige situationer. Kernen udgøres af principmeddelelserne 2-24 (fordeling når forældrene ikke bor sammen), 7-23 (ligedeling og øremærket orlov) og 89-19/88-19 (udskydelse og forlængelse), suppleret af en lang række ældre principafgørelser om beskæftigelseskrav, beregning og frister. Gennemgående er, at Ankestyrelsen fortolker barselslovens skæringstidspunkter og øremærkningsregler strengt og objektivt, og at kritik af Udbetaling Danmarks vejledning og sagsbehandling gentagne gange udtales uden at ændre afgørelsens resultat.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Ankestyrelsen lægger CPR-registrets oplysninger om barnets og forældrenes bopæl på fødselstidspunktet til grund for fordelingen af orlov efter barselslovens § 21 b, og efterfølgende flytninger ændrer ikke antallet af tildelte uger.
- 02** Ankestyrelsen kræver, at den forælder, der ikke har barnet boende på fødselstidspunktet, nøjes med 9 ugers forældreorlov med barselsdagpenge (plus fars/medmors 2 ugers orlov efter fødslen) – uanset at forældrene flytter sammen kort efter fødslen.
- 03** Ankestyrelsen afviser at tildele de ekstra 13 uger ved ensidig dansk social sikring, når forældrene ikke boede sammen på fødselstidspunktet; bestemmelsen er efter sin ordlyd forbeholdt samlevende forældre.
- 04** Ankestyrelsen kræver lægelig dokumentation for en egentlig fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse for at tildele ekstra 9 uger – manglende, sporadisk eller utilstrækkeligt samvær er ikke i sig selv udtryk for, at forælderen er ude af stand til at passe barnet alene.
- 05** Ankestyrelsen accepterer kun udskydelse af forældreorlov for den periode, hvor arbejdet reelt har været genoptaget eller påbegyndt inden for det første år efter fødslen; overgang til SU eller arbejdsløshedsdagpenge er ikke genoptagelse af arbejde.

- 06 Ankestyrelsen kræver, at udskudt forældreorlov afholdes i umiddelbar forlængelse af et ansættelsesforhold – afholdelse af udskudt orlov på ét barn er ikke et ansættelsesforhold i forhold til et andet barn.
- 07 Ankestyrelsen sidestiller derimod afholdelse af udskudt forældreorlov på et andet barn med genoptagelse af arbejdet, når en lønmodtager afbryder igangværende orlov for at afholde den.
- 08 Ankestyrelsen fastslår, at 9 ugers øremærket orlov for beskæftigede lønmodtagere er uoverdragelig og bortfalder, hvis den ikke afholdes inden barnets 1-års fødselsdag, medmindre en dokumenteret barselshindring gør 3-års-fristen anvendelig.
- 09 Ankestyrelsen lægger afgørende vægt på forælders beskæftigelsesmæssige status på ansøgningstidspunktet, og oplysningen afgives på tro og love – status kan ikke ændres for at omgå reglerne om øremærket orlov.
- 10 Ankestyrelsen fastholder, at beskæftigelseskravet skal være opfyldt ved påbegyndelsen af den enkelte fraværperiode, og at senere ændringer i uddannelses- eller ansættelsesforhold ikke virker tilbage.
- 11 Ankestyrelsen fastslår, at fejlagtig vejledning fra Udbetaling Danmark ikke i sig selv giver ret til barselsdagpenge, når korrekt vejledning ikke ville have ændret retsstillingen; et eventuelt erstatningskrav må rejses ved domstolene.
- 12 Ankestyrelsen kritiserer og beklager samtidig rutinemæssigt Udbetaling Danmarks manglende begrundelse, forkerte lovhenvísninger, overskredne genvurderingsfrister og lange sagsbehandlingstid – uden at det ændrer afgørelsens resultat.
- 13 Ankestyrelsen kræver, at Udbetaling Danmark oversender en klage til Ankestyrelsen, når det materielle resultat fastholdes efter genvurdering, og myndigheden må ikke under genvurderingen udvide afgørelsen til nye forhold til skade for borgeren.

§ 1 Barselslovens orlovsarkitektur for børn født fra 2. august 2022

Barselsdagpengenes fordeling hviler efter reformen af barselsloven på en 24-24-model. En mor har efter [barselsloven § 7, stk. 1](#) ret og pligt til 2 ugers fravær efter fødslen og herefter ret til yderligere 8 uger, mens far eller medmor efter [§ 7, stk. 3](#) har ret til 2 sammenhængende uger efter fødslen eller – efter aftale med arbejdsgiveren – inden for de første 10 uger. Efter den 10. uge har hver forælder ret til 32 ugers fravær efter [§ 9](#).

Selve dagpengeretten fordeles i [§ 21, stk. 1](#): moren har ret til barselsdagpenge i 14 uger og faren eller medmoren i 22 uger indtil 1 år efter fødslen eller modtagelsen. Sammen med de 10 henholdsvis 2 uger efter [§ 7](#) giver det den ligedeling på 24 uger til hver, som **principmeddelelse 7-23** beskriver. Retten kan overdrages efter [§ 21, stk. 2](#) – også af en forælder, der ikke selv opfylder beskæftigelseskravet – men [§ 21, stk. 3](#) øremærker 9 af ugerne for beskæftigede lønmodtagere, og disse uger kan hverken overdrages eller afholdes efter barnets 1-års fødselsdag, medmindre en barselshindring gør 3-års-fristen anvendelig.

I 7-23 forsøgte en far, der først havde oplyst at være lønmodtager, senere at ændre sin status til »andet« for at kunne overdrage yderligere 9 uger til moren. Udbetaling Danmark blev opmærksom på uoverensstemmelsen, da arbejdsgiveren søgte refusion for afholdt fædreorlov med løn. Ankestyrelsen stadfæstede afslaget:

Ankestyrelsen vurderer, at barnets anden forælder er lønmodtager og derfor omfattet af reglerne om øremærket orlov. Du har derfor ikke ret til yderligere orlov med barselsdagpenge efter den 7. juli 2023.

Moren kunne dermed højst nå 37 uger – egne 24 uger plus de 13 uger, faren som lønmodtager lovligt kunne overdrage. Meddelelsen opstiller samtidig et overdragelsesskema, hvor lønmodtagere kan overdrage op til 13 uger, selvstændige op til 22 uger og ledige op til 22 ugers forældreorlov.

Sideordnede rettigheder findes i § 21 a (op til 9 nye øremærkede uger til den, der bliver lønmodtager inden barnets 1 år), § 21 b (forældre der ikke bor sammen) og § 21 c (soloforældre og efterlevende forældre). Den nærmere administration er fastsat i barselsbekendtgørelsen med hjemmel i § 21, stk. 5.

At personkredsen fortolkes snævert, viser 15-22, hvor Ankestyrelsen forlod den hidtidige, bredere praksis og fastslog, at forældrebegrebet i barselsloven omfatter mor, far og medmor og skal fortolkes i overensstemmelse med børneloven – en farmor, der havde haft barnebarnet boende i mange år, var ikke omfattet.

LOV

Barselsloven § 7, stk. 1, 3

Barselsloven § 9

Barselsloven § 21, stk. 1-3

Barselsloven § 21a

Barselsloven § 21b

Barselsloven § 21c

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Lighedeling af orlov og overdragelse: Betydningen af øremærket orlov for lønmodtagere ved barselsdagpenge

01.01.2023

Ankestyrelsen · Stramning af forældrebegrebet i barselsloven: Kun mor, far og medmor har ret til dagpenge ved pasning af alvorligt syge børn

01.01.2022

§ 2 Ankestyrelsens rolle og prøvelsesintensitet i barselsdagpengesager

Barselsdagpenge administreres af **Udbetaling Danmark**, og Ankestyrelsen er klageinstans. Prøvelsen er en fuld prøvelse af både retsgrundlag og faktum, men den praktiske prøvelsesintensitet er præget af, at barselslovens fordelingsregler i vidt omfang er **objektive, registerbaserede kriterier** frem for skøn. Det er den centrale forklaring på, at Ankestyrelsen stadfæster så konsekvent på dette område.

I 2-24 behandlede Ankestyrelsen fire sager principielt og **stadfæstede Udbetaling Danmarks afgørelse i alle fire**. Tilsvarende blev afslaget stadfæstet i 7-23, og i 89-19 blev fire af fem sager stadfæstet helt eller delvist.

Hvor der derimod er et skøn eller en bevisvurdering – beregningsgrundlag, dispensation fra frister, tilbagebetaling – ændrer Ankestyrelsen langt oftere. Det ses fx i D-18-91, hvor beregningsgrundlaget skulle ændres fra ophøret af en dokumenteret arbejdsfordeling, og i D-1-01, hvor et tilbagebetalingskrav blev ophævet, fordi det ikke var godtgjort, at ydelsen var modtaget mod bedre vidende – også fordi kommunen selv havde overset en mangelfuld ansøgning.

Ankestyrelsen afgrænser desuden sin egen kompetence stramt. I sag 3 i 2-24 tog styrelsen ikke stilling til farens påstand om, at han efterfølgende havde fået overdraget 13 uger fra den anden forælder, men vejledte ham om at klage over den del til Udbetaling Danmark – spørgsmål, der ikke har været genstand for en førsteinstansafgørelse, prøves ikke.

Endelig prøver Ankestyrelsen ikke erstatningsspørgsmål. Det fremgår udtrykkeligt af [89-19](#), hvor spørgsmål om erstatning for tab som følge af forkert vejledning måtte henvises til domstolene.

LOV	Barselsloven § 21b, stk. 1	Barselsloven § 21, stk. 3
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Fordeling af barselsorlov og tildeling af ekstra uger, når forældre ikke bor sammen ved fødslen	01.01.2024
	Ankestyrelsen · Lighedeling af orlov og overdragelse: Betydningen af øremærket orlov for lønmodtagere ved barselsdagpenge	01.01.2023
	Ankestyrelsen · Betingelser for barselsdagpenge under udskudt forældreorlov: Krav om genoptagelse af arbejde og beskæftigelsesstatus	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Tilbagebetaling af barselsdagpenge: Modtaget "mod bedre vidende" ved ufuldstændig ansøgning	01.01.2001
	Ankestyrelsen · Beregning af barselsdagpenge: Indtægtsgrundlag ved ophør af arbejdsfordeling	01.01.1991

Bopælsforholdene på fødselstidspunktet som ufravigelig skæringsdato (§ 21 b)

Bor forældrene ikke sammen, gælder lighedelingen i § 21, stk. 1, ikke. I stedet fordeles orloven efter [§ 21 b, stk. 1](#), hvorefter den forælder, der har barnet boende, ud over sin ret efter § 21, stk. 1, har ret til yderligere 13 ugers barselsdagpenge – og yderligere 9 uger, hvis forælderen har eneforældremyndighed. Den forælder, som barnet **ikke** bor hos, har efter [§ 21 b, stk. 2](#) ingen ret efter § 21, stk. 1, men alene ret til barselsdagpenge i 9 uger.

I praksis giver det følgende ugetal, som Ankestyrelsen opstiller i [2-24](#):

Forælder	Uger med barselsdagpenge
Mor med barnet boende	10 uger (§ 7) + 14 uger (§ 21) + 13 uger (§ 21 b) = 37 uger
Far/medmor med barnet boende	2 uger (§ 7) + 22 uger (§ 21) + 13 uger (§ 21 b) = 37 uger
Bopælsforælder med eneforældremyndighed	37 uger + 9 uger = 46 uger
Forælder uden barnet boende (far/medmor)	2 ugers fædre-/medmødreorlov + 9 ugers forældreorlov

Det afgørende – og det principielle – er, at vurderingen låses fast på fødselstidspunktet. Ankestyrelsen udtaler i [2-24](#):

Efterfølgende ændringer i forældrenes bopæl ændrer ikke ved antallet af tildelte uger.

De konkrete sager viser, hvor hårdt kriteriet slår igennem:

- **Sag 1 (j.nr. 23-4497):** Barnet født 5. september 2022; mor og barn boede i Tyskland, mens faren efter CPR boede i Danmark. At faren midlertidigt flyttede sin adresse til Tyskland den 1. november 2022 kunne ikke føre til et andet resultat. Han fik 2 ugers fædreorlov og 9 ugers forældreorlov – ikke mere.
- **Sag 3 (j.nr. 23-66648):** Mor og barn boede i Tyrkiet ved fødslen den 9. september 2022 og flyttede til farens adresse i Danmark ca. to måneder efter, registreret fra 15. marts 2023. Ankestyrelsen fastholdt, at orloven fordeles efter bopælsforholdene på fødselstidspunktet, og at senere sammenflytning er uden betydning.

Retsgrundlaget for den registerbaserede vurdering er [barselsbekendtgørelsens § 11, stk. 1](#), hvorefter Udbetaling Danmark tildeler barselsdagpenge efter § 21 b på baggrund af **CPR-registrets oplysninger** om barnets og forældrenes bopælsforhold på fødsels- eller modtagelsestidspunktet. Bor en eller begge forældre i udlandet, kan

Udbetaling Danmark kræve dokumentation for bopælsforholdene – det var netop situationen i sag 1 og 3. Ved eneforældremyndighed lægges CPR's oplysning om forældremyndighed til grund, og her er det efter § 11, stk. 3 forholdene **på ansøgningstidspunktet**, der er afgørende; der kan tidligst søges 5 uger efter fødslen.

I sag 4 (j.nr. 23-80446) blev det afvist at tildele moren yderligere uger efter reglen om eneforældremyndighed, netop fordi forældrene havde **delt** forældremyndighed – uanset at faren reelt ikke var en del af barnets liv.

Overdragelsesreglerne finder tilsvarende anvendelse, jf. § 21 b, stk. 3. Ankestyrelsen fremhæver, at en far, der **ikke** har barnet boende og er lønmodtager, slet ikke kan overdrage orlov til den anden forælder – hans 9 uger er øremærkede. Er han derimod ledig eller selvstændig, kan alle 9 uger overdrages.

LOV

Barselsloven § 7, stk. 1, 3

Barselsloven § 21b, stk. 1-3

Barselsloven § 21, stk. 1

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Fordeling af barselorlov og tildeling af ekstra uger, når forældre ikke bor sammen ved fødslen 01.01.2024

§ 4 Ekstra uger i særlige situationer – 13 uger ved dansk social sikring og 9 uger ved funktionsnedsættelse

Beskæftigelsesministeren er i § 21, stk. 5 bemyndiget til at fastsætte regler om tildeling af ekstra uger med barselsdagpenge i særlige situationer, herunder hvor kun den ene forælder er socialt sikret i Danmark. Bemyndigelsen er udnyttet i barselsbekendtgørelsen.

De ekstra 13 uger – kun for samlevende forældre. Efter barselsbekendtgørelsens § 21, stk. 1 kan Udbetaling Danmark efter ansøgning tildele ekstra 13 uger, når kun den ene forælder er omfattet af dansk lovgivning om social sikring, **og forældrene bor sammen på fødselstidspunktet eller på modtagelsestidspunktet**, og det dokumenteres, at den anden forælder i perioden fra 11. til 46. uge ikke efter et andet lands lovgivning får udbetalt en offentlig forsørgelsesydelse under orlov i mere end 9 uger. Får den anden forælder mere end 9 uger, fragår det overskydende antal uger i retten. Formålet er ifølge 2-24 at kompensere for, at den ikke-danskforsikrede forælder ikke kan overdrage orlov.

Samlivskravet er absolut. I sag 2 (j.nr. 23-69463) boede moren i Danmark med barnet, mens den anden forælder var bosat i Spanien og ikke var omfattet af dansk social sikring. Moren fik som bopælsforælder de 37 uger, men **ikke** de ekstra 13 uger – netop fordi forældrene ikke boede sammen ved fødslen. Hendes anbringender om misvisende information på borger.dk og sprogvanskeligheder ændrede ikke resultatet. I sag 1 og sag 3 fik fædrene tilsvarende afslag: de var ikke bopælsforældre, og reglen om 13 uger forudsætter samliv.

Bestemmelsen finder kun anvendelse, når forældrene bor sammen på fødselstidspunktet. Senere ændringer i bopælsforholdene har ikke betydning for retten til ekstra 13 uger med barselsdagpenge ved fravær.

De ekstra 9 uger – krav om lægelig dokumentation. Efter barselsbekendtgørelsens § 20 kan Udbetaling Danmark efter ansøgning tildele ekstra 9 uger til den ene forælder, hvis den anden forælder **på grund af en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse er ude af stand til at passe barnet alene**. Det er en betingelse, at den anden forælder er lønmodtager og dermed omfattet af øremærkningen, og ansøgeren skal fremlægge lægelig dokumentation – Udbetaling Danmark betaler for lægeerklæringen. Reglen gælder uanset, om forældrene bor sammen.

Beviskravet er reelt. I sag 4 i 2-24 indsendte moren to lægelige udtalelser: den første beskrev, at forældrene aldrig havde været i et fast forhold, at faren kun havde sporadisk kontakt, og at barnet kun var knyttet til moren; den anden, at faren på grund af personlige og psykiske udfordringer ikke havde kunnet skabe en relation, havde været sygemeldt og havde modtaget psykologhjælp og haft samtaler i psykiatrien. Ankestyrelsen fandt det ikke tilstrækkeligt:

Vi vurderer, at der ikke ved udtalelse fra lægen er dokumenteret en egentlig fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, som gør barnets anden forælder ude af stand til at passe barnet alene.

Ankestyrelsen fastslog samtidig, at manglende, sporadisk eller utilstrækkeligt samvær **ikke i sig selv** er udtryk for, at forælderen er ude af stand til at passe barnet alene. Den situation håndteres i stedet som en **barselshindring** efter **barselsbekendtgørelsens § 9, stk. 2, nr. 4**, der giver adgang til at afholde den øremærkede orlov indtil barnet fylder 3 år – men som ikke flytter uger fra den ene forælder til den anden. De øvrige barselshindringer i § 9, stk. 2, er udsendelse i statens tjeneste, midlertidig alvorlig sygdom eller hospitalsindlæggelse, indsættelse i kriminalforsorgens institutioner, uafklaret faderskab/medmoderskab eller anbringelse uden for hjemmet, samt forhindring efter fraværsloven, barnets lov eller barselslovens §§ 13, 14 og 26.

Bemærk numrene. Principmeddelelse 2-24 henviser til §§ 11, 16 og 17 i den dagældende bekendtgørelse nr. 427 af 5. april 2022. I den nugældende bekendtgørelse er reglen om bopæl fortsat § 11, mens de ekstra 9 uger nu står i § 20 og de ekstra 13 uger i § 21. Indholdet er videreført, men henvisningerne i meddelelsen skal derfor omsættes.

Endelig gælder efter **barselsbekendtgørelsens § 19** en særlig adgang for Udbetaling Danmark til efter ansøgning at overdrage orlov fra en forælder, der selv er ude af stand til at overdrage – fx på grund af ulykke eller alvorlig sygdom – dog ikke de øremærkede uger. Også her kan der kræves lægelig dokumentation, som Udbetaling Danmark betaler.

LOV

Barselsloven § 21, stk. 5

Barselsloven § 21b, stk. 1

Barselsloven § 21c

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Fordeling af barselorlov og tildeling af ekstra uger, når forældre ikke bor sammen ved fødslen 01.01.2024

§ 5 Udskydelse af forældreorlov efter § 23 – tre kumulative betingelser

Barselsloven § 23, stk. 2 giver adgang til at udskyde retten til barselsdagpenge med den tid, hvor arbejdet er genoptaget eller påbegyndt under fravær efter § 9, og udbetale dagpengene under senere fravær. Det er en betingelse, at forælderen **har en barselsdagpengeret i perioden, hvor arbejdet er genoptaget**. Retten kan efter **§ 23, stk. 3** overdrages til den anden forælder, uanset om overdrageren selv har ret til barselsdagpenge.

Udbetaling under senere fravær er derefter betinget af tre ting:

- at forælderen har haft barselsdagpengeret **og været i beskæftigelse** inden for det første år efter fødslen i et omfang svarende til den periode, der ansøges om, jf. **§ 23, stk. 4**,
- at beskæftigelseskravet i § 27 eller § 28 er opfyldt, **når den udskudte orlov skal holdes**, jf. **§ 23, stk. 5**, og
- at ansøgeren er **i beskæftigelse umiddelbart forud for fraværperioden**, jf. **§ 23, stk. 6**.

Retten bortfalder endeligt, når barnet fylder 9 år, jf. § 23, stk. 7.

89-19 er den ledende meddelelse og bygger på fem sager:

Sag	Status	Problemstilling	Udfald
1	Lønmodtager	Afbrød orlov på nyt barn for at afholde udskudt orlov på ældre børn	Ændret (bevilget)
2	Lønmodtager, overgik til SU	Genoptog kun arbejde i 5 uger og 1 dag i 46-ugersperioden	Stadfæstet (afslag)
3	Delvist ledig	Ville udskyde både 8 arbejdstimer og 29 timer på supplerende dagpenge	Delvist stadfæstet
4	Fuldt ledig	Påbegyndte arbejde på 32 timer/uge	Stadfæstet (afslag)
5	Lønmodtager, fratrådt	Ville gå direkte fra udskudt orlov på barn 1 til udskudt orlov på barn 2	Stadfæstet (afslag)

Mønstret er skarpt: **kun reelt arbejde tæller**. Overgang til SU eller arbejdsledighedsdagpenge er ikke genoptagelse af arbejde, og kun den del af perioden, hvor der faktisk er arbejdet, kan udskydes (sag 2 og 3). En **fuldt ledig** skal påbegynde arbejde på **fuld tid – 37 timer om ugen** – for at opnå udskydelsesret; 32 timer var ikke nok (sag 4).

Den ene undtagelse går den anden vej. I sag 1 fastslog Ankestyrelsen:

En lønmodtager kan ligeledes aftale, at den igangværende forældreorlov afsluttes, og i stedet for genoptagelse af arbejdet afholdes udskudt forældreorlov på et andet barn. Dette sidestilles med genoptagelse af arbejdet.

Kravet om beskæftigelse **umiddelbart forud** fortolkes derimod bogstaveligt. I sag 5 udtalte Ankestyrelsen:

Lønmodtager kan afholde udskudt forældreorlov med første fraværsdag dagen efter sidste arbejdsdag hos en arbejdsgiver. Man kan ikke afholde udskudt forældreorlov, hvis man er meldt ledig og modtager dagpenge fra sin a-kasse.

Afholdelse af udskudt orlov på ét barn er altså **ikke et ansættelsesforhold** i forhold til at påbegynde udskudt orlov på et andet barn. Der må ikke ligge en periode med ledighed eller ferie mellem ansættelsesforholdets ophør og orlovens start.

Den administrative ramme findes i **barselsbekendtgørelsens § 7**: udskudt fravær kan udbetales efter 1-årsdagen, hvis dagpengeretten efter §§ 21, 21 b, 21 c mv. ikke er opbrugt og barnet ikke er fyldt 9 år – dog med forbehold for øremærkningen i § 21, stk. 3. Beregningen sker på grundlag af indtægt og ugentligt timetal **på det tidspunkt, hvor det udskudte fravær afholdes**, og for lønmodtagere kan der udbetales for fravær helt ned til 1 time inden for en uge.

LOV

Barselsloven § 9

Barselsloven § 23, stk. 2-7

Barselsloven § 27

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Betingelser for barselsdagpenge under udskudt forældreorlov: Krav om genoptagelse af arbejde og beskæftigelsesstatus 01.01.2019

§ 6 Forlængelse, delvis genoptagelse og efterregulering

Ved siden af udskydelsen står forlængelsen. Efter [§ 23, stk. 1](#) kan retten til barselsdagpenge ved **delvis** genoptagelse af arbejdet forlænges med den tid, arbejdet har været genoptaget, og udbetales under senere fravær. Ifølge de oprindelige forarbejder til bestemmelsen er retten til forlængelse forbeholdt situationer, hvor arbejdet genoptages delvist, og forudsætter, at man ved orlovens start var i beskæftigelse.

[88-19](#) sammenskriver seks tidligere principafgørelser og trækker skillelinjen mellem beskæftigede og ledige skarpt op:

- **Lønmodtager syg på aftaletidspunktet (sag 1):** Ret til aftalebaseret udskydelse. En lønmodtager, der er midlertidigt fraværende på grund af sygdom, anses fortsat for at være i beskæftigelse. Ankestyrelsen lagde vægt på, at der ikke var hjemmel til at begrænse retten til at aftale udskydelse med arbejdsgiveren, blot fordi lønmodtageren var sygemeldt.
- **Ledig syg under orlov (sag 3):** Afslag. Der er ikke hjemmel til at suspendere eller udskyde dagpengeperioden under sygdom for ledige.
- **Kombination af retsbaseret forlængelse og udskydelse (sag 2):** Afslag – den forlængede orlov skal være afholdt inden for den fastsatte periode, og reglerne kan ikke kombineres.
- **Selvstændig (sag 4):** Afslag på udskydelse inden for de første 14 uger, da udskydelsesreglerne kun angår forældreorloven.
- **Efterregulering (sag 5 og 6):** Valget af retsbaseret forlængelse med nedsatte dagpenge er **ikke bindende**. Med henvisning til en højesteretsdom fastslog Ankestyrelsen, at forælderen kan give afkald på forlængelsen og få efterreguleret dagpengene, så det samlede beløb svarer til fulde barselsdagpenge for perioden.

Ældre praksis udfylder billedet. I [D-8-04](#) kunne en lønmodtager forlænge orloven på grundlag af delvis genoptagelse af lønmodtagerarbejdet, men **ikke** på grundlag af et nyt selvstændigt bijob, da hun ikke opfyldte beskæftigelseskravet som selvstændig forud for orloven; nedsættelsen af dagpengene skulle ske efter lønmodtagerreglerne, fordi dagpengene fra orlovens start var beregnet på lønmodtagergrundlag. I [D-3-07](#) fik en fuldtidsforsikret ledig ret til supplerende barselsdagpenge for 8 timer om ugen, da hun aftalte 29 timers arbejde med en **ny** arbejdsgiver under orloven – det afgørende var eksistensen af en aftale om delvis genoptagelse, ikke at aftalen var indgået med en arbejdsgiver, man havde ved orlovens start.

At orlovsretten er knyttet til **begivenheden** og ikke til antallet af børn, fremgår af [96-15](#), hvor et forældrepar, der samtidig adopterede et søskendepar på 2 og 4 år, ikke fik ekstra barselsdagpenge:

Vi lægger vægt på, at I har adopteret et søskendepar, to piger på henholdsvis 2 og 4 år. I har hjemtaget børnene på samme tidspunkt. Det vil sige, at modtagelsestidspunktet er det samme for begge jeres børn.

Endelig markerer [A-38-06](#) ydelsessystemets ydre grænse: en kvinde, der havde aftalt forlænget orlov uden dagpengeret, kunne ikke få kontanthjælp, fordi hun derved havde fraskrevet sig muligheden for at stå til rådighed. Modsat blev det i [85-09](#) fastslået, at perioder med ret til fravær på grund af barsel undtager fra både 500-kroners-nedsættelsen og loftet over den samlede hjælp.

LOV	Barselsloven § 21, stk. 1	Barselsloven § 23, stk. 1	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Aftalebaseret udskydelse af barselorlov ved sygdom, retsbaseret forlængelse og efterregulering af barselsdagpenge		01.01.2019
	Ankestyrelsen · Adoptivforældre har ikke ret til ekstra barselsdagpenge ved samtidig adoption af flere børn		01.01.2015

Ankestyrelsen · Nedsættelse af kontanthjælp og loft over hjælpen ved barsel i ægteskab med SU-modtager	01.01.2009
Ankestyrelsen · Ret til supplerende barselsdagpenge for en ledig lønmodtager, der delvist genoptager arbejdet hos ny arbejdsgiver under orlov	01.01.2007
Ankestyrelsen · Ingen ret til kontanthjælp under forlænget barselorlov efter 46 uger, da borgeren ikke stod til rådighed for arbejde	01.01.2006
Ankestyrelsen · Barselsdagpenge: Forlængelse af periode ved delvis genoptagelse og påbegyndelse af selvstændigt bijob	01.01.2004

§ 7 Beskæftigelseskravet – skæringstidspunkt, opgørelse og undtagelser

Retten til barselsdagpenge forudsætter, at beskæftigelseskravet er opfyldt. For lønmodtagere følger det i dag af [barselsloven § 27, stk. 1, nr. 1](#), at man dagen før fraværet eller på første fraværsdag skal være i beskæftigelse og have været beskæftiget i mindst **160 timer inden for de seneste 4 afsluttede kalendermåneder** og i mindst **3 af disse måneder i mindst 40 timer pr. måned**. Alternativt opfyldes kravet efter [§ 27, stk. 1, nr. 2-5](#) ved at være berettiget til arbejdsløshedsdagpenge, ved inden for den seneste måned at have afsluttet en erhvervsmæssig uddannelse af mindst 18 måneders varighed, ved at være elev i lønnet praktik eller ved at være ansat i fleksjob.

Opgørelsen sker efter [§ 27, stk. 2](#) på baggrund af indberetninger til indkomstregisteret, og der medregnes bl.a. arbejde som lønmodtager, forudgående arbejde som selvstændig der opfyldte [§ 28](#), perioder med syge- eller barselsdagpenge, arbejdsløshedsdagpenge, ferie med løn og godtgørelse fra Lønmodtagernes Garantifond. Efter [§ 27, stk. 3](#) ses der bort fra perioder på op til 2 år med tabt arbejdsfortjeneste efter barnets lov, vederlag ved pasning af døende og dagpenge til forældre med alvorligt syge børn – samt fra perioder, hvor den anden forælder har fået udbetalt barselsdagpengene.

Skæringstidspunktet er hårdt. Efter [§ 29, stk. 1](#) skal beskæftigelseskravet være opfyldt ved påbegyndelsen af den enkelte fraværsperiode. Det er slået fast gennem årtiers praksis:

- I [D-2-95](#) blev 13-ugers kravet efter den dagældende lov først opfyldt mandag den 30. maj 1994 – dagen efter fødslen søndag den 29. maj. At fødslen faldt på en arbejdsfri søndag var uden betydning: »*Beskæftigelseskravet skal være opfyldt senest på fødselstidspunktet for at berettigede moderen til barseldagpenge.*« Heller ikke tidspunktet for ansættelsessamtalen kunne tælle – det er det faktiske ansættelsesforhold, der er afgørende.
- I [138-11](#) var en kvinde stadig under lægeuddannelse ved fødslen den 15. december 2008. At hun afsluttede uddannelsen i januar 2009 og blev ansat som læge 1. februar 2009 kunne ikke virke tilbage, og hun havde ikke meldt sig ind i en a-kasse, så undtagelsen i [§ 29, stk. 2](#) fandt ikke anvendelse.

Undtagelsen i § 29, stk. 2 er derimod reel: der kan udbetales barselsdagpenge fra det tidspunkt, hvor en person **efter** fraværets begyndelse opfylder kravet i [§ 27, stk. 1, nr. 2](#), om at være dagpengeberettiget medlem af en a-kasse. Det er kernen i [17-16](#), hvor Ankestyrelsen stillede tre betingelser for studerende på orlov: borgeren skal melde sig ledig i a-kassen og tilmelde sig jobcenteret, fraværet skal anmeldes af a-kassen via Nemrefusion, og **orloven skal være reel** – dokumenteret ved, at borgeren holder orlov fra studiet og ikke modtager SU. I sag 2 modtog borgeren fortsat SU, og Ankestyrelsen stadfæstede afslaget: »*Vi vurderer, at din orlov fra dit studie ikke har været reel.*«

Andre afgrænsninger af kravet:

-

Graviditetsbetinget sygefravær tæller med. I [D-3-06](#) skulle den periode, hvor en kvinde efter lægelig bedømmelse var afskåret fra at arbejde på grund af bækkenløsning, medregnes ved opgørelsen af beskæftigelseskravet. Princippet er i dag videreført i [§ 29, stk. 3](#).

- **Arbejdspligt under afsoning er ikke lønindtægt.** I [D-14-97](#) kunne 37 timers ugentligt rengøringsarbejde i fængsel ikke danne grundlag for dagpenge, fordi indtægten hverken var A-skattepligtig eller indtjent i et lønmodtagerforhold i arbejdsretlig forstand.
- **Grønland og Færøerne.** I [106-09](#) skulle det danske beskæftigelseskrav ikke opfyldes særskilt af en kvinde, der allerede modtog barselsdagpenge i Grønland og flyttede til Danmark. I [144-10](#) skulle en kvinde, der kom fra Island og blev a-kasemedlem ved ankomsten, have beregnet barselsdagpengene svarende til, hvad hun kunne have fået i arbejdsløshedsdagpenge.

Beregningen af selve ydelsen følger et konsekvent princip om **faktisk timetal**: dagpengene beregnes på grundlag af den aktuelle timeløn ganget med det timetal, den pågældende skulle have arbejdet – jf. [D-17-04](#), hvor 35 overenskomstbestemte timer skulle lægges til grund uanset 37-timers-normen, og [D-13-03](#), hvor en sygeplejerskes faste aftenvagte på 24 timer skulle beregnes direkte uden omregningsfaktorer for holddrift. Hvor arbejdstiden ikke er fastsat på forhånd, sammenlignes 4-ugers- og 13-ugers-perioden, jf. [D-1-03](#), hvor en forskel på mere end 5 timer ugentligt betød, at 4-ugers-perioden ikke var sædvanlig.

LOV	Barselsloven § 23, stk. 5	Barselsloven § 27, stk. 1-3	Barselsloven § 29, stk. 1-3
PRAKSIS			
	Ankestyrelsen · Barselsdagpenge til studerende på orlov: Krav om reel orlov, rådighed for arbejdsmarkedet og konsekvens af manglende vejledning		01.01.2016
	Ankestyrelsen · Ingen ret til barselsdagpenge: Beskæftigelseskravet skal være opfyldt ved fraværperiodens start		01.01.2011
	Ankestyrelsen · Barselsdagpenge: Beregning ved overgang fra udenlandsk orlov, baseret på ret til arbejdsløshedsdagpenge		01.01.2010
	Ankestyrelsen · Ret til barselsdagpenge ved flytning fra Grønland til Danmark midt i barselsperioden – beskæftigelseskrav		01.01.2009
	Ankestyrelsen · Barselsdagpenge: Medregning af sygeperiode (bækkenløsning) i beskæftigelseskravet før 4-ugers-perioden		01.01.2006
	Ankestyrelsen · Beregning af barselsdagpenge: Dagpenge skal baseres på det faktiske overenskomstbestemte timetal (35 timer), selvom normal arbejdstid er 37 timer		01.01.2004
	Ankestyrelsen · Dagpenge til sygeplejerske i aftenvagte skulle beregnes på grundlag af faktisk arbejdstid på 24 timer		01.01.2003
	Ankestyrelsen · Barselsdagpenge: Beregning ved ikke fastsat ugentlig arbejdstid – hvornår skal 13-ugers perioden anvendes?		01.01.2003
	Ankestyrelsen · Beskæftigelseskravet til barselsdagpenge: Indtægt fra arbejdspligt under afsoning i fængsel er ikke lønindtægt		01.01.1997
	Ankestyrelsen · Barselsdagpenge: Beskæftigelseskrav skal være opfyldt senest på fødselstidspunktet, uanset arbejdsfrie dage		01.01.1995

§ 8 Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på – dokumentations- og beviskrav

Ser man på tværs af meddelelserne, tegner der sig et klart mønster i, hvilke fakta der afgør udfaldet.

1. Registeroplysninger vejer tungest. Ankestyrelsen lægger CPR-registrets oplysninger om bopæl og forældremyndighed til grund, og indkomstregisterets indberetninger er grundlaget for beskæftigelseskravet, jf. [§ 27, stk. 2](#). Borgerens egen forklaring om, hvordan familielivet reelt så ud, får sjældent selvstændig vægt – i

2-24 sag 4 kunne morens anbringende om, at barnet burde have samme mængde barsel som andre børn, og at faren ikke var en del af barnets liv, ikke ændre resultatet.

2. Objektive datoer frem for hensigter. Fødselstidspunktet (§ 21 b), første fraværsdag (§ 27), tidspunktet for afholdelse af udskudt orlov (§ 23, stk. 5 og 6) og ansøgningstidspunktet (barselsbekendtgørelsens § 11, stk. 3) er de fire skæringsdatoer, der reelt afgør sagerne. Ankestyrelsen fremhæver konsekvent, hvornår noget skete, ikke hvorfor.

3. Bevisbyrden ligger hos ansøgeren. Det er den forælder, der søger, som skal dokumentere:

- bopælsforholdene, når en eller begge forældre bor i udlandet, jf. [barselsbekendtgørelsens § 11, stk. 1](#),
- at den anden forælder ikke får en offentlig forsørgelsesydelse i mere end 9 uger efter et andet lands lovgivning, jf. [§ 21, stk. 1](#),
- at den anden forælder på grund af funktionsnedsættelse er ude af stand til at passe barnet alene – ved **lægelig dokumentation**, jf. [§ 20, stk. 2](#),
- at en barselshindring foreligger, jf. [§ 9, stk. 3](#).

4. Kvaliteten af den lægelige dokumentation er afgørende. En lægeerklæring, der beskriver **relationelle** forhold – manglende tilknytning, sporadisk kontakt, manglende vilje til at holde orlov – er ikke tilstrækkelig. Erklæringen skal dokumentere en **egentlig funktionsnedsættelse**, der gør forælderen ude af stand til at passe barnet alene. Det er den præcise skillelinje i sag 4 i **2-24**.

5. Tro-og-love-erklæringer og oplysningspligt. Efter [barselsbekendtgørelsens § 17, stk. 3](#) skal en forælder, der søger om overdragelse, på tro og love oplyse sin beskæftigelsesmæssige status på ansøgningstidspunktet. I **7-23** knytter Ankestyrelsen dette sammen med medvirkenspligten i [retssikkerhedsloven § 11, stk. 1](#). Sagen viser samtidig, at Udbetaling Danmark aktivt krydstjekker mod arbejdsgiverens refusionsanmodning.

6. Omfanget af genoptaget arbejde måles i timer. I **89-19** er det de faktiske 8 timer, 32 timer og 5 uger og 1 dag, der afgør sagerne – ikke parternes forventninger. Fritagelse fra øremærkningen forudsætter tilsvarende dokumenterbare ejer- og stemmeandele, jf. [barselsbekendtgørelsens § 8, stk. 2 og 3](#): 100 pct. ejerskab af eget selskab uden anden lønindtægt, eller mere end 50 pct. af selskabskapitalen, stemmemajoritet, bestemmende indflydelse og ingen anden lønindkomst.

7. Tilbagebetaling kræver ond tro. Ankestyrelsen kræver, at ydelsen er modtaget **mod bedre vidende**, før den kan kræves tilbage. I **D-1-01** var et ubesvaret felt om andre indtægter i ansøgningsskemaet ikke tilstrækkeligt bevis for tilsidesat oplysningspligt – særligt fordi kommunen selv kunne have opdaget fejlen.

LOV	Barselsloven § 21b, stk. 1	Barselsloven § 27, stk. 2	Retssikkerhedsloven § 11, stk. 1
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Fordeling af barselsorlov og tildeling af ekstra uger, når forældre ikke bor sammen ved fødslen		
	01.01.2024		
	Ankestyrelsen · Lighedeling af orlov og overdragelse: Betydningen af øremærket orlov for lønmodtagere ved barselsdagpenge		
	01.01.2023		
	Ankestyrelsen · Betingelser for barselsdagpenge under udskudt forældreorlov: Krav om genoptagelse af arbejde og beskæftigelsesstatus		
	01.01.2019		
	Ankestyrelsen · Tilbagebetaling af barselsdagpenge: Modtaget "mod bedre vidende" ved ufuldstændig ansøgning		
	01.01.2001		

§ 9 Fejlagtig vejledning fra Udbetaling Danmark – kritik uden ydelsesretlig virkning

Et af de mest markante og gennemgående træk ved praksis er, at Ankestyrelsen **kritiserer** Udbetaling Danmarks vejledning og sagsbehandling, uden at det ændrer resultatet.

I 89-19 var borgerne i sagerne 2, 3 og 5 blevet vejledt forkert af Udbetaling Danmark. Ankestyrelsen bemærkede, at den fejlagtige vejledning ikke gav ret til barselsdagpenge, fordi en korrekt vejledning heller ikke ville have ændret deres rettigheder. Spørgsmål om erstatning for tab måtte i stedet henvises til domstolene.

I 2-24 er billedet det samme, men kritikken er skarpere:

- **Sag 1:** Ankestyrelsen kritiserede, at Udbetaling Danmark havde vejledt faren forkert om omfanget af orlov med barselsdagpenge **forud for fødslen**, og at genvurderingsfristen ikke var overholdt – men det ændrede ikke afgørelsens resultat. Den lange sagsbehandlingstid blev beklaget.
- **Sag 3:** Ankestyrelsen kritiserede, at Udbetaling Danmark hverken havde begrundet, hvorfor der ikke kunne tilkendes ekstra uger, eller havde henvist til korrekt lovgrundlag – igen uden at det førte til et andet resultat.
- **Sag 2:** Morens anbringende om misinformation på borger.dk og sprogvanskeligheder ændrede ikke afgørelsen.

Den modsatte situation – hvor fejlvejledningen **er** kausal – findes i 17-16, sag 1. Her havde Udbetaling Danmark undladt at vejlede en studerende om, at hun skulle melde sig ledig i a-kassen og stille sig til rådighed, da hun telefonisk kontaktede dem. Ankestyrelsen ændrede afgørelsen:

Kvinden skulle derfor stilles som om, kvinden havde meldt sig ledig i a-kassen og havde haft stillet sig til rådighed.

I sag 2 i samme meddelelse var der også fejlvejledning, men den var uden betydning, fordi hovedbetingelsen – reel orlov uden SU – under alle omstændigheder ikke var opfyldt.

Testen er dermed kausalitet: Ankestyrelsen retter kun op på fejlvejledning, når korrekt vejledning ville have gjort borgeren berettiget. Er ydelsesbetingelserne objektivt uopfyldelige, forbliver fejlen en kritik – og et eventuelt økonomisk tab må forfølges som et erstatningskrav ved domstolene, ikke i klagesystemet.

Bemærk, at forkert vejledning **udtrykkeligt** er tillagt retsvirkning på ét afgrænset punkt: efter barselsbekendtgørelsens § 22, stk. 3 kan Udbetaling Danmark udbetale refusion trods fristoverskridelse, når overskridelsen skyldes »forkert vejledning fra offentlige myndigheder eller andre, der må antages at have særligt kendskab til forholdene«. Uden for de udtrykkelige dispensationshjemler findes ingen tilsvarende adgang.

LOV	Barselsloven § 30, stk. 7	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Fordeling af barselsorlov og tildeling af ekstra uger, når forældre ikke bor sammen ved fødslen	01.01.2024
	Ankestyrelsen · Betingelser for barselsdagpenge under udskudt forældreorlov: Krav om genoptagelse af arbejde og beskæftigelsesstatus	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Barselsdagpenge til studerende på orlov: Krav om reel orlov, rådighed for arbejdsmarkedet og konsekvens af manglende vejledning	01.01.2016

§ 10 Anmodningsfrister, genvurdering og sagsgangen ved Ankestyrelsen

Anmodningsfristerne er strenge. Efter [barselsloven § 30, stk. 2](#) skal anmodning om barselsdagpenge for andre end ledige a-kassemedlemmer indgives til Udbetaling Danmark senest **8 uger efter fødslen eller barnets modtagelse**, og påbegyndes en fraværperiode senere, senest 8 uger efter 1. fraværdsdag i denne periode. Har arbejdsgiveren udbetalt løn, løber fristen efter [§ 30, stk. 3](#) fra lønudbetalingens ophør. Ledige a-kassemedlemmer skal anmelde fraværet til a-kassen inden 8 uger, a-kassen anmelder via Nemrefusion inden 1 uge, og medlemmet skal anmode Udbetaling Danmark inden 8 uger efter underretningsbrevet, jf. [§ 30, stk. 4-6](#). Overskrides fristen, bortfalder retten til barselsdagpenge for perioden **før** anmodningen, jf. [§ 30, stk. 7](#).

Dispensationsadgangen er snæver og hjemmelsbunden. [D-13-05](#) illustrerer det: en arbejdsgiver overskred 8-ugersfristen for refusion på grund af fejl i et nyt edb-system, og Ankestyrelsen fastslog, at der ikke fandtes hjemmel til dispensation – »Ankestyrelsen fandt ikke, at dispensationsbestemmelsen i bekendtgørelsens § 18, stk. 4, kunne anvendes vedrørende refusion af dagpenge under barsel.« Fristen er ufravigelig uanset årsagen. Hvor bekendtgørelsen derimod **udtrykkeligt** giver adgang – fx [barselsbekendtgørelsens § 39, stk. 6](#) om hospitalsophold eller andre særligt undskyldende forhold – kan der dispenseres. Fristen for udskudt orlov er absolut: retten bortfalder, når barnet fylder 9 år, jf. [§ 23, stk. 7](#).

Ansøgningstidspunkter. Barselsbekendtgørelsen fastlægger, hvornår der tidligst kan søges: om barselsdagpenge ved eneforældremyndighed tidligst 5 uger efter fødslen, jf. [§ 11, stk. 5](#); om overdragelse mellem forældre først når barnet er født og begge er registreret som retlige forældre i CPR, jf. [§ 17, stk. 2](#). Ansøgning sker som hovedregel via Udbetaling Danmarks digitale selvbetjeningsløsning; borgere, der er undtaget fra digital selvbetjening, bruger blanket.

Klagebehandlingen følger retssikkerhedslovens almindelige regler. To principmeddelelser rammer rammerne ind:

- I [59-16](#) – hvor sag 1 netop angik beregningen af et restkrav vedrørende tilbagebetaling af barselsdagpenge – fastslog Ankestyrelsen, at Udbetaling Danmark har pligt til at genvurdere en rettidig klage, og at sagen **skal** oversendes til Ankestyrelsen, når det materielle resultat fastholdes: »*Selv om Udbetaling Danmark ændrer eller uddyber begrundelsen for afgørelsen i genvurderingen, skal Udbetaling Danmark sende sagen til Ankestyrelsen, når resultatet af afgørelsen er det samme.*« Det er i strid med reglerne at kræve, at borgeren igen bekræfter sin klage, før sagen sendes videre. Der er ingen formkrav til klagen – enhver tilkendegivelse af uenighed er en klage.
- I [34-23](#) fastslog Ankestyrelsen, at genvurderingsordningen er afgrænset til den indgivne klage: »*Retssikkerhedslovens genvurderingsordning giver ikke mulighed for, at førsteinstansen kan udvide den oprindelige afgørelse til at omfatte nye forhold i genvurderingen.*« Nye, selvstændige forhold kræver en ny, særskilt afgørelse med partshøring og klagevejledning.

Aktualitetsforbehold. En ændringslov af 25. februar 2026 udvider karantæneperioderne i barselslovens §§ 49 b og 49 c fra 3 til 5 år og udvider kredsen af strafbestemmelser, der udløser karantæne fra barselsdagpenge. Ændringerne trådte i kraft 1. marts 2026, men er endnu ikke konsolideret ind i lovbekendtgørelsen. De berører ikke fordelings- og udskyldelsesreglerne, men bør iagttages ved rådgivning om selve dagpengeretten.

LOV

[Barselsloven § 23, stk. 7](#)[Barselsloven § 30, stk. 2-7](#)[Retssikkerhedsloven § 66, stk. 1, 2](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Genvurdering af boligstøtte: Udbetaling Danmark kan ikke udvide afgørelse til at omfatte nye, skadelige forhold under genvurderingen

01.01.2023

Ankestyrelsen · Retssikkerhedslovens klageregler: Udbetaling Danmarks pligt til genvurdering og oversendelse af klager til Ankestyrelsen

01.01.2016

§ 11 Sammenhæng med domstolspraksis og EU-retten

Domstolsprøvelse af Ankestyrelsen. Ankestyrelsens afgørelser kan indbringes for domstolene, og på ydelsesområdet generelt er domstolene aktive prøvelsesinstanser. To nyere landsretsdomme viser mønstret. I [BS-606/2023-OLR](#) hjemviste Østre Landsret en sygedagpengesag til Ankestyrelsen, fordi kommunen alene havde lagt vægt på, at borgeren havde ansøgt om seniorpension, uden at foretage en egentlig vurdering af forlængelseskriterierne – afgørelsen led af en hjemmelsmangel og var ugyldig. I [BS-15537/2023-VLR](#) stadfæstede Vestre Landsret derimod Ankestyrelsens tilbagebetalingsafgørelse over for indsigelser om praksisændring, lighedsgrundsætningen og begrundelsesmangler. Domstolene korrigerer altså, hvor der er hjemmels- eller sagsoplysningsmangler, men efterprøver ikke Ankestyrelsens lovfortolkning, hvor loven er klar.

I det gennemsøgte materiale foreligger der **ikke** dansk domstolspraksis, der direkte prøver barselslovens § 21 b eller § 23, stk. 2-6. Det er forventeligt: de fleste tvister afgøres endeligt ved principmeddelelser, og de erstatningskrav, Ankestyrelsen henviser til domstolene i [89-19](#), rejses sjældent. Ét sted er domstolspraksis dog udtrykkeligt indarbejdet: i [88-19](#) bygger sag 5 og 6 om efterregulering direkte på en højesteretsdom, hvorefter en kvinde, der havde valgt retsbaseret forlængelse med nedsatte dagpenge, var berettiget til at få efterreguleret barselsdagpengene til den fulde sats for perioden. Praksisændringen kom altså fra domstolene og blev derefter kodificeret i Ankestyrelsens meddelelse.

EU-retten er den anden ydre ramme. Øremærkningen af 9 uger i § 21, stk. 3, gennemfører orlovsdirektivets krav om mindst 2 måneders øremærket forældreorlov med ret til en ydelse – det fremgår udtrykkeligt af forarbejderne til § 21 a og af [7-23](#). Alvoren af gennemførelsespligten illustreres af [C-70/24](#), hvor Spanien blev dømt for ikke at have gennemført direktivet om balance mellem arbejdsliv og privatliv rettidigt.

Mest interessant for dansk praksis er [C-129/20](#). EU-Domstolen fastslog her, at et nationalt krav om **beskæftigelse på selve fødselstidspunktet** som betingelse for forældreorlov er i strid med den reviderede rammeaftale om forældreorlov, mens et anciennitetskrav på 12 måneders uafbrudt beskæftigelse umiddelbart forud for orloven er tilladt:

§ 1, stk. 1 og 2, § 2, stk. 1, og § 3, stk. 1, litra b), i rammeaftalen til direktiv 2010/18 skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en national lovgivning, der betinger tildelingen af forældreorlov af, at forælderen har været beskæftiget uden afbrydelse i en periode på mindst 12 måneder umiddelbart forud for påbegyndelsen af forældreorloven. Disse bestemmelser er derimod til hinder for en national lovgivning, der betinger tildelingen af en ret til forældreorlov af, at forælderen har egenskab af arbejdstager på tidspunktet for fødslen eller adoptionen.

Dommen understøtter dansk rets konstruktion, hvor beskæftigelseskravet knyttes til **fraværets påbegyndelse** (§ 27, jf. § 29, stk. 1) og til beskæftigelse **umiddelbart forud** for udskudt orlov (§ 23, stk. 6) – ikke til fødselsøjeblikket. Den rejser til gengæld spørgsmålet, om Ankestyrelsens krav i [89-19](#) om, at en **fuldt ledig** skal påbegynde arbejde på 37 timer om ugen for at opnå udskydelsesret, i praksis kan virke som et krav om arbejdstagerstatus, der er strengere end direktivets anciennitetsloft. Spørgsmålet er ikke prøvet i den fundne praksis.

Afgrænsning til nabodiscipliner. Barselsdagpengesagerne må holdes adskilt fra ansættelses- og ligebehandlingssporet. I [BS-10666/2018-VIB](#) frifandt Retten i Viborg en virksomhed, der kort før en medarbejders barsel ændrede overenskomsten, så barselsvilkår fulgte dagpengene – medarbejderen kunne

ved at fortsætte ansættelsen ikke anses for usagligt afskediget efter ligebehandlingsloven. Og i [23-24804](#) fik en mandlig lærer, der blev afskediget i prøvetiden kort efter at have varslet forældreorlov, ikke medhold i Ligebehandlingsnævnet. Disse spørgsmål behandles under [graviditet-barsel-afskedigelse](#) og [ligebehandling-koen](#). Ydelser under sygdom hører under [sygedagpenge](#), og tabt arbejdsfortjeneste til forældre med handicappede børn under [handicapkompensation-boernefamilier-tabt-arbejdsfortjeneste](#).

Endelig er bopælsforælderkriteriet ikke unikt for barselsloven. I [18-24](#) fastslog Ankestyrelsen tilsvarende, at børne- og ungeydelsen i EU/EØS-sager omfattet af forordning 883/2004 skal udbetales til **bopælsforælderen**, og at lighedingsreglerne ikke finder anvendelse – samme grundtanke om, at ydelsen følger barnets faktiske bopæl.

LOV	Barselsloven § 21, stk. 3	Barselsloven § 23, stk. 6	Barselsloven § 29, stk. 1
PRAKSIS			
	EU-Domstolen · Spanien dømt for manglende implementering af direktiv om balance mellem arbejdsliv og privatliv (Sag C-70/24)		01.08.2025
	EU-Domstolen · Krav om beskæftigelse på fødselstidspunktet som betingelse for forældreorlov		25.02.2021
	Landsretten · Hjemvisning af sag om sygedagpenge til Ankestyrelsen grundet kommunal hjemmelsmangel ved afgørelse om forlængelse		13.01.2025
	Landsretten · Vestre Landsrets stadfæstelse af krav om tilbagebetaling af erhvervsevnetabserstatning efter overgang til fleksjob		16.12.2024
	Byretten · Virksomhed frifundet i sag om ændrede barselsvilkår efter medarbejders fortsatte ansættelse		15.10.2021
	Ankestyrelsen · Børne- og ungeydelse: Udbetaling ved EU/EØS-sager. Lighedeling udelukket, og ydelsen skal udbetales til bopælsforælderen.		01.01.2024
	Ankestyrelsen · Lighedeling af orlov og overdragelse: Betydningen af øremærket orlov for lønmodtagere ved barselsdagpenge		01.01.2023
	Ankestyrelsen · Aftalebaseret udskydelse af barselorlov ved sygdom, retsbaseret forlængelse og efterregulering af barselsdagpenge		01.01.2019
	Ankestyrelsen · Betingelser for barselsdagpenge under udskudt forældreorlov: Krav om genoptagelse af arbejde og beskæftigelsesstatus		01.01.2019
	Ligebehandlingsnævnet · Ligebehandlingsnævnets afgørelse om køn - afskedigelse før orlov - kommuner - ej medhold		12.07.2025

§ 12 Sammenfatning – de bærende linjer i Ankestyrelsens praksis

Barselsdagpengesagerne er kendetegnet ved, at retten er bygget op om nogle få, hårde skæringstidspunkter, som Ankestyrelsen håndhæver konsekvent og uden rimelighedsdispensation.

Bopælen ved fødslen er låst. Fordelingen efter [§ 21 b](#) afgøres af CPR-registrets oplysninger på fødsels- eller modtagelsestidspunktet, og efterfølgende flytninger ændrer intet. Bopælsforælderen når 37 uger – 46 uger ved eneforældremyndighed – mens den anden forælder får 9 ugers forældreorlov plus en fars/medmors 2 uger. Det er den bærende konklusion i [2-24](#), hvor alle fire principielle sager blev stadfæstet.

De ekstra uger er undtagelser med egne betingelser. De 13 uger ved ensidig dansk sikring forudsætter samliv ved fødslen; de 9 uger ved funktionsnedsættelse forudsætter, at den anden forælder er lønmodtager, og at der fremlægges lægelig dokumentation for en egentlig funktionsnedsættelse. Manglende samvær er en barselshindring, der forlænger afholdelsesfristen til 3 år – ikke en grund til at flytte uger mellem forældrene.

Udskydelse kræver reelt arbejde og ubrudt beskæftigelse. [89-19](#) sammenfatter tre kumulative krav: genoptaget eller påbegyndt arbejde inden for det første år, opfyldt beskæftigelseskrav på afholdelsestidspunktet,

og beskæftigelse umiddelbart forud for fraværet. SU og arbejdsløshedsdagpenge tæller ikke, fuldt ledige skal påbegynde 37 timers arbejde, og orlov på ét barn er ikke et ansættelsesforhold i forhold til et andet.

Øremærkningen er ufravigelig. De 9 uger for beskæftigede lønmodtagere kan hverken overdrages eller flyttes ud over barnets 1-års fødselsdag uden en dokumenteret barselshindring – heller ikke efter familiens ønske eller ved praktiske vanskeligheder, jf. 7-23. Fritagelse kræver kvalificeret ejerskab i eget selskab og ingen anden lønindkomst.

Beskæftigelseskravet måles ved fraværets start. Fra D-2-95 over 138-11 til 17-16 er linjen den samme: senere ændringer virker ikke tilbage, bortset fra den udtrykkelige undtagelse i § 29, stk. 2, om a-kasemedlemskab efter fraværets begyndelse. Bemærk, at lønmodtagerkravet i dag er 160 timer inden for 4 afsluttede kalendermåneder med mindst 40 timer i 3 af dem – ikke de 13 uger/120 timer, som de ældre principafgørelser bygger på.

Fejlvejledning giver kritik, ikke ydelse. Ankestyrelsen kritiserer rutinemæssigt manglende begrundelse, forkerte lovhenvísninger, overskredne genvurderingsfrister og lang sagsbehandlingstid – men ændrer kun afgørelsen, når korrekt vejledning faktisk ville have gjort borgeren berettiget. Erstatningskrav må rejses ved domstolene.

For den, der rådgiver, er den praktiske konsekvens klar: **dokumentationen skal ligge klar før fødslen og før hver ny fraværsperiode.** Bopælsregistreringen ved fødslen, beskæftigelsesstatus ved ansøgning og ved orlovens start, den lægelige dokumentation for funktionsnedsættelse og overholdelsen af 8-ugersfristen i § 30, stk. 2 er de fire punkter, hvor sagerne reelt afgøres – og hvor der efterfølgende er meget lidt at reparere.

LOV	Barselsloven § 21b, stk. 1	Barselsloven § 21, stk. 3	Barselsloven § 23, stk. 2-6
	Barselsloven § 27, stk. 1	Barselsloven § 30, stk. 2	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Fordeling af barselorlov og tildeling af ekstra uger, når forældre ikke bor sammen ved fødslen		
	Ankestyrelsen · Lighedeling af orlov og overdragelse: Betydningen af øremærket orlov for lønmodtagere ved barselsdagpenge		
	Ankestyrelsen · Betingelser for barselsdagpenge under udskudt forældreorlov: Krav om genoptagelse af arbejde og beskæftigelsesstatus		
	Ankestyrelsen · Barselsdagpenge til studerende på orlov: Krav om reel orlov, rådighed for arbejdsmarkedet og konsekvens af manglende vejledning		
	Ankestyrelsen · Ingen ret til barselsdagpenge: Beskæftigelseskravet skal være opfyldt ved fraværsperiodens start		
	Ankestyrelsen · Barselsdagpenge: Beskæftigelseskrav skal være opfyldt senest på fødselstidspunktet, uanset arbejdsfrie dage		

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Barselsloven § 9		Barselsloven § 21	stk. 1
Barselsloven § 21b	stk. 1	Barselsloven § 23	stk. 2
Barselsloven § 27	stk. 1	Barselsloven § 30	stk. 2

MATERIALE

Citerede afgørelser

32 afgørelser

EU-DOMSTOLEN · EUROPÆISK DOMSTOL

2

01.08.2025 Spanien dømt for manglende implementering af direktiv om balance mellem arbejdsliv og privatliv (Sag C-70/24) C-70/24

25.02.2021 Krav om beskæftigelse på fødselstidspunktet som betingelse for forældreorlov C-129/20

LANDSRETTEEN · ANKEINSTANS

2

13.01.2025 Hjemvisning af sag om sygedagpenge til Ankestyrelsen grundet kommunal hjemmelsmangel ved afgørelse om forlængelse 10232-12013

16.12.2024 Vestre Landsrets stadfæstelse af krav om tilbagebetaling af erhvervsevnetabserstatning efter overgang til fleksjob 9628-11230

BYRETTEEN · FØRSTE INSTANS

1

15.10.2021 Virksomhed frifundet i sag om ændrede barselsvilkår efter medarbejders fortsatte ansættelse 3824-4620

ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

26

01.01.2024 Børne- og ungeydelse: Udbetaling ved EU/EØS-sager. Lighedeling udelukket, og ydelsen skal udbetales til bopælsforælderen. 18-24

01.01.2024 Fordeling af barselorlov og tildeling af ekstra uger, når forældre ikke bor sammen ved fødslen 2-24

01.01.2023 Lighedeling af orlov og overdragelse: Betydningen af øremærket orlov for lønmodtagere ved barselsdagpenge 7-23

01.01.2023 Genvurdering af boligstøtte: Udbetaling Danmark kan ikke udvide afgørelse til at omfatte nye, skadelige forhold under genvurderingen 34-23

01.01.2022 Stramning af forældrebegrebet i barselsloven: Kun mor, far og medmor har ret til dagpenge ved pasning af alvorligt syge børn 15-22

01.01.2019 Aftalebaseret udskydelse af barselorlov ved sygdom, retsbaseret forlængelse og efterregulering af barselsdagpenge 88-19

01.01.2019 Betingelser for barselsdagpenge under udskudt forældreorlov: Krav om genoptagelse af arbejde og beskæftigelsesstatus 89-19

01.01.2016 Barselsdagpenge til studerende på orlov: Krav om reel orlov, rådighed for arbejdsmarkedet og konsekvens af manglende vejledning 17-16

01.01.2016 Retssikkerhedslovens klage regler: Udbetaling Danmarks pligt til genvurdering og oversendelse af klager til Ankestyrelsen 59-16

01.01.2015 Adoptivforældre har ikke ret til ekstra barselsdagpenge ved samtidig adoption af flere børn 96-15

01.01.2011 Ingen ret til barselsdagpenge: Beskæftigelseskravet skal være opfyldt ved fraværperiodens start 138-11

01.01.2010	Barselsdagpenge: Beregning ved overgang fra udenlandsk orlov, baseret på ret til arbejdsløshedsdagpenge	144-10
01.01.2009	Nedsættelse af kontanthjælp og loft over hjælpen ved barsel i ægteskab med SU-modtager	85-09
01.01.2009	Ret til barselsdagpenge ved flytning fra Grønland til Danmark midt i barselsperioden – beskæftigelseskrav	106-09
01.01.2007	Ret til supplerende barselsdagpenge for en ledig lønmodtager, der delvist genoptager arbejdet hos ny arbejdsgiver under orlov	D-3-07
01.01.2006	Ingen ret til kontanthjælp under forlænget barselorlov efter 46 uger, da borgeren ikke stod til rådighed for arbejde	A-38-06
01.01.2006	Barselsdagpenge: Medregning af sygeperiode (bækkenløsning) i beskæftigelseskravet før 4-ugers-perioden	D-3-06
01.01.2005	Ingen hjemmel til dispensation fra 8-ugers fristen for refusion af barselsdagpenge	D-13-05
01.01.2004	Beregning af barselsdagpenge: Dagpenge skal baseres på det faktiske overenskomstbestemte timetal (35 timer), selvom normal arbejdstid er 37 timer	D-17-04
01.01.2004	Barselsdagpenge: Forlængelse af periode ved delvis genoptagelse og påbegyndelse af selvstændigt bijob	D-8-04
01.01.2003	Dagpenge til sygeplejerske i aftenvagtskifte skulle beregnes på grundlag af faktisk arbejdstid på 24 timer	D-13-03
01.01.2003	Barselsdagpenge: Beregning ved ikke fastsat ugentlig arbejdstid – hvornår skal 13-ugers perioden anvendes?	D-1-03
01.01.2001	Tilbagebetaling af barselsdagpenge: Modtaget "mod bedre vidende" ved ufuldstændig ansøgning	D-1-01
01.01.1997	Beskæftigelseskravet til barselsdagpenge: Indtægt fra arbejdspligt under afsoning i fængsel er ikke lønindtægt	D-14-97
01.01.1995	Barselsdagpenge: Beskæftigelseskrav skal være opfyldt senest på fødselstidspunktet, uanset arbejdsfrie dage	D-2-95
01.01.1991	Beregning af barselsdagpenge: Indtægtsgrundlag ved ophør af arbejdsfordeling	D-18-91
LIGEBEHANDLINGSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
12.07.2025	Ligebehandlingsnævnets afgørelse om køn - afskedigelse før orlov - kommuner - ej medhold	23-24804

03

PRAKSISOVERSIGT · ANKESTYRELSEN

Praksisoversigt over BPA og kontant tilskud til handicaphjælpere

Ankestyrelsens principmeddelelser om personkreds, udmåling, overvågning og arbejdsgiveransvar efter servicelovens §§ 95 og 96

Version 1 Opdateret 29. maj 2026 19 afgørelser · 2009-2025

[Læs online](#)**INTRODUKTION**

Borgerstyret personlig assistance (BPA) efter servicelovens § 96 og kontant tilskud til ansættelse af hjælpere efter § 95 giver borgere med omfattende funktionsnedsættelse mulighed for selv at ansætte og lede deres hjælpere. Denne praksisoversigt samler Ankestyrelsens principmeddelelser om personkreds og arbejdslederevne, udmåling af aktive hjælpertimer kontra rådighedstimer, støtte til overvågning og sektoransvaret over for sundhedslovgivningen, lønudmåling efter udmålingsbekendtgørelsen samt arbejdsgiver- og sikringspligten, når tilskuddet overdrages til en forening eller privat virksomhed. Linjen suppleres med den parallelle domstolspraksis om, hvem der hæfter som arbejdsgiver for en tilskadekommen hjælper. Gennemgående lægger Ankestyrelsen vægt på en konkret, individuel behovsvurdering og hjemviser kommunale afgørelser, der ikke er tilstrækkeligt oplyst eller begrundet.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Ankestyrelsen kræver for BPA efter § 96 et samlet 'omfattende og massivt' hjælpebehov, der nødvendiggør sammenhængende, fleksibel og helhedsorienteret støtte, mens kontant tilskud med en nærtstående efter § 95 forudsætter et hjælpebehov på mere end 20 timer ugentligt og et 'særligt tilfælde'.
- 02** Ankestyrelsen afviser, at der består en automatisk ret til 24 timers hjælp – udmåling sker altid efter en individuel behovsvurdering med udgangspunkt i, hvad borgeren selv kan klare.
- 03** Ankestyrelsen accepterer kun rådighedstimer, hvor der undtagelsesvis udføres aktiviteter for borgeren; rådighedstimer udmåles ikke alene for at skabe tryghed.
- 04** Ankestyrelsen bevilger kun overvågning i en § 95-ordning (op til otte sammenhængende timer om natten), hvis manglende overvågning kan få fatale konsekvenser eller medføre alvorlig skade; i en BPA-ordning kan overvågning ydes i alle døgnets timer ved et konkret behov.
- 05** Ankestyrelsen afviser at udmåle støtte til respiratorisk overvågning, der er omfattet af sundhedslovgivningen, fordi støtte efter serviceloven er subsidær (sektoransvarlighedsprincippet).

- 06** Ankestyrelsen kræver, at lønudmålingen tager udgangspunkt i grundlønnen for sammenlignelige faggrupper og rummer tillæg, anciennitet og pension, men dækker kun akuttillæg, hvis arbejdslederen er forpligtet til at betale det, og ikke ikke-lovpligtige uddannelsesfonde.
- 07** Ankestyrelsen fastslår, at arbejdsgiveropgaven og sikringspligten efter arbejdsskadesikringsloven overgår til den nærtstående, forening eller private virksomhed, som tilskuddet overføres til – borgeren/arbejdslederen er da ikke sikringspligtig arbejdsgiver.
- 08** Ankestyrelsen afviser, at kontant tilskud efter § 95 kan medtages under midlertidige ophold i udlandet, da § 95 ikke er nævnt i udlandsbekendtgørelsens udtømmende opregning.
- 09** Arbejdslederrollen er en ufravigelig betingelse; i § 95-ordninger kan en nærtstående eller værge være tilskudsmodtager og arbejdsleder, når borgeren ikke selv kan varetage funktionen.

§ 1 To ordninger, fælles udmålingsregler og Ankestyrelsens prøvelse

Kontant tilskud og BPA er to beslægtede, men adskilte ordninger med samme grundtanke: borgeren skal selv kunne sammensætte og lede sin hjælp.

Ordning	Hjemmel	Kerne	Arbejdslederkrav
Kontant tilskud	Serviceloven § 95	Tilskud til at ansætte hjælpere, typisk hvor hjælp efter § 83 ikke slår til; kan i særlige tilfælde udbetales til en nærtstående	Borgeren – eller en nærtstående som tilskudsmodtager – skal kunne fungere som arbejdsleder
Borgerstyret personlig assistance (BPA)	Serviceloven § 96	Tilskud til pleje, overvågning og ledsagelse ved et omfattende og massivt hjælpebehov	Borgeren skal selv kunne fungere som arbejdsleder (ufravigeligt) og som udgangspunkt arbejdsgiver

Udmålingen af løn og timer er **fælles** for de to ordninger og reguleres i [udmålingsbekendtgørelsen](#), mens fortolkningsrammen er [Vejledning om kontant tilskud til ansættelse af hjælpere og borgerstyret personlig assistance](#).

Ankestyrelsen er øverste administrative klageinstans på det sociale område og fastlægger gennem sine **principmeddelelser** (tidligere principafgørelser) bindende retningslinjer for kommunernes praksis. Klage over en kommunal afgørelse skal som udgangspunkt indgives inden fire uger.

Prøvelsesintensiteten er central: selve den konkrete og individuelle behovsvurdering er overladt til kommunens faglige skøn, og Ankestyrelsen tilsidesætter ikke et skøn, der er sagligt og tilstrækkeligt oplyst. I [110-11](#) stadfæstede styrelsen således kommunens detaljerede udmåling på 134 timer og 41 minutter og afviste det sociale nævns forhøjelse til 24 timer i døgnet. Omvendt **hjemviser** Ankestyrelsen, når sagen er utilstrækkeligt oplyst eller begrundet – i [11-24](#) og i to af de tre sager i [19-25](#) blev kommunens afgørelser hjemvist, fordi tidsudmålingen og behovsvurderingen ikke var underbygget af faktuelle oplysninger.

LOV

[Serviceloven § 83](#)[Serviceloven § 95](#)[Serviceloven § 96](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Støtte til overvågning i Kontant Tilskud og BPA-ordninger – afgrænsning af personkreds og sektoransvar	11.12.2025
Ankestyrelsen · Udmåling af rådighedstimer i kontante tilskudsordninger og BPA-ordninger: Kriterier for aktiv tid versus sporadisk behov	01.01.2024
Ankestyrelsen · Udmåling af BPA-timer: Individuel behovsvurdering er afgørende – ikke ret til 24-timers dækning som udgangspunkt	01.01.2011

Personkredsen: arbejdslederevnen og det 'omfattende og massive' hjælpebehov

Adgangen til de to ordninger afhænger af både hjælpebehovets karakter og borgerens evne til at lede hjælperne.

BPA (§ 96): Ankestyrelsen lægger vægt på, om borgeren samlet set har et **omfattende og massivt** hjælpebehov til personlig og praktisk hjælp, ledsagelse og overvågning, der nødvendiggør en sammenhængende, fleksibel og helhedsorienteret støtte, som ikke kan dækkes på anden vis. Et højt aktivitetsniveau er ikke i sig selv nok. I [18-18](#) stadfæstede Ankestyrelsen et ophør af BPA for en borger, hvis dokumenterede behov svarede til ca. 2 timer og 20 minutter ugentligt og kunne dækkes fleksibelt af ægtefællen efter [§ 83](#):

Ankestyrelsen vurderer, at du ikke har et behov, der gør det nødvendigt at yde en særlig støtte som borgerstyret personlig assistance.

Arbejdslederrollen er i BPA en **uforlignelig** betingelse: borgeren skal selv kunne planlægge arbejdet, udarbejde jobbeskrivelser, oplære hjælpere og holde medarbejderudviklingssamtaler. Den kan ikke overtages af værge eller nærtstående.

Kontant tilskud (§ 95): Her er kravene, at borgeren har betydelig og varigt nedsat funktionsevne, et behov for personlig og praktisk hjælp eller afløsning/aflastning i **mere end 20 timer ugentligt**, og at der efter kommunens vurdering er tale om et **særligt tilfælde**, der begrundes, at tilskuddet udbetales til en nærtstående. I [161-12](#) fastslog Ankestyrelsen, at en mor som nærtstående og værge lovligt kunne være arbejdsleder, fordi det da er tilskudsmodtageren – ikke borgeren – der skal kunne lede hjælperne:

Det er således ikke længere borgeren, der er tilskudsmodtager, men derimod den nærtstående. Det betyder, at det er tilskudsmodtageren – og ikke borgeren – der skal være i stand til at fungere som arbejdsleder for hjælperne.

Udmålingen af timer beror på en individuel behovsvurdering og ikke på et fast udgangspunkt om fuld døgndækning. I [87-09](#) og [110-11](#) afviste Ankestyrelsen, at BPA som udgangspunkt skal dække 24 timer i døgnet – den tidligere praksis herom blev udtrykkeligt ophævet.

LOV	Serviceloven § 83	Serviceloven § 95, stk. 3	Serviceloven § 96, stk. 1	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Borgerstyret Personlig Assistance (BPA): Afgrænsning af personkreds, krav til arbejdsleder og ret til ledsageordning ved fejlagtig ophør			01.01.2018
	Ankestyrelsen · Nærtstående kan fungere som arbejdsleder ved kontant tilskud efter serviceloven § 95, når borgeren er ude af stand til det			31.12.2011
	Ankestyrelsen · Udmåling af BPA-timer: Individuel behovsvurdering er afgørende – ikke ret til 24-timers dækning som udgangspunkt			01.01.2011
	Ankestyrelsen · Udmåling af hjælpetimer i § 96-ordning: Individuel behovsvurdering frem for 24-timers udgangspunkt			01.01.2009

Aktive hjælpertimer eller rådighedstimer – hvad Ankestyrelsen

§ 3 lægger vægt på

Sondringen mellem aktive hjælpertimer og rådighedstimer er afgørende for både timeudmåling og økonomi, fordi rådighedstimer aflønnes lavere. Ankestyrelsen lagde i 11-24 den principielle sondring fast:

- **Aktive hjælpertimer** skal altid udmåles, når borgeren har et **fast eller forventet** hjælpebehov, der kræver aktiv tjeneste – også når behovet er punktvist (fx natlig lejring eller trykaflastning).
- **Rådighedstimer** kan kun udmåles, hvor behovet er **sporadisk**, dvs. hvor der kun undtagelsesvis udføres aktiviteter for borgeren, jf. [udmålingsbekendtgørelsens § 5, stk. 3](#). Rådighedstimer for én hjælper kan i helt særlige tilfælde udmåles i tidsrummet kl. 23.00-06.00.

Det, Ankestyrelsen lægger afgørende vægt på, er **behovets reelle karakter og hyppighed**, ikke borgerens ønske om tryghed. I sag 1 (BPA, cerebral parese) blev kommunens delvise afslag på aktive nattetimer hjemvist, fordi kommunen ikke havde oplyst hyppigheden af det natlige lejringsbehov. I sag 2 (kontant tilskud, autisme) stadfæstede Ankestyrelsen derimod afslaget på rådighedstimer:

Der udmåles ikke rådighedstimer alene for at skabe tryghed for borgeren, hvis borgeren reelt ikke har et behov for, at en hjælper kan træde til og yde assistance.

Mønsteret er klart: er der en **forventning** om aktiv hjælp, skal der udmåles aktive (punktvisse) timer; er behovet derimod blot tryghedsbetinget uden dokumenteret assistancebehov, udmåles hverken rådighedstimer eller overvågning.

LOV

[Bekendtgørelse om udmåling af tilskud til ansættelse af hjælpere og borgerstyret personlig assistance § 5, stk. 3](#)

[Serviceloven § 95](#)

[Serviceloven § 96](#)

PRAKSIS Ankestyrelsen · Udmåling af rådighedstimer i kontante tilskudsordninger og BPA-ordninger: Kriterier for aktiv tid versus sporadisk behov 01.01.2024

Støtte til overvågning og grænsen til sundhedslovgivningens

§ 4 sektoransvar

Overvågning behandles forskelligt i de to ordninger, og 19-25 samler reglerne. Ved overvågning forstås:

Ved overvågning forstås observation ved fysisk tilstedeværelse af en person og akut hjælp, hvis der måtte opstå behov herfor.

Forhold	Kontant tilskud (§ 95, stk. 3 og 4)	BPA (§ 96)
Omfang	Op til otte sammenhængende timer i nattetimerne	Alle døgnets timer
Betingelse	Risiko for fatale konsekvenser eller alvorlig skade uden overvågning	Konkret behov; indgår i vurderingen af det omfattende og massive behov
Hvem	Nærtstående må ikke udføre overvågningen	Ansatte hjælpere

I § 95-ordninger er adgangen altså stærkt begrænset. Ankestyrelsen understreger, at der ikke er tale om et overvågningsbehov, hvis borgeren blot skal tilses på faste tidspunkter enkelte gange om natten. I BPA er kravet om "fatale konsekvenser" derimod ikke en betingelse – her er det tilstrækkeligt, at borgeren efter en konkret og individuel vurdering har et behov.

Sektoransvaret sætter en ydre grænse. Da støtte efter serviceloven er subsidier i forhold til andre sektors lovgivning, kan overvågning, der hører under sundhedsvæsenet, ikke bevilges socialt:

Omfattes en konkret respirationshjælp af sundhedslovgivningen, kan der således ikke udmåles støtte til respiratorisk overvågning i ordninger om kontant tilskud, som udbetales til nærtstående, eller i ordninger med borgerstyret personlig assistance.

Samme linje følger af 56-18, hvor respiratorisk døgnovervågning blev henført til sundhedsloven, og af 56-13, hvor merudgifter til transport ved hospitalsindlæggelse blev anset for omfattet af sundhedsloven § 171 og dermed regionens ansvar. For respiratorbrugere etableres typisk en **fælles hjælperordning** mellem region og kommune; i 11-25 fastslog Ankestyrelsen, at fordelingsbekendtgørelsen kun regulerer udgifterne i hjemmet, mens merudgifter til hjælpernes deltagelse i ophold uden for hjemmet skal dækkes fuldt ud.

De materielle betingelser for, om en skade på hjælperen anerkendes som arbejdsskade, behandles under [arbejdsskade-erkendelse](#).

LOV	Serviceloven § 95, stk. 3, 4	Serviceloven § 96, stk. 1	Sundhedsloven § 171
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Støtte til overvågning i Kontant Tilskud og BPA-ordninger – afgrænsning af personkreds og sektoransvar		
	11.12.2025		
	Ankestyrelsen · Merudgifter: Dækning af udgifter til respirationshjælpere ved ophold og ferie i Danmark under fælles hjælperordning		
	24.06.2025		
	Ankestyrelsen · Principafgørelse om pasning af nærtstående: Vurdering af plejebehov svarende til fuldtidsarbejde og konsekvens af respiratorisk døgnovervågning		
	01.01.2018		
	Ankestyrelsen · Befordring til hospitalsindlæggelse: Merudgifter efter serviceloven er subsidier i forhold til sundhedsloven (Sektoransvar)		
	01.01.2013		

§ 5 Lønudmåling efter udmålingsbekendtgørelsen: sammenlignelige faggrupper, tillæg og akuttillæg

Tilskuddet til hjælpernes løn skal sikre, at borgeren reelt kan rekruttere og fastholde personale. Ankestyrelsen kræver, at kommunen tager udgangspunkt i grundlønnen for **sammenlignelige faggrupper** og bruger samme udgangspunkt for alle lønelementer, jf. [udmålingsbekendtgørelsens § 5](#). Bekendtgørelsen kræver, at der sikres den nødvendige rummelighed, herunder tidsbestemte og stedbestemte tillæg, funktions- og kvalifikationstillæg, arbejdsmarkedspension og anciennitet.

I 98-16 fastslog Ankestyrelsen rammen:

Kommunens udmåling af tilskud skal tage udgangspunkt i overenskomsten med sammenlignelige faggrupper, men udmålingen skal ikke følge hele overenskomsten.

I samme afgørelse blev en kommunes reduktion til løntrin 11 uden anciennitetsstigning underkendt, fordi hjælpere efter tre år da reelt ville få mindre i løn end kommunalt ansatte – kommunen havde ikke sikret den

nødvendige rummelighed. Omvendt kunne en kommune godt fastsætte et lavere niveau, hvor der ikke krævedes særlige kvalifikationer; kommunen er **ikke bundet** af en højere løn, borgeren privat har aftalt med sine hjælpere.

I 104-19 præciserede Ankestyrelsen to lønelementer:

- **Akuttillæg** skal kun udmåles, hvis det er nødvendigt for at dække et hjælpebehov, og kun når arbejdslederen reelt er forpligtet til at betale det: *"Kommunen skal kun udmåle tilskud hertil, hvis arbejdslederen er forpligtet til at betale hjælperne ekstra løn/tillæg ved akutte vagter."*
- **Uddannelsesfonde**, der ikke er lovpligtige at indbetale til, skal kommunen ikke dække; kommunen dækker alene de konkrete nødvendige udgifter til kurser.

Ankestyrelsen lægger her stor vægt på **dokumentation**: borgeren fik i 104-19 afslag på støtte med tilbagevirkende kraft, fordi der ikke var dokumenteret afholdte lønudgifter ud over kommunens eksisterende kompensation, og fordi kompensationsmuligheden fremgik af kommunens BPA-håndbog og kvalitetsstandard.

LOV

Bekendtgørelse om udmåling af tilskud til ansættelse af hjælpere og borgerstyret personlig assistance § 5

ServiceLoVen § 95

ServiceLoVen § 96, stk. 1

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Udmåling af tilskud til hjælpere i BPA/Kontant tilskud – Akuttillæg, uddannelsesfonde og sammenlignelige faggrupper	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Udmåling af tilskud til BPA og kontant tilskud: Kommunens pligt til at anvende overenskomst for sammenlignelige faggrupper	01.01.2016

§ 6 Arbejdsgiver- og sikringspligten ved overdragelse – og den parallelle domstolspraksis

Et hjørne af regelgrundlaget med betydelig praktisk og forsikringsmæssig vægt er spørgsmålet om, **hvem der er arbejdsgiver** for hjælperne. Udgangspunktet er, at borgeren selv er arbejdsgiver og dermed sikringspligtig efter [arbejdsskadesikringsloven § 48](#). Men ordningen kan overdrages: borgeren kan overføre tilskuddet til en nærtstående, en forening eller en privat virksomhed, jf. [§ 96, stk. 2](#). Ordningen blev nyaffattet som "borgerstyret personlig assistance" med ikrafttræden 1. januar 2009; fra 1. januar 2018 blev det et krav, at foreninger og virksomheder, der varetager arbejdsgiverfunktionen, er **godkendt af socialtilsynet**, og fra 1. januar 2020 blev en aftale med en ikke-godkendt virksomhed gjort uforbindende for borgeren, hvis virksomheden ikke oplyste om den manglende godkendelse.

I 17-23 – hvor en hjælper fik et smæld i ryggen under en forflytning – fastslog Ankestyrelsen det principielle udgangspunkt:

Hvis borgeren indgår aftale om at overføre tilskuddet fra ordningen til en nærtstående, en forening eller en privat virksomhed, overgår arbejdsgiveropgaven og sikringspligten imidlertid til den, som tilskuddet overføres til.

Virksomhed B var derfor sikringspligtig arbejdsgiver, jf. [§ 48, stk. 4](#), og hjælperen var omfattet af personkredsen i [§ 2](#). Ankestyrelsen tog samtidig afstand fra punkt 44 i vejledningen, der havde antydnet, at ansvaret for lovpligtig forsikring blev hos borgeren: *"Vi vurderer, at den ovennævnte formulering i vejledningen ikke kan anses som udtryk for gældende ret."*

Denne linje hviler udtrykkeligt på **domstolspraksis**. Ankestyrelsen henviste til **U.2013.1282 V**, hvor landsretten fastslog, at en § 96, stk. 2-aftale flytter arbejdsgiverbeføjelser og -pligter i ansættelsesretlig henseende til den private virksomhed, samt til **FED.2021.59 = BS-775/2021-VLR**, hvor Vestre Landsret lagde til grund, at borgeren alene var arbejdsleder, mens arbejdsgiveropgaven lå hos den private virksomhed (Focus on Care). Byrettens dom i samme sag, **BS-43826/2019-VIB**, fastslog tilsvarende, at det var virksomheden – ikke borgeren/arbejdslederen – der var arbejdsgiver i lovens forstand.

Den omvendte situation belyses af **BS-99/2016-BOR**: da et BPA-administrationsfirma gik konkurs, og borgeren selv ansatte hjælperne, var der sket en **virksomhedsoverdragelse**, og borgeren hæftede som reel arbejdsgiver for løn og feriepenge. Kommunen blev i alle disse sager frifundet – den yder tilskud og udbetaler efter borgerens anvisning, men er aldrig arbejdsgiver. Højesteret har endnu ikke prøvet arbejdsgiverspørgsmålet i en BPA-ordning direkte, men landsretterne har fastlagt en entydig linje, som Ankestyrelsen følger.

LOV	Arbejdsskadesikringsloven § 2, stk. 1	Arbejdsskadesikringsloven § 48, stk. 4
	Serviceloven § 96, stk. 2	
PRAKSIS	Landsretten · Vestre Landsrets dom om afslag på anerkendelse af arbejdsskade ved julefrokost i en BPA-ordning	18.06.2021
	Byretten · Afgørelse vedrørende arbejdsskade og identifikation af arbejdsgiver i sagen mellem en handicaphjælper og Ankestyrelsen	11.12.2020
	Byretten · Sag om virksomhedsoverdragelse ved overtagelse af personlige hjælpere	20.03.2017
	Ankestyrelsen · Sikringspligtig arbejdsgiver i BPA-ordninger: Overdragelse af tilskud til privat virksomhed medfører sikringspligt	01.01.2023

§ 7 Udlandsophold, ferie og afgrænsning til andre ordninger

Udlandsophold: Hjælpens "medtagelighed" til udlandet afhænger af, om ordningen er nævnt i udlandsbekendtgørelsen. I **178-12** fastslog Ankestyrelsen, at opregningen er udtømmende, og at kontant tilskud efter § 95 ikke er omfattet:

Kontante tilskud efter servicelovens § 95 kan således ikke medtages under midlertidige eller kortvarige ophold i udlandet.

For BPA efter § 96 bevares hjælpen derimod under midlertidige ophold. I **18-23** fortolkede Ankestyrelsen "ferieophold" bredt – også frivilligt arbejde og aktive ferier – men afslog ekstra hjælpertimer, fordi de **ekstra omkostninger ikke må være en følge af den valgte ferieform**; her skyldtes meromkostningerne de dårlige tilgængelighedsforhold på de valgte destinationer (Guatemala og Indonesien).

Afgrænsning til andre ordninger: Ankestyrelsen holder BPA skarpt adskilt fra beslægtede ydelser:

- **Erhverv:** Hjælp i forbindelse med erhvervsarbejde skal ydes efter [kompensationsloven § 4](#), ikke som ekstra BPA-timer, jf. **33-19**. Dette område behandles i [handicapkompensation-erhverv-personlig-assistance](#).
- **Moms:** Ydelser efter § 95, hvor borgeren selv antager hjælpen, er momsfritaget, jf. **160-12**.
- **Respirationshjælpere:** Fordeling af merudgifter i fælles hjælperordninger blev afklaret i **11-25**.

Almindelig personlig og praktisk hjælp efter § 83 behandles under [personlig-og-praktisk-hjaelp-hjemmehjaelp](#), og støtte til hjælpemidler under [social-hjaelpemidler-forbrugsgoder](#).

LOV	Kompensationsloven § 4, stk. 1 Serviceloven § 95 Serviceloven § 96, stk. 1	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Merudgifter: Dækning af udgifter til respirationshjælpere ved ophold og ferie i Danmark under fælles hjælperordning	24.06.2025
	Ankestyrelsen · BPA: Dækning af ekstra omkostninger ved kortvarige ferieophold i udlandet – Vurdering af frivilligt arbejde som ferie	01.01.2023
	Ankestyrelsen · Kompensation til handicappede i erhverv (Kompensationsloven) vs. Borgerstyret Personlig Assistance (BPA)	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Hjælp i form af kontant tilskud (BPA) efter serviceloven § 95 er ikke omfattet af udlandsbekendtgørelsen	01.01.2012
	Ankestyrelsen · Principafgørelse om momsfrigørelse for tilskud til borgerstyret personlig assistance (BPA) efter servicelovens § 95	01.01.2012

§ 8 Sammenfatning af Ankestyrelsens linje

Praksis på BPA- og § 95-området tegner et sammenhængende billede:

- **Personkreds og udmåling beror på en konkret, individuel vurdering.** Der er ingen automatisk ret til 24 timers hjælp ([110-11](#), [87-09](#)), og arbejdslederevnen er en ufravigelig betingelse, der i § 95 kan opfyldes af en nærtstående ([18-18](#), [161-12](#)).
- **Behovets reelle karakter styrer udmålingen** af aktive timer kontra rådighedstimer, og rådighedstimer udmåles aldrig alene for tryghed ([11-24](#)).
- **Overvågning er undtagelsen**, snævert begrænset i § 95 (otte nattetimer ved risiko for fatale konsekvenser) og bredere i BPA, men altid afgrænset af sundhedslovgivningens sektoransvar ([19-25](#)).
- **Lønnen følger sammenlignelige faggrupper** med rummelighed til tillæg, anciennitet og pension; akuttillæg og uddannelsesfonde dækkes kun ved dokumenteret forpligtelse og nødvendighed ([98-16](#), [104-19](#)).
- **Arbejdsgiver- og sikringspligten følger tilskuddet:** overdrages det til en virksomhed eller forening, er denne arbejdsgiver og sikringspligtig – i fuld overensstemmelse med landsretternes praksis ([17-23](#), [BS-775/2021-VLR](#)).

Forvaltningsmæssigt er det gennemgående, at Ankestyrelsen respekterer kommunens faglige skøn, men **hjemviser**, så snart sagen ikke er tilstrækkeligt oplyst eller begrundet – dokumentation af behovets omfang og af afholdte udgifter er ofte udslagsgivende for udfaldet.

LOV	Arbejdsskadesikringsloven § 48 Serviceloven § 95 Serviceloven § 96	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Støtte til overvågning i Kontant Tilskud og BPA-ordninger – afgrænsning af personkreds og sektoransvar	11.12.2025
	Ankestyrelsen · Udmåling af rådighedstimer i kontante tilskudsordninger og BPA-ordninger: Kriterier for aktiv tid versus sporadisk behov	01.01.2024
	Ankestyrelsen · Sikringspligtig arbejdsgiver i BPA-ordninger: Overdragelse af tilskud til privat virksomhed medfører sikringspligt	01.01.2023
	Ankestyrelsen · Borgerstyret Personlig Assistance (BPA): Afgrænsning af personkreds, krav til arbejdsleder og ret til ledsageordning ved fejlagtig ophør	01.01.2018
	Ankestyrelsen · Udmåling af BPA-timer: Individuel behovsvurdering er afgørende – ikke ret til 24-timers dækning som udgangspunkt	01.01.2011

REFERENCE

Lovgrundlag

4 paragraffer

Arbejdsskadesikringsloven § 48

Bekendtgørelse om udmåling af tilskud til ansættelse af hjælpere og borgerstyret personlig assistance § 5

Serviceloven § 95

Serviceloven § 96

MATERIALE Citerede afgørelser

19 afgørelser

LANDSRET TEN · ANKEINSTANS

1

18.06.2021	Vestre Landsrets dom om afslag på anerkendelse af arbejdsskade ved julefrokost i en BPA-ordning	182-214
------------	---	---------

BYRET TEN · FØRSTE INSTANS

2

11.12.2020	Afgørelse vedrørende arbejdsskade og identifikation af arbejdsgiver i sagen mellem en handicaphjælper og Ankestyrelsen	124-143
------------	--	---------

20.03.2017	Sag om virksomhedsoverdragelse ved overtagelse af personlige hjælpere	1834-2188
------------	---	-----------

ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

16

11.12.2025	Støtte til overvågning i Kontant Tilskud og BPA-ordninger – afgrænsning af personkreds og sektoransvar	19-25
------------	--	-------

24.06.2025	Merudgifter: Dækning af udgifter til respirationshjælpere ved ophold og ferie i Danmark under fælles hjælperordning	11-25
------------	---	-------

01.01.2024	Udmåling af rådighedstimer i kontante tilskudsordninger og BPA-ordninger: Kriterier for aktiv tid versus sporadisk behov	11-24
------------	--	-------

01.01.2023	Sikringspligtig arbejdsgiver i BPA-ordninger: Overdragelse af tilskud til privat virksomhed medfører sikringspligt	17-23
------------	--	-------

01.01.2023	BPA: Dækning af ekstra omkostninger ved kortvarige ferieophold i udlandet – Vurdering af frivilligt arbejde som ferie	18-23
------------	---	-------

01.01.2019	Udmåling af tilskud til hjælpere i BPA/Kontant tilskud – Akuttillæg, uddannelsesfonde og sammenlignelige faggrupper	104-19
------------	---	--------

01.01.2019	Kompensation til handicappede i erhverv (Kompensationsloven) vs. Borgerstyret Personlig Assistance (BPA)	33-19
------------	--	-------

01.01.2018	Borgerstyret Personlig Assistance (BPA): Afgrænsning af personkreds, krav til arbejdsleder og ret til ledsageordning ved fejlagtig ophør	18-18
------------	--	-------

01.01.2018	Principafgørelse om pasning af nærtstående: Vurdering af plejebehov svarende til fuldtidsarbejde og konsekvens af respiratorisk døgnovervågning	56-18
------------	---	-------

01.01.2016	Udmåling af tilskud til BPA og kontant tilskud: Kommunens pligt til at anvende overenskomst for sammenlignelige faggrupper	98-16
------------	--	-------

01.01.2013	Befordring til hospitalsindlæggelse: Merudgifter efter serviceloven er subsidiære i forhold til sundhedsloven (Sektoransvar)	56-13
01.01.2012	Principafgørelse om momsfritagelse for tilskud til borgerstyret personlig assistance (BPA) efter servicelovens § 95	160-12
01.01.2012	Hjælp i form af kontant tilskud (BPA) efter serviceloven § 95 er ikke omfattet af udlandsbekendtgørelsen	178-12
31.12.2011	Nærtstående kan fungere som arbejdsleder ved kontant tilskud efter serviceloven § 95, når borgeren er ude af stand til det	161-12
01.01.2011	Udmåling af BPA-timer: Individuel behovsvurdering er afgørende – ikke ret til 24-timers dækning som udgangspunkt	110-11
01.01.2009	Udmåling af hjælpetimer i § 96-ordning: Individuel behovsvurdering frem for 24-timers udgangspunkt	87-09

04

PRAKSISOVERSIGT · ANKESTYRELSEN

Praksisoversigt over børnetilskud og reelt enlig forsørger

Ankestyrelsens praksis om reelt enlig forsørger, formodningen for samliv og tilbagebetaling efter børnetilskudsloven § 24, stk. 2

Version 1 Opdateret 29. maj 2026 15 afgørelser · 2000-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Ordinært og ekstra børnetilskud samt forskudsvis udbetaling af børnebidrag forudsætter, at modtageren er reelt enlig forsørger og ikke lever i et ægteskabslignende forhold med fælles husførelse.

Udbetaling Danmark træffer afgørelserne, og Ankestyrelsen er klageinstans og fastlægger gennem sine principmeddelelser, hvornår der foreligger samliv, og hvornår uberettiget modtagne ydelser skal tilbagebetales. Praksisoversigten viser, at Ankestyrelsen ikke kræver fuldt bevis for samliv, men kan nøjes med en begrundet formodning baseret på sagens samlede oplysninger – bankoverførsler, fælles færden og faktisk ophold – og at folkeregistertilmelding ikke er afgørende. Oversigten behandler endvidere samspillet med økonomisk friplads og boligstøtte, kravet om "mod bedre vidende" ved tilbagebetaling, samt at ydelser udbetalt på grundlag af myndighedens egen fejlagtige afgørelse ikke kan kræves tilbage.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Ankestyrelsen kræver ikke fuldt bevis for et ægteskabslignende forhold – en begrundet formodning baseret på sagens samlede oplysninger (bankoverførsler, fælles færden, faktisk ophold) er tilstrækkelig til at standse børnetilskud og kræve tilbagebetaling.
- 02** Ankestyrelsen tillægger ikke folkeregistertilmelding afgørende betydning; det er de faktiske forhold om økonomisk og praktisk fællesskab, der afgør, om modtageren er reelt enlig.
- 03** Ankestyrelsen accepterer, at to voksne tilmeldt samme enfamiliesbolig udløser en formodning for samliv, som ydelsesmodtageren selv skal afkræfte ved at godtgøre, at der ikke opnås fordele svarende til samlevende.
- 04** Ankestyrelsen betragter et kæresteforhold på fælles adresse som samliv uanset parternes økonomiske indretning, mens rent midlertidige boligfællesskaber og egentlige lejer/udlejer-forhold ikke udløser bortfald.
- 05** Ankestyrelsen kræver til tilbagebetaling efter § 24, stk. 2, at ydelserne er modtaget 'mod bedre vidende' – at modtageren indså eller burde have indset, at betingelserne ikke var opfyldt – og en underskrevet erklæring om enlig status skærper denne vurdering.

- 06** Ankestyrelsen afviser tilbagebetaling, når ydelserne er udbetalt på grundlag af myndighedens egen fejlagtige afgørelse, eller når Udbetaling Danmark eller kommunen ikke har opfyldt sin skærpede vejledningspligt.
- 07** Ankestyrelsen sonderer mellem 'fælles husførelse' (børnetilskud og økonomisk friplads – kræver ikke fælles bopæl) og 'fast ophold' (boligstøtte – kræver ophold i boligen), så samme parforhold kan føre til tilbagebetaling af børnetilskud, men ikke boligstøtte.
- 08** Ankestyrelsen tillægger anonyme anmeldelser og enkeltstående bilobservationer ringe bevismæssig værdi, mens sammenblandet økonomi som fælles konti, store overførsler og fælles lån eller boligkøb er udslagsgivende.
- 09** Ankestyrelsen er som klageinstans ikke bundet af parternes påstande, jf. retssikkerhedslovens § 68, og kan tage hele sagen op til fornyet og selvstændig prøvelse.

Lovgrundlaget og Ankestyrelsens prøvelse af Udbetaling Danmarks afgørelser

§ 1

Ordinært børnetilskud efter [Børnetilskudsloven § 2, stk. 1, nr. 1](#) og ekstra børnetilskud efter [Børnetilskudsloven § 3](#) ydes, når forældremyndighedsindehaveren er **reelt enlig forsørger**. Det negative kriterium står i [Børnetilskudsloven § 2, stk. 2](#):

Personer, der lever i et samlivsforhold, betragtes ikke som enlige ved ydelse af ordinært børnetilskud, jf. stk. 1, nr. 1-3.

Med etableringen af **Udbetaling Danmark** (med virkning fra 1. oktober 2012) overgik myndighedsansvaret fra kommunerne, så det i dag er Udbetaling Danmark, der træffer afgørelse om og udbetaler ydelserne, mens **Ankestyrelsen** er klageinstans. Det administrative kontrolgrundlag er [Bekendtgørelse om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag § 7](#), hvorefter Udbetaling Danmark ved den årlige bekræftelse undersøger, om der ud over modtageren er tilmeldt voksne på adressen.

Ankestyrelsen foretager en **fuld prøvelse** af både retsanvendelsen og det konkrete skøn og understreger, at der altid skal foretages en selvstændig, konkret og individuel vurdering. Som det fremgår af **B-3-07**, er Ankestyrelsen ved sin prøvelse ikke bundet af parternes påstande, jf. [Retssikkerhedsloven § 68, stk. 1](#) – styrelsen tog i sagen hele tvisten op og ændrede nævnets afgørelse til skade for borgeren, fordi nævnets resultat ikke var i overensstemmelse med praksis. I **B-3-07** og **21-24** fastholder Ankestyrelsen, at det er ydelsesmodtageren, der skal afkræfte en udløst formodning for samliv.

Retsstillingen er aktuel: ved en ændringslov af **17. december 2025** (i kraft 1. januar 2026, endnu ikke konsolideret i lovebekendtgørelsen) er § 2, stk. 1, udvidet med et nyt nummer om børn af forældre, der er anbragt eller indlagt i retspsykiatrien. Ændringen berører ikke vurderingen af reelt enlig forsørger.

LOV

[Bekendtgørelse om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag § 7, stk. 2](#)

[Børnetilskudsloven § 2, stk. 1, 2](#)

[Børnetilskudsloven § 3](#)

[Retssikkerhedsloven § 68, stk. 1](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Børnetilskud: Vurdering af samlivsforhold og fælles husførelse ved formodningsreglen i enfamiliesboliger

18.09.2024

Hvad er "reelt enlig"? Ægteskabslignende forhold med fælles husførelse

§ 2

Kernebegrebet er ikke defineret i lovteksten, men i forarbejderne og Ankestyrelsens praksis. Allerede de oprindelige bemærkninger til § 2 (1985/1986) slog fast, at det afgørende er, om modtageren "lever i et ægteskabslignende forhold med den anden af barnets forældre eller med en anden person", og at inddragelse af tilskuddet "kun [bør] finde sted, når der er begrundet formodning for, at pågældende lever i et ægteskabslignende forhold".

Ved en lovændring med virkning fra **1. januar 1999** blev § 2, stk. 2, indsat, og bemærkningerne præciserede selve indholdet af fælles husførelse:

Det afgørende er således ikke, om de to samlevende parter formelt ville kunne indgå nyt ægteskab, men om der er tale om et samlivsforhold, der kan sidestilles med ægteskab eller registreret partnerskab, og hvor parterne gennem kontante bidrag, arbejde i hjemmet eller på anden måde bidrager til den fælles husførelse.

Ankestyrelsen anvender denne målestok konsekvent: en ydelsesmodtager anses kun som samlevende, hvis vedkommende **samlet set opnår fordele, der kan sidestilles med de fordele, som gifte og samlevende har**. I 21-24 udtrykte Ankestyrelsen det som, at fælles husførelse foreligger, når modtageren har økonomiske og ikke-økonomiske fordele, f.eks. ved at være to om at betale faste udgifter eller udføre praktisk arbejde i hjemmet. Omvendt formulerede Ankestyrelsen i 10-13 frifindelsesgrunden således:

Vi finder dog, at oplysningerne i sagen ikke er tilstrækkelige til at sandsynliggøre, at NN2 har opnået fordele i et sådant omfang, at det kan sidestilles med de fordele, som gifte og samlevende personer har.

Det er altså **modtageren**, der skal opnå fordelene, og vurderingen er en samlet bedømmelse af praktiske, personlige og økonomiske forhold. I 40-20 understregede Ankestyrelsen, at myndigheden ikke alene må se på en eventuel økonomisk "nettofordel", men skal foretage en samlet vurdering af alle forhold. I 9-13 gengav Ankestyrelsen definitionen ordret som et forhold, "hvorved forstås, at I gennem kontante bidrag, arbejde i hjemmet eller på anden måde har bidraget til den fælles husførelse".

LOV

Børnetilskudsloven § 2, stk. 1, 2

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Børnetilskud: Vurdering af samlivsforhold og fælles husførelse ved formodningsreglen i enfamiliesboliger

18.09.2024

Ankestyrelsen · Børnetilskud til enlige forsørgere: Vurdering af ægteskabslignende forhold baseret på sammenblandet økonomi og fælles boligkøb

01.01.2020

Ankestyrelsen · Vurdering af reelt enlig status, fælles husførelse og kommunens bevisførelse i sager om børnetilskud, boligstøtte og økonomisk friplads

01.01.2013

Ankestyrelsen · Utilstrækkelig bevisbyrde for ægteskabslignende forhold og manglende partshøring ved tilbagebetaling af børnetilskud, boligstøtte og friplads

01.01.2013

§ 3

Formodningsreglen og hvad Ankestyrelsen lægger vægt på

Formodningsreglen følger af [Bekendtgørelse om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag § 7, stk. 2](#):

Medmindre modtageren afgiver sådanne oplysninger, at Udbetaling Danmark finder, at betingelsen om at være enlig forsørger er opfyldt, lægges det til grund, at modtageren ikke er enlig forsørger.

Når to voksne er tilmeldt samme **enfamiliesbolig**, gælder der således en formodning for fælles husførelse, som ydelsesmodtageren selv skal afkræfte. Ankestyrelsens praksis viser et fast vurderingsmønster for, hvornår formodningen står ved magt:

- **Kæresteforhold = samliv.** I [69-17](#) fastslog Ankestyrelsen: *"To personer, der er tilmeldt samme folkeregisteradresse, som er en énfamiliesbolig, og som efter egne oplysninger har et kæresteforhold, må betragtes som samlevende ... uanset hvordan de har valgt at indrette sig økonomisk og praktisk."*
- **Midlertidige og kortvarige boligfællesskaber afkræfter.** I samme afgørelse (sag 3 og 4) blev modtagere, der midlertidigt husede en eks-svigerdatter henholdsvis en veninde under boligsøgning, fortsat anset som enlige, fordi en kortvarig fordel ikke kan sidestilles med samlivsfordele.
- **Egentlige lejer/udlejer-forhold afkræfter.** I [21-24](#) blev fremleje af et pendlerværelse med klar lejekontrakt og fast leje anset som et rent lejer/udlejer-forhold uden fælles husførelse, og borgeren bevarede retten til tilskud.
- **Folkeregistertilmelding er ikke afgørende.** I [B-3-07](#) levede den tidligere ægtefælle på skiftende adresser, men Ankestyrelsen lagde vægt på de faktiske forhold; omvendt kan fælles husførelse foreligge, selv om parterne har hver sin adresse.

For **gifte** personer gælder en særlig variant: efter [22-9207 \(26-22\)](#) kan en gift person kun anses som enlig, hvis adskillelsen skyldes separation eller indbyrdes uoverensstemmelse – ikke hvis den skyldes eksterne forhold som manglende opholdstilladelse, sygdom eller ophold i udlandet. Ankestyrelsen fastslog, at *"hvorvidt adskillelsen skyldes separation og/eller indbyrdes uoverensstemmelse beror på en konkret, samlet vurdering"*.

LOV

Bekendtgørelse om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag § 7, stk. 2

Børnetilskudsloven § 2, stk. 1, 2

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Børnetilskud: Vurdering af samlivsforhold og fælles husførelse ved formodningsreglen i enfamiliesboliger	18.09.2024
	Ankestyrelsen · Børnetilskud: Hvornår anses en gift person for enlig forsørger ved faktisk adskillelse?	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Børnetilskud: Vurdering af enlig forsørger status ved andre voksne på adressen (Samlivsformodning og midlertidige boligforhold)	20.09.2017
	Ankestyrelsen · Børnetilskud og tilbagebetaling: Vurdering af reelt enlig forsørger ved økonomisk fællesskab og formodning om samliv	01.01.2007

§ 4 Bevisniveau: formodning frem for fuldt bevis – og bevismidlerne

Det centrale bevismæssige princip blev fastlagt i [B-3-07](#). Sagen byggede på en omfattende mængde oplysninger om en fraskilt kvinde og hendes tidligere ægtefælle: en pantefoged fandt ham i færd med at børste tænder i hendes lejlighed, hans post blev sendt til og besvaret fra hendes adresse, hun optog gentagne billån uden selv at købe bil, mens han købte biler, og store hævninger og fravær fra landet faldt sammen. Ankestyrelsen lagde vægt på:

Vi vurderede, at der måtte lægges vægt på den massive mængde af indhentede informationer, der vurderedes i tilstrækkeligt omfang at godtgøre den gensidige økonomiske afhængighed mellem de tidligere ægtefæller samt på iagttagelserne af den tidligere ægtefælles færden og faktiske opholdssteder.

Afgørende er, at Ankestyrelsen til forskel fra nævnet fastslog, at **der ikke skal føres et egentligt bevis** for et ægteskabslignende forhold – det er nok, at det "på baggrund af de samlede oplysninger kunne anses for tilstrækkeligt godtgjort, at der forelå et ægteskabslignende forhold med fælles husførelse". Ankestyrelsen lægger ved bedømmelsen vægt på en fast række kriterier: karakteren af parternes indbyrdes forhold, boligforholdene hos den anden person, om der er tale om tidligere ægtefæller eller samlevende med fortsat hyppig kontakt og fælles børn, samt parternes egen forklaring.

De **udslagsgivende beviser** er typisk økonomiske. I 40-20 var fælles bankkonti, hvor begges lønninger indgik, og hvorfra faste udgifter blev betalt, tilstrækkeligt; store og uregelmæssige overførsler på over 300.000 kr. til en studerende indikerede ligeledes fælles husførelse; og **fælles boligkøb** gav i sig selv væsentlige fordele (lettere låneoptagelse, bedre bolig), selv uden fælles bopæl.

Visse beviser tillægges derimod begrænset vægt. I 10-13 var en delebil, fælles ferier og seks bilobservationer over et år ikke nok, og Ankestyrelsen kritiserede bilobservationer som havende ringe bevismæssig værdi. I 9-13 blev en anonym anmeldelse tillagt ringe betydning, og praktisk hjælp ydet under sygdom var ikke samliv. Endelig fastslog Ankestyrelsen i B-3-05, at en skatteafgørelse om fradrag for børnebidrag efter [Ligningsloven § 10, stk. 1](#) ikke er afgørende – det er kun ét moment – fordi "der var tale om to forskellige former for lovgivning, der ikke definerede det at være enlig ens". Er sagen ikke tilstrækkeligt oplyst om de økonomiske forhold, hjemviser Ankestyrelsen, jf. myndighedens oplysningspligt efter [Retssikkerhedsloven § 10](#).

LOV	Børnetilskudsloven § 2, stk. 1	Ligningsloven § 10, stk. 1	Retssikkerhedsloven § 10
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Børnetilskud til enlige forsørgere: Vurdering af ægteskabslignende forhold baseret på sammenblandet økonomi og fælles boligkøb		
	01.01.2020		
	Ankestyrelsen · Utilstrækkelig bevisbyrde for ægteskabslignende forhold og manglende partshøring ved tilbagebetaling af børnetilskud, boligstøtte og friplads		
	01.01.2013		
	Ankestyrelsen · Vurdering af reelt enlig status, fælles husførelse og kommunens bevisførelse i sager om børnetilskud, boligstøtte og økonomisk friplads		
	01.01.2013		
	Ankestyrelsen · Børnetilskud og tilbagebetaling: Vurdering af reelt enlig forsørger ved økonomisk fællesskab og formodning om samliv		
	01.01.2007		
	Ankestyrelsen · Børnetilskud: Betydningen af fradrag for børnebidrag efter ligningsloven ved vurdering af reelt enlig forsørger		
	01.01.2005		

§ 5 Tilbagebetaling efter § 24, stk. 2 – "mod bedre vidende" og vejledningspligten

Tilbagebetaling forudsætter mere end, at ydelserne objektivt er modtaget med urette. [Børnetilskudsloven § 24, stk. 2](#) bestemmer:

Har nogen mod bedre vidende uberettiget modtaget ydelser efter loven, skal det beløb, der med urette er modtaget, tilbagebetales.

Dette hænger sammen med modtagerens oplysningspligt i [Børnetilskudsloven § 24, stk. 1](#), der henviser til [Retssikkerhedsloven § 11, stk. 2](#). I B-3-07 fandt Ankestyrelsen, at ydelserne var modtaget "med urette og mod

bedre vidende", og at de derfor skulle tilbagebetales. At modtageren har **underskrevet erklæringer** om at være enlig forsørger skærper vurderingen; i [11-13](#) var dette en del af begrundelsen for, at den uberettiget modtagne hjælp skulle betales tilbage.

Omvendt er en **skærpet vejledningspligt** en betingelse for, at borgeren kan anses for at være i ond tro. I [R-10-01](#) blev en mand, der blev gift kort efter at have ansøgt, friholdt for tilbagebetaling, selv om han reelt ikke var berettiget:

Blanketten fandtes derfor ikke at kunne udfylde den efter indførelsen af retssikkerhedsloven skærpede vejledningspligt, der påhviler kommunen efter retssikkerhedslovens § 11, stk. 2.

Indholdet af "mod bedre vidende" er præciseret i domspraksis. Højesteret fastslog i [BS-24019/2025-HJR](#) – om det tilsvarende udtryk i arbejdsskadesikringsloven – at det ikke er en betingelse, at oplysningspligten er tilsidesat, men at modtageren enten skal have **indset**, at ydelserne blev modtaget med urette, eller have udvist en **betydelig grad af uagtsomhed**. Samme målestok anvendes ved børnetilskudslovens § 24, stk. 2.

LOV	Børnetilskudsloven § 24, stk. 1, 2	Retssikkerhedsloven § 11, stk. 2	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom om tilbagebetaling af erhvervsevnetabserstatning modtaget mod bedre vidende 08.01.2026 Ankestyrelsen · Principiel forskel på reelt enlig status: Fælles husførelse ved børnetilskud vs. krav om fast ophold ved boligstøtte 01.01.2013 Ankestyrelsen · Børnetilskud og tilbagebetaling: Vurdering af reelt enlig forsørger ved økonomisk fællesskab og formodning om samliv 01.01.2007 Ankestyrelsen · Tilbagebetaling af børnetilskud: Mangelfuld kommunal vejledning friholdt borgeren for tilbagebetaling 01.01.2001		

§ 6 Når myndighedens egen fejl udelukker tilbagebetaling

Et særligt og praktisk vigtigt princip er, at ydelser modtaget på grundlag af **myndighedens egen fejlagtige afgørelse** ikke skal tilbagebetales. I [B-3-07](#) krævede Ankestyrelsen tilbagebetaling for perioden frem til 31. december 2003, men netop **ikke** for tiden derefter:

For så vidt angår perioden fra og med 1. januar 2004 havde hun modtaget ydelserne på grundlag af nævnets afgørelse. Hun skulle derfor ikke tilbagebetale for meget modtagne ydelser for denne periode.

Dette afspejler en bredere risikobetragtning i Ankestyrelsens tilbagebetalingspraksis: skyldes en fejludbetaling alene myndighedens egne forhold, og har borgeren givet korrekte oplysninger, bærer myndigheden som udgangspunkt risikoen. I [C-38-00](#) fandt Ankestyrelsen, at "kommunen var nærmest til at bære risikoen for den skete fejludbetaling, som alene skyldtes kommunens forhold", og borgerne i god tro slap for at betale tilbage.

Grænsen går ved borgerens onde tro: i [D-21-06](#) skulle en borger tilbagebetale, selv om udbetalingen skyldtes en administrativ fejl, fordi han selv var blevet orienteret om, at ydelsen skulle stoppe, og dermed havde modtaget den mod bedre vidende. Det er altså kombinationen af myndighedsfejl **og** borgerens gode tro, der udelukker tilbagebetaling. Den generelle tilbagebetaling af sociale ydelser mod bedre vidende er behandlet nærmere i [tilbagebetaling-sociale-ydelser](#).

LOV	Børnetilskudsloven § 24, stk. 2
-----	---

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Børnetilskud og tilbagebetaling: Vurdering af reelt enlig forsørger ved økonomisk fællesskab og formodning om samliv	01.01.2007
	Ankestyrelsen · Tilbagebetaling af sygedagpenge ved administrativ fejl, når modtageren vidste, at ydelsen var uberettiget	01.01.2006
	Ankestyrelsen · Tilbagebetaling af ydelser ved administrative fejl og vurdering af god tro	01.01.2000

§ 7 Samspil med økonomisk friplads og boligstøtte: fælles husførelse vs. fast ophold

Reelt enlig-sager kører ofte parallelt for tre ydelser – børnetilskud, økonomisk fripladstilskud og boligstøtte – men kriterierne er ikke ens, og Ankestyrelsen kan derfor nå forskellige resultater i samme sag. Den principielle sondring blev tydeliggjort i [11-13](#):

Ydelse	Betingelse	Kræver fælles bopæl?
Børnetilskud og økonomisk friplads	Ikke samliv med fælles husførelse	Nej – økonomisk/praktisk fællesskab er nok
Boligstøtte	Ingen anden med fast ophold i boligen	Ja – ophold i boligen kræves

I [11-13](#) levede kvinden i et ægteskabslignende forhold med fælles husførelse (udpræget sammenblandet økonomi via budgetkonto) og skulle tilbagebetale børnetilskud og fripladstilskud efter [Dagtilbudsloven § 93](#) – men Ankestyrelsen **ophævede** kravet om tilbagebetaling af boligstøtte, fordi det ikke var tilstrækkeligt sandsynliggjort, at samleveren havde haft fast ophold i boligen, jf. [Boligstøtteloven § 7](#):

Vi vurderer, at det ikke er tilstrækkeligt sandsynliggjort, at NNN har haft fast ophold hos dig i perioden 1. juli 2007 til 28. februar 2009, og således indgik i boligens husstand.

Fælles husførelse er således ikke i sig selv nok til at statuere fast ophold. Tilsvarende sondring ses i [10-13](#) og [9-13](#). Boligstøttens særskilte kriterier er behandlet i [boligstoette](#).

LOV	Boligstøtteloven § 7	Børnetilskudsloven § 2, stk. 1	Børnetilskudsloven § 24, stk. 2
	Dagtilbudsloven § 93		
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Principiel forskel på reelt enlig status: Fælles husførelse ved børnetilskud vs. krav om fast ophold ved boligstøtte		01.01.2013
	Ankestyrelsen · Vurdering af reelt enlig status, fælles husførelse og kommunens bevisførelse i sager om børnetilskud, boligstøtte og økonomisk friplads		01.01.2013
	Ankestyrelsen · Utilstrækkelig bevisbyrde for ægteskabslignende forhold og manglende partshøring ved tilbagebetaling af børnetilskud, boligstøtte og friplads		01.01.2013

§ 8 Sagsgang, frister og klagebehandling ved Ankestyrelsen

Status som enlig forsørger bekræftes årligt, jf. [Bekendtgørelse om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag § 7](#), og kontrol kan udløses, når der tilmeldes en anden voksen på adressen. Ved standsning af løbende tilskud gælder en **timing-regel**: efter [B-1-00](#) skal en afgørelse om standsning være truffet før et kvartals begyndelse for at få virkning for det pågældende kvartal:

Ankestyrelsen vurderer, at tilskudsmodtageren må have afgørelsen så betids, at hun vil kunne nå at indrette sig på den nye situation inden kvartalets begyndelse.

Når myndigheden først efter kvartalets start finder, at modtageren ikke er berettiget, må beløbet i stedet søges tilbagebetalt efter § 24 – hvis ydelsen er modtaget uberettiget og mod bedre vidende.

Sagsbehandlingen er omgærdet af garantiforskrifter. I 9-13 fastslog Ankestyrelsen, at partshøring efter [Forvaltningsloven § 19](#) er en garantiforskrift, og at mangelfuld høring skaber en formodning for ugyldighed; det er desuden ikke i overensstemmelse med formålet at gennemføre partshøring under et møde, hvor myndigheden samtidig udspørger borgeren og indskærper oplysningspligten. Når sagen ikke er tilstrækkeligt oplyst – typisk om de økonomiske forhold – hjemviser Ankestyrelsen til fornyet behandling, jf. 69-17, hvor Udbetaling Danmarks vejledningspligt om, hvordan formodningen kan afkræftes, blev indskærpet. Som klageinstans er Ankestyrelsen ikke bundet af parternes påstande, jf. [Retssikkerhedsloven § 68, stk. 1](#).

LOV

[Bekendtgørelse om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag § 7, stk. 2](#)[Børnetilskudsloven § 24](#)[Forvaltningsloven § 19](#)[Retssikkerhedsloven § 68, stk. 1](#)

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Børnetilskud: Vurdering af enlig forsørger status ved andre voksne på adressen (Samlivsformodning og midlertidige boligforhold)	20.09.2017
	Ankestyrelsen · Utilstrækkelig bevisbyrde for ægteskabslignende forhold og manglende partshøring ved tilbagebetaling af børnetilskud, boligstøtte og friplads	01.01.2013
	Ankestyrelsen · Timing og varsling ved standsning af børnetilskud til enlige forsørgere	01.01.2000

§ 9 Domstolsprøvelsen af Ankestyrelsens linje

Ankestyrelsens afgørelser om reelt enlig forsørger kan indbringes for domstolene, og styrelsens linje er blevet prøvet og tiltrådt. I [B-3-07](#) anlagde ydelsesmodtageren efterfølgende sag med påstand om, at Ankestyrelsens afgørelse var ugyldig eller forkert. Landsretten frifandt Ankestyrelsen:

Landsretten frifandt Ankestyrelsen og tiltrådte således både, at styrelsen ikke var bundet af parternes påstande, og at der var tilvejebragt en formodning om, at ydelsesmodtageren havde levet i et ægteskabslignende forhold i perioden juni 1999 - december 2003.

Dommen bekræfter to bærende elementer i Ankestyrelsens praksis: at en **formodning** (ikke fuldt bevis) er tilstrækkelig, og at styrelsen kan tage hele sagen op efter retssikkerhedslovens § 68.

Direkte offentliggjorte by- og landsretsdomme specifikt om reelt enlig forsørger efter børnetilskudsloven er sparsomme i det tilgængelige materiale, men domstolene har fastlagt den tilbagebetalingsstandard, der også gælder her. Højesteret fastslog i [BS-24019/2025-HJR](#), at "mod bedre vidende" forudsætter, at modtageren har indset eller udvist betydelig grad af uagtsomhed, og at det ikke er en betingelse, at oplysningspligten er tilsidesat. I [BS-51641/2023-OLR](#) blev Ankestyrelsen frifundet, fordi den part, der kræver tilbagebetaling, ikke havde løftet **bevisbyrden** for, at ydelserne var modtaget mod bedre vidende – et princip, der også beskytter børnetilskudsmodtagere, hvor myndigheden ikke kan godtgøre ond tro.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 40a, stk. 1](#)[Børnetilskudsloven § 24, stk. 2](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom om tilbagebetaling af erhvervsevnetabserstatning modtaget mod bedre vidende	08.01.2026
---------	---	------------

Landsretten · Tilbagesøgning af erhvervsevnetabserstatning under fængselsophold: Landsretten stadfæster byrettens dom	11.10.2024
Ankestyrelsen · Børnetilskud og tilbagebetaling: Vurdering af reelt enlig forsørger ved økonomisk fællesskab og formodning om samliv	01.01.2007

§ 10 Sammenfatning af Ankestyrelsens praksis

Ankestyrelsens praksis om børnetilskud og reelt enlig forsørger kan sammenfattes i nogle gennemgående linjer:

- **Begrebet** afgøres af, om modtageren lever i et samlivsforhold, der kan sidestilles med ægteskab, og hvor parterne gennem kontante bidrag, arbejde i hjemmet eller på anden måde bidrager til den fælles husførelse – modtageren skal samlet set opnå fordele svarende til samlevende.
- **Bevisniveauet** er lavt: Ankestyrelsen kræver ikke fuldt bevis, men en begrundet formodning baseret på sagens samlede oplysninger, jf. [B-3-07](#). Folkeregistertilmelding er ikke afgørende.
- **Formodningen** udløses, når en anden voksen er tilmeldt en enfamiliesbolig, og skal afkræftes af modtageren; et kæresteforhold anses altid som samliv, mens midlertidige boligfællesskaber og rene lejeforhold ikke gør, jf. [69-17](#) og [21-24](#).
- **De tungeste beviser** er sammenblandet økonomi (fælles konti, store overførsler, fælles lån eller boligkøb); anonyme anmeldelser og enkeltstående observationer vejer let.
- **Tilbagebetaling** efter [Børnetilskudsloven § 24, stk. 2](#) kræver ond tro ("mod bedre vidende"), og ydelser udbetalt på grundlag af myndighedens egen fejlagtige afgørelse skal ikke tilbagebetales.
- **Tre ydelser, to målestokke**: børnetilskud og økonomisk friplads beror på fælles husførelse, mens boligstøtte beror på fast ophold, så resultaterne kan blive forskellige i samme sag.

Børnebidrag og bidragspligt er behandlet i [bidragspligt](#), og den generelle tilbagebetaling af sociale ydelser mod bedre vidende i [tilbagebetaling-sociale-ydelser](#).

LOV	Børnetilskudsloven § 2, stk. 2	Børnetilskudsloven § 24, stk. 2	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Børnetilskud: Vurdering af samlivsforhold og fælles husførelse ved formodningsreglen i enfamiliesboliger		18.09.2024
	Ankestyrelsen · Børnetilskud: Vurdering af enlig forsørger status ved andre voksne på adressen (Samlivsformodning og midlertidige boligforhold)		20.09.2017
	Ankestyrelsen · Børnetilskud og tilbagebetaling: Vurdering af reelt enlig forsørger ved økonomisk fællesskab og formodning om samliv		01.01.2007

REFERENCE Lovgrundlag

5 paragraffer

Bekendtgørelse om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag § 7	stk. 2	Børnetilskudsloven § 2	stk. 1, 2
Børnetilskudsloven § 3		Børnetilskudsloven § 24	stk. 2
Retssikkerhedsloven § 11	stk. 2		

MATERIALE Citerede afgørelser

15 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS		1
08.01.2026	Højesterets dom om tilbagebetaling af erhvervsevnetabserstatning modtaget mod bedre vidende	24019-2025
LANDSRETTEEN · ANKEINSTANS		1
11.10.2024	Tilbagesøgning af erhvervsevnetabserstatning under fængselsophold: Landsretten stadfæster byrettens dom	9660-11273
ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS		13
18.09.2024	Børnetilskud: Vurdering af samlivsforhold og fælles husførelse ved formodningsreglen i enfamiliesboliger	21-24
01.01.2022	Børnetilskud: Hvornår anses en gift person for enlig forsørger ved faktisk adskillelse?	26-22
01.01.2020	Børnetilskud til enlige forsørgere: Vurdering af ægteskabslignende forhold baseret på sammenblandet økonomi og fælles boligkøb	40-20
20.09.2017	Børnetilskud: Vurdering af enlig forsørger status ved andre voksne på adressen (Samlivsformodning og midlertidige boligforhold)	69-17
01.01.2013	Principiel forskel på reelt enlig status: Fælles husførelse ved børnetilskud vs. krav om fast ophold ved boligstøtte	11-13
01.01.2013	Utilstrækkelig bevisbyrde for ægteskabslignende forhold og manglende partshøring ved tilbagebetaling af børnetilskud, boligstøtte og friplads	9-13
01.01.2013	Vurdering af reelt enlig status, fælles husførelse og kommunens bevisførelse i sager om børnetilskud, boligstøtte og økonomisk friplads	10-13
01.01.2007	Børnetilskud og tilbagebetaling: Vurdering af reelt enlig forsørger ved økonomisk fællesskab og formodning om samliv	B-3-07
01.01.2006	Tilbagebetaling af sygedagpenge ved administrativ fejl, når modtageren vidste, at ydelsen var uberettiget	D-21-06
01.01.2005	Børnetilskud: Betydningen af fradrag for børnebidrag efter ligningsloven ved vurdering af reelt enlig forsørger	B-3-05
01.01.2001	Tilbagebetaling af børnetilskud: Mangelfuld kommunal vejledning friholdt borgeren for tilbagebetaling	R-10-01
01.01.2000	Timing og varsling ved standsning af børnetilskud til enlige forsørgere	B-1-00
01.01.2000	Tilbagebetaling af ydelser ved administrative fejl og vurdering af god tro	C-38-00

05

PRAKSISOVERSIGT · ANKESTYRELSEN

Praksisoversigt over genoptagelse og forældelse i arbejdsskadesager

Ankestyrelsens og AES' praksis for genoptagelse efter § 41 og samspillet med forældelse efter § 36

Version 1 Opdateret 29. maj 2026 27 afgørelser · 2001-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Denne praksisoversigt samler Ankestyrelsens principafgørelser om genoptagelse af afgørelser om varigt mén og tab af erhvervsevne i arbejdsskadesager – som klageinstans over Arbejdsmarkedets Erhvervssikring (AES, tidligere Arbejdsskadestyrelsen) – og holder dem op mod den parallelle domstolspraksis fra by-, lands- og Højesteret. Oversigten dækker tre adskilte spor: lovbestemt genoptagelse efter arbejdsskadesikringslovens § 41, genoptagelse på ulovbestemt (forvaltningsretligt) grundlag, og forældelse efter § 36 som en selvstændig spærre, der kan ramme et krav, selv om genoptagelsesadgangen består. Hovedmønstrene er, at genoptagelse inden for 5-årsfristen historisk kun krævede "væsentlige ændringer" i helbreds- eller erhvervsforhold, mens skadelidte efter fristen bærer bevisbyrden for årsagssammenhæng – et billede, som 2024-arbejdsskadereformen har skærpet ved at flytte dokumentationsbyrden frem til selve genoptagelsesansøgningen.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Ankestyrelsen kræver inden for 5-årsfristen alene, at der er sket væsentlige ændringer af skadelidtes helbredsmæssige og/eller erhvervmæssige forhold; spørgsmålet om årsagssammenhæng prøves først i den efterfølgende materielle behandling (princip 146-09, Højesteret 22. april 2009).
- 02** Ankestyrelsen pålægger skadelidte bevisbyrden for årsagssammenhæng mellem arbejdsskaden og en forværring, når genoptagelse anmodes efter 5-årsfristens udløb (princip 174-11, Højesteret 10. februar 2011).
- 03** Ankestyrelsen afviser genoptagelse, når en forværring med overvejende sandsynlighed skyldes degenerative forandringer eller andre forhold end arbejdsskaden – selv om der er sket en reel helbredsforværring.
- 04** Ankestyrelsen anvender 5-årsfristen ved henlæggelse på grund af manglende medvirken som en absolut frist regnet fra skadens indtræden, hvorfra der ikke kan dispenseres (princip 25-10 og U-38-01, § 36, stk. 2).

- 05** Ankestyrelsen genoptager på ulovbestemt grundlag ved nye væsentlige oplysninger, ændrede retsregler med tilbagevirkende kraft eller væsentlige sagsbehandlingsfejl – uden korte frister (princip 131-09 og 3-17).
- 06** Ankestyrelsen fastslår, at forældelse er irrelevant, hvis genoptagelse afvises og der dermed ikke er stiftet et nyt krav at forælde (princip 3-17).
- 07** Et krav på erstatning eller godtgørelse kan forældes efter § 36, stk. 2-4, selv om der fortsat er adgang til genoptagelse efter § 41, stk. 1 (Højesteret, BS-57184/2019-HJR).
- 08** Når AES faktisk genoptager en sag inden forældelse, løber en 3-årig tillægsfrist fra den nye endelige afgørelse, jf. § 36, stk. 4 (Højesteret, BS-53076/2023-HJR).
- 09** Efter 2024-reformen kræver Ankestyrelsen og AES, at den, der beder om genoptagelse, allerede ved anmodningen dokumenterer nye oplysninger med en vis sandsynlighed for både væsentlig ændring og årsagssammenhæng samt et ændret materielt udfald.
- 10** En part – også et forsikringsselskab eller en selvforsikret arbejdsgiver – kan ved langvarig passivitet fortabe adgangen til at anfægte en méngradsafgørelse (Højesteret, BS-31168/2023-HJR).

§ 1 Tre adgange til genoptagelse – og forældelse som selvstændig spærre

Arbejdsskadesager afgøres i første instans af Arbejdsmarkedets Erhvervssikring (AES, indtil 2017 Arbejdsskadestyrelsen), mens **Ankestyrelsen** er klageinstans. Allerede [Betænkning nr. 1142/1988 om revision af arbejdsskadeforsikringsloven](#) fremhævede, at Ankestyrelsen som rekursinstans har "en betydelig indflydelse på praksisdannelsen" på området – en indflydelse, der i dag udøves gennem principmeddelelserne.

Genoptagelse og forældelse udgør tre adskilte spor, som Ankestyrelsen behandler hver for sig:

- **Lovbestemt genoptagelse** efter [arbejdsskadesikringsloven § 41](#) – af både anerkendelsesspørgsmålet og spørgsmålet om ret til erstatning og godtgørelse.
- **Ulovbestemt (forvaltningsretlig) genoptagelse** efter almindelige forvaltningsretlige principper, uden lovbestemte frister.
- **Forældelse** efter [§ 36](#), der er en selvstændig, materiel spærre for kravet.

Reglerne har et langt udviklingsforløb. I de ældre principafgørelser anvendes den dagældende lov om sikring mod følger af arbejdsskade, hvor genoptagelse af anerkendelse og bortfaldsreglen lå i § 24, og genoptagelse af erstatning/mén i § 34. Med 2004-loven blev disse til § 41 (anerkendelse) og § 42 (erstatning og godtgørelse), mens de særlige forældelsesregler i § 36, stk. 2-5, blev indsat ved **lov nr. 523 af 6. juni 2007** med virkning fra 1. januar 2008. Ved den store arbejdsskadereform – [lov nr. 1541 af 12. december 2023](#) med virkning for genoptagelsesansøgninger fremsat 1. juli 2024 eller senere – blev [§ 41, stk. 1](#) nyaffattet, så genoptagelsesadgangen nu samles i § 41, mens [§ 42](#) regulerer løbende erstatning og tilskadekomnes oplysningspligt. Den autoritative fortolkningsramme er [Vejledning om genoptagelse efter arbejdsskadesikringsloven](#), der afløste vejledningen fra 2017.

Reformens udtalte formål var ifølge forarbejderne at "nedbringe antallet af genoptagelser, som ikke giver tilskadekomne eller efterladte en bedre retsstilling end den, de har fået efter den oprindelige afgørelse", og det er derfor "i højere grad blevet pålagt tilskadekomne eller efterladte allerede ved genoptagelsesansøgningen at underbygge grundlaget for ansøgningen".

LOV

Arbejdsskadesikringsloven § 36

Arbejdsskadesikringsloven § 41, stk. 1

Arbejdsskadesikringsloven § 42

§ 2 Genoptagelse inden for 5-årsfristen: kun væsentlige ændringer – årsagssammenhæng prøves først materielt

Det centrale princip for genoptagelse inden for 5-årsfristen blev fastlagt ved Højesterets dom af 22. april 2009, som Ankestyrelsen indarbejdede i 146-09. Dommen underkendte Ankestyrelsens hidtidige praksis (U-2-04 og U-3-04), hvorefter der allerede ved genoptagelsen skulle vurderes årsagssammenhæng:

Der skal således ikke ved afgørelsen om genoptagelse inden for 5 års fristen foretages nogen vurdering af spørgsmålet om årsagsforbindelse mellem arbejdsskaden og de ændrede forhold.

Genoptagelse inden for fristen er dermed udelukkende betinget af, at der er sket **væsentlige ændringer** af skadelidtes helbredsmaessige og/eller erhvervsmaessige forhold. Spørgsmålet om årsagssammenhæng – under hensyntagen til formodningsreglen i § 12, stk. 2 – afgøres først, når sagen er genoptaget og behandles materielt.

Kravene til de nye oplysninger ("nova") er beskedne inden for fristen. I 110-10 fastslog Ankestyrelsen:

Ifølge formuleringen af arbejdsskadelovens § 41, stk. 1 er det ikke en betingelse, at der skal foreligge væsentlige nye oplysninger, for at der kan ske genoptagelse inden for 5-årsfristen. Der er således beskedne krav til nova.

Selve 5-årsfristens beregning afhænger af, hvilken afgørelse der er tale om. I U-27-03 regnedes fristen fra den seneste afgørelse, der var truffet på et nyt retligt grundlag (lidelsen var i mellemtiden optaget på erhvervssygdomsfortegnelsen), og i U-14-01 understregede Ankestyrelsen, at 5-årsfristen for anerkendelsesspørgsmålet er absolut og ikke kan forlænges, mens særreglen for erhvervssygdomme på fortegnelsen kan give en fornyet vurdering efter fristens udløb.

Skærpselse fra 1. juli 2024: Efter den nyaffattede § 41 skal den, der anmoder, nu allerede ved ansøgningen dokumentere nye oplysninger, der skaber "en vis sandsynlighed for", at forholdene har ændret sig væsentligt, og at der er årsagssammenhæng mellem arbejdsskaden og ændringen, jf. [vejledningens afsnit 3.4.2](#). For nyere ansøgninger er den "rene" 146-09-model – hvor årsagssammenhæng først prøves materielt – således blødt op, mens princippet fortsat gælder for ansøgninger fremsat før 1. juli 2024.

LOV

Arbejdsskadesikringsloven § 12, stk. 2

Arbejdsskadesikringsloven § 41, stk. 1

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Genoptagelse af for sent anmeldte arbejdsskadesager efter lovændring: Betingelser for nova og procesuel karakter 01.01.2010

Ankestyrelsen · Højesteretsdom ændrer praksis for genoptagelse af sager om tab af erhvervsevne inden for 5-års fristen 01.01.2009

Ankestyrelsen · Beregning af 5-årsfrist for genoptagelse ved arbejdsskadesager, når der foreligger nyt retligt grundlag 01.01.2003

Ankestyrelsen · Genoptagelsesfrist for erhvervssygdomme: Vurdering af 5-års fristen (§ 24) og senere ændringer i erhvervssygdomsfortegnelsen 01.01.2001

§ 3 Genoptagelse efter 5-årsfristens udløb: skadelidte bærer bevisbyrden for årsagssammenhæng

Hvor genoptagelse inden for fristen er lempelig, vender bevisbyrden, når fristen er overskredet. Det er kernen i [174-11](#), der bygger på Højesterets dom af 10. februar 2011:

Det er ved Højesterets dom af 10. februar 2011 blevet fastslået, at det ved genoptagelse af sager efter udløbet af 5 års fristen er skadelidte, der har bevisbyrden for, at der er årsagsforbindelse mellem arbejdsskaden og den forværrede helbredsmæssige tilstand.

I sagen var der utvivlsomt sket en helbredsforværring (øgede nakkesmerter, udstråling, hovedpine), men Ankestyrelsen lagde vægt på, at det ikke var overvejende sandsynligt, at forværringen skyldtes følgerne af arbejdsskaden fra 1998 frem for **degenerative forandringer** (discusdegeneration og spondylose). Dette mønster – at en forværring, der lægefagligt forklares af alders- eller slidbetingede forandringer eller af andre, konkurrerende forhold, ikke kan henføres til arbejdsskaden – går igen i Ankestyrelsens afslag.

Et beslægtet eksempel ses i [3-17](#), hvor en forværret støjbetinget hørenedsættelse skyldtes ny, **privat** støjeksponering: da en støjbetinget hørenedsættelse ikke forværres efter, at den arbejdsbetingede udsættelse er ophørt, var der ikke en forværring, der var en følge af arbejdsskaden.

For erhvervsevnetab har retspraksis dog gjort adgangen mere lempelig end for varigt mén. Som [Vejlledning om forældelse af krav efter arbejdsskader](#) opsummerer, skal der "mindre til at genoptage en sag om krav på erstatning for tab af erhvervsevne uden for 5-årsfristen, end tilfældet er for genoptagelse af det varige mén". Efter 2024-reformen er den særlige 5-årige genoptagelsesfrist for erstatnings- og godtgørelsesspørgsmål afløst af forældelsesreglerne i [§ 36, stk. 3](#), men sondringen mellem inden for og uden for fristen er fortsat relevant for ældre anmodninger.

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 12, stk. 2](#)[Arbejdsskadesikringsloven § 36, stk. 3](#)[Arbejdsskadesikringsloven § 42, stk. 1](#)

PRAKSIS **Ankestyrelsen** · Forældelse af krav på arbejdsskadeydelse er irrelevant, hvis der ikke er grundlag for genoptagelse eller stiftet et nyt krav 01.01.2017

Ankestyrelsen · Arbejdsskade: Bevisbyrde for årsagssammenhæng ved genoptagelse efter udløb af 5-års fristen for varigt mén 01.01.2011

§ 4 Den absolutte 5-årsfrist ved henlæggelse på grund af manglende medvirken

En særlig – og ufravigelig – frist gælder, når en sag er henlagt, fordi tilskadekomne ikke har medvirket til sagens oplysning. Efter [§ 36, stk. 2](#) (videreført fra den dagældende § 24, stk. 3) bortfalder kravet 5 år efter arbejdsskadens indtræden, hvis det anmeldte tilfælde ikke kan behandles på grund af forhold, der skyldes den skadelidte. Forarbejderne til § 36 bekræfter, at bestemmelsen netop sigter på situationer, hvor tilskadekomne ikke medvirker ved sagens oplysning.

I [25-10](#) var en sag henlagt i 2002, fordi borgeren ikke returnerede et spørgeskema, og genoptagelse blev først søgt i 2007:

Grunden er, at et krav efter loven bortfalder efter 5 år regnet fra arbejdsskadens indtræden, hvis det anmeldte tilfælde ikke kan behandles på grund af forhold, der skyldes den skadelidte. 5-årsfristen er absolut, og der kan således ikke dispenseres for en overskridelse af fristen.

Afgørelsen viser samtidig, at passivitet smitter af på det ulovbestemte spor: selv om de nye oplysninger om hændelsen var væsentlige, kunne sagen ikke genoptages på ulovbestemt grundlag, fordi "den sene fremkomst af disse oplysninger skyldes din manglende medvirken ved sagens oplysning i 2002".

Samme linje blev fastlagt i [U-38-01](#):

Det følger af lovens § 24, stk. 3, at hvis et anmeldt tilfælde ikke kan behandles på grund af forhold, der skyldes sikrede eller de efterladte, bortfalder kravet efter loven efter fem år, regnet fra arbejdsskadens indtræden. Der kan ikke efter bestemmelsens ordlyd dispenseres fra overskridelse af 5 års fristen.

Den absolutte karakter af fristerne på området ses også i [U-41-01](#), hvor Ankestyrelsen fastslog, at der ikke forelå hjemmel til at genoptage spørgsmålet om erstatning for tab af forsørger efter udløbet af den lovbestemte 5-årsfrist.

LOV [Arbejdsskadesikringsloven § 36, stk. 2](#)

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Genoptagelse af arbejdsskadesag: Afslag efter udløb af 5-årsfrist og passivitet ved sagens oplysning	01.01.2010
	Ankestyrelsen · Bortfald af erstatningskrav: 5-års frist for genoptagelse af arbejdssag kan ikke fraviges ved sikredes manglende svar	01.01.2001
	Ankestyrelsen · Ingen genoptagelse af erstatning for tab af forsørger efter udløb af 5-års frist	01.01.2001

§ 5 Genoptagelse på ulovbestemt (forvaltningsretligt) grundlag

Sideløbende med § 41 gælder de almindelige forvaltningsretlige principper om genoptagelse. Ankestyrelsen genoptager efter dette spor, når én af tre betingelser er opfyldt: (1) der foreligger nye oplysninger af så væsentlig betydning, at resultatet sandsynligvis ville have været anderledes, (2) der er sket en væsentlig ændring af retsreglerne med tilbagevirkende kraft, eller (3) der er begået væsentlige sagsbehandlingsfejl i den oprindelige afgørelse, jf. [131-09](#) og [3-17](#). Der gælder ingen korte frister for dette spor.

I [131-09](#) – der udsprang af kritik fra Folketingets Ombudsmand af, at myndighederne ofte undlod at vurdere ulovbestemt genoptagelse – blev en méngrad genoptaget, fordi AES havde overset en gener (strækkemangel i tommelfingerens yderled): Ankestyrelsen fandt, at den manglende inddragelse af alle gener udgjorde "en væsentlig sagsbehandlingsfejl".

Underkendelse af praksis er det klassiske eksempel på ændrede retsregler. I [U-9-04](#) gav Højesterets fleksjob-dom fra 2003 grundlag for genoptagelse, idet "en underkendelse af praksis gav grundlag for genoptagelse ud fra almindelige forvaltningsretlige principper" – også med virkning forud for dommens dato. Tilsvarende blev sager om erhvervsevnetab for deltidsansatte genoptaget på ulovbestemt grundlag i [30-12](#) efter Højesterets domme af 16. august 2010.

Domstolene fører kontrol med dette spor. I byrettens dom [BS-30361/2021-HEL](#) blev et pålæg fra Ankestyrelsen til AES om at genoptage en sag ophævet, fordi Ankestyrelsen ikke havde godtgjort væsentlige sagsbehandlingsfejl – og retten afviste udtrykkeligt, at Ankestyrelsen besidder "en særlig ekspertise" i at vurdere, om betingelserne for ulovbestemt genoptagelse er opfyldt. Og i [BS-5483/2022-KBH](#) blev et forsikringsselskabs krav om genoptagelse pga. påstået forkert retsgrundlag afvist, da selskabet ikke havde godtgjort, at der var anvendt et forkert retsgrundlag.

LOV	Arbejdsskadesikringsloven § 36, stk. 5	
PRAKSIS	Byretten · Retten ophæver Ankestyrelsens pålæg om genoptagelse af arbejdsskadesag	10.11.2023
	Byretten · Alm. Brand Forsikring A/S frifundet i sag om genoptagelse af arbejdsskade og ret til refusion for buschaufførs psykiske skade efter redningsforsøg	13.07.2023
	Ankestyrelsen · Forældelse af krav på arbejdsskadeudgifter er irrelevant, hvis der ikke er grundlag for genoptagelse eller stiftet et nyt krav	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Genoptagelse af arbejdsskadesager: Fastsættelse af erhvervsevnetab for deltidsansatte efter Højesterets princip	31.12.2011
	Ankestyrelsen · Genoptagelse af sag om varigt mén på ulovbestemt grundlag på grund af væsentlig sagsbehandlingsfejl	01.01.2009
	Ankestyrelsen · Genoptagelse af arbejdsskadesager efter Højesteretsdom om erstatning for tab af erhvervsevne ved fleksjob	01.01.2004

§ 6 Samspillet mellem genoptagelse og forældelse

Forældelse efter § 36 er en selvstændig spærre, der virker uafhængigt af genoptagelsesadgangen. Det centrale udgangspunkt blev fastslået af Højesteret i [BS-57184/2019-HJR](#) (UfR 2020.4174H):

Efter ordlyden af § 36, stk. 2-4, og forarbejderne hertil kan der indtræde forældelse af krav på erstatning eller godtgørelse efter arbejdsskadesikringsloven, selv om der er adgang til genoptagelse af arbejdsskadesagen efter § 41, stk. 1.

Højesteret lagde vægt på en modsætningslutning fra [§ 36, stk. 5](#), der udtrykkeligt undtager visse genoptagelsessituationer (erhvervssygdomme, der optages på fortegnelsen, og genoptagelse på andet grundlag end §§ 41-43, fx forvaltningsretlig genoptagelse efter underkendt praksis) fra de korte forældelsesfrister. Da den foreliggende type genoptagelse ikke var nævnt, var kravet omfattet af de almindelige forældelsesregler og dermed forældet, da anmodningen kom mere end 3 år efter Ankestyrelsens afgørelse, jf. tillægsfristen i [§ 36, stk. 4](#).

Ankestyrelsen har spejlet dette i [3-17](#), hvor det fastslås, at vurderingen af genoptagelse går forud for forældelse, og at forældelse er irrelevant, hvis genoptagelse afvises:

Forældelsesreglerne vedrører fordringer og der er ikke en fordring at forælde, hvis der ikke er stiftet et krav på ydelser efter arbejdsskadeloven.

Forældelsesfristens rækkevidde blev afklaret i [30-16](#), hvor Ankestyrelsen – efter Højesterets dom af 25. april 2016 – kasserede princip 173-12 og fastslog, at den særlige 5-årige frist i [§ 36, stk. 3](#) gælder alle krav uanset skadens indtrædelsestidspunkt, ikke kun skader efter 1. januar 2004. Sager, der var afvist efter den 3-årige frist i [forældelsesloven § 3](#), skulle genoptages af myndighedens eget initiativ.

Et vigtigt værn for skadelidte fulgte af [BS-53076/2023-HJR](#): når AES faktisk genoptager en sag, mens kravet endnu ikke er forældet, løber den 3-årige tillægsfrist fra meddelelsen om den nye afgørelse. Højesteret ændrede her by- og landsrettens resultat:

Instans	Resultat	Begrundelse
Byret (BS-11877/2021-ROS)	Forældet	Genoptagelse i 2017/18 gav ikke ny tillægsfrist (ingen nye oplysninger)
Landsret (BS-4580/2022-OLR)	Forældet	Stadfæstede, under henvisning til UfR 2020.4174H
Højesteret (BS-53076/2023-HJR)	Ikke forældet	Faktisk genoptagelse i 2014 → 3-årig tillægsfrist fra endelig afgørelse i 2018, jf. § 36, stk. 4, fortolket i lyset af forældelsesloven § 21, stk. 2

Resultatet er en finmasket regel: et krav kan forældes, selv om § 41-adgangen består ([BS-57184](#)), men hvis myndigheden rent faktisk genoptager sagen inden forældelse, beskyttes skadelidte af en ny 3-årig tillægsfrist ([BS-53076](#)).

LOV

[Arbejdsskadesikringsloven § 36, stk. 2-4, 5](#)[Arbejdsskadesikringsloven § 41, stk. 1](#)[Forældelsesloven § 3, stk. 1](#)[Forældelsesloven § 21, stk. 2](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afklaring af forældelsesfrister ved genoptagelse af arbejdsskadesager	22.08.2024
	Højesteret · Samspillet mellem forældelse og genoptagelse i arbejdsskadesager	24.09.2020
	Landsretten · Landsretten stadfæster byrettens dom i sag om forældelse af krav på erhvervsevnetab efter arbejdsskade	02.03.2023
	Byretten · Sag om forældelse af krav på erstatning for erhvervsevnetab efter arbejdsskade	10.01.2022
	Ankestyrelsen · Forældelse af krav på arbejdsskadeudgifter er irrelevant, hvis der ikke er grundlag for genoptagelse eller stiftet et nyt krav	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Højesteretsdom fastslår, at 5-års forældelsesfristen i arbejdsskadesikringsloven gælder for alle krav om erstatning i anledning af arbejdsskade	01.01.2016

§ 7 Hvad Ankestyrelsen og AES lægger vægt på

På tværs af afgørelserne tegner der sig et klart vurderingsmønster for, hvad der afgør udfaldet af en genoptagelsesanmodning:

- **Dokumenteret forværring frem for blot ændrede klager.** Ankestyrelsen kræver objektiv dokumentation. Efter [vejledningens afsnit 3.5](#) skal dokumentationen "som udgangspunkt være udarbejdet af andre end tilskadekomne" – fx lægejournal, sygehus- eller speciallægeerklæring – og en ren henvisning til yderligere undersøgelse er ikke i sig selv nok.
- **Ændringens størrelse.** Ankestyrelsen lægger vægt på, at en væsentlig ændring som udgangspunkt indebærer, at méngraden eller erhvervsevnetabet kan ændres med mindst ét niveau (fx fra 20 % til 25 % mén eller fra 15 % til 20 % erhvervsevnetab), jf. [vejledningens afsnit 3.4.2](#).
- **Årsagssammenhæng er afgørende.** Ankestyrelsen afviser genoptagelse, når en ny gene eller forværring ikke med en vis sandsynlighed kan henføres til arbejdsskaden. Vejledningens eksempler illustrerer dette skarpt: skuldersmerter opstået efter havearbejde, en opsigelse uden dokumenteret sammenhæng med skaden, og en

diskusprolaps efter en skulderskade fører alle til afslag, fordi dokumentationen ikke viser en vis sandsynlighed for årsagssammenhæng.

- **Konkurrerende årsager taler imod.** Som vist i [174-11](#) og [3-17](#) afviser Ankestyrelsen genoptagelse, når forværringen med overvejende sandsynlighed skyldes degenerative forandringer eller udefrakommende (fx privat) påvirkning.

Samlet kan mønsteret beskrives sådan: Ankestyrelsen accepterer genoptagelse, når der foreligger ny, ekstern dokumentation for en niveauskiftende forværring med plausibel sammenhæng til skaden, og afviser, når der mangler dokumentation, når ændringen er ubetydelig, eller når årsagen ligger uden for arbejdsskaden.

LOV	Arbejdsskadesikringsloven § 12, stk. 2	Arbejdsskadesikringsloven § 41, stk. 1	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Forældelse af krav på arbejdsskadeudgifter er irrelevant, hvis der ikke er grundlag for genoptagelse eller stiftet et nyt krav		01.01.2017
	Ankestyrelsen · Arbejdsskade: Bevisbyrde for årsagssammenhæng ved genoptagelse efter udløb af 5-års fristen for varigt mén		01.01.2011
	Ankestyrelsen · Højesteretsdom ændrer praksis for genoptagelse af sager om tab af erhvervsevne inden for 5-års fristen		01.01.2009

§ 8 Klagebehandling, prøvelse og sagsgang ved Ankestyrelsen

AES træffer afgørelse i første instans, og afgørelserne kan inden for klagefristen i [§ 44](#) (fra 2020 ensrettet til fire uger) påklages til **Ankestyrelsen**. Enkelte processuelle træk er værd at bemærke:

- **Beslutningen om at genoptage er et processuelt skridt, ikke en afgørelse.** I [110-10](#) fastslog Ankestyrelsen, at en beslutning om at genoptage en sag ikke i sig selv skaber retsvirkninger og derfor ikke er en afgørelse i forvaltningsretlig forstand.
- **Forsikringsselskaber har ikke krav på genoptagelse.** Efter [vejledningens afsnit 2.2](#) kan kun tilskadekomne eller efterladte anmode om genoptagelse efter loven; AES kan dog genoptage af egen drift, og et selskabs anmodning behandles som en opfordring hertil – men AES' beslutning om ikke at genoptage af egen drift kan ikke påklages til Ankestyrelsen.
- **Sagen bortfalder ved skadelidtes død før materiel afgørelse.** I [172-12](#) fastslog Ankestyrelsen, at retten til mén- og erhvervsevnetabserstatning er en personlig formuerettighed: dør den sikrede, inden der er truffet materiel afgørelse, skal sagen udgå af behandlingen.

Domstolskontrollen rejser to spørgsmål, som arbejdsskademyndighederne aktuelt fører sag om. For det første er **omfanget af Ankestyrelsens prøvelsespligt**, når AES *imødekommer* en genoptagelse efter fristudløb, endnu ikke afklaret af Højesteret: i [BS-60564/2024-HJR](#) afviste Højesteret den 20. juni 2025 at henvise sagen til landsretten som 1. instans, idet spørgsmålet ikke blev anset for principielt, fordi der allerede foreligger retspraksis om prøvelsesadgangen; selve sagen verserer fortsat ved byretten.

For det andet kan **retsfortabende passivitet** afskære en part fra domstolsprøvelse. I [BS-31168/2023-HJR](#) fandt Højesteret den 3. april 2024, at en (selvforsikret) kommune efter ca. 10 års passivitet og udbetalinger uden forbehold var afskåret fra at anfægte en méngradsafgørelse fra 2010:

tiltræder Højesteret, at Hillerød Kommune har udvist en passivitet, der medfører, at kommunen er afskåret fra nu at gøre indsigelse mod afgørelsen om varigt mén.

Dommen stadfæstede [BS-26272/2021-OLR](#) og viser, at passivitetsgrundsætningen gælder, selv om arbejdsskadesikringsloven ikke indeholder lovbestemte søgsmålsfrister, og uanset at skadelidte er beskyttet mod tilbagebetaling efter [§ 40 a](#).

LOV	Arbejdsskadesikringsloven § 40a	Arbejdsskadesikringsloven § 41, stk. 1
	Arbejdsskadesikringsloven § 44	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets kendelse om afslag på henvisning af sag om Ankestyrelsens prøvelsespligt til landsretten	20.06.2025
	Højesteret · Hillerød Kommune afskåret fra at anfægte 10 år gammel afgørelse om varigt mén grundet passivitet	03.04.2024
	Landsretten · Hillerød Kommune mod S/I Arbejdsmarkedets Erhvervssikring – Passivitet og anfægtelse af afgørelse om varigt mén	22.09.2022
	Ankestyrelsen · Genoptagelse af arbejdsskadesag: Sagen bortfalder ved sikredes død, hvis der ikke er truffet materiel afgørelse	31.12.2011
	Ankestyrelsen · Genoptagelse af for sent anmeldte arbejdsskadesager efter lovændring: Betingelser for nova og procesuel karakter	01.01.2010

§ 9 Sammenfatning af centrale takeaways

Praksis tegner et sammenhængende billede af genoptagelse og forældelse i arbejdsskadesager:

- **Inden for 5-årsfristen** kræver Ankestyrelsen kun væsentlige ændringer i helbreds- eller erhvervsforhold; årsagssammenhæng prøves først i den materielle behandling med formodningsreglen i [§ 12, stk. 2](#) (146-09, 110-10).
- **Efter fristen** bærer skadelidte bevisbyrden for, at en forværring skyldes arbejdsskaden, og afslag følger typisk, når degenerative forandringer eller andre forhold er den mere sandsynlige årsag (174-11).
- **Den absolutte 5-årsfrist ved henlæggelse** på grund af manglende medvirken kan ikke fraviges – heller ikke på ulovbestemt grundlag, hvis forsinkelsen skyldes egen passivitet (25-10, U-38-01).
- **Ulovbestemt genoptagelse** står åben uden korte frister ved nye væsentlige oplysninger, ændrede retsregler eller væsentlige sagsbehandlingsfejl, men domstolene kontrollerer Ankestyrelsens vurdering nøje (131-09, U-9-04, BS-30361/2021-HEL).
- **Forældelse** er en selvstændig spærre: et krav kan forældes, selv om [§ 41](#)-adgangen består (BS-57184), den 5-årige frist i [§ 36, stk. 3](#) gælder alle krav uanset skadesdato (30-16), og en faktisk genoptagelse udløser en 3-årig tillægsfrist fra den nye afgørelse (BS-53076) – mens forældelse er uden betydning, hvis intet nyt krav er stiftet (3-17).
- **2024-reformen** har skærpet adgangen ved at pålægge den, der anmoder, allerede ved anmodningen at dokumentere nye oplysninger med en vis sandsynlighed for både væsentlig ændring, årsagssammenhæng og ændret materielt udfald.

Afgrænsning: Selve **anerkendelsen** af arbejdsskaden behandles i [arbejdsskade-anerkendelse](#) og [erhvervssygdom-anerkendelse](#), mens **udmålingen** af henholdsvis erhvervsevnetab og varigt mén er beskrevet i [erhvervsevnetab](#) og [varigt-men-mengradserstatning](#). Den generelle forvaltningsretlige genoptagelse uden for arbejdsskadeområdet er behandlet i [genoptagelse-forvaltning](#).

LOV	Arbejdsskadesikringsloven § 12, stk. 2	Arbejdsskadesikringsloven § 36, stk. 3
-----	--	--

Arbejdsskadesikringsloven § 41

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afklaring af forældelsesfrister ved genoptagelse af arbejdsskadesager	22.08.2024
	Højesteret · Samspillet mellem forældelse og genoptagelse i arbejdsskadesager	24.09.2020
	Byretten · Retten ophæver Ankestyrelsens pålæg om genoptagelse af arbejdsskadesag	10.11.2023
	Ankestyrelsen · Forældelse af krav på arbejdsskadeydelse er irrelevant, hvis der ikke er grundlag for genoptagelse eller stiftet et nyt krav	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Højesteretsdom fastslår, at 5-års forældelsesfristen i arbejdsskadesikringsloven gælder for alle krav om erstatning i anledning af arbejdsskade	01.01.2016
	Ankestyrelsen · Arbejdsskade: Bevisbyrde for årsagssammenhæng ved genoptagelse efter udløb af 5-års fristen for varigt mén	01.01.2011
	Ankestyrelsen · Genoptagelse af arbejdsskadesag: Afslag efter udløb af 5-årsfrist og passivitet ved sagens oplysning	01.01.2010
	Ankestyrelsen · Højesteretsdom ændrer praksis for genoptagelse af sager om tab af erhvervsevne inden for 5-års fristen	01.01.2009
	Ankestyrelsen · Genoptagelse af sag om varigt mén på ulovbestemt grundlag på grund af væsentlig sagsbehandlingsfejl	01.01.2009

REFERENCE Lovgrundlag

5 paragraffer

Arbejdsskadesikringsloven § 12

stk. 2

Arbejdsskadesikringsloven § 36

Arbejdsskadesikringsloven § 41

Arbejdsskadesikringsloven § 42

Forældelsesloven § 3

MATERIALE Citerede afgørelser

23 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

4

20.06.2025	Højesterets kendelse om afslag på henvisning af sag om Ankestyrelsens prøvelsespligt til landsretten	60564-2024
22.08.2024	Højesterets afklaring af forældelsesfrister ved genoptagelse af arbejdsskadesager	6072-7268
03.04.2024	Hillerød Kommune afskåret fra at anfægte 10 år gammel afgørelse om varigt mén grundet passivitet	bs-31168-2023-hjr
24.09.2020	Samspillet mellem forældelse og genoptagelse i arbejdsskadesager	bs-57184-2019-hjr

LANDSRETTE · ANKEINSTANS

2

02.03.2023	Landsretten stadfæster byrettens dom i sag om forældelse af krav på erhvervsevnetab efter arbejdsskade	5391-6466
22.09.2022	Hillerød Kommune mod S/I Arbejdsmarkedets Erhvervssikring – Passivitet og anfægtelse af afgørelse om varigt mén	4867-5872

BYRETTE · FØRSTE INSTANS

3

10.11.2023	Retten ophæver Ankestyrelsens pålæg om genoptagelse af arbejdsskadesag	9915-11600
------------	--	------------

13.07.2023	Alm. Brand Forsikring A/S frifundet i sag om genoptagelse af arbejdsskade og ret til refusion for buschaufførs psykiske skade efter redningsforsøg	10283-12081
10.01.2022	Sag om forældelse af krav på erstatning for erhvervsevnetab efter arbejdsskade	5387-6461
ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS		14
01.01.2017	Forældelse af krav på arbejdsskadeudgifter er irrelevant, hvis der ikke er grundlag for genoptagelse eller stiftet et nyt krav	3-17
01.01.2016	Højesteretsdom fastslår, at 5-års forældelsesfristen i arbejdsskadesikringsloven gælder for alle krav om erstatning i anledning af arbejdsskade	30-16
31.12.2011	Genoptagelse af arbejdsskadesag: Sagen bortfalder ved sikredes død, hvis der ikke er truffet materiel afgørelse	172-12
31.12.2011	Genoptagelse af arbejdsskadesager: Fastsættelse af erhvervsevnetab for deltidsansatte efter Højesterets princip	30-12
01.01.2011	Arbejdsskade: Bevisbyrde for årsagssammenhæng ved genoptagelse efter udløb af 5-års fristen for varigt mén	174-11
01.01.2010	Genoptagelse af arbejdsskadesag: Afslag efter udløb af 5-årsfrist og passivitet ved sagens oplysning	25-10
01.01.2010	Genoptagelse af for sent anmeldte arbejdsskadesager efter lovændring: Betingelser for nova og procesuel karakter	110-10
01.01.2009	Genoptagelse af sag om varigt mén på ulovbestemt grundlag på grund af væsentlig sagsbehandlingsfejl	131-09
01.01.2009	Højesteretsdom ændrer praksis for genoptagelse af sager om tab af erhvervsevne inden for 5-års fristen	146-09
01.01.2004	Genoptagelse af arbejdsskadesager efter Højesteretsdom om erstatning for tab af erhvervsevne ved fleksjob	U-9-04
01.01.2003	Beregning af 5-årsfrist for genoptagelse ved arbejdsskadesager, når der foreligger nyt retligt grundlag	U-27-03
01.01.2001	Ingen genoptagelse af erstatning for tab af forsørger efter udløb af 5-års frist	U-41-01
01.01.2001	Genoptagelsesfrist for erhvervssygdomme: Vurdering af 5-års fristen (§ 24) og senere ændringer i erhvervssygdomsfortegnelsen	U-14-01
01.01.2001	Bortfald af erstatningskrav: 5-års frist for genoptagelse af arbejdssag kan ikke fraviges ved sikredes manglende svar	U-38-01

FORARBEJDE Betænkninger

2 referencer

Betænkning om revision af arbejdsskadeforsikringsloven

1988 · Socialministeriet

Betænkning om revision af arbejdsskadeforsikringsloven

1988 · Socialministeriet

06

PRAKSISOVERSIGT · ANKESTYRELSEN

Praksisoversigt over handicapkompensation i erhverv – personlig assistance og hjælpemidler på arbejdspladsen

Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalgs praksis om forenelighedskravet, sondringen mellem assistance og medhjælp og hjælpemidler ud over arbejdsgiverens forpligtelse

Version 1 · Opdateret 29. maj 2026 · 17 afgørelser · 2002-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Praksisoversigten samler Ankestyrelsens – navnlig Beskæftigelsesudvalgets – principmeddelelser om kompensation til personer med handicap i erhverv. Området hviler på to parallelle ordninger: personlig assistance efter lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. og tilskud til hjælpemidler/arbejdsredskaber efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 178 ff. (tidligere § 100). Ankestyrelsen prøver kommunernes (jobcentrenes) afgørelser fuldt ud – både retligt og skønsmæssigt – og hjemviser konsekvent sager, hvor arbejdsfordeling, timeforbrug eller funktionsnedsættelsens karakter ikke er tilstrækkeligt oplyst. Oversigten suppleres af parallel domstolspraksis fra Højesteret og landsretten om arbejdsgiverens tilpasningsforpligtelse og om beregning af erhvervsevnetab uafhængigt af personlig assistance.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01 Ankestyrelsen kræver, at erhvervet er foreneligt med funktionsnedsættelsen – borgeren skal selv kunne udføre den overvejende del af stillingsindholdet og selv foretage de indholdsmæssige (faglige) arbejdsopgaver, jf. kompensationsloven § 6, stk. 3, og kompensationsbekendtgørelsens § 14.
- 02 Ankestyrelsen afviser personlig assistance, der har karakter af vikardækning eller almindelig medhjælp: assistenten må ikke udføre opgaver, borgeren selv kan, og borgerens og assistentens arbejde må tilsammen ikke overstige arbejdsmængden for én stilling.
- 03 Ankestyrelsen accepterer, at borgeren og den personlige assistent ikke behøver at være til stede samtidig, og at borgeren kan udføre andet arbejde, mens assistenten arbejder – så længe forenelighedskravet og forbuddet mod medhjælp er overholdt (28-19).
- 04 For vidensarbejdere og psykiske funktionsnedsættelser accepterer Ankestyrelsen hjælp til strukturering og overblik, men kræver, at borgeren selv kan foretage de faglige vurderinger, der udgør arbejdets kerne.

- 05** Ankestyrelsen afviser tilskud til hjælpemidler, der er sædvanligt forekommende på arbejdspladsen eller udgør almindeligt inventar – et hæve/sænkebord skal afholdes af arbejdsgiveren, uanset at der faktisk ikke står et på den konkrete arbejdsplads (N-5-08).
- 06** Ankestyrelsen kræver, at et arbejdsredskab er nødvendigt udelukkende for den konkrete arbejdsproces; er behovet generelt (også uden for arbejdet), er der tale om et personligt hjælpemiddel efter serviceloven § 112 og ikke et arbejdsredskab (63-11).
- 07** Ankestyrelsen kræver en varig og betydelig funktionsnedsættelse som grundbetingelse for personlig assistance; en forbigående skade med forventet fuld bedring inden for et år er ikke varig (3-25).
- 08** Ankestyrelsen accepterer, at personlig assistance og anden kompensation (fleksjob, BPA, hjælpemidler, IT) kan ydes side om side – bevilling af det ene udelukker ikke automatisk det andet, men kræver altid en konkret og individuel vurdering (3-25, 33-19, 151-12).
- 09** Ankestyrelsen fastsætter tilskud til personlig assistance til højst 20 timer ugentligt i gennemsnit pr. kvartal og foretager ikke længere forholdsmæssig nedsættelse, blot fordi arbejdstiden overstiger 37 timer (31-20).
- 10** Domstolene bedømmer erhvervsevnetab og arbejdsgiverens tilpasningsforpligtelse uden hensyn til, at borgeren kan kompenseres med offentligt finansieret personlig assistance (128-09 og parallel landsretspraksis).

§ 1 To kompensationsordninger og Beskæftigelsesudvalgets prøvelse

Kompensation til personer med handicap i erhverv hviler på to adskilte regelsæt, som Ankestyrelsen holder skarpt ude fra hinanden:

- **Personlig assistance (PA)** efter [lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 4](#) ydes til ledige, lønmodtagere og selvstændige, der på grund af en *varig og betydelig fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse* har behov for særlig personlig bistand. Assistancen kan ydes i ordinære stillinger, løntilskudsjob, fleksjob, virksomhedspraktik og seniorjob, jf. [§ 5](#).
- **Hjælpemidler og arbejdsredskaber** bevilges efter [lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 178](#) (tidligere § 100), når hjælpemidlet er af afgørende betydning for ansættelsen eller kompenserer for en begrænsning i arbejdssevnen.

Afgrænsningen mellem de to ordninger – og mod servicelovens hjælp i privatsfæren – er et tilbagevendende tema. I **33-19** fastslog Ankestyrelsen, at hjælp i forbindelse med erhvervsarbejde altid skal bevilges efter kompensationsloven, selv om borgeren allerede har en BPA-ordning efter [serviceloven § 96](#):

Hvis en borger med betydelig og varig nedsat funktionsevne har brug for særlig personlig bistand i forbindelse med sit erhverv, skal bistanden bevilges efter lov om kompensation til handicappede i erhverv, og ikke efter servicelovens bestemmelse om borgerstyret personlig assistance.

Sagen blev hjemvist, fordi kommunen ikke havde undersøgt borgerens konkrete arbejdsopgaver og tidsforbrug (**33-19** – [Kompensationsloven vs. BPA](#)).

Ordningen om personlig assistance i erhverv udspringer af [Betænkning nr. 1070/1986 \(De handicappede og arbejdsmarkedet\)](#), hvor udvalget – efter svensk forbillede – anbefalede en landsdækkende forsøgsordning, så personer med handicap kunne få »de samme muligheder for erhvervsudøvelse som personer uden handicap«. Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg er klageinstans for kommunernes (jobcentrenes) afgørelser og foretager en fuld prøvelse af både lovgrundlag og det konkrete skøn. Hvor sagen er utilstrækkeligt oplyst, hjemvises den fast til fornyet behandling frem for at blive afgjort på det foreliggende grundlag.

LOV

[Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 178](#)

[Lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 4](#)

[Lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 5](#)

[Service_loven § 96](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Kompensation til handicappede i erhverv (Kompensationsloven) vs. Borgerstyret Personlig Assistance (BPA)

01.01.2019

§ 2 Forenelighedskravet – borgeren skal selv kunne udføre den overvejende del af stillingen

Den helt grundlæggende betingelse for personlig assistance er, at *erhvervet er foreneligt med funktionsnedsættelsen*. Kravet står både i [kompensationsloven § 6, stk. 3](#) og i [kompensationsbekendtgørelsens § 14](#), der lyder:

Der kan ikke ydes tilskud til personlig assistance, hvis erhvervet er uforeneligt med funktionsnedsættelsen. Personen med funktionsnedsættelsen skal selv kunne udføre de indholdsmæssige arbejdsopgaver. Ansættelsen af den personlige assistent må ikke have karakter af vikardækning eller almindelig medhjælp.

I den ledende afgørelse **28-19** udlagde Ankestyrelsen forenelighedskravet således, at borgeren skal kunne udføre *den overvejende del af stillingsindholdet*, og at det afgørende er, om der fortsat er »et betydeligt selvstændigt indhold i arbejdet, når der ses bort fra den personlige assistents arbejde«. En selvstændig vognmand med ryglidelse havde uddelegeret al væsentlig kørsel, men varetog fortsat de administrative funktioner. Ankestyrelsen fandt, at borgeren reelt udførte de indholdsmæssige funktioner, og at en uddelegering heraf ville *udhule* stillingsindholdet – hvilket borgeren ikke er forpligtet til (**28-19** – [forenelighed og sontring](#)).

For **vidensarbejdere** og **psykiske funktionsnedsættelser** præciserede Ankestyrelsen samme sted, at en psykisk funktionsnedsættelse kan berettige til hjælp til *strukturering*, men at borgeren selv skal kunne foretage de faglige vurderinger, der udgør arbejdets indhold. Assistenten må altså understøtte rammerne om arbejdet, men ikke overtage selve fagligheden.

Forenelighedsvurderingen er konkret og kan falde ud til borgerens fordel selv ved omfattende støttebehov. I **3-25** (2025) led en butiksassistent i fleksjob af en kognitiv funktionsnedsættelse og havde behov for praktisk instruktion og opfølgning. Ankestyrelsen fandt, at behovet *oversteg* den almindelige oplærings- og vejledningsforpligtelse, en arbejdsgiver normalt forventes at give, at arbejdet derfor var foreneligt med funktionsnedsættelsen, og at hjælpen ikke havde karakter af vikardækning (**3-25** – [personlig assistance til fleksjobansatte](#)).

LOV

[Bekendtgørelse om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 14](#)

[Lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 4](#)

Lov om compensation til handicappede i erhverv m.v. § 6, stk. 3

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Personlig assistance til fleksjobansatte: Fleksjobkompensation udelukker ikke ret til personlig assistance	25.04.2025
	Ankestyrelsen · Personlig assistance: Sondring mellem assistance og almindelig medhjælp samt krav til forenelighed mellem erhverv og funktionsnedsættelse	01.01.2019

§ 3 Sondringen mellem personlig assistance og almindelig medhjælp eller vikardækning

Personlig assistance må aldrig blive en skjult arbejdskraftstøtte. Ankestyrelsen håndhæver to kumulative skranker, jf. [kompensationsbekendtgørelsens § 13](#) og praksis i **28-19**:

Skranke	Betydning i Ankestyrelsens praksis
Samlet arbejdsmængde	Borgerens og assistentens arbejde må tilsammen ikke overstige arbejdsmængden for én persons oprindelige stillingsindhold. Overstiger det dette, bevilges kun den del, der svarer til én stilling.
Funktionsudførelse	Assistenten må ikke udføre arbejdsfunktioner, som borgeren selv kan udføre.

Vigtigt er det, at Ankestyrelsen i **28-19** afviste et krav om *samtidig tilstedeværelse* som betingelse:

Hvis disse betingelser er overholdt, kan det ikke herudover kræves, at den handicappede og den personlige assistent under arbejdets udførelse er til stede samtidig, eller at den handicappede ikke udfører andet arbejde, mens den personlige assistent arbejder.

Hvor assistenten reelt overtager opgaver, der ligger uden for borgerens egne funktioner, afvises bevilling. I **151-12** havde en ordblind selvstændig fået assistance, men den del, der angik oversættelse af korrespondance på engelsk og tysk, blev anset for almindelig **medhjælp**, fordi opgaven normalt varetages af en anden ansat og ikke var en del af borgerens egne arbejdsfunktioner (**151-12** – [personlig assistance ved ordblindhed](#)).

Udmåling og maksimum. Efter [kompensationsloven § 7, stk. 3](#) ydes tilskud i gennemsnitlig indtil 20 timer ugentligt; ved meget betydelig eller flere funktionsnedsættelser kan der bevilges op til fuld tid. I **31-20** ændrede Ankestyrelsen sin tidligere praksis og fastslog, at der ikke skal ske forholdsmæssig nedsættelse, blot fordi arbejdstiden overstiger 37 timer:

Ankestyrelsen fortolker loven sådan, at der kan bevilliges op til 20 timers personlig assistance om ugen, hvis borgeren minimum arbejder 37 timer om ugen.

Der ydes ikke tilskud til *ventetid* mellem de opgaver, borgeren har behov for bistand til (**31-20** – [udmåling ved arbejdstid over 37 timer](#)).

Form og afregning. Borgeren skal forud godkende assistenten, jf. § 7, stk. 1, og har derfor ret til at vælge mellem godkendte assistanceformer – i **78-12** kunne en døv frisør vælge fremmødetolkning frem for den fjerntolkning, kommunen ville påtvinge (**78-12** – [fjerntolkning som personlig assistance](#)). En virksomhedsindehaver kan selv fungere som assistent for en ansat, men afregnes da efter vikarbureausats uden ATP og feriepenge (**48-18** – [selvstændig som personlig assistent](#)). Ved tegnsprogstolkning afviser Ankestyrelsen tilskud, hvis arbejdsgiver og tolkebureau har sammenfaldende økonomiske interesser (**93-19** – [tegnsporgstolkning og økonomisk uafhængighed](#)).

LOV

[Bekendtgørelse om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 13](#)

[Bekendtgørelse om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 15](#)

[Lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 6, stk. 2](#)

[Lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 7, stk. 3](#)

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Udmåling af personlig assistance ved arbejdstid over 37 timer: Praksisændring og maksimumsgrænse på 20 timer	01.01.2020
	Ankestyrelsen · Personlig assistance: Sondring mellem assistance og almindelig medhjælp samt krav til forenelighed mellem erhverv og funktionsnedsættelse	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Kompensation til tegnsprogstolkning: Krav om økonomisk uafhængighed mellem arbejdsgiver og tolkebureau	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Selvstændig som personlig assistent for ansat: Afregning af tilskud uden ATP og feriepenge	01.01.2018
	Ankestyrelsen · Retten til personlig assistance ved ordblindhed, når IT-hjælpemidler er bevilget	01.01.2012
	Ankestyrelsen · Fjerntolkning som personlig assistance: Den handicappede har ret til at godkende (vælge) assistanceordningen	31.12.2011

Hjælpemidler på arbejdspladsen – ud over arbejdsgiverens forpligtelse og ikke sædvanligt forekommende

§ 4

Tilskud til hjælpemidler og arbejdsredskaber er betinget af, at udgiften *ligger ud over, hvad arbejdsgiveren forudsættes at afholde*, og at hjælpemidlet *ikke er sædvanligt forekommende* på arbejdspladsen, jf. [lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 178, stk. 2](#), jf. tidligere [§ 174](#). Forarbejderne til [§ 178](#) viderefører udtrykkeligt Ankestyrelsens praksis og nævner hæve/sænkebordet som eksempel:

Forslaget betyder fx, at der ikke kan ydes hjælp til et hæve-sænkebord, da der er tale om et møbel, som anses for almindeligt inventar på en arbejdsplads med kontorarbejde.

Dette bygger på den ledende afgørelse **N-5-08**, hvor Beskæftigelsesudvalget stadfæstede afslag på et hæve/sænkebord til en kontoransat med ryglidelse:

Da hæve/sænkeborde måtte anses for almindeligt kontorinventar, var der ikke tale om en udgift, der lå ud over, hvad arbejdsgiveren forudsattes at afholde.

Afgørende er, at det er **uden betydning**, om der faktisk ikke står et hæve/sænkebord på den konkrete arbejdsplads – vurderingen er generel for arbejdspladser med den pågældende type arbejde (**N-5-08** – [hæve/sænkebord som almindeligt kontorinventar](#)). Med afgørelsen ophævedes den tidligere principafgørelse O-29-99.

Mønsteret går igen ved andre redskaber:

- **Motoriseret tvillingebarnevogn (204-09):** Afslag til en dagplejer med rygproblemer, fordi behovet primært skyldtes de vanskelige arbejdsforhold (kuperet terræn), og fordi motorvogne i et vist omfang stilles til rådighed af arbejdspladserne efter et konkret skøn – Ankestyrelsen fandt det ikke godtgjort, at behovet lå *ud over* arbejdsgiverens forpligtelse (204-09 – [motoriseret tvillingebarnevogn](#)).
- **Arbejdsstol i beskyttet beskæftigelse (C-34-02):** Ansvar for en specialtilpasset arbejdsstol lå hos værkstedet efter [arbejdsmiljølovgivningen](#), ikke efter beskæftigelses- eller servicelovgivningen, da driftsherren skal indrette faste arbejdssteder forsvarligt (C-34-02 – [arbejdsstol i beskyttet beskæftigelse](#)).

Modsat udvides personkredsen, hvor hjælpemidlet knytter sig til en integreret del af ansættelsen: i **134-12** kan der ydes tilskud til hjælpemidler, der er nødvendige for at varetage hvervet som tillids- eller arbejdsmiljørepræsentant, da hvervet anses for »en naturlig og integreret del af ethvert ansættelsesforhold« (134-12 – [hjælpemidler til TR/AMR](#)).

LOV	Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 174	
	Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 178, stk. 2	Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 179
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Tilskud til hjælpemidler til tillidsrepræsentanter og arbejdsmiljørepræsentanter i ordinær ansættelse	01.01.2012
	Ankestyrelsen · Tilskud til motoriseret tvillingebarnevogn som arbejdsredskab for dagplejer: Vurdering af arbejdsgivers forpligtelse og sædvanligt forekommende hjælpemidler	01.01.2009
	Ankestyrelsen · Afslag på hjælp til hæve/sænkebord: Anses for almindeligt kontorinventar, som arbejdsgiveren skal afholde	01.01.2008
	Ankestyrelsen · Ansvar for arbejdsstol i beskyttet beskæftigelse: Forholdet mellem arbejdsmiljølovgivning og servicelovens hjælpemiddelregler	01.01.2002

§ 5 Arbejdsredskab eller personligt hjælpemiddel – afgrænsningen mod serviceloven

Et arbejdsredskab efter beskæftigelseslovgivningen forudsætter, at hjælpemidlet er nødvendigt **udelukkende for den konkrete arbejdsproces**. Er funktionsnedsættelsen og behovet derimod *generelt* – dvs. til stede både på arbejde og privat – er der tale om et personligt hjælpemiddel, der skal vurderes efter [serviceloven § 112](#).

Den ledende afgørelse er **63-11**, hvor en anæstesisygeplejerske med følger efter brystkræft søgte yderligere armkompressionsstrømper som arbejdsredskab:

Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg vurderer, at dit behov for armkompressionsstrømper ikke er en følge af den konkrete arbejdsproces som anæstesisygeplejerske.

Fordi borgeren skulle bære strømpen både privat og på arbejde, var behovet generelt, og strømpen blev klassificeret som et personligt hjælpemiddel efter serviceloven – ikke et arbejdsredskab (**63-11** – [armkompressionsstrømpe som personligt hjælpemiddel](#)). Forarbejderne til [§ 178](#) henviser direkte til 63-11 og fastslår, at et generelt kompensationsbehov, der er uafhængigt af erhvervet, hører under serviceloven § 112.

Forholdet mellem hjælpemidler og personlig assistance er heller ikke et enten-eller. I **151-12** fastslog Ankestyrelsen, at bevilling af IT-hjælpemidler ikke automatisk afskærer ret til personlig assistance:

Bevilling af hjælpemidler medfører ikke, at man automatisk kan fratage eller give afslag på personlig assistance, da der altid skal foretages en konkret og individuel vurdering af behovet for personlig bistand.

Det afgørende er, om hjælpemidlerne *faktisk* kompenserer for funktionsnedsættelsen i forhold til de konkrete arbejdsopgaver – og IT-hjælpemidler, der ikke kunne anvendes i borgerens driftsprogram (Navision), var ikke tilstrækkelige (**151-12** – [personlig assistance ved ordblindhed](#)).

LOV	Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 178	Service_loven § 112	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Retten til personlig assistance ved ordblindhed, når IT-hjælpemidler er bevilget		01.01.2012
	Ankestyrelsen · Armkompressionsstrømpe anses for personligt hjælpemiddel, ikke arbejdsredskab, da behovet er generelt		01.01.2011

§ 6 Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på – bevis- og dokumentationskrav

På tværs af afgørelserne tegner der sig et fast mønster for, hvad der afgør udfaldet:

- **Varig og betydelig funktionsnedsættelse.** Ankestyrelsen lægger afgørende vægt på, at funktionsnedsættelsen er varig. I **3-25** blev der givet afslag på den del af assistancen, der angik en knæskade, fordi prognosen forventede fuld bedring inden for et år, så skaden ikke var varig på bevillingstidspunktet – mens den kognitive funktionsnedsættelse berettigede til assistance (**3-25**).
- **Oplyst arbejdsfordeling og timeforbrug.** Ankestyrelsen kræver, at den samlede arbejdsmængde og fordelingen mellem borger og assistent er belyst. Manglende oplysning fører til hjemvisning, som i **28-19** (vognmanden) og **33-19**, hvor kommunen ikke havde undersøgt borgerens konkrete arbejdsopgaver.
- **Tilknytning til den konkrete arbejdsproces.** Ved hjælpemidler skal det dokumenteres, at behovet følger af den konkrete arbejdsproces og ikke er generelt (**63-11**), og at redskabet rent faktisk kompenserer i de relevante arbejdsprogrammer (**151-12**).
- **Ud over arbejdsgiverens forpligtelse.** Ved arbejdsredskaber bærer ansøgeren bevisbyrden for, at behovet ligger ud over, hvad arbejdsgiveren forudsættes at afholde; er det ikke godtgjort, gives afslag (**204-09**).
- **Dokumenterede udgifter.** Tilskud til hjælpemidler ydes på baggrund af dokumenterede udgifter (faktura/kvittering), jf. [§ 178, stk. 4](#); anslåede udgifter er ikke tilstrækkelige.

Konkret og individuel vurdering er det gennemgående krav: Ankestyrelsen accepterer ikke, at kommunen afslår på et generelt eller automatisk grundlag (fx »allerede kompenseret via fleksjob« eller »allerede bevilget hjælpemidler«), men kræver en selvstændig vurdering af det aktuelle bistandsbehov.

LOV	Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 178, stk. 4	
	Lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 4	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Personlig assistance til fleksjobansatte: Fleksjobkompensation udelukker ikke ret til personlig assistance	25.04.2025
	Ankestyrelsen · Personlig assistance: Sondring mellem assistance og almindelig medhjælp samt krav til forenelighed mellem erhverv og funktionsnedsættelse	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Kompensation til handicappede i erhverv (Kompensationsloven) vs. Borgerstyret Personlig Assistance (BPA)	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Retten til personlig assistance ved ordblindhed, når IT-hjælpemidler er bevilget	01.01.2012

Ankestyrelsen · Armkompressionsstrømpe anses for personligt hjælpemiddel, ikke arbejdsredskab, da behovet er generelt	01.01.2011
Ankestyrelsen · Tilskud til motoriseret tvillingebarnevogn som arbejdsredskab for dagplejer: Vurdering af arbejdsgivers forpligtelse og sædvanligt forekommende hjælpemidler	01.01.2009

Sagsgang, prøvelse og genoptagelse ved Ankestyrelsens

§ 7 Beskæftigelsesudvalg

Afgørelser om personlig assistance og hjælpemidler træffes i første instans af kommunen (jobcenteret) og kan påklages til Ankestyrelsen, hvor de principielle og generelle sager behandles i **Beskæftigelsesudvalget**. Ankestyrelsens principmeddelelser er retningsgivende (bindende) for kommunernes fremtidige afgørelser, og udvalget citerer og bygger systematisk videre på egen praksis – fx ophævede **N-5-08** udtrykkeligt den ældre principafgørelse O-29-99, og **31-20** ændrede den hidtidige praksis fra principmeddelelse 29-19.

En praksisændring udløser pligt til at tage stilling til **genoptagelse**. I **31-20** skulle kommunerne og Ankestyrelsen genoptage sager, hvor borgeren havde arbejdet mere end 37 timer og var blevet forholdsmæssigt nedsat, hvis bevillingen havde været gældende inden for de seneste tre år fra offentliggørelsen – med efterfølgende stillingtagen til forældelse og krav om, at virksomheden godtgør at have afholdt udgiften (**31-20** – [praksisændring og genoptagelse](#)).

Tilskud til personlig assistance udbetales som **refusion til virksomheden** af de lønandele, tilskuddet omfatter, jf. [kompensationsloven § 11](#); bevillingen gives for en bestemt periode eller indtil videre og skal som udgangspunkt revurderes senest et år efter, den er givet.

Kommende ændringer. Ved en ændringslov med ikrafttræden **1. februar 2026** ændres »jobcenteret« overalt i kompensationsloven til »kommunen« (en konsekvens af, at kravet om et samlet jobcenter ophæves – uden materiel betydning). Samtidig udgår henvisninger i [§ 4 a](#) og [§ 14](#) til målgrupperne i ressourceforløb og revalidering, fordi disse ordninger ophæves. Ændringerne har efter bemærkningerne ingen indholdsmæssig betydning for selve forenelighedskravet eller sontringen assistance/medhjælp.

LOV

[Lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 7, stk. 3](#)

[Lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 11](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Udmåling af personlig assistance ved arbejdstid over 37 timer: Praksisændring og maksimumsgrænse på 20 timer

01.01.2020

§ 8 Sammenhæng med domstolspraksis og forskelsbehandlingsretten

Området grænser op til arbejdsgiverens **tilpasningsforpligtelse** efter [forskelsbehandlingsloven § 2 a](#), som prøves ved domstolene og Ligebehandlingsnævnet (se den særskilte oversigt om [ligebehandling-handicap](#)). Et centralt samspil er, at domstolene bedømmer både erhvervsevnetab og tilpasningsforpligtelse *uafhængigt* af, at borgeren kan kompenseres med offentligt finansieret personlig assistance.

Denne linje stammer fra Ankestyrelsen selv: i **128-09** fastslog styrelsen, at tilskud til personlig hjælper efter kompensationsloven skal sidestilles med en social ydelse, og at erhvervsevnetabet skal vurderes, *som om* muligheden for personlig hjælper ikke forelå:

Ankestyrelsen vurderer, at skadelidtes erhvervsevnetab skulle vurderes uafhængigt af dennes mulighed for at oppebære en indtægt i kraft af den tildelte personlige hjælper.

Denne forståelse er bekræftet ved domstolene. I en landsretsdom om erhvervsevnetab efter en behandlingsskade (**BS-7939/2022-OLR**) fremhævede Østre Landsret, at erhvervsevnen skal bedømmes ud fra skadelidtes evne til at arbejde på normale vilkår – uden hensyntagen til muligheden for ansættelse af en personlig assistent med offentligt tilskud (**BS-7939/2022-OLR** – [erhvervsevnetab efter behandlingsskade](#)).

Højesteret har præciseret tilpasningsforpligtelsens rækkevidde i to domme, der danner den ansættelsesretlige modpol til kompensationsordningerne:

- I **BS-19728/2024-HJR** blev Region Hovedstaden dømt for at have tilsidesat tilpasningsforpligtelsen ved blot at henvise en handicappet fleksjobansat til selv at søge stillinger via en jobportal. Højesteret fastslog, at arbejdsgiveren har en *aktiv* undersøgelsespligt i hele organisationen, og at hensynet til den handicappede går forud for princippet om at ansætte den bedst kvalificerede:

Den almindelige grundsætning om, at en offentlig arbejdsgiver skal besætte en ledig stilling efter offentligt opslag og med den bedst kvalificerede ansøger, begrænser ikke en offentlig arbejdsgivers omplaceringspligt efter forskelsbehandlingslovens § 2 a.

(**BS-19728/2024-HJR** – [omplaceringspligt for handicappede ansatte](#)).

- I **BS-26753/2021-HJR** blev en lille forening derimod frifundet, da det ville være en uforholdsmæssig stor byrde at fritage en medarbejder for kerneopgaver (svømmeundervisning) og stille en fast kontaktperson til rådighed under hele arbejdstiden (**BS-26753/2021-HJR** – [tilpasningsforpligtelse i fleksjob](#)).

Grænsen mod beslægtede områder fremgår af de særskilte oversigter om [fleksjob](#), [ledighedsydelse og ressourceforløb](#), [hjælpemidler og forbrugsgoder i privatsfæren](#) og [borgerstyret personlig assistance \(BPA\)](#).

LOV	Forskelsbehandlingsloven § 2a	Forskelsbehandlingsloven § 7
PRAKSIS	Højesteret · Omplaceringspligt for handicappede ansatte i store offentlige organisationer og forholdet til det offentligretlige ansættelsesprincip 03.12.2024 Højesteret · Arbejdsgivers tilpasningsforpligtelse over for medarbejder i fleksjob med handicap 06.09.2022 Landsretten · Afgørelse om erhvervsevnetab, forrentning og feriegodtgørelse efter behandlingsskade 21.10.2024 Ankestyrelsen · Beregning af erhvervsevnetab: Betydningen af tilskud til personlig hjælper (Principafgørelse 128-09) 01.01.2009	

§ 9 Sammenfatning af Ankestyrelsens linje

Ankestyrelsens praksis på området kan sammenfattes i følgende hovedlinjer:

- **Forenelighed først.** Personlig assistance forudsætter, at borgeren selv kan udføre den overvejende, indholdsmæssige del af stillingen. Assistenten understøtter – overtager ikke – arbejdets faglige kerne (**28-19, 3-25**).
- **Ikke vikardækning eller medhjælp.** Borgerens og assistentens arbejde må ikke tilsammen overstige én stilling, og assistenten må ikke udføre opgaver, borgeren selv kan. Samtidig tilstedeværelse er derimod ikke et krav (**28-19, 151-12**).
-

Hjælpemidler kun ud over det sædvanlige. Standardinventar og sædvanligt forekommende redskaber afholdes af arbejdsgiveren – uanset om de faktisk findes på den konkrete arbejdsplads (**N-5-08, 204-09, C-34-02**).

- **Arbejdsredskab vs. personligt hjælpemiddel.** Et generelt kompensationsbehov hører under serviceloven § 112, ikke under beskæftigelseslovgivningen (**63-11**).
- **Konkret, individuel og dokumenteret vurdering.** Varighed, arbejdsfordeling, timeforbrug og dokumenterede udgifter afgør udfaldet; mangelfuld oplysning fører til hjemvisning (**33-19, 3-25, 204-09**).
- **Samspil med domstolene.** Erhvervsevnetab og arbejdsgiverens tilpasningsforpligtelse bedømmes uafhængigt af adgangen til offentligt finansieret personlig assistance (**128-09** samt Højesterets og landsrettens praksis).

Samlet set er Ankestyrelsens linje, at kompensationsordningerne skal sikre lige muligheder for erhvervsudøvelse, men ikke må udvikle sig til generel arbejdskraftstøtte eller overvælte arbejdsgiverens almindelige indretnings- og inventarforpligtelser på det offentlige.

LOV

[Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 178](#)

[Lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 6, stk. 3](#)

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Personlig assistance: Sondring mellem assistance og almindelig medhjælp samt krav til forenelighed mellem erhverv og funktionsnedsættelse	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Armbkompressionsstrømpe anses for personligt hjælpemiddel, ikke arbejdsredskab, da behovet er generelt	01.01.2011
	Ankestyrelsen · Beregning af erhvervsevnetab: Betydningen af tilskud til personlig hjælper (Principafgørelse 128-09)	01.01.2009
	Ankestyrelsen · Afslag på hjælp til hæve/sænkebord: Anses for almindeligt kontorinventar, som arbejdsgiveren skal afholde	01.01.2008

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Bekendtgørelse om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 14	Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 174
Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 178	Lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 4
Lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 6 stk. 3	Lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v. § 7 stk. 3

MATERIALE Citerede afgørelser

17 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

2

03.12.2024	Omplaceringspligt for handicappede ansatte i store offentlige organisationer og forholdet til det offentligretlige ansættelsesprincip	19728-2024
06.09.2022	Arbejdsgivers tilpasningsforpligtelse over for medarbejder i fleksjob med handicap	bs-26753-2021-hjr

LANDSRETTE · ANKEINSTANS

1

21.10.2024	Afgørelse om erhvervsevnetab, forrentning og feriegodtgørelse efter behandlingsskade	6820-8193
ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS		14
25.04.2025	Personlig assistance til fleksjobansatte: Fleksjobkompensation udelukker ikke ret til personlig assistance	3-25
01.01.2020	Udmåling af personlig assistance ved arbejdstid over 37 timer: Praksisændring og maksimumsgrænse på 20 timer	31-20
01.01.2019	Kompensation til handicappede i erhverv (Kompensationsloven) vs. Borgerstyret Personlig Assistance (BPA)	33-19
01.01.2019	Personlig assistance: Sondring mellem assistance og almindelig medhjælp samt krav til forenelighed mellem erhverv og funktionsnedsættelse	28-19
01.01.2019	Kompensation til tegnsprogstolkning: Krav om økonomisk uafhængighed mellem arbejdsgiver og tolkebureau	93-19
01.01.2018	Selvstændig som personlig assistent for ansat: Afregning af tilskud uden ATP og feriepenge	48-18
01.01.2012	Tilskud til hjælpemidler til tillidsrepræsentanter og arbejdsmiljørepræsentanter i ordinær ansættelse	134-12
01.01.2012	Retten til personlig assistance ved ordblindhed, når IT-hjælpemidler er bevilget	151-12
31.12.2011	Fjerntolkning som personlig assistance: Den handicappede har ret til at godkende (vælge) assistanceordningen	78-12
01.01.2011	Armkompressionsstrømpe anses for personligt hjælpemiddel, ikke arbejdsredskab, da behovet er generelt	63-11
01.01.2009	Beregning af erhvervsevnetab: Betydningen af tilskud til personlig hjælper (Principafgørelse 128-09)	128-09
01.01.2009	Tilskud til motoriseret tvillingebarnevogn som arbejdsredskab for dagplejer: Vurdering af arbejdsgivers forpligtelse og sædvanligt forekommende hjælpemidler	204-09
01.01.2008	Afslag på hjælp til hæve/sænkebord: Anses for almindeligt kontorinventar, som arbejdsgiveren skal afholde	N-5-08
01.01.2002	Ansvar for arbejdsstol i beskyttet beskæftigelse: Forholdet mellem arbejdsmiljølovgivning og servicelovens hjælpemiddelregler	C-34-02

FORARBEJDE Betænkninger

1 reference

De handicappede og arbejdsmarkedet

1986 · Arbejdsministeriet

07

PRAKSISOVERSIGT · ANKESTYRELSEN

Praksisoversigt over handicapkompensation til børnefamilier – tabt arbejdsfortjeneste og aflastning

Ankestyrelsens praksis efter barnets lov §§ 86, 87 og 90 – personkreds, beregningsgrundlag, udmåling af aflastning og inddragelse af barnet

Version 2 · Opdateret 8. sep. 2026 · 37 afgørelser · 2001-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Familier med børn med betydelig og varigt nedsat funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse kompenseres efter kapitel 8 i barnets lov med dækning af tabt arbejdsfortjeneste (§ 87), kompensationsydelse for handicapbetingede udgifter (§ 86) og afløsning/aflastning (§ 90, jf. serviceloven § 84, stk. 1). Ankestyrelsen er klageinstans for kommunernes afgørelser og har gennem principmeddelelser – bl.a. 7-24, 12-21, 8-24, 85-13, 25-23, 8-25 og 9-25 – fastlagt både personkredsafgrænsningen, beregningsgrundlaget, forrangsforholdet mellem ydelserne og de processuelle garantier. Oversigten viser, at Ankestyrelsen prøver de retlige betingelser fuldt ud og fortolker personkredsen restriktivt, mens den kun undtagelsesvis tilsidesætter kommunens konkrete skøn over ydelsens omfang. Til gengæld hjemviser og ophæver Ankestyrelsen konsekvent, når sagen er utilstrækkeligt oplyst, når der er anvendt forkert hjemmel, eller når barnet ikke er inddraget.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Ankestyrelsen kræver, at personkredsvurderingen foretages efter kriterierne i den enkelte materielle bestemmelse – rammebestemmelsen i barnets lov § 80, stk. 1, om "nedsat" funktionsevne udvider ikke personkredsen for § 87, der kræver betydelig og varigt nedsat funktionsevne (principmeddelelse 7-24).
- 02** Ankestyrelsen lægger ved personkredsvurderingen vægt på en bred vurdering af barnets samlede livssituation – aktivitetsniveau, skoleforhold, fritidsliv, personlige og helbredsmæssige forhold – og ikke på diagnosen eller en enkelt belastningsindikator som højt skolefravær isoleret set.
- 03** Ankestyrelsen accepterer ikke afslag begrundet i, at barnet ikke er færdigudredt eller mangler en diagnose; det er følgerne af lidelsen i barnets daglige tilværelse, der er afgørende (principmeddelelse 43-22).
- 04** Ankestyrelsen kræver, at beregningsgrundlaget for tabt arbejdsfortjeneste fastsættes efter forælderen seneste reelle lønindtægt før overgangen til ydelsen – elev- og praktikløn, fleksløn tilskud og forventet fremtidig løn kan ikke anvendes.

- 05** Ankestyrelsen afviser, at en forudgående nedgang i arbejdstid kan ses bort fra, medmindre det er godtgjort, at nedgangen udelukkende skyldtes barnets funktionsnedsættelse.
- 06** Ankestyrelsen kræver en helhedsvurdering ved udmåling af afløsning og aflastning, hvor al øvrig hjælp til familien – herunder bevilget tabt arbejdsfortjeneste – indgår i vurderingen af behovet.
- 07** Ankestyrelsen fastholder, at merudgifts-/kompensationsydelsen er subsidier i forhold til de særlige aflastningsbestemmelser, og at afløsning og aflastning er en naturalydelse, der ikke kan udbetales kontant (principmeddelelserne 85-13 og 25-23).
- 08** Ankestyrelsen behandler kravet om inddragelse af barnet i barnets lov § 5, stk. 3, som en garantiforskrift, hvis tilsidesættelse som udgangspunkt gør afgørelsen ugyldig – men kun når afgørelsen har direkte indvirkning på barnets forhold.
- 09** Ankestyrelsen sonderer skarpt: afslag på personkreds for tabt arbejdsfortjeneste har direkte indvirkning på barnet (pasningsform), mens beregningen af ydelsens størrelse alene vedrører forældrerens økonomi og ikke udløser inddragelsespligt.
- 10** Ankestyrelsen kræver, at fravigelse af direkte kontakt med barnet kun sker i helt særlige tilfælde, og at barnets holdning i så fald tilvejebringes på anden vis, fx ved observation.
- 11** Ankestyrelsen anser tabt arbejdsfortjeneste for en løbende forsørgelsesydelse, der ikke må tidsbegrænses uden aftale, og som ved væsentlig nedsættelse udløser krav om et rimeligt varsel af hensyn til borgerens økonomiske indretning.
- 12** Ankestyrelsen tilsidesætter kun undtagelsesvis kommunens konkrete skøn over ydelsens omfang, men hjemviser konsekvent, når sagen er utilstrækkeligt oplyst eller afgjort på forkert hjemmel.

Retsgrundlaget i barnets lov kapitel 8 og Ankestyrelsens prøvelseskompetence

§ 1

Kompensationen til familier med børn med handicap hviler på tre bestemmelser i barnets lovs kapitel 8, der pr. 1. januar 2024 afløste serviceloven §§ 41, 42 og 44:

Ydelse	Hjemmel	Karakter
Dækning af tabt arbejdsfortjeneste	Barnets lov § 87, stk. 1	Løbende bruttoydelse, indkomsterstattende
Kompensationsydelse (tidl. merudgiftsydelse)	Barnets lov § 86, stk. 1	Kontant ydelse, subsidier, skattefri
Afløsning og aflastning	Barnets lov § 90, jf. serviceloven § 84, stk. 1	Naturalydelse

Ovenover ligger rammebestemmelsen i [barnets lov § 80](#), hvorefter kommunalbestyrelsen skal tilbyde særlig hjælp og støtte til børn og unge med **nedsat** funktionsevne. Ankestyrelsen har i [7-24](#) afvist, at denne bredere formulering udvider adgangen til de materielle ydelser:

Vurderingen af, hvilke personer der kan være berettiget til hjælp efter de handicapkompenenserende bestemmelser i barnets lov, skal foretages på baggrund af de kriterier, der følger af den enkelte bestemmelse.

Ankestyrelsen fastslog udtrykkeligt, at § 80, stk. 1, er en rammebestemmelse, der ikke regulerer, hvem der er omfattet af mulighederne for hjælp efter de enkelte bestemmelser i kapitel 8.

Ankestyrelsen prøver som klageinstans både de retlige betingelser og kommunens skøn. Prøvelsesintensiteten er dog markant forskellig: personkreds, hjemmelsvalg, beregningsgrundlag og sagsoplysning prøves fuldt ud, mens den konkrete udmåling af timer og døgn kun tilsidesættes, når skønnet hviler på et utilstrækkeligt eller usagligt grundlag. I [115-11](#) fandt Ankestyrelsen således ikke tilstrækkeligt grundlag for at tilsidesætte kommunens skøn over, at barnepigeaflastning til et debarn ikke var en nødvendig merudgift, når moderen havde barnet hver anden uge og allerede modtog 7 timers tabt arbejdsfortjeneste ugentligt.

Det bærende materielle princip er kompensationsprincippet. Ankestyrelsen fastslog i [51-18](#), at kommunen ikke kan afslå den bedst kompenenserende ydelse under henvisning til et princip om mindsteindgreb:

Servicelovens bestemmelser om ydelser til børn og voksne indeholder et kompensationsprincip. Efter det skal borgere med en betydelig funktionsnedsættelse i videst muligt omfang kompenseres for følgerne af funktionsnedsættelsen og stilles lige med andre borgere.

Mindsteindgrebsprincippet finder efter Ankestyrelsens praksis alene anvendelse i sager om magt og tvang.

LOV	Barnets lov § 80, stk. 1	Barnets lov § 86, stk. 1	Barnets lov § 87, stk. 1
	Barnets lov § 90	Serviceloven § 84, stk. 1	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste: Rammebestemmelse i Barnets lov (§ 80) udvider ikke personkredsen for materielle ydelser (§ 87)		01.01.2024
	Ankestyrelsen · Kompensationsprincippet vs. Mindsteindgrebsprincippet i sager om handicapkompenenserende ydelser		01.01.2018
	Ankestyrelsen · Aflastning i form af barnepige: Debarn med handicap og nødvendig merudgift ved delt bopæl og modtagelse af tabt arbejdsfortjeneste		01.01.2011

§ 2 Personkredsen: hvad Ankestyrelsen lægger vægt på ved "betydelig og varigt nedsat funktionsevne"

Både [§ 86](#) og [§ 87](#) forudsætter, at barnet har **betydelig og varigt** nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller en **indgribende** kronisk eller langvarig lidelse. Vurderingen beror på et socialfagligt skøn, og Ankestyrelsen efterprøver, om skønnet hviler på en bred nok vurdering.

Mønsteret i praksis er, at Ankestyrelsen lægger vægt på:

- **barnets samlede livssituation** – aktivitetsniveau, skole- og uddannelsesforhold, personlige forhold, helbredsforhold og fritidsliv, ikke ét enkelt symptom
- **funktionsevnen på tværs af arenaer** – hvordan barnet fungerer i skolen sammenholdt med hjemmet
- **behandlings- og støtteperspektivet** – om følgerne kan afhjælpes inden for kortere tid

- **følgelidelsers sammenhæng** med den primære funktionsnedsættelse

I 7-24 havde barnet 42-52 % skolefravær, udadreagerede ved pres og var vanskeligt at få af sted om morgenen. Ankestyrelsen stadfæstede alligevel afslaget, fordi skolen beskrev barnet som glad, fagligt dygtigt og aktivt deltagende i undervisningen, og fordi barnet gik til karate og havde legeaftaler:

Den omstændighed, at X har en høj fraværprocent i skolen, har svært ved at komme i skole og reagerer efter endt skoledag, kan derfor ikke i sig selv føre til, at X's funktionsniveau anses for betydeligt nedsat, når der er oplysninger om, at X, når han er i skole, er glad for at være i skolen, er godt med og har det godt.

Afgørelsen illustrerer et gennemgående træk: **positive funktionsoplysninger fra dagtilbud og skole vejer tungt imod forældrenes beskrivelse af belastningen i hjemmet**. Ankestyrelsen tilføjede dog, at afslaget ikke afskærer en fornyet vurdering ved forværring.

I 43-22 præciserede Ankestyrelsen behandlingsperspektivet på tværs af tre sager:

Hvis der er udsigt til, at medicinsk behandling og/eller støttetiltag inden for kortere tid kan afhjælpe følgerne af barnets funktionsnedsættelse eller lidelse, kan det begrunde, at funktionsnedsættelsen ikke er betydelig, eller at lidelsen ikke er indgribende.

Men kommunen bærer dokumentationsbyrden for behandlingsperspektivet: i sag 1 blev afgørelsen hjemvist, fordi kommunen ikke havde indhentet lægelig eller fagkyndig udtalelse om forventet effekt og tidsperspektiv. I sag 3 blev afslaget ændret, fordi manglende færdigudredning eller diagnose ikke i sig selv kan begrunde afslag – "det er ikke diagnosen i sig selv, der er afgørende, men følgerne af lidelsen eller den nedsatte funktionsevne i barnets daglige tilværelse". I sag 2 blev afslaget derimod stadfæstet, fordi de påberåbte følgelidelser ikke var dokumenterede følger af den primære lidelse og derfor selvstændigt skulle opfylde kravene.

LOV	Barnets lov § 86, stk. 1	Barnets lov § 87, stk. 1	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste: Rammebestemmelse i Barnets lov (§ 80) udvider ikke personkredsen for materielle ydelser (§ 87)		01.01.2024
	Ankestyrelsen · Personkreds for merudgifter og tabt arbejdsfortjeneste: Betydningen af behandlingsmuligheder og støttetiltag for vurdering af funktionsnedsættelsens betydelighed		01.01.2022

§ 3 Betingelserne i § 87: forsørgelse i hjemmet, nødvendighed og reelt indtægtstab

Ud over personkredsen stiller § 87, stk. 1 tre kumulative betingelser: barnet skal **forsørges i hjemmet**, pasningen i hjemmet skal være en **nødvendig konsekvens** af funktionsnedsættelsen, og det skal være **mest hensigtsmæssigt**, at det er en forælder, der passer barnet. Hertil kommer det ulovbestemte, men ufravigelige krav om et reelt indtægtstab.

Forsørgelse i hjemmet. Kravet fraviges alene i den snævre undtagelse i § 87, stk. 2: børn og unge anbragt uden for hjemmet efter §§ 46 eller 47 i forbindelse med hospitalsbesøg, hvis forælderen tilstedeværelse er en nødvendig konsekvens af funktionsnedsættelsen og er det mest hensigtsmæssige for barnet. Undtagelsens rækkevidde blev afgørende i sag 2 i 9-25, hvor afslaget på tabt arbejdsfortjeneste blev stadfæstet netop på grund af manglende hjemmel efter § 87, stk. 2 – selv om kommunen samtidig blev kritiseret for slet ikke at have inddraget den unge på anden vis.

Nødvendighed og hensigtsmæssighed. Ankestyrelsen kræver en konkret helhedsvurdering, og behovet begrænser sig ikke til ren pasning. I 95-17 blev sagen hjemvist, fordi kommunen ikke havde inddraget behovet for indhentning af søvn ved urolige nætter og behovet for ledsagelse til lægehenviste behandlinger. Ydelse kan tilkendes, selv om barnet er i dagtilbud eller skole en hel dag. Tilsvarende ydes hjælp til hjemmetræningsrelaterede opgaver kun i det omfang, betingelserne i øvrigt er opfyldt – i 9-17 blev udgifter til ekstra hjælpertimer under et to-dages kursus afvist som ikke nødvendige, når begge forældre deltog.

Reelt indtægtstab. Ydelsen forudsætter et faktisk tab. I 91-11 blev en familiesammenført mor uden forudgående indtægt i Danmark afskåret fra ydelsen:

Der er ikke tale om et indtægtstab som følge af din datters sygdom, men derimod et indtægtstab i forbindelse med din indrejse og ophold i Danmark.

Ankestyrelsen lagde her vægt på, at der hverken forelå dokumenteret indtægt eller en indgået ansættelsesaftale, og at ægtefællen havde lovbestemt forsørgelsespligt – bevilling ville medføre overkompensation.

Omvendt kan kommunen ikke afkorte bevillingen ved at henvise til andre rettigheder. I 80-11 fastslog Ankestyrelsen, at bevillingen gælder fra første fraværsdag og ikke kan begrænses af forældrenes overenskomstmæssige ret til barns 1. og 2. sygedag, bl.a. fordi den ret kun kan udnyttes, når det er foreneligt med forholdene på tjenestestedet, og fordi omfattende brug kan indgå i en afskedigelsessag.

Retten til ydelsen bortfalder ikke ved fødsel af et rask barn, jf. C-28-01, så længe pasningsbehovet for barnet med funktionsnedsættelse består. Derimod ophører ydelsen definitivt ved barnets 18-årsdag uden afviklingsperiode, jf. 45-14: "Bestemmelsen giver ikke mulighed for at yde hjælp for tiden efter, at barnet er fyldt 18 år." Og perioder på fuldtids tabt arbejdsfortjeneste tæller ikke som tilknytning til arbejdsmarkedet ved senere ansøgning om pasning af nærtstående, jf. 19-23 – pasning af eget barn med tabt arbejdsfortjeneste "er ikke lønarbejde".

LOV	Barnets lov § 87, stk. 1, 2	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Inddragelse af barnet/ungen: Betingelser for at fravige kravet om direkte kontakt i Barnets lov	03.06.2025
	Ankestyrelsen · Tilknytning til arbejdsmarkedet: Fuld tid tabt arbejdsfortjeneste tæller ikke som beskæftigelse ved pasning af nærtstående	01.01.2023
	Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste: Krav om helhedsvurdering ved kombineret hjemmetræning og hjemmeundervisning efter lovændringen pr. 1. juli 2016	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Hjemmetræning: Krav om nødvendige udgifter til hjælperes kursusdeltagelse og aflastning	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste ophører ved barnets 18. år - ingen afviklingsperiode	01.01.2014
	Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste: Ægtefælles forsørgelsespligt og manglende dokumenteret indtægt udelukker ret til dækning	01.01.2011
	Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste: Bevilling kan ikke begrænses af overenskomstmæssig ret til barns første sygedag	01.01.2011
	Ankestyrelsen · Ret til kompensation for tabt arbejdsfortjeneste under barsel ved pasning af handicappet barn	01.01.2001

§ 4 Beregningsgrundlaget for tabt arbejdsfortjeneste – Ankestyrelsens faste linje

Efter [§ 87, stk. 3](#) fastsættes ydelsen på baggrund af forælderen **tidligere bruttoindtægt**, dog højst med et loft (34.055 kr. om måneden i 2023-niveau), der reduceres forholdsmæssigt efter de visiterede timers andel af den samlede arbejdstid. Bidrag til pensionsordning udgør 10 pct. af bruttoydelsen, dog højst svarende til det hidtidige arbejdsgiverbidrag, og kommunen indbetaler ATP-bidrag. De nærmere regler fremgår af [bekendtgørelse om tilskud til pasning af børn og unge med handicap eller langvarig sygdom § 10](#).

Ankestyrelsens praksis er usædvanlig konsistent på dette punkt:

Situation	Beregningsgrundlag	Afgørelse
Forælder i fleksjob	Arbejdsgiverens løn for de faktisk præsterede timer – fleksløntilskuddet indgår ikke	12-21
Elev eller praktikant	Seneste faste løn før uddannelsesforløbet, ikke elev-/praktikløn	105-19
Uddannelsesafrudt karriere	Seneste lønindtægt, uanset at den ligger flere år tilbage	30-13
Selvstændig med svingende indtægt	Gennemsnit af 3 år, men fraviges når perioden ikke er retvisende (her 5 år)	59-18
Flere børn med funktionsnedsættelse	Bruttoindtægt forud for overgangen for det pågældende barn	44-14
Senere løn- eller jobskifte	Det oprindelige beregningsgrundlag fastholdes	C-63-01

Ankestyrelsen begrundede fleksjobreglen i [12-21](#) med, at ydelsen alene kompenserer for det lønindtægtstab, der opstår ved overgangen:

Lønnen i fleksjobbet er derfor den seneste lønindtægt forud for overgangen til tabt arbejdsfortjeneste. Fleksløntilskuddet skal ikke indgå i beregningen.

Samme afgørelse fastslog, at udmålingen højst kan dække de faktisk lønnede timer (her 12 timer ugentligt), men at samtidig erhvervsevnetabserstatning **ikke** udgør dobbeltforsørgelse, fordi de to ydelser ikke dækker samme forsørgelsesbehov. Der skulle derfor ikke ske fradrag.

Dokumentationskravet slår særligt igennem ved forudgående nedgang i arbejdstid. I [C-52-06](#) kan der kun ses bort fra nedgangen, hvis det er tilstrækkeligt godtgjort, at den "udelukkende skyldtes funktionsnedsættelsen eller den indgribende kroniske eller langvarige lidelse hos barnet". Ankestyrelsen lagde her afgørende vægt på, at moderen var gået ned i tid flere år før første ansøgning, at familien havde fået endnu et barn, og at ansøgningen delvist var begrundet i et karriereønske.

Endelig gælder [C-63-01](#), at princippet om uændret rådighedsbeløb kun gælder **ved overgangen** til ydelsen; senere lønudvikling, der ikke skyldes barnets pasningsbehov, giver ikke ny beregning. Ferie- og fradragsspørgsmål følger bekendtgørelsen: 12,5 pct.-tillægget til ferieformål forudsætter helt eller delvist ophør, og en flerårig løbende bevilling på enkelt dage udgør ikke ophør, jf. [C-50-03](#).

LOV [Barnets lov § 87, stk. 3](#)

PRAKSIS **Ankestyrelsen** · Tabt arbejdsfortjeneste til fleksjobber: Beregningsgrundlag er arbejdsgiverløn – ikke fleksløntilskud 01.01.2021

Ankestyrelsen · Beregning af tabt arbejdsfortjeneste: Elevløn og praktikløn kan ikke danne grundlag, men tidligere fast løn og pension skal indregnes 01.01.2019

Ankestyrelsen · Fastlæggelse af beregningsgrundlag for tabt arbejdsfortjeneste for selvstændigt erhvervsdrivende med svingende indtægt	01.01.2018
Ankestyrelsen · Beregning af tabt arbejdsfortjeneste ved flere børn: Anvendelse af bruttoindtægt forud for det enkelte barns behov	01.01.2014
Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste: Beregningsgrundlag skal være seneste bruttoindtægt, selvom den ligger flere år tilbage og er afbrudt af uddannelse	01.01.2013
Ankestyrelsen · Beregning af tabt arbejdsfortjeneste: Krav om at nedgang i arbejdstid udelukkende skyldes barnets funktionsnedsættelse	01.01.2006
Ankestyrelsen · Retten til 12,5% tillæg til ferieformål ved løbende bevilling af tabt arbejdsfortjeneste på enkelt dage	01.01.2003
Ankestyrelsen · Hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste: Fastholdelse af oprindeligt beregningsgrundlag ved ændrede løn- og arbejdsforhold	01.01.2001

§ 5 Afløsning og aflastning efter § 90, jf. serviceloven § 84, stk. 1 – hjemmel, udmåling og helhedsvurdering

Barnets lov § 90 henviser bl.a. i nr. 2 til **serviceloven § 84, stk. 1**, hvorefter kommunen skal tilbyde **afløsning** (i hjemmet) eller **aflastning** (uden for hjemmet) til forældre og andre nære pårørende, der passer en person med nedsat funktionsevne.

Ankestyrelsen fastslog i **8-24**, at § 90 er en videreførelse af den tidligere hjemmel i serviceloven § 44, og at afgørelser om de hjælpetyper, § 90 nævner, **træffes efter barnets lov**. Det har en processuel konsekvens, som meddelelsen fremhæver: barnets lovs procesregler – herunder reglerne om inddragelse af barnet – gælder for disse afgørelser, mens de materielle betingelser skal søges i de relevante bestemmelser i serviceloven. Meddelelsen udspringer af en sag, hvor en mor søgte om aflastning uden for hjemmet til sin 16-årige datter med infantil autisme og angst; Ankestyrelsen stadfæstede kommunens afgørelse og bemærkede, at inddragelsen af barnet var sket i tilstrækkeligt omfang.

Ved selve udmålingen kræver Ankestyrelsen en **helhedsvurdering af den samlede hjælp til familien**. I **C-22-04** hjemviste Ankestyrelsen en forhøjelse af aflastningen fra 57 til 108 årlige døgn til et 15-årigt multihandicappet barn, fordi nævnet havde afgjort aflastningsspørgsmålet isoleret uden at inddrage familiens fulde kompensation for tabt arbejdsfortjeneste og bevilget barnepige-/plejehjælp:

*Ankestyrelsen fandt således ikke, at nævnet ved sin afgørelse om bevilling af aflastning med 108 døgn årlig [...] havde foretaget en helhedsvurdering som forudsat i **Retssikkerhedsloven § 5**.*

Det er dermed et gennemgående mønster, at **anden bevilget hjælp – navnlig tabt arbejdsfortjeneste – indgår i vurderingen af aflastningsbehovet**, jf. også **115-11**, hvor både samværsordningen (hver anden uge) og de 7 ugentlige TAF-timer talte imod yderligere aflastning.

Hjemmelsvalget mellem aflastningsbestemmelserne styres af **formålet** med aflastningen. Det fastslog Ankestyrelsen i **85-13**, som samtidig etablerede den hierarkiske forrang:

Servicelovens § 41, om nødvendige merudgifter er subsidier i forhold til servicelovens regler om aflastning i § 84, stk. 1, jf. § 44 og § 52, stk. 3, nr. 5.

Aflastning båret af hensynet til at aflaste forældrene og den øvrige familie skulle gives efter aflastningsbestemmelsen – ikke efter merudgiftsreglen – og en aflastning begrundet i barnets egne særlige behov forudsætter forudgående børnefaglig undersøgelse og handleplan.

Endelig er afløsning og aflastning en **naturalydelse**. I 25-23 udtalte Ankestyrelsen:

Reglerne om afløsning og aflastning i servicelovens § 84, stk. 1, som også gælder for børn, giver hjælp til praktisk hjælp (naturalydelse). Det betyder, at der ikke kan udbetales kontante ydelser efter bestemmelsen.

Følgeudgifter – kørsel til og fra aflastningstilbuddet, forældres overnatning uden for hjemmet fordi boligen er for lille til at døgnafløsning i hjemmet giver reel aflastning – skal derfor vurderes efter merudgifts-/kompensationsreglen. Kommunens afgørelse i sag 2 blev ophævet, fordi den var truffet med forkert hjemmel, og kommunens vurdering i sag 1 af, at kørsel til aflastning svarede til almindelig familiekørsel, blev underkendt.

Aflastning af **raske søskende** falder derimod uden for compensationen. I C-2-03 fandt Ankestyrelsen ikke, at aflastning af den raske bror kunne anses for en nødvendig merudgift ved forsørgelsen af broderen med funktionsnedsættelse, fordi udgiften ikke var tæt nok knyttet til det handicappede barn selv.

LOV	Barnets lov § 90	Retssikkerhedsloven § 5	ServiceLOven § 84, stk. 1
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kriterier for udmåling af afløsning og aflastning efter Barnets lov § 90, og krav om inddragelse af barnet		
	Ankestyrelsen · Følgeudgifter til afløsning og aflastning: Sondring mellem naturalydelse og merudgifter		
	Ankestyrelsen · Forrang for aflastningsbestemmelser frem for merudgiftsydelse ved compensation for børns funktionsnedsættelse		
	Ankestyrelsen · Aflastning i form af barnepige: Delebarn med handicap og nødvendig merudgift ved delt bopæl og modtagelse af tabt arbejdsfortjeneste		
	Ankestyrelsen · Udmåling af aflastning til multihandicappet barn: Krav om helhedsvurdering af samtlige hjælpeforanstaltninger		
	Ankestyrelsen · Aflastning af rask søskende: Ikke en nødvendig merudgift ved forsørgelse af handicappet barn		

§ 6 Kompensationsydelsen efter § 86 – nødvendighed, sandsynliggørelse og reformen pr. 1. september 2025

Barnets lov § 86, stk. 1 forpligter kommunen til at dække nødvendige kompensationsberettigende udgifter ved forsørgelse i hjemmet, når udgifterne er en konsekvens af funktionsnedsættelsen og ikke kan dækkes efter andre bestemmelser. Ydelsen er dermed **subsidiær** – det er kernen i 85-13 og 25-23.

Bestemmelsen blev nyaffattet ved lov nr. af 21. juni 2025 om ændring af lov om social service og barnets lov med ikrafttræden 1. september 2025. Overskriften blev ændret til "Kompensationsydelse", "merudgifter" blev gennemgående ændret til "kompensationsberettigende udgifter", og udmålingssystemet blev lagt om. Efter § 86, stk. 2 gælder nu:

- ydelsen forudsætter **sandsynliggjorte** kompensationsberettigende udgifter på mindst 6.660 kr. årligt (555 kr./md., 2025-niveau)
- ydelsen udgør som udgangspunkt et **standardbeløb på 1.105 kr./md.** uanset udgifternes faktiske størrelse

- familier, der kan **dokumentere** visse typer udgifter på over 24.000 kr. årligt (2.000 kr./md.), får de faktiske udgifter dækket plus et standardbeløb på 500 kr./md.
- **familien skal selv ansøge** om, hvilken af de to modeller kommunen skal træffe afgørelse efter

Forarbejderne beskriver formålet som en forenkling og ensretning i forhold til voksenområdet, og de skelner skarpt mellem de to beviskrav:

Det, at en kompensationsberettigende udgift skal være sandsynliggjort, vil betyde, at kommunalbestyrelsen ikke vil kunne kræve dokumentation for den kompensationsberettigende udgift i form af f.eks. udgiftsbilag eller lignende.

Omvendt gælder for den forhøjede ydelse, at "her vil det således ikke være tilstrækkeligt, at familien kan sandsynliggøre sine kompensationsberettigende udgifter". Forarbejderne erkender udtrykkeligt, at det højere minimumsbeløb betyder, at "færre børn og unge end i dag vil kunne modtage ydelsen". De nærmere regler om overslag og sagsoplysning fremgår af [bekendtgørelse om tilskud til pasning af børn og unge med handicap eller langvarig sygdom § 4](#).

Ændringerne omlægger udmålingen, men rører ikke ved den betingelse, Ankestyrelsens praksis har været bygget op om: at udgiften skal være **nødvendig** og en konsekvens af funktionsnedsættelsen. Det er stadig her sagerne afgøres:

- I [77-11](#) skulle udgifter til indbo ødelagt af et svært autistisk barn medregnes, i det omfang de oversteg, hvad en familie almindeligvis har, og ikke kunne undgås gennem indretning af de pædagogiske og miljømæssige forhold. Derimod blev ekstra vandforbrug ved lange bade afvist, fordi ritualer kunne reduceres pædagogisk, og slitage på tøj samt madspild blev afvist som utilstrækkeligt dokumenteret. Sondringen mellem **uundgåelige** og **undgåelige** udgifter er selve bevistemaet.
- I [C-1-08](#) blev der bevilget rejse, ophold, forsikring og vaccination til hjælperen samt nødvendig transport under et 14-dages familieophold i udlandet med en svært fysisk handicappet dreng, men afslag på løn ud over de allerede bevilgede timer. Ankestyrelsen krævede, at der var beskrevet forhold, som gjorde tilskuddet "særligt påkrævet, eller som er en afgørende forudsætning for gennemførelse af rejsen".
- I [C-15-03](#) fastslog Ankestyrelsen, at ydelsen knytter sig til **barnet** og ikke til den ansøgende forælder – barnets opholdskommune er derfor handlekommune, også når den ansøgende forælder bor i en anden kommune.

LOV	Barnets lov § 86, stk. 1, 2	Retssikkerhedsloven § 9, stk. 1	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Følgeudgifter til afløsning og aflastning: Sondring mellem naturalydelse og merudgifter		01.01.2023
	Ankestyrelsen · Forrang for aflastningsbestemmelser frem for merudgiftsydelse ved kompensation for børns funktionsnedsættelse		01.01.2013
	Ankestyrelsen · Dækning af merudgifter ved svært autistisk barns ødelæggelse af indbo: Sondring mellem nødvendige og undgåelige udgifter		01.01.2011
	Ankestyrelsen · Dækning af merudgifter til hjælper ved kortvarigt ferieophold i udlandet (Særlige tilfælde § 41)		01.01.2008
	Ankestyrelsen · Kompetence for merudgifter til barn: Opholdskommune ved delt forældremyndighed og bopæl i forskellige kommuner		01.01.2003

Inddragelse af barnet som garantiforskrift – rækkevidden af § 5, stk. 3 og 4

Barnets lov § 5, stk. 3 kræver, at barnets eller den unges holdning og synspunkter tilvejebringes og inddrages løbende ved samtaler og anden direkte kontakt, inden der træffes beslutninger eller afgørelser efter loven om barnets forhold. Stk. 4 tillader fravigelse i helt særlige tilfælde, men kun af metoden – ikke af inddragelsespligten som sådan.

Ankestyrelsen har i 8-25 fastslået sanktionen:

Kravet om inddragelse efter barnets lov har karakter af en garantiforskrift. Manglende overholdelse af kravet indebærer i almindelighed, at afgørelsen bliver ugyldig, medmindre manglen i det konkrete tilfælde har været uden betydning.

Afgrænsningskriteriet er, om afgørelsen har **direkte indvirkning** på barnets forhold. Meddelelsen bygger på fire sager:

Sag	Emne	Direkte indvirkning?	Resultat
1	Forældrebetaling ved anbringelse	Nej	Stadfæstet
2	Afslag på personkreds for tabt arbejdsfortjeneste	Ja	Hjemvist
3	Beregning af TAF-beløbet	Nej	Stadfæstet
4	Timer til støtteperson til forælder	Nej	Stadfæstet

Sondringen er skarp og praktisk vigtig: **afslag på personkreds** for tabt arbejdsfortjeneste påvirker, om barnet passes hjemme eller i SFO, og udløser derfor inddragelsespligt, mens **beregningen** af selve ydelsens størrelse alene vedrører forældrens økonomi. Ankestyrelsens generelle udgangspunkt er, at procesledende beslutninger samt afgørelser, der udelukkende vedrører forældres økonomi eller hjælp til en forælder, som altovervejende hovedregel ikke har direkte indvirkning på barnet.

Denne afgrænsning er nuanceret i 22-25, hvor Ankestyrelsen præciserede, at undtagelsen for økonomiske ydelser kun gælder, når der faktisk ikke er direkte indvirkning, og at der ved tvivl skal foretages en konkret vurdering af ydelsens karakter (påvirker den barnets fysiske rammer eller hverdag?) og af trivselspåvirkningen. Sager om efterskoleophold og om solokørsel blev hjemvist, fordi de ændrede henholdsvis barnets fysiske rammer og transportform, mens økonomisk støtte til medicin ikke i sig selv udløste inddragelsespligt. Kommunen har efter meddelelsen bevisbyrden for at have undersøgt, om barnets trivsel påvirkes, jf. [retssikkerhedsloven § 69](#).

9-25 fastlægger, hvornår metoden kan fraviges. Kravet er strengt – det er ikke nok, at barnet generelt har vanskeligt ved kontakten til kommunen; der skal foreligge en konkret vurdering af, om direkte inddragelse vil medføre **unødigt belastning** eller forringe barnets trivsel. Praksis viser tre typetilfælde:

- **Ingen fravigelse:** to anbragte børn på 8 og 9 år i en samværssag – ingen oplysninger om unødigt belastning ved en aldersmæssigt tilpasset samtale; afgørelsen blev ophævet som ugyldig.

- **Berettiget fravigelse, men fejl alligevel:** en ung med Asperger, selvskade og selvmordstrusler i en TAF-sag – fravigelse berettiget, men kommunen havde undladt at inddrage den unge på anden vis; afgørelsen blev alligevel stadfæstet, fordi der ikke var hjemmel til ydelsen.
- **Berettiget og korrekt håndteret fravigelse:** et spædbarn på 9 måneder i en TAF-sag – alderen talte i afgørende grad imod samtale, og kommunens observation opfyldte kravet om alternativ inddragelse; stadfæstet.

Samme ugyldighedsdoktrin har Ankestyrelsen anvendt på tilgrænsende borgerinddragelsesregler, jf. [R-4-07](#), hvor kommunens standsning af en hjælperordning blev ophævet, fordi kommunen mod eget tilsagn undlod at afholde det bebudede møde inden afgørelsen.

LOV	Barnets lov § 5, stk. 3, 4	Retssikkerhedsloven § 69	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Inddragelse af barnet eller den unge i sager om økonomiske ydelser efter barnets lov		09.01.2026
	Ankestyrelsen · Krav om inddragelse af barnet (garantiforskrift): Hvornår har en afgørelse direkte indvirkning på barnets forhold?		03.06.2025
	Ankestyrelsen · Inddragelse af barnet/ungen: Betingelser for at fravige kravet om direkte kontakt i Barnets lov		03.06.2025

§ 8 Sagsgang, varsel og ophør – klagebehandlingen ved Ankestyrelsen

Kommunens afgørelser efter barnets lovs kapitel 8 kan påklages til Ankestyrelsen efter reglerne i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Ankestyrelsens afgørelser er endelige i det administrative system og bindende for kommunen; udvalgte sager offentliggøres som **principmeddelelser**, der fastlægger praksis for hele landet.

Ankestyrelsen råder over tre reaktionsformer, og valget mellem dem følger et fast mønster:

- **Stadfæstelse**, når de retlige betingelser er opfyldt eller ikke opfyldt, og skønnet hviler på et forsvarligt grundlag
- **Ændring**, når kommunen har anvendt et forkert retligt kriterium – fx forkert beregningsgrundlag ([12-21](#), [105-19](#)) eller uhjemlet begrænsning af bevillingen ([80-11](#))
- **Hjemvisning eller ophævelse**, når sagen er utilstrækkeligt oplyst ([43-22](#), [95-17](#)), afgjort på forkert hjemmel ([25-23](#)) eller truffet uden inddragelse af barnet ([8-25](#))

Ankestyrelsen har desuden udviklet en ulovbestemt **indretningsbeskyttelse** ved ændringer i løbende bevillinger. I [231-10](#) blev en nedsættelse på 13,5 timer ugentligt anset for så betydelig, at der var krav på et varsel:

Vi har lagt vægt på, at dækning af tabt arbejdsfortjeneste er en ydelse til forsørgelse, som træder i stedet for mistet indtægt.

Bekendtgørelsens regel om afviklingsperiode ved **bortfald** blev dermed analogt udstrakt til væsentlig **nedsættelse**. Tilsvarende fastslog [C-24-08](#), at ydelsen er en løbende ydelse, der ikke må tidsbegrænses – kommunen kunne ikke bevilge i 6-måneders intervaller til et barn med kronisk uændret tilstand "med mindre der forelå en aftale med moderen herom". Kommunen kan derimod fastsætte en opfølgningsdato, og modtageren har oplysningspligt ved ændringer.

Omvendt gælder ingen afviklingsperiode, når bortfaldet skyldes, at barnet fylder 18 år, jf. [45-14](#).

En principmeddelelse kan i sig selv udløse forvaltningsretlige pligter for kommunerne. Folketingets Ombudsmand henstillede i [FOB 2020-6](#) til en kommune at identificere og af egen drift genoptage de sager om tabt arbejdsfortjeneste, der var berørt af den ændrede fortolkning i Ankestyrelsens principafgørelse 4-18 om beregning af pensionsbidrag. Ombudsmanden behandlede samtidig tilsvarende sager mod to andre kommuner.

Endelig skal kommunen behandle ansøgningen bredt i forhold til al relevant sociallovgivning, jf. [retssikkerhedsloven § 10](#) og pligten til helhedsvurdering i [§ 5](#) – et krav Ankestyrelsen håndhæver både ved aflastningsudmåling ([C-22-04](#)) og ved afklaring af arbejdsmarkedstilknytning ([19-23](#)). Mangelfuld begrundelse efter [forvaltningsloven § 24](#) kritiseres, men medfører ikke automatisk ugyldighed, jf. [C-2-03](#).

LOV	Barnets lov § 87, stk. 1	Forvaltningsloven § 24	Retssikkerhedsloven § 5
	Retssikkerhedsloven § 10		
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Krav om inddragelse af barnet (garantiforskrift): Hvornår har en afgørelse direkte indvirkning på barnets forhold?		03.06.2025
	Ankestyrelsen · Følgeudgifter til afløsning og aflastning: Sondring mellem naturalydelse og merudgifter		01.01.2023
	Ankestyrelsen · Tilknytning til arbejdsmarkedet: Fuld tid tabt arbejdsfortjeneste tæller ikke som beskæftigelse ved pasning af nærtstående		01.01.2023
	Ankestyrelsen · Personkreds for merudgifter og tabt arbejdsfortjeneste: Betydningen af behandlingsmuligheder og støttetiltag for vurdering af funktionsnedsættelsens betydelighed		01.01.2022
	Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste til fleksjobber: Beregningsgrundlag er arbejdsgiverløn – ikke fleksløntilskud		01.01.2021
	Ankestyrelsen · Beregning af tabt arbejdsfortjeneste: Elevløn og praktikløn kan ikke danne grundlag, men tidligere fast løn og pension skal indregnes		01.01.2019
	Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste: Krav om helhedsvurdering ved kombineret hjemmetræning og hjemmeundervisning efter lovændringen pr. 1. juli 2016		01.01.2017
	Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste ophører ved barnets 18. år - ingen afviklingsperiode		01.01.2014
	Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste: Bevilling kan ikke begrænses af overenskomstmæssig ret til barns første sygedag		01.01.2011
	Ankestyrelsen · Ret til 3 måneders fuld dækning ved betydelig nedsættelse af tabt arbejdsfortjeneste		01.01.2010
	Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste er en løbende ydelse og kan kun tidsbegrænses ved aftale med modtageren		01.01.2008
	Ankestyrelsen · Udmåling af aflastning til multihandicappet barn: Krav om helhedsvurdering af samtlige hjælpeforanstaltninger		01.01.2004
	Ankestyrelsen · Aflastning af rask søskende: Ikke en nødvendig merudgift ved forsørgelse af handicappet barn		01.01.2003

§ 9 Sammenhængen med domstolspraksis: grænsen mellem kompensation og ansættelse

Kompensationsordningerne efter barnets lov prøves sjældent direkte ved domstolene – Ankestyrelsens principmeddelelser er i praksis den styrende retskilde for personkreds, beregningsgrundlag og udmåling. Domstolene har derimod afgrænset ordningerne udadtil, navnlig over for det arbejdsretlige regelsæt.

Den centrale afgørelse er Højesterets dom af 3. april 2025 i [BS-49851/2024-HJR](#). En far, der efter aftale med kommunen ydede socialpædagogisk støtte til sin voksne autistiske søn i hjemmet 30 timer ugentligt, gjorde

gældende, at han reelt var bundet døgnet rundt, og krævede godtgørelse for overtrædelse af 48-timers reglen. Højesteret frifandt kommunen: der var ikke etableret et underordningsforhold, og faderen var derfor ikke lønmodtager i arbejdstidslovens forstand. Selv hvis han havde været det, var den aftalte arbejdstid overholdt, og EU-retten undtager desuden helt særlige ordninger med vedvarende pasning af et barn i hjemmet fra arbejdstidsdirektivets anvendelsesområde.

Vestre Landsret havde i [BS-44306/2023-VLR](#) nået samme resultat ad en lidt anden vej: faderen var lønmodtager for de aftalte 30 timer, men den omfattende pleje og omsorg ud over disse timer kunne ikke anses for arbejde i ansættelsesforholdet – den var en konsekvens af forældrenes valg om at lade sønnen bo hjemme. Retten i Aarhus havde i første instans i [BS-16715/2020-ARH](#) frifundet kommunen med den begrundelse, at aftalen havde karakter af en undtagelsesvis tilknytning af en pårørende uden instruktionsbeføjelse fra kommunen.

Dommene har direkte betydning for forståelsen af kompensationsordningerne: den kompensation, familien modtager for at passe barnet i hjemmet, er **ikke løn og etablerer ikke et ansættelsesforhold**. Det harmonerer med Ankestyrelsens linje i [19-23](#), hvorefter pasning af eget barn med tabt arbejdsfortjeneste "ikke er lønarbejde" og derfor ikke kan opfylde et krav om tilknytning til arbejdsmarkedet.

Domstolene har heller ikke villet omdanne det sociale compensationsspor til en arbejdsretlig rettighed over for arbejdsgiveren. I Højesterets dom i [311/2012](#) blev en kommune frifundet i en sag om afslag på forlænget orlov uden løn til en pædagogmedhjælper, der passede sin datter med en psykisk lidelse. Spørgsmålet om orlovsret hørte under Arbejdsretten, og der var ikke påvist forskelsbehandling. Forælders beskyttelse ligger dermed i det sociale compensationssystem – ikke i et krav på orlov fra arbejdsgiveren.

Højesteret har således ikke prøvet selve personkreds- eller udmålingsvurderingen efter barnets lov § 87. Vurderingen af, om et barn er omfattet af personkredsen, og af hvor mange timer eller døgn der skal bevilges, ligger i praksis endeligt hos Ankestyrelsen – hvilket gør principmeddelelserne 7-24, 43-22, 8-24 og 85-13 til den reelle rettesnor for kommunerne.

LOV	Barnets lov § 87, stk. 1	ServiceLOVEN § 84, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afgørelse om lønmodtagerstatus og arbejdstidsregler ved støtte til eget barn		03.04.2025
	Højesteret · Afslag på forlænget orlov til pasning af sygt barn og spørgsmålet om forskelsbehandling		08.10.2014
	Landsretten · Vestre Landsrets stadfæstelse af dom om lønmodtagerstatus og arbejdstid ved pasning af handicappet søn		11.04.2024
	Byretten · Sag om ansættelsesforhold ved pasning af handicappet søn i hjemmet		18.08.2023
	Ankestyrelsen · Tilknytning til arbejdsmarkedet: Fuld tid tabt arbejdsfortjeneste tæller ikke som beskæftigelse ved pasning af nærtstående		01.01.2023

§ 10 Sammenfatning: de bærende linjer i Ankestyrelsens praksis

Praksis tegner et konsistent billede af, hvordan Ankestyrelsen håndterer handicapkompensation til børnefamilier.

Personkredsen fortolkes restriktivt og ensartet på tværs af ydelserne. Rammebestemmelsen i [§ 80](#) udvider ikke adgangen til de materielle ydelser, jf. [7-24](#), og de samme kriterier – betydelig, varig, indgribende – anvendes for både [§ 86](#) og [§ 87](#), jf. [43-22](#). Bevistemaet er funktionsevns betydning i barnets daglige tilværelse, ikke diagnosen.

Beregningsgrundlaget er formelt og bagudrettet. Ankestyrelsen holder fast i den seneste reelle lønindtægt før overgangen – uanset hvor lang tid der er gået (30-13), uanset senere jobskifte (C-63-01) og uden at medregne offentlige tilskud som fleksløntilskud (12-21). Familien beskyttes mod underkompensation ved overgangen, men ikke mod senere lønudvikling.

Hjemmelsvalget er et selvstændigt prøvelses tema. Aflastning gives efter § 90, jf. serviceloven § 84, stk. 1, og går forud for kompensationsydelsen (85-13); den er en naturalydelse, mens følgeudgifterne hører hjemme i kompensationsydelsen (25-23). Afgørelser truffet med forkert hjemmel ophæves – også når resultatet er gunstigt for familien.

Udmålingen kræver helhedsvurdering, men skønnet respekteres. Al øvrig bevilget hjælp indgår i vurderingen af aflastningsbehovet (C-22-04), og behovet for tabt arbejdsfortjeneste rækker videre end ren pasning – søvn, ledsagelse og pleje uden for skoletiden skal inddrages (95-17). Men når grundlaget er fyldestgørende, tilsidesættes kommunens skøn ikke (115-11).

Processen er blevet det skarpeste kontrolinstrument. Med 8-25, 9-25 og 22-25 har Ankestyrelsen gjort inddragelsen af barnet efter § 5, stk. 3 til en garantiforskrift med ugyldighed som udgangspunkt – men afgrænset den til afgørelser med direkte indvirkning på barnets forhold. For rådgivere betyder det, at en klage over afslag på personkreds bør indeholde et selvstændigt anbringende om manglende inddragelse, mens et tilsvarende anbringende over en beregningsafgørelse normalt vil være uden virkning.

Endelig er retstilstanden i bevægelse. Kompensationsydelsen efter § 86, stk. 2 blev omlagt med virkning fra 1. september 2025 til et standardbeløbssystem med et højere minimumsbeløb og et ansøgningsstyret valg mellem sandsynliggjorte og dokumenterede udgifter. Ankestyrelsens ældre merudgiftspraksis om **nødvendighed** og om afgrænsningen mellem uundgåelige og undgåelige udgifter (77-11) er fortsat relevant, mens praksis om selve udmålingen skal læses med forbehold for det nye system.

LOV	Barnets lov § 5, stk. 3	Barnets lov § 80, stk. 1	Barnets lov § 86, stk. 2
	Barnets lov § 87, stk. 1	Barnets lov § 90	Serviceloven § 84, stk. 1
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Inddragelse af barnet eller den unge i sager om økonomiske ydelser efter barnets lov		09.01.2026
	Ankestyrelsen · Krav om inddragelse af barnet (garantiforskrift): Hvornår har en afgørelse direkte indvirkning på barnets forhold?		03.06.2025
	Ankestyrelsen · Inddragelse af barnet/ungen: Betingelser for at fravige kravet om direkte kontakt i Barnets lov		03.06.2025
	Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste: Rammebestemmelse i Barnets lov (§ 80) udvider ikke personkredsen for materielle ydelser (§ 87)		01.01.2024
	Ankestyrelsen · Følgeudgifter til afløsning og aflastning: Sondring mellem naturalydelse og merudgifter		01.01.2023
	Ankestyrelsen · Personkreds for merudgifter og tabt arbejdsfortjeneste: Betydningen af behandlingsmuligheder og støttetiltag for vurdering af funktionsnedsættelsens betydelighed		01.01.2022
	Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste til fleksjobber: Beregningsgrundlag er arbejdsgiverløn – ikke fleksløntilskud		01.01.2021
	Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste: Krav om helhedsvurdering ved kombineret hjemmetræning og hjemmeundervisning efter lovændringen pr. 1. juli 2016		01.01.2017
	Ankestyrelsen · Tabt arbejdsfortjeneste: Beregningsgrundlag skal være seneste bruttoindtægt, selvom den ligger flere år tilbage og er afbrudt af uddannelse		01.01.2013
	Ankestyrelsen · Forrang for aflastningsbestemmelser frem for merudgiftsydelse ved kompensation for børns funktionsnedsættelse		01.01.2013

Ankestyrelsen · Aflastning i form af barnepige: Delebarn med handicap og nødvendig merudgift ved delt bopæl og modtagelse af tabt arbejdsfortjeneste	01.01.2011
Ankestyrelsen · Dækning af merudgifter ved svært autistisk barns ødelæggelse af indbo: Sondring mellem nødvendige og undgåelige udgifter	01.01.2011
Ankestyrelsen · Udmåling af aflastning til multihandicappet barn: Krav om helhedsvurdering af samtlige hjælpeforanstaltninger	01.01.2004
Ankestyrelsen · Hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste: Fastholdelse af oprindeligt beregningsgrundlag ved ændrede løn- og arbejdsforhold	01.01.2001

REFERENCE Lovgrundlag 6 paragraffer

Barnets lov § 5 stk. 3-4	Barnets lov § 80 stk. 1
Barnets lov § 86 stk. 1	Barnets lov § 87 stk. 1
Barnets lov § 90	Serviceloven § 84 stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser 37 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS 2	
03.04.2025	Højesterets afgørelse om lønmodtagerstatus og arbejdstidsregler ved støtte til eget barn 49851-2024
08.10.2014	Afslag på forlænget orlov til pasning af sygt barn og spørgsmålet om forskelsbehandling 311-2012
LANDSRETTE · ANKEINSTANS 1	
11.04.2024	Vestre Landsrets stadfæstelse af dom om lønmodtagerstatus og arbejdstid ved pasning af handicappet søn 7057-8486
BYRETTE · FØRSTE INSTANS 1	
18.08.2023	Sag om ansættelsesforhold ved pasning af handicappet søn i hjemmet 7056-8485
ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS 33	
09.01.2026	Inddragelse af barnet eller den unge i sager om økonomiske ydelser efter barnets lov 22-25
03.06.2025	Inddragelse af barnet/ungen: Betingelser for at fravige kravet om direkte kontakt i Barnets lov 9-25
03.06.2025	Krav om inddragelse af barnet (garantiforskrift): Hvornår har en afgørelse direkte indvirkning på barnets forhold? 8-25
01.01.2024	Tabt arbejdsfortjeneste: Rammebestemmelse i Barnets lov (§ 80) udvider ikke personkredsen for materielle ydelser (§ 87) 7-24
01.01.2024	Kriterier for udmåling af afløsning og aflastning efter Barnets lov § 90, og krav om inddragelse af barnet 8-24

01.01.2023	Tilknytning til arbejdsmarkedet: Fuld tid tabt arbejdsfortjeneste tæller ikke som beskæftigelse ved pasning af nærtstående	19-23
01.01.2023	Følgeudgifter til afløsning og aflastning: Sondring mellem naturalydelse og merudgifter	25-23
01.01.2022	Personkreds for merudgifter og tabt arbejdsfortjeneste: Betydningen af behandlingsmuligheder og støttetiltag for vurdering af funktionsnedsættelsens betydelighed	43-22
01.01.2021	Tabt arbejdsfortjeneste til fleksjobber: Beregningsgrundlag er arbejdsgiverløn – ikke fleksløntilskud	12-21
01.01.2019	Beregning af tabt arbejdsfortjeneste: Elevløn og praktikløn kan ikke danne grundlag, men tidligere fast løn og pension skal indregnes	105-19
01.01.2018	Fastlæggelse af beregningsgrundlag for tabt arbejdsfortjeneste for selvstændigt erhvervsdrivende med svingende indtægt	59-18
01.01.2018	Kompensationsprincippet vs. Mindsteindgrebsprincippet i sager om handicapkompenenserende ydelser	51-18
01.01.2017	Hjemmetræning: Krav om nødvendige udgifter til hjælperes kursusdeltagelse og aflastning	9-17
01.01.2017	Tabt arbejdsfortjeneste: Krav om helhedsvurdering ved kombineret hjemmetræning og hjemmeundervisning efter lovændringen pr. 1. juli 2016	95-17
01.01.2014	Tabt arbejdsfortjeneste ophører ved barnets 18. år - ingen afviklingsperiode	45-14
01.01.2014	Beregning af tabt arbejdsfortjeneste ved flere børn: Anvendelse af bruttoindtægt forud for det enkelte barns behov	44-14
01.01.2013	Tabt arbejdsfortjeneste: Beregningsgrundlag skal være seneste bruttoindtægt, selvom den ligger flere år tilbage og er afbrudt af uddannelse	30-13
01.01.2013	Forrang for aflastningsbestemmelser frem for merudgiftsydelse ved kompensation for børns funktionsnedsættelse	85-13
01.01.2011	Aflastning i form af barnepige: Delebarn med handicap og nødvendig merudgift ved delt bopæl og modtagelse af tabt arbejdsfortjeneste	115-11
01.01.2011	Tabt arbejdsfortjeneste: Ægtefælles forsørgelsespligt og manglende dokumenteret indtægt udelukker ret til dækning	91-11
01.01.2011	Dækning af merudgifter ved svært autistisk barns ødelæggelse af indbo: Sondring mellem nødvendige og undgåelige udgifter	77-11
01.01.2011	Tabt arbejdsfortjeneste: Bevilling kan ikke begrænses af overenskomstmæssig ret til barns første sygedag	80-11
01.01.2010	Ret til 3 måneders fuld dækning ved betydelig nedsættelse af tabt arbejdsfortjeneste	231-10
01.01.2008	Tabt arbejdsfortjeneste er en løbende ydelse og kan kun tidsbegrænses ved aftale med modtageren	C-24-08

01.01.2008	Dækning af merudgifter til hjælper ved kortvarigt ferieophold i udlandet (Særlige tilfælde § 41)	C-1-08
01.01.2006	Beregning af tabt arbejdsfortjeneste: Krav om at nedgang i arbejdstid udelukkende skyldes barnets funktionsnedsættelse	C-52-06
01.01.2004	Udmåling af aflastning til multihandicappet barn: Krav om helhedsvurdering af samtlige hjælpeforanstaltninger	C-22-04
01.01.2003	Aflastning af rask søskende: Ikke en nødvendig merudgift ved forsørgelse af handicappet barn	C-2-03
01.01.2003	Retten til 12,5% tillæg til ferieformål ved løbende bevilling af tabt arbejdsfortjeneste på enkelt dage	C-50-03
01.01.2003	Kompetence for merudgifter til barn: Opholdskommune ved delt forældremyndighed og bopæl i forskellige kommuner	C-15-03
01.01.2003	Tabt arbejdsfortjeneste ved venteliste til center-skolefritidsordning for søn med DAMP og angst	3500440-02
01.01.2001	Hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste: Fastholdelse af oprindeligt beregningsgrundlag ved ændrede løn- og arbejdsforhold	C-63-01
01.01.2001	Ret til kompensation for tabt arbejdsfortjeneste under barsel ved pasning af handicappet barn	C-28-01

08

PRAKSISOVERSIGT · ANKESTYRELSEN

Praksisoversigt over handle-/opholdskommune og mellemkommunal refusion

Ankestyrelsens praksis om opholds-, handle- og betalingskommune samt mellemkommunal refusion efter retssikkerhedsloven §§ 9-9 c

Version 1 Opdateret 29. maj 2026 34 afgørelser · 2000-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Praksisoversigten samler Ankestyrelsens principmeddelelser om, hvilken kommune der er borgerens opholds-, handle- og betalingskommune, og hvornår en tidligere opholdskommune skal yde mellemkommunal refusion efter retssikkerhedslovens §§ 9, 9 a, 9 b og 9 c. Ankestyrelsen er her ikke kun borgerens klageinstans, men også den myndighed, der efter § 61 træffer bindende afgørelse i tvister mellem kommuner om handlepligt og refusion. Oversigten viser, hvad Ankestyrelsen gentagne gange lægger vægt på – de faktiske opholds- og tilknytningsforhold, kravet om kommunal "medvirken" til botilbud, den objektive 3-årige forældelsesfrist og borgerens ret til uafbrudt hjælp – og sammenholder nævnets linje med Højesterets domme, der har bekræftet og præciseret den.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Handlekommune (tidligere kaldet "opholdskommune") er som udgangspunkt den kommune, hvor borgeren bor eller sædvanligvis opholder sig; Ankestyrelsen lægger større vægt på de faktiske opholds- og tilknytningsforhold end på folkeregistertilmeldingen.
- 02** Ankestyrelsen kræver, at den tidligere opholdskommune eller en anden offentlig myndighed aktivt har medvirket til borgerens ophold i et botilbud, før den oprindelige kommune forbliver handle- og betalingskommune – flytning på borgerens eget initiativ udløser hverken fortsat handlepligt eller refusion.
- 03** Ankestyrelsen accepterer, at omfattende og koordineret støtte i egen bolig efter en helhedsvurdering kan sidestilles med ophold i en boform og dermed udløse refusion efter opsamlingsbestemmelsen i § 9 c, stk. 2, nr. 5.
- 04** Ankestyrelsen afviser refusionskrav, der ikke er rejst som et specifikt opgjort beløb inden for den objektive 3-årige frist; en uforpligtende orientering om en "mulig efterregning" afbryder ikke fristen.
- 05** Forældelsesfristen for mellemkommunal refusion er objektiv og ufravigelig og kan ikke suspenderes eller fraviges, uanset at kommunen var i undskyldelig uvidenhed om rette betalingskommune.

- 06** Ved ophold på forsorgshjem efter servicelovens § 110 skal der altid kunne findes en tidligere opholdskommune; tilknytningen afbrydes hverken af kortvarigt udlandsophold eller af midlertidig bortvisning fra tilbuddet.
- 07** Stedlig kompetence i tilbagebetalingssager ligger hos fraflytningskommunen, mens den fremadrettede ret til hjælp afgøres af borgerens aktuelle opholdskommune.
- 08** Borgeren har krav på uafbrudt ydelse og må ikke stilles ringere, fordi kommunerne er uenige om handle- eller betalingspligten; den kommune, hvor borgeren senest var folkeregistreret, fungerer som handlekommune, indtil uenigheden er afklaret.
- 09** Ankestyrelsen træffer efter § 61 bindende afgørelse mellem kommuner om handlepligt og refusion og kan siden 1. oktober 2023 efter § 9, stk. 13, udpege en handlekommune, når ingen kommune kan identificeres efter de almindelige regler.

Retsgrundlaget og Ankestyrelsens dobbeltrolle som klageinstans og tvistløser

§ 1

Reglerne om hvilken kommune der skal hjælpe og betale, ligger i [retssikkerhedsloven §§ 9-9 c](#). Hovedreglen er, at pligten til at yde hjælp og afholde udgifterne påhviler handlekommunen, dvs. den kommune, hvor borgeren har sin bopæl eller sædvanligvis opholder sig, jf. [§ 9, stk. 1](#). Handle- og betalingspligt følges altså som udgangspunkt ad. Undtagelserne er, at en tidligere opholdskommune i bestemte situationer forbliver forpligtet ([§ 9, stk. 3](#)), og at opholdskommunen i andre situationer kan kræve refusion hos en tidligere opholdskommune ([§ 9 c](#)).

Reglen om, at den oprindelige opholdskommune også er **handlekommune** for ydelser efter serviceloven ved ophold i botilbud, blev indført ved reformen om sammenhæng mellem visitationskompetence og finansieringsansvar (**lov nr. 550 af 26. maj 2010**, i kraft 1. august 2010). Af forarbejderne fremgår sigtet:

Forslaget indebærer, at den kommune, der i dag har refusionspligten for de nævnte ydelser, også bliver handlekommune. Det vil fremover være denne kommune, der træffer afgørelse om og finansierer alle ydelser efter serviceloven.

Ankestyrelsen har en dobbeltrolle på området. Dels er styrelsen klageinstans for borgeren, dels afgør den tvister mellem kommuner om deres indbyrdes forpligtelser efter [§ 61](#). Det er denne tvistløserkompetence, der ligger bag næsten alle de principmeddelelser, der refereres i oversigten – typisk en uenighed om handlepligt eller refusion mellem A-, B- og C-kommune. Siden 1. oktober 2023 kan Ankestyrelsen desuden efter [§ 9, stk. 13](#) udpege en handlekommune eller midlertidig handlekommune, når en sådan ikke kan identificeres efter de almindelige regler, og styrelsen kan afvise åbenbart ubegrundede anmodninger herom.

Læsevejledning om paragrafnummerering og terminologi. Lovens systematik er omnummereret flere gange, og betegnelsen "opholdskommune" er i den nugældende lov (LBK 2025) erstattet af "handlekommune". De ældre principmeddelelser anvender derfor andre stk-numre og det gamle begreb. De vigtigste forskydninger er:

Regel	Tidligere (i principmeddelelserne)	Nugældende (LBK 2025)

Handlepligt + definition (bopæl/sædvanligt ophold)	§ 9, stk. 1 og 2	§ 9, stk. 1
Oprindelig kommune forbliver handlekommune ved botilbud	§ 9, stk. 7	§ 9, stk. 3
Pligten består, indtil ny handlekommune erhverves	§ 9, stk. 8	§ 9, stk. 4
Uenighed → folkeregisterkommunen fungerer	§ 9, stk. 12-13	§ 9, stk. 8
Refusion ved botilbud (medvirken)	§ 9 c, stk. 2	§ 9 c, stk. 2
3-årig forældelsesfrist	§ 9 a, stk. 4 → § 9 c, stk. 11 → stk. 13	§ 9 c, stk. 14

I det følgende anvendes som hovedregel de nugældende numre, mens det historiske nummer angives, hvor en konkret afgørelse citeres.

Afgrænsning: tilbagebetaling af ydelser modtaget mod bedre vidende behandles i [tilbagebetaling-sociale-ydelser](#), de generelle krav til sagsoplysning i [officialprincippet](#), og den materielle visitation til botilbud i [socialpædagogisk-stoette-botilbud-voksne](#).

LOV

[Retssikkerhedsloven § 9, stk. 1, 3, 13](#)[Retssikkerhedsloven § 9c, stk. 2](#)[Retssikkerhedsloven § 61](#)

§ 2 Hvor borgeren "bor eller sædvanligvis opholder sig" – fastlæggelse af handlekommunen

Udgangspunktet i [§ 9, stk. 1](#) (de ældre afgørelses § 9, stk. 2) er, at handlekommunen er der, hvor borgeren bor eller sædvanligvis opholder sig. Ankestyrelsen foretager en **helhedsvurdering** af borgerens tilknytning til de mulige kommuner. Folkeregistertilmeldingen er et moment, men de faktiske forhold vejer tungere, og der kan aldrig stilles minimumskrav til tilknytningens styrke – alle borgere har altid en handlekommune.

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på:

- **Det faktiske ophold** – hvor borgeren rent faktisk befinder sig, vægtes som udgangspunkt tungt, også når opholdet er ustabil eller midlertidigt.
- **Borgerens egen hensigt** – om vedkommende har til hensigt at bosætte sig, fx ved at søge bolig i kommunen eller opgive sin hidtidige bopæl.
- **Objektive holdepunkter** for ophør af tidligere bopæl – opsigelse af lejemål, opbevaring af bohav, folkeregisterændring.

I [62-16](#) flyttede en borger til et privat herberg i B Kommune og blev folkeregistreret der. Ankestyrelsen fandt, at B Kommune blev handlekommune, uanset at boligforholdene var ustabile:

Det forhold, at borgeren muligvis ikke kunne opnå permanent bolig på adressen, udelukker ikke, at borgeren havde ophold på stedet og i kommunen på det pågældende tidspunkt.

Hensigten kan ændre opholdets karakter. I [R-11-03](#) blev et oprindeligt ferieophold til fast ophold, da en akut helbredsforværring og en efterfølgende boligansøgning viste hensigt om at bosætte sig i A Kommune. Omvendt

er folkeregistertilmelding ikke i sig selv nok: i [32-12](#) havde en midlertidigt bortvist forsorgshjemsbeboer tilmeldt sig en adresse, men beholdt ikke handlekommunen dér:

Vi har lagt vægt på, at NN efter det oplyste ikke har haft fast ophold i boligen T, hvor han var folkeregistertilmeldt. Der er ikke oplysninger, som bestyrker, at han i øvrigt havde taget fast ophold i A Kommune.

Ved flytning til ældrebolig efter et kort mellemophold hos familie hjemviste Ankestyrelsen i [R-1-04](#) sagen, fordi det ikke var oplyst, om borgeren havde opsagt sit lejemål og dermed reelt opgivet sin hidtidige bopæl. Endelig fastslog [R-13-00](#), at en boligløs borgers fysiske tilstedeværelse ved henvendelsen var nok til at gøre kommunen til handlekommune med pligt til at vurdere akut hjælp.

Højesteret har bekræftet denne afvejning. I [BS-1512/2024-HJR](#) forlod en kognitivt udfordret borger sit botilbud, efterlod et brev om at flytte til sin kæreste og ændrede folkeregisteradresse; opholdet varede kun tre uger. Højesteret fandt, at borgeren havde erhvervet ny handlekommune i Esbjerg, fordi både den subjektive hensigt og de objektive kendsgerninger pegede på en varig flytning, og borgerens funktionsniveau kunne ikke føre til, at flytningen blev anset for midlertidig.

LOV	Retssikkerhedsloven § 9, stk. 1	Retssikkerhedsloven § 9b	Service_loven § 110
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afgørelse om opholdskommune og betalingsforpligtelse for borger med kognitive udfordringer 15.10.2024 Ankestyrelsen · Fastlæggelse af opholdskommune ved ustabile boligforhold forud for ophold på forsorgshjem 01.01.2016 Ankestyrelsen · Opholdskommune og refusion ved midlertidig bortvisning fra forsorgshjem 01.01.2012 Ankestyrelsen · Mellemkommunal refusion: Vurdering af opholdskommune ved flytning til ældrebolig efter midlertidigt ophold hos familie 01.01.2004 Ankestyrelsen · Opholds- og handlekommune ved tilbagekomst fra udlandet, akut indlæggelse og opgivelse af udenlandsk bopæl 01.01.2003 Ankestyrelsen · Kommunes forpligtelse til at yde øjeblikkelig hjælp til boligløse og vurdering af rådighedspligt ved sygdom 01.01.2000		

§ 3 Den oprindelige kommunes fortsatte handle- og betalingspligt – kravet om "medvirken"

Når borgerens handlekommune (eller en anden offentlig myndighed) har **medvirket** til, at borgeren får ophold i en af de boformer, der er nævnt i [§ 9, stk. 3](#) – fx botilbud efter [serviceloven §§ 107-110](#), plejeboliger efter [almenboligloven § 105, stk. 2](#), institutioner under sygehusvæsenet eller Kriminalforsorgen – forbliver den oprindelige kommune handle- og betalingskommune for serviceydelser. For ydelser efter de øvrige love (kontanthjælp, pension, boligstøtte mv.) har den oprindelige kommune ret til refusion efter [§ 9 c, stk. 2](#). Pligten består, så længe borgeren har ophold i tilbuddet eller et tilsvarende tilbud, jf. [§ 9, stk. 4](#).

Ankestyrelsen kræver aktiv medvirken. Det afgørende er ikke, hvor omfattende hjælp kommunen yder, men om kommunen aktivt har påvirket beslutningen om eller anskaffelsen af den nye bolig. I [156-12](#) havde fraflytningskommunen bevilget omfattende boligændringer (skinnesystem, udvidede døre), men flytningen skete på borgerens eget initiativ:

Når flytning sker på eget initiativ og efter ønske fra borgeren, kan støtte til boligindretning og anden hjælp for, at flytning kan realiseres, ikke begrunde, at fraflytningskommunen bliver refusionspligtig.

Byretten har anlagt samme linje i [BS-1534/2012-VIB](#), hvor en borger på eget initiativ flyttede for at købe ejerbolig: kommunens hjælp var ikke en nødvendig betingelse for flytningen, og lovens formål er at beskytte mod "eksport af sociale klienter", ikke mod udgifter til borgere, der selv vælger at flytte.

Ankestyrelsen accepterer sidestilling. Opsamlingsbestemmelsen i § 9 c, stk. 2, nr. 5, gør det muligt at sidestille andre boformer – herunder ophold i egen bolig med omfattende støtte – med de oplistede boformer. I [58-17](#) blev en kommunalt etableret almen ældrebolig sidestillet med en regionalt etableret:

Begrundelsen er, at der ikke er forskel på målgruppen i et tilbud oprettet af en kommune og et tilbud oprettet af en region. Der er for begge typer af tilbud tale om almene ældreboliger, der er opført med særligt henblik på at betjene borgere med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

I [253-10](#) og [26-12](#) blev den **samlede** støttepakke (socialpædagogisk støtte, beskyttet beskæftigelse, bistandsværge mv.) vurderet at have et omfang og en karakter, der kunne sidestilles med en boform og dermed udløse refusion. Vurderingen er helhedsorienteret og ikke bundet til antallet af bevilgede støttetimer.

Medvirkenskravet skærpes ved frit valg. I [77-14](#) afviste Ankestyrelsen refusion, fordi der manglede **dobbeltvisitation** til et tilsvarende tilbud:

Retten til mellemkommunal refusion efter reglerne om frit valg forudsætter, at proceduren om dobbelt visitation er fulgt. Borgeren skal således opfylde betingelserne for optagelse i den pågældende type botilbud i både fraflytningskommunen og tilflytningskommunen.

Byretspraksis viser, at en formel fejl i den nye bolig kan vælte refusionsgrundlaget. I [BS-20896/2022-RAN](#) blev knap 3 mio. kr. krævet tilbage (condictio indebiti), fordi den anviste bolig var registreret som familiebolig og ikke som almen ældrebolig – betingelsen for refusion ved frit valg var derfor aldrig opfyldt.

LOV

[Almenboligloven § 105, stk. 2](#)[Retssikkerhedsloven § 9, stk. 3, 4](#)[Retssikkerhedsloven § 9c, stk. 2](#)[Serviceloven § 108](#)

PRAKSIS	Byretten · Dom om mellemkommunal refusion: Randers Kommune dømt til at tilbagebetale knap 3 millioner kroner til Mariagerfjord Kommune	22.02.2024
	Byretten · Sag om refusionspligt mellem Assens Kommune og Skive Kommune vedrørende handicaphjælp	04.02.2014
	Ankestyrelsen · Kommunes handlepligt og refusion ved flytning til ældrebolig etableret af kommune	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Frit valg og mellemkommunal refusion: Krav om dobbeltvisitation til tilsvarende botilbud	01.01.2014
	Ankestyrelsen · Mellemkommunal refusion: Bevilling af boligændringer ved flytning på eget initiativ udløser ikke refusionspligt	01.01.2012
	Ankestyrelsen · Refusion ved ophold i egen bolig: Samlet støtte (14 timers socialpædagogisk støtte, beskyttet beskæftigelse og bistandsværge) kan sidestilles med ophold i botilbud	31.12.2011
	Ankestyrelsen · Mellemkommunal refusion: Sidestilling af støtte i egen bolig med ophold i boform	01.01.2010

Forsorgshjem, herberger og hjemløse – den "seneste opholdskommune"

§ 4

Ved ophold på forsorgshjem og herberger efter [serviceloven § 110](#) gælder en særlig sikring: lederens beslutning om at indskrive en borger sidestilles med offentlig medvirken, og der skal **altid** kunne findes en tidligere opholdskommune. Beliggenhedskommunen for forsorgshjemmet overtager ikke rollen som oprindelig

opholdskommune for fremtidige betalinger; forpligtelsen fastholdes hos den kommune, hvor borgeren senest har boet eller haft sædvanligt ophold, og ophører først, når borgeren har erhvervet en ny handlekommune. Det er beskrevet i [Retssikkerhedsvejledningen kap. 35](#) og [Botilbudsvejledningen kap. 11](#).

Denne kontinuitet er ufølsom over for afbrydelser. I [14-15](#) tog en borger direkte ophold på et § 110-tilbud efter at have været i udlandet:

Som hovedregel skal der for en person, der tager ophold på et § 110-tilbud, altid kunne findes en tidligere opholdskommune. Det er i den forbindelse uden betydning, om personen i en periode har været udrejst af Danmark.

Kun hvis borgeren reelt etablerer en ny opholdskommune i den mellemliggende periode, afbrydes forpligtelsen – som i [62-16](#), hvor borgeren erhvervede ny handlekommune på et herberg, før han flyttede til forsorgshjemmet. Tilsvarende ophører forpligtelsen ikke ved en kortvarig bortvisning, jf. [32-12](#), når borgeren bevarer sin tætte kontakt til forsorgshjemmet og ikke tager fast ophold andetsteds.

Kompetencefordelingen omkring § 110-tilbud er delt: efter [9-21](#) ligger afgørelser om optagelse, udskrivning og efterforsorg hos forsorgshjemmets leder, mens kommunen er handle- og betalingskommune for den øvrige hjælp. Egenbetalingen er reguleret i [betalingsbekendtgørelsen](#), hvis § 4 fastslår, at betalingen sker fra opholdets begyndelse. Det bekræftede Ankestyrelsen i den nye principmeddelelse [20-25](#):

Egenbetaling for ophold i herberger (boform efter servicelovens § 110) skal ske fra opholdets begyndelse. Det fremgår af betalingsbekendtgørelsen. Det betyder, at kommunen kan træffe afgørelse om egenbetaling for ophold i herberget med virkning fra indflytningsdatoen.

Styrelsen understregede samtidig, at en opkrævning er en afgørelse i forvaltningslovens forstand med deraf følgende krav om begrundelse og klagevejledning.

LOV	Retssikkerhedsloven § 9, stk. 3, 4	Serviceloven § 109	Serviceloven § 110
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Opkrævning af egenbetaling for ophold på krisecentre og forsorgshjem sker fra opholdets begyndelse 08.01.2026		
	Ankestyrelsen · Kompetence til afgørelse om efterforsorg fra forsorgshjem ligger alene hos lederen, ikke kommunen 01.01.2021		
	Ankestyrelsen · Fastlæggelse af opholdskommune ved ustabile boligforhold forud for ophold på forsorgshjem 01.01.2016		
	Ankestyrelsen · Tilknytningen til tidligere opholdskommune afbrydes ikke ved udrejse, hvis borgeren tager direkte ophold på et § 110-tilbud ved indrejse 01.01.2015		
	Ankestyrelsen · Opholdskommune og refusion ved midlertidig bortvisning fra forsorgshjem 01.01.2012		

§ 5 Refusion for børn og unge: anbringelse, efterværn, passivitet og springende regres

For børn gælder særlige regler i [§ 9 a](#). Et barn anbragt uden for hjemmet efter 1. juli 2003 har **selvstændig opholdskommune** i den anbringende kommune, der forbliver handle- og betalingskommune, uanset at forældremyndighedsindehaveren senere flytter. Visitationskompetence og finansieringsansvar er dermed samlet, og der er som udgangspunkt ikke refusion i disse sager. Refusion forekommer i undtagelsestilfælde – efterværn, passivitet, frit valg, aftale og børn anbragt før 1. juli 2003.

Efterværn (§ 9 c, stk. 4). Når en ung umiddelbart inden det 18. år har været anbragt, og der iværksættes efterværn, har den nye opholdskommune ret til refusion fra den anbringende kommune. Refusionen er dog tidsbegrænset til efterværnet: i 66-13 bortfaldt refusionen, da den unge overgik til et voksenbotilbud efter serviceloven § 107:

Reglen om fortsat ret til refusion, hvis der ydes en anden type omfattende hjælp, gælder ikke refusion som følge af efterværn.

I 27-19 præciserede Ankestyrelsen, at den nye opholdskommune kun kan træffe afgørelse om efterværn – ikke om opretholdt anbringelse efter serviceloven § 76 a – så længe den unge er under 18 år, og at den nye kommune ikke kan pålægge den hidtidige at beholde pligten.

Passivitet og genanbringelse (§ 9 c, stk. 6). En opholdskommune har ret til refusion, når den tidligere opholdskommune var bekendt med forholdene og det var åbenbart, at der måtte gribes ind. I 18-16 fik genanbringelseskommunen refusion, fordi de tidligere hjemgivelser var åbenbart ubegrundede og hvilede på et utilstrækkeligt oplysningsgrundlag. Passivitetsreglen tillader **springende regres**: i 73-11 kunne kravet rettes mod en tidligere – ikke nødvendigvis den seneste – opholdskommune:

Ankestyrelsen fortolker bestemmelsen sådan, at den ikke er til hinder for, at en opholdskommune kan rette et refusionskrav mod en tidligere opholdskommune end den seneste opholdskommune under forudsætning af, at betingelserne for refusion er klarlagt.

Afgrænsning af det refusionsberettigede. Refusion kræver en formel afgørelse: i 123-13 udløste en omfattende aflastningsordning ikke refusion, fordi der ikke var truffet afgørelse om anbringelse. Og kun ydelser – ikke administration – kan refunderes: i 70-16 blev udgiften til en forældreevneundersøgelse anset for en administrativ udgift, der ikke kunne kræves refunderet.

LOV	Retssikkerhedsloven § 9a	Retssikkerhedsloven § 9c, stk. 4, 6	Serviceoven § 107
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kommunal kompetence ved skift af opholdskommune: Afgørelse om efterværn vs. opretholdt anbringelse før det fyldte 18. år		
	01.01.2019		
	Ankestyrelsen · Ret til refusion ved genanbringelse efter åbenbart ubegrundet hjemgivelse		
	01.01.2016		
	Ankestyrelsen · Mellemkommunal refusion: Udgifter til forældreevneundersøgelse i anbringelsessag er administrative udgifter og kan ikke refunderes		
	01.01.2016		
	Ankestyrelsen · Mellemkommunal refusion ved overgang fra efterværn til botilbud for voksne		
	01.01.2013		
	Ankestyrelsen · Mellemkommunal refusion ved aflastning: Krav om formel anbringelsesafgørelse		
	01.01.2013		
	Ankestyrelsen · Ankestyrelsen: Fortolkning af 'Den Tidligere Opholdskommune' og Springende Regres ved Anbringelse Uden for Hjemmet		
	01.01.2011		

§ 6 Den objektive 3-årige forældelsesfrist – hvornår er kravet "rejst"?

Krav mod en tidligere opholdskommune skal rejses inden for en fast frist, som i dag står i § 9 c, stk. 14: senest **3 år** efter, at hjælpen er ydet (krav efter serviceloven og barnets lov dog senest **12 måneder** efter). Fristen lå tidligere i § 9 a, stk. 4 og siden i § 9 c, stk. 11/13. Fristen begynder at løbe fra det tidspunkt, hjælpen faktisk ydes – dvs. når borgeren modtager naturalieydelsen – uanset hvornår den endelige betaling sker.

Ankestyrelsen afviser krav, der er for sent eller for upræcist. I R-16-03 fastslog styrelsen, at fristen er objektiv og ufravigelig:

Vi vurderer, at der er tale om en objektiv forældelsesregel, hvilket betyder, at kravet fortabes, når der er gået mere end 3 år fra ydelsen af hjælp til rejsningen af kravet, uanset hvad årsagen hertil er.

Fristen blev ikke afbrudt af, at kommunen i undskyldelig uvidenhed havde rejst kravet mod den forkerte kommune. Ankestyrelsen bemærkede dog vejledende, at en kommune i tvivlstilfælde kan rejse kravet mod **flere mulige** tidligere opholdskommuner samtidig for at afbryde fristen over for alle.

Kravet anses først for rejst, når det er **opgjort som et specifikt beløb**. I [R-2-08](#) var en orientering om en "mulig efterregning" ikke nok:

Et krav om refusion kunne først anses for rejst, når kravet var opgjort og fremsat som et specifikt beløb.

Højesteret har stadfæstet og udbygget linjen. I [BS-37656/2018-HJR](#) (UfR 2019.3264) fastslog Højesteret, at fristen afbrydes ved, at kravet rejses over for den anden kommune – uden at sagsanlæg er nødvendigt – og at en kommune, der har ydet refusion, kan indtræde i kravet (subrogation) mod den rette refusionspligtige. Samme dom slog fast, at manglende registrering i Tilbudsportalen ikke fritager en refusionspligtig kommune ved individuelle særforanstaltninger, og at kortvarige udlandsophold ikke afbryder refusionspligten.

I [BS-58804/2023-HJR](#) (2024) afviste Højesteret, at [forældelseslovens § 3, stk. 3](#) om en absolut 10-årig frist finder anvendelse på mellemkommunal refusion. Med henvisning til [forældelsesloven § 28](#) og forholdets særlige beskaffenhed udgør § 9 c et selvstændigt, udtømmende fristsystem. Den underliggende landsretsdom, [BS-33152/2022-VLR](#), fremhævede, at § 9 c-fristen i forarbejderne er betegnet som en "objektiv forældelsesfrist", og at der heller ikke var udvist retsfortabende passivitet.

Vær opmærksom på, at henvisningerne i [§ 9 c, stk. 13](#) (aftale om refusion) og [§ 9 c, stk. 14](#) (fristen) pr. 1. januar 2026 udvides til også at omfatte ydelser efter ældreloven, som træder i kraft 1. juli 2025.

LOV	Forældelsesloven § 3, stk. 3	Forældelsesloven § 28	Retssikkerhedsloven § 9c, stk. 13, 14
PRAKSIS			
	Højesteret · Mellemkommunal refusion og rækkevidden af forældelseslovens absolutte frister		18.04.2024
	Højesteret · Mellemkommunal refusion for sociale ydelser: Opholdskommune, betydningen af udlandsophold og krav til Tilbudsportalen		28.06.2019
	Landsretten · Sag om forældelse og passivitet af refusionskrav mellem kommuner		31.10.2023
	Ankestyrelsen · Forældelse af mellemkommunal refusion: Hvornår anses et krav for at være rejst?		01.01.2008
	Ankestyrelsen · Forældelsesfrist for mellemkommunal refusion er ufravigelig (Retssikkerhedsloven § 9a, stk. 4)		01.01.2003

§ 7 Stedlig kompetence, aftaler om handlekommune og borgerens ret til uafbrudt ydelse

Et bærende hensyn i Ankestyrelsens praksis er, at borgeren ikke må stilles ringere på grund af kommunal uenighed. Ved uenighed om handlekommune fungerer den kommune, hvor borgeren senest var folkeregistreret, som handlekommune, indtil spørgsmålet er afklaret, jf. [§ 9, stk. 8](#).

Den stedlige kompetence følger sagens karakter:

Sagstype	Kompetent kommune	Afgørelse
Tilbagebetaling af tidligere udbetalt hjælp	Fraflytningskommunen	14-19

Ny afgørelse efter hjemvisning	Aktuel opholdskommune	108-15
Genvurdering efter klage	Kommunen, der traf afgørelsen	96-17

I 14-19 fastslog Ankestyrelsen:

Den kommune, der har udbetalt en ydelse efter aktivloven, der efterfølgende kræves tilbagebetalt, har kompetence til at træffe afgørelse om tilbagebetalingskravet.

Ved hjemvisning ligger kompetencen derimod hos den aktuelle opholdskommune, jf. 108-15: "Det er borgerens aktuelle opholdskommune, som har kompetencen og pligten til at yde borgeren hjælp, herunder færdigbehandle påbegyndte sager om hjælp."

Uafbrudt ydelse. I 122-09 blev tilflytningskommunen pålagt at fortsætte en merudgiftsydelse fra flyttedagen, indtil den selv havde truffet ny afgørelse, og borgeren skulle ikke tilbagebetale den ydelse, fraflytningskommunen havde udbetalt. I R-5-07 var det forkert af nævnet at vejlede en kommune om at standse hjælpen under uenighed:

Ankestyrelsen bemærkede, at A kommune var forpligtet til at varetage handleforpligtelsen i den foreliggende situation, hvor kommunerne var uenige om rette opholdskommune.

Samme afgørelse fastslog, at refusion tidligst kan kræves fra det tidspunkt, hvor opholdskommunespørgsmålet første gang rejses over for den anden kommune.

Aftaler om fortsat handlekommune (§ 9, stk. 9). To kommuner kan aftale, at en tidligere kommune fortsat er handlekommune, når der er særlige grunde, og borgeren samtykker. Aftalen kan ikke indbringes for Ankestyrelsen, men der stilles indholdsmæssige krav: i R-8-01 var en uformel aftale ikke gyldig, fordi borgeren ikke udtrykkeligt havde samtykket:

Uanset der ikke kunne stilles krav om skriftlighed, var det ikke tilstrækkeligt, at der havde været løbende drøftelser og møder med de implicerede parter, når pigen ikke udtrykkeligt havde givet sit samtykke til, at C kommune fortsat var handlekommune.

Den kommune, der påberåber sig en aftale, bærer bevisbyrden for, at den er indgået. Manglende gyldig aftale kostede her refusionsretten, selv om afgørelsen over for borgeren (en begunstigende forvaltningsakt) stod ved magt.

LOV	Retssikkerhedsloven § 9, stk. 1, 8, 9	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Stedlig kompetence ved tilbagebetalingskrav: Fraflytningskommunen har kompetence, da sagen vedrører tidligere udbetalt hjælp	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Kommunes pligt til genvurdering af afgørelse ved flytning: Den oprindelige kommune bevarer kompetencen	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Aktuel opholdskommune skal behandle en hjemvist sag, når borgeren er flyttet under klagesagens behandling	01.01.2015
	Ankestyrelsen · Tilflytningskommunens pligt til uafbrudt udbetaling af merudgiftsydelse ved flytning	01.01.2009
	Ankestyrelsen · Ret til mellemkommunal refusion og handlepligt ved uenighed om opholdskommune	01.01.2007
	Ankestyrelsen · Stedlig kompetence: Formkrav til aftale om fortsat handlekommune og retsvirkning af inkompetence ved begunstigende forvaltningsakt	01.01.2001

Sammenhæng med domstolspraksis – domstolene prøver refusionstvister fuldt ud

§ 8

Ankestyrelsens afgørelser om refusion og kompetence indbringes løbende for domstolene, og kommunerne anlægger også selvstændige tilbagesøgningssager. Domstolene prøver tvisterne fuldt ud og har i det væsentlige bekræftet og præciseret nævnets linje.

- **Kontinuitet i refusionspligten.** [BS-37656/2018-HJR](#) (UfR 2019.3264): refusionspligten består uafbrudt, indtil borgeren har erhvervet ny dansk opholdskommune; kortvarige udlandsophold afbryder ikke pligten, og manglende registrering i Tilbudsportalen fritager ikke ved individuelle særforanstaltninger. Dommen tillod subrogation og fastslog, at fristen afbrydes ved kravets fremsættelse uden sagsanlæg.
- **Forældelseslovens grænse.** [BS-58804/2023-HJR](#) (2024): forældelseslovens absolutte 10-årige frist gælder ikke for mellemkommunal refusion, fordi § 9 c udgør et selvstændigt fristsystem. Stadfæstede [BS-33152/2022-VLR](#).
- **Fastlæggelse af opholdskommune.** [BS-1512/2024-HJR](#) (2024): en flytning, der understøttes af både subjektiv hensigt og objektive kendsgerninger (folkeregister), etablerer ny handlekommune – også ved kort ophold og nedsat kognitivt funktionsniveau.
- **Grænser for handle- og refusionspligt.** I [BS-12879/2023-VLR](#) ophørte handlepligten, da borgeren mistede sit lovlige ophold efter [serviceloven § 2](#), og en kommune, der alene var institutionskommune på grund af en anbringelse, blev ikke handlekommune efter [§ 9, stk. 1](#).
- **Tilbagesøgning ved fejlagtig refusion.** I [BS-20896/2022-RAN](#) og [BS-1534/2012-VIB](#) prøvede byretterne, om refusionsgrundlaget reelt var opfyldt – boligens faktiske status og spørgsmålet om "medvirken" – og afgjorde tilbagebetalings- og passivitetsspørgsmål efter almindelige formueretlige principper.

Samlet viser domstolspraksis, at de centrale begreber fra nævnets praksis – "medvirken", "seneste opholdskommune", kravet om et specifikt opgjort beløb og den objektive frist – er holdbare ved fuld domstolsprøvelse, og at uenigheder om store beløb regelmæssigt ender i retten, efter at Ankestyrelsen har afgjort selve forpligtelsesspørgsmålet.

LOV	Forældelsesloven § 28	Retssikkerhedsloven § 9c, stk. 14	Retssikkerhedsloven § 9, stk. 1
	Serviceloven § 2, stk. 1		
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets afgørelse om opholdskommune og betalingsforpligtelse for borger med kognitive udfordringer		15.10.2024
	Højesteret · Mellemkommunal refusion og rækkevidden af forældelseslovens absolutte frister		18.04.2024
	Højesteret · Mellemkommunal refusion for sociale ydelser: Opholdskommune, betydningen af udlandsophold og krav til Tilbudsportalen		28.06.2019
	Landsretten · Vestre Landsrets dom om mellemkommunal refusion for udgifter til handicappet borger uden lovligt ophold		01.05.2024
	Landsretten · Sag om forældelse og passivitet af refusionskrav mellem kommuner		31.10.2023
	Byretten · Dom om mellemkommunal refusion: Randers Kommune dømt til at tilbagebetale knap 3 millioner kroner til Mariagerfjord Kommune		22.02.2024
	Byretten · Sag om refusionspligt mellem Assens Kommune og Skive Kommune vedrørende handicaphjælp		04.02.2014

§ 9 Sammenfatning: de tilbagevendende pejlemærker i nævnets praksis

På tværs af Ankestyrelsens principmeddelelser og den parallelle domstolspraksis tegner der sig nogle faste mønstre, som afgør udfaldet af stort set alle refusions- og kompetencetvister:

- **Faktiske forhold afgør handlekommunen.** Hvor borgeren reelt bor eller opholder sig – sammenholdt med hensigten – vejer tungere end folkeregistertilmeldingen. Der skal altid kunne udpeges en handlekommune, og ingen borger må falde mellem to stole.
- **Medvirken er nøglen til fortsat pligt og refusion.** Den oprindelige kommune forbliver kun forpligtet, hvis den eller en anden offentlig myndighed aktivt har medvirket til opholdet. Flytning på eget initiativ – selv med omfattende kommunal støtte til boligindretning – udløser ikke refusion.
- **Sidestilling sker efter en helhedsvurdering.** Omfattende, koordineret støtte i egen bolig og kommunalt etablerede boliger kan sidestilles med de oplistede boformer; det er behovet og støttens samlede karakter, ikke den formelle organisering, der er afgørende.
- **Forsorgshjem giver varig tilknytning bagud.** Beliggenhedskommunen overtager ikke forpligtelsen; den seneste opholdskommune hæfter, indtil borgeren erhverver ny handlekommune – uanset udlandsophold eller midlertidig bortvisning.
- **Fristen er objektiv og kravet skal være konkret.** Et refusionskrav skal rejses som et specifikt opgjort beløb inden for 3 år (12 måneder for serviceloven/barnets lov); uvidenhed om rette betalingskommune suspenderer ikke fristen, og forældelseslovens absolutte frister supplerer ikke § 9 c.
- **Borgerens retssikkerhed går forud for kommunal uenighed.** Ydelsen skal være uafbrudt, og kommunernes tvist afregnes bagudrettet via refusion – om nødvendigt fastlagt af Ankestyrelsen efter § 61 eller, hvor ingen handlekommune kan findes, udpeget efter § 9, stk. 13.

For den praktiske sagsbehandling betyder det, at en kommune, der vil sikre eller afvise et refusionskrav, må dokumentere tre ting præcist: borgerens faktiske opholds- og tilknytningsforhold, om der forelå offentlig medvirken til opholdet, og at kravet er opgjort og rejst rettidigt over for rette – eller flere mulige – tidligere opholdskommuner.

LOV

Retssikkerhedsloven § 9, stk. 1, 13

Retssikkerhedsloven § 9c, stk. 2

Retssikkerhedsloven § 61

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Fastlæggelse af opholdskommune ved ustabile boligforhold forud for ophold på forsorgshjem	01.01.2016
	Ankestyrelsen · Tilknytningen til tidligere opholdskommune afbrydes ikke ved udrejse, hvis borgeren tager direkte ophold på et § 110-tilbud ved indrejse	01.01.2015
	Ankestyrelsen · Mellemkommunal refusion: Bevilling af boligændringer ved flytning på eget initiativ udløser ikke refusionspligt	01.01.2012
	Ankestyrelsen · Forældelse af mellemkommunal refusion: Hvornår anses et krav for at være rejst?	01.01.2008
	Ankestyrelsen · Ret til mellemkommunal refusion og handlepligt ved uenighed om opholdskommune	01.01.2007
	Ankestyrelsen · Forældelsesfrist for mellemkommunal refusion er ufravigelig (Retssikkerhedsloven § 9a, stk. 4)	01.01.2003

REFERENCE Lovgrundlag

3 paragraffer

Retssikkerhedsloven § 9

stk. 1, 3

Retssikkerhedsloven § 9c

stk. 2, 6, 14

Retssikkerhedsloven § 61

MATERIALE Citerede afgørelser

34 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

3

15.10.2024	Højesterets afgørelse om opholdskommune og betalingsforpligtelse for borger med kognitive udfordringer	6357-7623
18.04.2024	Mellemkommunal refusion og rækkevidden af forældelseslovens absolutte frister	bs-58804-2023-hjr
28.06.2019	Mellemkommunal refusion for sociale ydelser: Opholdskommune, betydningen af udlandsophold og krav til Tilbudsportalen	bs-37656-2018-hjr

LANDSRETTE · ANKEINSTANS

2

01.05.2024	Vestre Landsrets dom om mellemkommunal refusion for udgifter til handicappet borger uden lovligt ophold	5436-6519
31.10.2023	Sag om forældelse og passivitet af refusionskrav mellem kommuner	4349-5220

BYRETTE · FØRSTE INSTANS

2

22.02.2024	Dom om mellemkommunal refusion: Randers Kommune dømt til at tilbagebetale knap 3 millioner kroner til Mariagerfjord Kommune	10312-12119
04.02.2014	Sag om refusionspligt mellem Assens Kommune og Skive Kommune vedrørende handicaphjælp	207-243

ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

27

08.01.2026	Opkrævning af egenbetaling for ophold på krisecentre og forsorgshjem sker fra opholdets begyndelse	20-25
01.01.2021	Kompetence til afgørelse om efterforsorg fra forsorgshjem ligger alene hos lederen, ikke kommunen	9-21
01.01.2019	Stedlig kompetence ved tilbagebetalingskrav: Fraflytningskommunen har kompetence, da sagen vedrører tidligere udbetalt hjælp	14-19
01.01.2019	Kommunal kompetence ved skift af opholdskommune: Afgørelse om efterværn vs. opretholdt anbringelse før det fyldte 18. år	27-19
01.01.2017	Kommunes handlepligt og refusion ved flytning til ældrebolig etableret af kommune	58-17
01.01.2017	Kommunes pligt til genvurdering af afgørelse ved flytning: Den oprindelige kommune bevarer kompetencen	96-17
01.01.2016	Mellemkommunal refusion: Udgifter til forældrevevneundersøgelse i anbringelsessag er administrative udgifter og kan ikke refunderes	70-16
01.01.2016	Ret til refusion ved genanbringelse efter åbenbart ubegrundet hjemgivelse	18-16
01.01.2016	Fastlæggelse af opholdskommune ved ustabile boligforhold forud for ophold på forsorgshjem	62-16

01.01.2015	Aktuel opholdskommune skal behandle en hjemvist sag, når borgeren er flyttet under klagesagens behandling	108-15
01.01.2015	Tilknytningen til tidligere opholdskommune afbrydes ikke ved udrejse, hvis borgeren tager direkte ophold på et § 110-tilbud ved indrejse	14-15
01.01.2014	Frit valg og mellemkommunal refusion: Krav om dobbeltvisitation til tilsvarende botilbud	77-14
01.01.2013	Mellemkommunal refusion ved aflastning: Krav om formel anbringelsesafgørelse	123-13
01.01.2013	Mellemkommunal refusion ved overgang fra efterværn til botilbud for voksne	66-13
01.01.2012	Opholdskommune og refusion ved midlertidig bortvisning fra forsorgshjem	32-12
01.01.2012	Mellemkommunal refusion: Bevilling af boligændringer ved flytning på eget initiativ udløser ikke refusionspligt	156-12
31.12.2011	Refusion ved ophold i egen bolig: Samlet støtte (14 timers socialpædagogisk støtte, beskyttet beskæftigelse og bistandsværge) kan sidestilles med ophold i botilbud	26-12
01.01.2011	Ankestyrelsen: Fortolkning af 'Den Tidligere Opholdskommune' og Springende Regres ved Anbringelse Uden for Hjemmet	73-11
01.01.2010	Mellemkommunal refusion: Sidestilling af støtte i egen bolig med ophold i boform	253-10
01.01.2009	Tilflytningskommunens pligt til uafbrudt udbetaling af merudgiftsydelse ved flytning	122-09
01.01.2008	Forældelse af mellemkommunal refusion: Hvornår anses et krav for at være rejst?	R-2-08
01.01.2007	Ret til mellemkommunal refusion og handlepligt ved uenighed om opholdskommune	R-5-07
01.01.2004	Mellemkommunal refusion: Vurdering af opholdskommune ved flytning til ældrebolig efter midlertidigt ophold hos familie	R-1-04
01.01.2003	Opholds- og handlekommune ved tilbagekomst fra udlandet, akut indlæggelse og opgivelse af udenlandsk bopæl	R-11-03
01.01.2003	Forældelsesfrist for mellemkommunal refusion er ufravigelig (Retssikkerhedsloven § 9a, stk. 4)	R-16-03
01.01.2001	Stedlig kompetence: Formkrav til aftale om fortsat handlekommune og retsvirkning af inkompetence ved begunstigende forvaltningsakt	R-8-01
01.01.2000	Kommunes forpligtelse til at yde øjeblikkelig hjælp til boligløse og vurdering af rådighedspligt ved sygdom	R-13-00

09

PRAKSISOVERSIGT · ANKESTYRELSEN

Praksisoversigt over hjælpemidler og forbrugsgoder efter serviceloven

Ankestyrelsens princippraksis om servicelovens §§ 112-116 – væsentlighedskriteriet, sondringen hjælpemiddel/forbrugsgode/sædvanligt indbo og afgrænsningen til behandlingsredskaber

Version 2 · Opdateret 8. sep. 2026 · 62 afgørelser · 1999-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Hjælpemiddelområdet efter serviceloven er et af de mest principafgørelses-tunge felter i dansk socialret, og Ankestyrelsen er den centrale retskilde: styrelsens principmeddelelser fastlægger både personkreds, væsentlighedskriterium og de tre produktkategorier (hjælpemiddel, forbrugsgode og sædvanligt indbo), som afgør om borgeren får fuld dækning, 50 pct. eller intet. Oversigten samler Ankestyrelsens praksis efter [serviceloven § 112](#) (hjælpemidler), [§ 113](#) (forbrugsgoder), [§ 114](#) (bilstøtte) og [§ 116](#) (boligindretning og boligsift), samt subsidiaritetsreglen i [§ 115](#), der styrer afgrænsningen til sundhedssektorens behandlingsredskaber. Gennemgående lægger Ankestyrelsen vægt på produktets primære formål for den konkrete borger, på om der reelt er tale om en væsentlig afhjælpning, og på at kommunen har foretaget et individuelt skøn – mens styrelsens egen prøvelse efter [retssikkerhedsloven § 69](#) som udgangspunkt er en retlig prøvelse, ikke en rimelighedsprøvelse.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Ankestyrelsen kræver, at mindst ét af de tre kriterier i serviceloven § 112, stk. 1, er opfyldt – kriterierne er ALTERNATIVE, ikke kumulative, jf. principafgørelse C-38-08.
- 02** Ankestyrelsen afviser støtte, når produktets primære formål er at forbedre, vedligeholde eller hindre forringelse af det aktuelle funktionsniveau – så er der tale om et behandlingsredskab under sundhedssektoren, ikke et hjælpemiddel.
- 03** Ankestyrelsen kræver, at kommunen FØRST afklarer subsidiaritetsspørgsmålet efter serviceloven § 115, før den tager stilling til bevilling efter § 112 – manglende afklaring fører til hjemvisning.
- 04** Ankestyrelsen accepterer, at et produkt kan være hjælpemiddel for én borger og behandlingsredskab for en anden; klassifikationen beror altid på en konkret og individuel vurdering af lidelsens karakter og omfang.

- 05** Vurderingen af, hvad der er 'sædvanligt indbo', følger samfundsudviklingen – elevationssenge, hæve-/sænkeborde, tyngdedynner, støjreducerende høretelefoner, robotgulvvaskere og el-ladcykler er nu sædvanligt indbo, og der ydes ikke støtte.
- 06** Ankestyrelsen kræver ved forbrugsgoder, at kommunen særskilt vurderer, om godet UDELUKKENDE fungerer som hjælpemiddel – i så fald dækkes den fulde anskaffelsespris, ellers kun 50 pct. af et almindeligt standardprodukt.
- 07** Retten til frit valg af leverandør gælder kun egentlige hjælpemidler efter § 112, stk. 3 – ikke forbrugsgoder, heller ikke dem der bevilges med fuld dækning.
- 08** Ved boligindretning kræver Ankestyrelsen, at indretningen er NØDVENDIG for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted; at en løsning er hensigtsmæssig eller ønskelig er ikke nok.
- 09** Ankestyrelsen kræver, at kommunen anviser en egnet lejebolig, når boligindretning afslås som for bekostelig eller praktisk umulig – boligskit efter § 116, stk. 4, er sidste udvej.
- 10** Støtte til boligindretning og boligskit er indkomst- og formueafhængig; friværdi fra salg af hidtidig bolig må ikke modregnes (kompensationsprincippet).
- 11** Ankestyrelsen afviser, at kommunen kan afslå hjælpemidler eller bilstøtte alene under henvisning til et generelt serviceniveau eller interne retningslinjer – der skal foretages et individuelt skøn.
- 12** Ankestyrelsen prøver som hovedregel kun retlige spørgsmål, jf. retssikkerhedsloven § 69, stk. 1, men prøvelsen omfatter sagsoplysning, kriteriernes lovlighed og om kommunen overhovedet har udøvet et individuelt skøn.
- 13** Hovedreglen om, at hjælpemidler og forbrugsgoder ikke bevilges efter egen anskaffelse, gælder ikke uden videre boligindretning – men borgeren skal have ANSØGT, før udgiften påtages.

Lovgrundlaget og Ankestyrelsens prøvelseskompetence på § 1 hjælpemiddelområdet

Retsgrundlaget er trebenet. Efter [serviceloven § 112, stk. 1](#) skal kommunalbestyrelsen yde støtte til hjælpemidler til personer med **varigt** nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når hjælpemidlet (1) i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger, (2) i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse i hjemmet, eller (3) er nødvendigt for at udøve et erhverv. [§ 113, stk. 1](#) henviser til de samme betingelser for forbrugsgoder, men afskærer støtte til goder, der normalt indgår i sædvanligt indbo. [§ 116, stk. 1](#) dækker boligindretning, og [§ 114, stk. 1](#) bilstøtte. Hele bygningen står og falder med subsidiaritetsreglen i [§ 115](#): støtte forudsætter, at hjælpemidlet, forbrugsgodet eller bilen **ikke kan bevilges efter anden lovgivning**.

Detailreguleringen ligger i [hjælpe middel bekendtgørelsen](#), hvis [§ 1](#) gentager, at **mindst én** af de tre betingelser skal være opfyldt, og hvis [§ 3, stk. 1](#) fastslår princippet om **det bedst egnede og billigste hjælpemiddel**. For børn og unge finder §§ 112, 113, 113 b, 114 og 116 tilsvarende anvendelse efter [barnets lov § 90](#), nr. 4-8 – hvilket Ankestyrelsen udtrykkeligt lægger til grund som hjemmelsgrundlag på børneområdet, jf. [8-24](#).

Ankestyrelsens prøvelse er som udgangspunkt **retlig**, ikke rimelighedsmæssig: efter [retssikkerhedsloven § 69, stk. 1](#) kan styrelsen efterprøve retlige spørgsmål, mens fuld prøvelse kun følger af stk. 2 på andre sagsområder (bl.a. børne- og ungeudvalgets afgørelser og magtanvendelse). Hjælpe middel- og boligindretningssager ligger dermed i den retlige prøvelses kategori. Ankestyrelsen har imidlertid i [33-12](#) præciseret, at den retlige prøvelse er bred og omfatter:

- om almindelige forvaltningsretlige principper er respekteret,
- om sagen er tilstrækkeligt oplyst, og om sagsbehandlingen er korrekt,
- om de kriterier, kommunen har lagt til grund, er lovlige, og
- om kommunen faktisk har foretaget et **individuel skøn**.

Selvom nævnet i den sag udtrykkeligt havde bemærket, at det kun kunne efterprøve *lovligheden* og ikke *rimeligheden*, fandt Ankestyrelsen, at nævnet reelt havde foretaget den påkrævede konkrete efterprøvelse af hver delafgørelse. Den ydre grænse for prøvelsen trækkes af [retssikkerhedsloven § 60, stk. 3](#): afgørelser om **det generelle serviceniveau** kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed. Ankestyrelsen prøver altså den konkrete afgørelse, ikke kommunens kvalitetsstandard som sådan – men en kvalitetsstandard, der udelukker en ydelse loven giver ret til, kan ikke bære et afslag.

Det legislative udgangspunkt for hele son dringen mellem specielle og almene hjælpemidler er ældre end serviceloven. Allerede **Socialreformkommissionens 2. betænkning, betænkning nr. 664/1972**, opdelte hjælpemidler i *specielle* hjælpemidler (alene fremstillet for og anvendt af den handicappede – fuld dækning eller naturalydelse), *almene* hjælpemidler (også anvendt af andre – delvis dækning eller udlån) og *bistand* til transport og boligindretning som alternativ hertil, ligesom bagatelgrænsen allerede da var kendt. Den struktur er reelt uændret i §§ 112-113 og i [hjælpe mid del bekendtgørelsen](#) i dag.

LOV	Barnets lov § 90	Retssikkerhedsloven § 60, stk. 3	Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1
	Serviceloven § 112, stk. 1	Serviceloven § 113, stk. 1	Serviceloven § 114, stk. 1
	Serviceloven § 115	Serviceloven § 116, stk. 1	

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kriterier for udmåling af afløsning og aflastning efter Barnets lov § 90, og krav om inddragelse af barnet	01.01.2024
	Ankestyrelsen · Nævnets efterprøvelse af retlige spørgsmål i sager om boligindretning	01.01.2012

Personkreds og væsentlighedskriteriet – hvad Ankestyrelsen lægger vægt på

Personkredsen forudsætter en **varigt** nedsat funktionsevne. Ankestyrelsen fortolker dette funktionelt, ikke diagnostisk: i [C-48-00](#) blev en 73-årig kvinde med hofteartrose tilkendt rollator, selvom kommunen afviste behovet som "almindelige aldersbetingede gener" og pegede på, at hun kunne cykle.

Ankestyrelsen vurderer, at ansøger har en varigt nedsat fysisk funktionsevne, og at en rollator i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne og derved i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse.

Styrelsen lagde vægt på, at slidgigt er varig og progressiv, og at evnen til at cykle ikke udelukker behovet for et ganghjelpe middel, fordi belastningen på leddene er forskellig. Aldersbetingede lidelser er altså ikke i sig selv diskvalificerende.

Den mest konsekvensrige principielle afklaring er [C-38-08](#), hvor kommunen og nævnet havde læst § 112, stk. 1, nr. 1 og 2, kumulativt og derfor afvist trappelift, fordi hjælpemidlet kun skulle bruges **uden for** hjemmet:

Ankestyrelsen vurderer, at servicelovens § 112, stk. 1, nr. 1 og nr. 2 er alternative kriterier, således at blot ét af kriterierne skal være opfyldt, for at der kan ydes støtte til et hjælpemiddel til en person, der var omfattet af personkredsen.

Afslaget blev alligevel stadfæstet – men med ændret begrundelse, fordi borgeren allerede var kompenseret gennem en specialindrettet liftbus med personlift, og fordi trapper ikke var et problem ved alle besøg.

Det illustrerer et gennemgående mønster: **Ankestyrelsen inddrager altid allerede bevilget kompensation i væsentlighedsvurderingen.**

Mønstret i, hvad der afgør væsentligheden, kan sammenfattes således:

Vægtningfaktor	Ankestyrelsens brug af den
Funktionsevnsens omfang (fx gangdistance)	Bærende kriterium i 40-19 : 760 m gangdistance + brug af offentlig transport = afslag; 60-70 m og manglende evne til at færdes ude = fuld støtte
Allerede bevilget kompensation	Nedsætter væsentligheden, jf. C-38-08 og 30-17
Risiko for isolation	Selvstændig og støttende faktor i 40-19 og i 49-18
Erhvervsmæssig nødvendighed (§ 112, stk. 1, nr. 3)	Selvstændig hjemmel; afgørende i 58-09 og i sag 3 i 30-17
Muligheden for at leve som jævnaldrende	Bærende i 264-09 om plejeseng, lift og bækkenstol under ferie i eget sommerhus

Erhvervskriteriet fungerer som en selvstændig indgang. I [58-09](#) fandt Ankestyrelsen udtrykkeligt, at servicehundens funktioner i hjemmet (hente avis, bære snavsetøj) var bekvemme, men *ikke* væsentlige – mens det var afgørende, at hunden kunne bære juristens arbejdstaske, fordi han ikke kunne bruge rollator eller rygsæk samtidig med albuestokke:

På denne baggrund vurderede Ankestyrelsen konkret, at en servicehund, der kunne bære ansøgers taske, var nødvendig, for at ansøger kunne udøve sit erhverv som jurist.

Selve rammen for skønnet er kompensationsprincippet. I [51-18](#) afviste Ankestyrelsen, at kommunen kunne bruge et "mindsteindgrebsprincip" som begrundelse for at give en mindre kompenserende ydelse: mindsteindgrebsprincippet gælder alene magtanvendelse, mens borgeren i kompenserende sager i videst muligt omfang skal stilles lige med andre. Endelig har Ankestyrelsen i [50-19](#) lempet praksis for sagsbehandlingsmetoder: manglende brug af Funktionsevne metoden/VUM er fortsat en retlig mangel, men medfører ikke længere automatisk ugyldighed – der skal foretages en konkret væsentlighedsvurdering af, om manglen har haft betydning for afgørelsen.

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Principafgørelse om støtte til el-køretøjer og cykler: Kriterier for hjælpemidler, forbrugsgoder og sædvanligt indbo	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Væsentlighedsvurdering af manglende brug af Funktionsevnetoden/VUM i sager om merudgifter til voksne	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Servicehund som hjælpemiddel til psykisk funktionsnedsættelse: Kriterier for bevilling, træning af egen hund og væsentlighedsvurdering	01.01.2018
	Ankestyrelsen · Kompensationsprincippet vs. Mindsteindgrebsprincippet i sager om handicapkompenenserende ydelser	01.01.2018
	Ankestyrelsen · Glukosemålingssystemer: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab (Serviceloven § 112 og § 115)	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Servicehund som hjælpemiddel: Nødvendighed for udøvelse af erhverv er tilstrækkelig begrundelse	01.01.2009
	Ankestyrelsen · Kvinde lammet fra brystet og ned havde ret til hjælpemidler (plejeseng, lift, bækkenstol) under ferie i eget sommerhus i Danmark.	01.01.2009
	Ankestyrelsen · Principafgørelse C-38-08: Kriterierne for bevilling af hjælpemidler efter Serviceloven § 112 er alternative	01.01.2008
	Ankestyrelsen · Ret til rollator ved aldersbetinget slidgigt og betydningen af varig funktionsnedsættelse	01.01.2000

Den trebenede sontring: hjælpemiddel, forbrugsgode eller sædvanligt indbo

§ 3

Klassifikationen er økonomisk afgørende. Et **hjælpemiddel** efter § 112 bevilges fuldt (typisk som udlån). Et **forbrugsgode** efter § 113, stk. 3 støttes med 50 pct. af prisen på et almindeligt standardprodukt, med en bagatelgrænse på 500 kr. efter § 113, stk. 2. Et forbrugsgode, der **udelukkende** fungerer som hjælpemiddel, dækkes fuldt efter § 113, stk. 5. Og et forbrugsgode, der normalt indgår i sædvanligt indbo, støttes slet ikke.

Definitionen står i **hjælpemiddelbekendtgørelsen § 17, stk. 2**: forbrugsgoder er produkter, som er *fremstillet og forhandles bredt med henblik på sædvanligt forbrug hos befolkningen i almindelighed*. § 20, stk. 6 nævner som eksempler på sædvanligt indbo almindelige stole, borde, senge, telefoner, TV, radioer og tablets, "som normalt findes i ethvert hjem, der måtte ønske det".

73-16 – hvilestolene. 73-16 er den klareste illustration af, at det er *funktionen*, ikke *behovet*, der klassificerer. En hvilestol med manuelt vippebeslag blev anset for sædvanligt indbo:

Vi finder ikke, at der er grundlag for at vurdere en hvilestol med manuelt vippebeslag anderledes end hvilestole uden manuelle indstillingsmuligheder.

En hvilestol med **integreret elektrisk sædeløft** blev derimod bevilget som hjælpemiddel efter § 112:

En hvilestol med integreret sædeløft er ikke fremstillet med henblik på sædvanligt forbrug med den almindelige befolkning som målgruppe. En hvilestol med sædeløft er fremstillet særligt til borgere, der har vanskeligt ved at rejse og sætte sig – det vil sige personer med en nedsat funktionsevne.

At borgerens funktionsnedsættelse skaber et stort behov for hvile ændrer altså ikke stolens karakter af sædvanligt indbo – det er produktets målgruppe og fremstillingsformål, der afgør.

36-22 – kriterierne for sædvanligt indbo. I 36-22 opstillede Ankestyrelsen på baggrund af ni nye sager de kriterier, der indgår i vurderingen: udbredelse og forhandling (bredt over hele landet i almindelige butikker),

funktionalitet (kan den brede befolkning have gavn af produktet, eller er der tale om nichefunktionalitet), pris, farver og størrelser, samt samfundsudvikling og levestandard. Resultatet var en betydelig udvidelse af begrebet:

En elevationsseng er sædvanligt indbo på linje med almindelige senge, da de kan fås i mange forskellige udgaver og prisklasser og forhandles bredt over hele landet.

Ligeledes er et hæve- og sænkebord, støjreducerende høretelefoner, tunge dyner (tyngdedyner), Dynamostole og robotgulvvaskere blevet anset for almindeligt udbredte og dermed sædvanligt indbo.

Omvendt blev formstøbte ørepropper og handsker/sokker med batterivarmer *ikke* anset for sædvanligt indbo på grund af nichefunktionalitet og manglende udbredelse – de sager blev hjemvist, fordi kommunen manglede at vurdere væsentlighedskriteriet.

40-19 – el-køretøjer og "udelukkende hjælpemiddel". 40-19 samler praksis for det svære mellemfelt. Et el-køretøj er som udgangspunkt et forbrugsgode med 50 pct. støtte. Men:

Hvis borgeren opfylder betingelserne for bevilling af et el-køretøj, skal kommunen vurdere, om el-køretøjet udelukkende fungerer som et hjælpemiddel for borgeren. Det afgørende er, om det vil erstatte et egentligt hjælpemiddel, fx en manuel kørestol, en elektrisk kørestol eller en trehjulet cykel, eller om det vil erstatte et almindeligt transportmiddel.

I de fem sager gav 760 m gangdistance og evne til at bruge offentlig transport afslag; 500 m med pauser og manglende evne til at cykle eller køre bil gav 50 pct.; og 60-70 m gangdistance med manglende evne til at færdes uden for hjemmet gav **fuld** støtte, fordi køretøjet dér udelukkende fungerede som hjælpemiddel. Trehjulede cykler betragtes derimod som egentlige hjælpemidler, fordi de er specialfremstillet til at afhjælpe nedsat balance. El-ladcykler og tohjulede el-cykler blev afvist som sædvanligt indbo.

Samme "udelukkende hjælpemiddel"-logik bærer 152-11, hvor engangshandsker og engangsvaskeklude til en borger med rygmarvsskade blev dækket fuldt:

Engangsvaskekludene og engangshandskerne er for NN forbrugsgoder, der udelukkende fungerer som hjælpemidler. Det betyder, at kommunen skal betale for engangsvaskekludene og engangshandskerne, hvis beregningen af udgiften hertil overstiger 500 kr. inden for en overskuelig periode.

Afgørelsen fastslår tillige, at der ikke er tilsigtet nogen begrænsning i hjælp til **løbende forbrug** af forbrugsgoder, så længe bagatelgrænsen er overholdt.

Endelig viser 120-10, at et produkt, der i sig selv ligner sædvanligt indbo, kan skifte kategori ved sin tekniske forberedelse: en Sonnet bordlampe *forberedt til montering af lup* var et optikunderstøttende hjælpemiddel til en borger med aldersrelateret macula degeneration – ikke en almindelig læselampe.

Et vigtigt praktisk forbehold: retten til **frit valg af leverandør** efter § 112, stk. 3 gælder alene egentlige hjælpemidler. Ankestyrelsen præciserede i 40-19, at frit valg **ikke** gælder forbrugsgoder – heller ikke dem, der bevilges med fuld dækning; disse gives som udlån, og kommunen bevarer ejendomsretten. Frit valg blev indført ved ændringsloven om **frit valg af hjælpemidler og boligindretning, vedtaget 22. april 2010 med ikrafttræden 1. oktober 2010**, hvis bemærkninger understreger, at der ikke dermed er tilsigtet nogen ændring i princippet om det bedst egnede og billigste hjælpemiddel, og at det skal fremgå af bevillingsskrivelsen, hvilket hjælpemiddel kommunen anser for bedst egnet og billigst.

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kriterier for vurdering af forbrugsgoder: Definition af 'sædvanligt indbo'	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Principafgørelse om støtte til el-køretøjer og cykler: Kriterier for hjælpemidler, forbrugsgoder og sædvanligt indbo	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Hvilestole: Sondring mellem hjælpemiddel, forbrugsgode og sædvanligt indbo	01.01.2016
	Ankestyrelsen · Bevilling af engangshandsker og engangsvaskeklude som forbrugsgoder efter serviceloven	01.01.2011
	Ankestyrelsen · Bordlampe som optikunderstøttende hjælpemiddel ved synsnedsættelse – Afgrænsning mellem hjælpemiddel og forbrugsgode	01.01.2010

§ 4 Hjælpemiddel eller behandlingsredskab – subsidiaritet og sektoransvar efter § 115

Den skarpeste og hyppigst prøvede grænse går mod sundhedssektoren. Testen er formålet: et hjælpemiddel **kompenserer** for varige følger, mens et behandlingsredskab **behandler**, forbedrer, vedligeholder eller hindrer forringelse.

Ankestyrelsen formulerede testen negativt i [20-22](#) om kompressionsstrømper:

Produkter som har til formål at forbedre, vedligeholde eller forhindre forringelse af det aktuelle funktionsniveau, er ikke hjælpemidler i servicelovens forstand.

I de to konkrete sager var formålet forebyggende (rosen/væske i benene henholdsvis blodpropper efter dyb venetrombose), og afslagene blev stadfæstet – men med ændret, principiel begrundelse. Afgørelsen ophævede samtidig den ældre praksis (O-158-96), hvorefter det var afgørende, om borgeren led af en svær, varig kredsløbsslidelse. **Diagnosen er altså trådt i baggrunden til fordel for det konkrete formål.**

Samme mønster går igen:

Produkt	Afgørelse	Klassifikation og begrundelse
Elektrisk fodcykel (pedalon)	C-30-06	Behandlingsredskab – "tager gennem træning sigte på at forbedre, vedligeholde eller hindre forringelse af det aktuelle funktionsniveau"
Ståstøttebord	261-09	Behandlingsredskab – formålet var at understøtte igangværende genoptræning af gangfunktionen
Oppustelig tommelortose (natbrug)	C-30-02	Behandlingsredskab – skulle forhindre kontraktur og dermed forringelse af sygehusbehandlingens resultat
Bidskinne ved piskesmæld	C-42-02	Kan principielt være hjælpemiddel, men var i sagen symptombehandling → afslag
Fortykningsmiddel mod synkebesvær	32-13	Hjælpemiddel – sikrer luftvejene ved væskeindtag; næringsværdien er uden afgørende betydning
Briller/aflastningsbriller ved keratokonus	46-22	Hjælpemiddel – medicinsk-optisk defineret varig øjenlidelse, jf. bekendtgørelsens bilag 2

Det vigtige er, at **samme produkt kan skifte kategori efter borgerens konkrete situation**. [C-42-02](#) fastslog dette principielt:

Afgørelsen heraf beroede i hver enkelt sag på en samlet vurdering af, hvorvidt en bidskinne i væsentlig grad kunne afhjælpe de varige følger af en nedsat funktionsevne eller i væsentlig grad kunne lette den daglige tilværelse.

[30-17](#) om glukosemålingssystemer (FreeStyle Libre Flash) er den mest instruktive nyere afgørelse, fordi den både fastlægger en **processuel** og en **materiel** regel. Processuelt:

Et produkt kan kun bevilges som et hjælpemiddel efter serviceloven, når det ikke kan bevilges efter anden lovgivning. Dette følger af servicelovens bestemmelse om subsidiaritetsprincippet.

Kommunen har pligt til at afklare subsidiaritetsspørgsmålet, før den tager stilling efter § 112 – sag 1 blev hjemvist netop fordi kommunen hverken havde afklaret dette eller indhentet tilstrækkelige lægelige oplysninger. Materielt sondrede Ankestyrelsen mellem sag 2 (barn, hvor det primære formål var **forbedret diabeteskontrol** → behandlingsredskab, afslag stadfæstet) og sag 3 (erhvervsaktiv mand med tiltagende nedsat følesans i fingerspidserne efter mange daglige stik → hjælpemiddel, bevilget). Om væsentlighedsvurderingen:

Kommunen kan i væsentlighedsvurderingen inddrage lægelige oplysninger om eventuelle bivirkninger af det allerede bevilgede injektions- og testmateriale. Dette kan fx være særlige fysiske gener, herunder nedsat følelse i fingerspidserne eller et særligt behov for mange daglige blodsuktermålinger, enten på grund af meget svingende blodsukker, eller hvis borgers erhverv kræver dette.

Afgrænsningen er dynamisk. [4-24](#) om kompressionsmaskiner præciserede i 2024 grænsedragningen, men er efterfølgende **ophævet** (nyhed af 9. december 2025) – den kan derfor ikke længere lægges til grund som gældende praksis. Vejledningsgrundlaget fastholder samme testkriterium: efter [Vejledning om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder](#) afhænger afgrænsningen af "en vurdering i det konkrete tilfælde af lidelsens karakter og omfang, samt hvilke behov brugen af hjælpemidlet eller behandlingsredskabet skal afhjælpe".

Sektoransvarlighedsprincippet virker også i forhold til andre sektorer. I [25-19](#) fastslog Ankestyrelsen, at transport til og fra skole er udtømmende reguleret i folkeskoleloven, mens serviceloven subsidiært kan bruges til SFO-transport, fordi befordringsbekendtgørelsen ikke udtømmende regulerer dette område.

LOV	Serviceloven § 112, stk. 1	Serviceloven § 115
PRAKSIS		
	Ankestyrelsen · Kompressionsmaskiner: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab efter serviceloven	01.01.2024
	Ankestyrelsen · Kompressionsstrømper: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab efter serviceloven	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Støtte til briller og aflastningsbriller som hjælpemiddel: Keratokonus berettiger altid til bevilling, hvis de afhjælper følgerne af lidelsen	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Sektoransvar for transport: Afgrænsning mellem Serviceloven (merudgifter/tabt arbejdsfortjeneste) og Folkeskoleloven (skoletransport)	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Glukosemålingssystemer: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab (Serviceloven § 112 og § 115)	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Fortrykningsmidler mod synkebesvær kan bevilges som hjælpemiddel efter Serviceloven	01.01.2013
	Ankestyrelsen · Ståstøttebord: Ikke et hjælpemiddel, når formålet er træning og vedligeholdelse af funktionsniveauet	01.01.2009

Ankestyrelsen · Elektrisk fodcykel (pedalon) er et behandlingsredskab, ikke et hjælpemiddel, under serviceloven	01.01.2006
Ankestyrelsen · Oppustelig tommelortose: Afgrænsning mellem behandlingsredskab og hjælpemiddel efter serviceloven	01.01.2002
Ankestyrelsen · Vurdering af bidskinne: Hjælpemiddel eller behandlingsredskab ved kroniske piskesmældsgener?	01.01.2002

§ 5 Kropsbårne hjælpemidler, servicehunde og andre særlige hjælpemiddeltyper

Kropsbårne hjælpemidler har en særstilling i hjælpemiddelbekendtgørelsen. Efter § 3, stk. 3 skal ortopædisk fodtøj, arm- og benproteser, støttekorsetter og bandager, parykker, brystproteser, stomihjælpemidler samt kropsbårne synshjælpemidler **ikke** tilbageleveres efter endt brug, selvom de er ydet som udlån. Efter § 11 gælder en fast egenbetaling ved ortopædisk fodtøj (1.050 kr. pr. par for voksne og 580 kr. pr. par for børn og unge under 18 år, 2025-niveau), og efter § 15 ydes støtte til briller og kontaktlinser kun ved medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelser efter bilag 2 – ikke ved almindelige optiske synsfejl.

Ankestyrelsen har i C-28-00 afvist, at kommunen kan bruge faste udskiftningsintervaller som selvstændig afslagsgrund:

Ankestyrelsen fandt, at der kunne bevilges ortopædisk fodtøj til forskellige årstider og formål, når der kunne dokumenteres et behov herfor - og ikke kun et begrænset brug.

Vejledende terminer (i sagen 18 måneder) kan fraviges ved slitage, legemlige forandringer eller særlige behov. **Ankestyrelsen kræver med andre ord et individuelt behovsskøn, ikke en kalendermæssig automatik.**

46-22 trækker grænsen skarpt for synsområdet: keratokonus er omfattet af bilag 2, og

Lider en borger af keratokonus, er der altid grundlag for at yde støtte til briller efter hjælpemiddelbekendtgørelsens bilag 2, nr. 1, hvis brillerne afhjælper følgerne af ansøgerens keratokonus.

Afgørende er, at hjælpemidlet afhjælper **følgerne** af øjenlidelsen – ikke lidelsen selv. Ankestyrelsen fandt endvidere, at en kontaktlinsebruger altid har behov for aflastningsbriller, fordi linserne skal kunne tages ud for at mindske komplikationsrisikoen.

Servicehunde og førerhunde er anerkendt som hjælpemidler ad to spor. 58-09 åbnede området ved at ligestille hunden med "et produkt fremstillet med henblik på at afhjælpe en fysisk funktionsnedsættelse", sammenlignet med førerhunde, i en sag hvor bevillingen alene hvilede på erhvervskriteriet. 49-18 udstrakte praksis til **varigt nedsat psykisk funktionsevne** og opstillede de kriterier, Ankestyrelsen lægger vægt på:

- funktionsevnen skal være **varigt** nedsat, og **alle behandlingsmuligheder skal være udtømt** (afslaget i sag 3 om et barn med infantil autisme og ADHD blev stadfæstet netop fordi virkningen af anden iværksat hjælp ikke var endeligt vurderet),
- hunden skal afhjælpe funktionsnedsættelsen i væsentlig grad ud over, hvad en almindelig hund kan – en almindelig hund, der giver tryghed, er sædvanligt indbo,
- borgeren skal kunne varetage omsorgen for hunden forsvarligt, herunder økonomisk, da driftsudgifter til foder og dyrlæge afholdes af borgeren selv,
-

støtten ydes til det bedst egnede og billigste, men borgeren har frit valg af leverandør efter § 112 – også ved træning af egen hund.

En servicehund kan enten være en hund, der er udvalgt og trænet fra hvalp eller borgers egen hund, der gennemgår træning til servicehund.

Driftsudgifter til **førerhunde** er dog undtaget fra hovedreglen om, at borgeren selv bærer driften: [hjælpe midde lbekendtgørelsen § 4, stk. 8](#) fastsætter et årligt beløb til dækning af løbende nødvendige udgifter til førerhunden.

Servicehunden har afsmittende virkning uden for serviceloven. I [5-25](#) fastslog Ankestyrelsen, at begrebet "stærkt bevægelseshæmmet" i boligstøtteloven også omfatter psykiske og kognitive handicap:

Borgerens bevægelseshæmning vil typisk skyldes et fysisk handicap, men kan også skyldes et psykisk eller kognitivt handicap.

En borger med autisme og en bevilget psykiatrisk servicehund fik ret til forhøjet boligstøtte efter [boligstøtteloven § 12, stk. 3](#), fordi hunden var nødvendig for, at hun kunne bevæge sig i lejligheden, og fordi hundens kurv og udstyr optog plads. Sag 2 blev hjemvist, fordi Udbetaling Danmark ikke havde foretaget en samlet vurdering af, om borgerens **mange** hjælpemidler tilsammen skabte behov for større bolig. Det ligger i forlængelse af den strammere ældre praksis i [M-9-08](#), hvor en borger, der kunne bevæge sig i lejligheden med stok og ved at støtte sig til inventar, ikke opfyldte kriteriet. Se i øvrigt [boligstoette](#).

LOV	Boligstøtteloven § 12, stk. 3	Serviceloven § 112, stk. 1-3	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Forhøjet boligstøtte til stærkt bevægelseshæmmede: Psykisk/kognitiv funktionsnedsættelse og servicehund kan berettigge til støtte		29.04.2025
	Ankestyrelsen · Støtte til briller og aflastningsbriller som hjælpemiddel: Keratokonus berettiger altid til bevilling, hvis de afhjælper følgerne af lidelsen		01.01.2022
	Ankestyrelsen · Servicehund som hjælpemiddel til psykisk funktionsnedsættelse: Kriterier for bevilling, træning af egen hund og væsentlighedsvurdering		01.01.2018
	Ankestyrelsen · Servicehund som hjælpemiddel: Nødvendighed for udøvelse af erhverv er tilstrækkelig begrundelse		01.01.2009
	Ankestyrelsen · Kommunal nedsættelse af boligstøtte for stærkt bevægelseshæmmede, når den oprindelige bevilling var i strid med gældende praksis		01.01.2008
	Ankestyrelsen · Ret til ortopædisk fodtøj efter behov: Udskiftningsintervaller er kun vejledende		01.01.2000

Boligindretning efter § 116, stk. 1 – nødvendighedskravet og proportionalitet

§ 6

[§ 116, stk. 1](#) forudsætter, at indretningen er **nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted**. Ankestyrelsen anvender nødvendighedskravet stramt og adskiller det konsekvent fra det hensigtsmæssige.

I [78-10](#) om en ALS-ramt ansøger, der ønskede badeværelse som tilbygning frem for i et eksisterende værelse:

Vi finder således, at det ikke kan anses som nødvendigt for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted, at De får en tilbygning. Vi har i den forbindelse lagt vægt på, at det ikke er tilstrækkeligt, at det er hensigtsmæssigt at have et ekstra badeværelse i tilknytning til det nuværende soveværelse.

Borgeren kunne gennemføre tilbygningen, men fik kun dækket omkostninger svarende til **den billigste nødvendige løsning**. Samme linje i [33-12](#), hvor en ansøgt udvidelse på 16 m² og dørbredden på 92 cm blev afvist, fordi en almindelig el-kørestol kan passere døre med 77 cm fribredde:

Betingelsen for at yde boligindretning er, at det er nødvendigt for at kunne afhjælpe eller i betydelig grad mindske de boligmæssige ulemper ved ophold i eget hjem.

Men nødvendighed måles i forhold til **selvstændighed**, ikke kun til fysisk gennemførlighed. I [C-32-07](#) blev en automatisk døråbner bevilget til en kvinde i ældrecenter, selvom personale var til stede:

Ankestyrelsen vurderede, at kvinden havde en varigt nedsat funktionsevne, og at indretning i form af en automatisk døråbner var nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for hende, idet den øgede hendes muligheder for at klare sig alene.

Afgørelsen fastslog samtidig principielt, at boliger omfattet af lov om almene boliger (ældre- og handicapboliger) er omfattet af boligbegrebet i § 116, stk. 1. Boligbegrebet rækker desuden ud over selve lejligheden: i [136-10](#) blev et udendørs el-stik til opladning af et el-køretøj anset for boligindretning, uanset at køretøjet var bevilget som forbrugsgode:

Etablering af el-stikket er en mur- og nagelfast installation, der, hvis den fjernes, vil efterlade synlige spor.

Udendørsstikket er en nødvendig forudsætning for, at det bevilgede el-køretøj kan benyttes efter hensigten.

Ankestyrelsen præciserede her, at boligbegrebet omfatter fællesarealer som trappearealer og fælles indgangsdøre, som borgeren skal passere.

Proportionalitet og tidshorisont. [76-10](#) fastholder, at kommunen har pligt til at yde nødvendig boligindretning, men bekræfter proportionalitetsforbeholdet:

Ankestyrelsen finder fortsat, at der ved konkrete omstændigheder vil kunne gives afslag på boligindretning hvis omkostningerne ved boligindretningen står i misforhold til en tidsmæssig begrænset brugs mæssig fordel.

I den konkrete sag kunne en VISO-anbefaling om institutionsanbringelse **ikke alene** bære et afslag, når forældrene ønskede sønnen hjemme, og der ikke konkret blev arbejdet på en institutionsplads. Vurderingsrammen er beskrevet i [Vejledning om hjælp til boligindretning og boligskift](#), hvorefter kommunen ved mere omfattende og bekostelige ændringer skal undersøge, om en mere hensigtsmæssig eller økonomisk afhjælpning – eventuelt ved flytning – kan tilvejebringes, og hvorefter boligen skal være egnet gennem et længere tidsrum.

Ansøgningstidspunktet. Her adskiller boligindretning sig fra hjælpemidler. [hjælpe middel bekendtgørelsen § 2](#) og [§ 18](#) fastslår, at kommunen normalt ikke kan yde støtte til hjælpemidler eller forbrugsgoder, som ansøgeren selv har anskaffet inden bevilling. Den strenge regel kan ikke uden videre overføres til § 116, jf. [C-41-08](#):

Ankestyrelsen fandt, at der ikke fandtes nogen lovbestemmelse om, at der ikke kunne ydes hjælp til indretning af bolig, hvis borgeren påtog sig en udgift i forbindelse med boligindretning, inden bevilling forelå.

Grænsen blev sat i [13-13](#), hvor en borger fjernede fem dørtrin fem måneder før ansøgningen:

Det er et almindeligt socialretligt princip, at der som udgangspunkt ikke kan ydes hjælp til udgifter, som en borger har påtaget sig, inden han har søgt kommunen om hjælp.

Sondringen er skarp: i C-41-08 havde borgeren **ansøgt** i god tid, så kommunen kendte behovet, og kun bevillingen manglede – i 13-13 var både udgift og arbejde afsluttet, før ansøgningen blev indgivet. Princippet kan fraviges ved akutte/uopsættelige udgifter, ved fejlagtig vejledning fra kommunen, eller hvor ydelsen er en løbende ydelse eller forholdsvis nøje beskrevet i loven.

LOV	Serviceloven § 113, stk. 1	Serviceloven § 116, stk. 1
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Støtte til boligindretning: Ingen dækning af udgifter påtaget, før ansøgning er indgivet	01.01.2013
	Ankestyrelsen · Nævnets efterprøvelse af retlige spørgsmål i sager om boligindretning	01.01.2012
	Ankestyrelsen · Boligindretning: Tilbygning til badeværelse blev afvist, da det ikke var nødvendigt for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted	01.01.2010
	Ankestyrelsen · Ret til etablering af udendørs el-stik som boligindretning, når el-køretøj er bevilget som forbrugsgode	01.01.2010
	Ankestyrelsen · Ret til boligindretning, når ophold i eget hjem ikke er tidsmæssigt begrænset	01.01.2010
	Ankestyrelsen · Boligindretning: Iværksættelse før bevilling afskærer ikke i sig selv fra støtte	01.01.2008
	Ankestyrelsen · Ret til automatisk døråbner i ældrecenter: Boligindretning efter serviceloven i almene boliger	01.01.2007

Boligskit og anvisningspligt efter § 116, stk. 4 – principmeddelelse 24-24

[§ 116, stk. 4](#) er en snæver undtagelsesbestemmelse: i "de ganske særlige tilfælde", hvor boligindretning ikke er tilstrækkelig, kan kommunen yde hjælp til anskaffelse af anden bolig – men kun hvis der **ikke kan anvises anden bolig**, som dækker behovet. Efter [§ 116, stk. 5](#) er modtagere af social pension som udgangspunkt afskåret fra hjælp efter stk. 4, medmindre de har en hjælpeordning efter § 96.

Den aktuelle ledende afgørelse er [24-24](#), der behandlede tre sager (multipel sklerose og slidgigt med ønske om elevator/løfteplatform til 150.000 kr. ekskl. moms; mor og søn med cerebral parese; progressiv sklerose og medfødt misdannelse af arme/hænder på 4. sal uden elevator) og **kasserede** principmeddelelse 33-13. Kernen er en positiv anvisningspligt:

Kommunen har pligt til at anviser en egnet lejebolig til borgere med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Det gælder i de tilfælde, hvor kommunen giver afslag på at yde hjælp til indretning af bolig, og hvor borgers bolig ikke er egnet som opholdssted for den pågældende.

Og om subsidiariteten mellem de tre hjælpeformer:

Det er kun i de ganske særlige tilfælde, hvor hjælp til indretning af bolig ikke er tilstrækkelig til at gøre boligen egnet som opholdssted, at kommunen kan yde hjælp til dækning af udgifter til anskaffelse af anden bolig. Det er da en betingelse, at der ikke kan anvises anden (leje) bolig, som dækker den pågældendes behov.

Egnethedskravet er lavere end borgerens ønsker:

Det følger af vores prøvelse, at det ved anvisning af bolig er afgørende, at boligen, eventuelt med en bevilget boligindretning, kan anses som egnet som opholdssted. Det kan medføre, at ansøgeren ikke kan få alle ønsker til boligens indretning og beliggenhed opfyldt.

Udfaldene viser mønstret præcist: sag 1 blev **delvist hjemvist**, fordi kommunen havde ret til at afslå elevatoren, men havde forsømt at vurdere retten til hjælp til anden bolig – og Ankestyrelsen understregede, at det ikke

er nok at henvise borgeren til selv at finde en bolig med råd og vejledning om kontakt til boligselskaber. Sag 2 og 3 blev **stadfæstet**, fordi de anviste boliger dækkede behovet som følge af funktionsnedsættelsen (gode adgangsforhold, plads, forsvarligt badeværelse, handicapparkering) – og fordi borgeren i sag 3 ikke kunne afvise to egnede boliger på grund af manglende dus toilet, et elkomfur fra 1970'erne eller ønsket om et bestemt kvarter med lang ventetid. **Ankestyrelsen accepterer med andre ord ikke, at personlige præferencer om størrelse, indretning eller beliggenhed kan blokere for opfyldelse af anvisningspligten.**

Den økonomiske side af boligsift er styret af **kompensationsprincippet** og er formue- og indkomstuafhængig. **C-6-03** – en familie med et barn med cerebral parese – afviste, at friværdi fra salg af den hidtidige bolig kunne modregnes:

Ankestyrelsen lagde ved afgørelsen vægt på, at formålet med reglerne om hjælp til boligindretning og/eller boligsift efter servicelovens § 102 er, at den handicappede ikke skal have merudgifter, som følge af handicappet, jf. kompensationsprincippet.

Afgørelsen fastslog samtidig, at et nævn ikke kan tillægge en afgørelse opsættende virkning, når det tiltræder en formandsafgørelse, jf. **retssikkerhedsloven § 72, stk. 1**, hvorefter klage som udgangspunkt ikke har opsættende virkning.

De øvrige beregningsspørgsmål ved boligsift følger samme kompensationslogik:

Spørgsmål	Afgørelse	Resultat
Ejerbolig → ejerbolig	C-3-07	Kombination: rente- og afdragsfrit lån (engangsbeløb, pantsikret) for forskelsværdien + løbende støtte for resterende merudgift
Variable låneydelser	C-35-04	Løbende hjælp skal omberegnes én gang årligt ud fra de faktiske forventede finansieringsudgifter; administrativ tungthed er ikke en gyldig indvending
Dobbelte boligudgifter i salgsperioden	C-11-05	Kommunen må fastsætte en rimelig tidsfrist; manglende salg pga. husets tilstand er ikke en følge af handicappet
Forkert hjemmel for løbende boligstøtte	C-41-04	Kommunen har pligt til af egen drift at genoptage og ændre en begunstigende afgørelse med væsentlig retlig mangel; løbende højere husleje er merudgift, ikke boligindretning

Endelig indførte ændringsloven om **frit valg af hjælpemidler og boligindretning (vedtaget 22. april 2010, i kraft 1. oktober 2010)** retten i **§ 116, stk. 2** til selv at vælge håndværker og materialer mod selv at afholde merudgiften. Af bemærkningerne fremgår, at borgerens ret er betinget af, at håndværkeren er faglært og momsregistreret, og at de valgte materialer kan sikre, at boligindretningen faktisk gør boligen bedre egnet – ligesom en værdiforøgelse som følge af borgerens eget merkøb ikke kan medregnes i kommunens tilbagebetalingskrav og pant.

LOV

[Retssikkerhedsloven § 72, stk. 1](#)
[Serviceloven § 116, stk. 1-6](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Kommunens pligt til at anvise egnet lejebolig ved afslag på boligindretning og boligsift til borgere med nedsat funktionsevne

06.12.2024

Ankestyrelsen · Hjælp til boligsift i ejerbolig: Skal ydes som engangsbeløb for pantebrevsværdi og som løbende støtte for merudgifter	01.01.2007
Ankestyrelsen · Kommune kan fastsætte tidsfrist for dækning af dobbelte boligudgifter ved boligsift grundet handicap	01.01.2005
Ankestyrelsen · Årlig omberegning af løbende hjælp til højere boligudgift ved boligsift fra leje- til ejerbolig	01.01.2004
Ankestyrelsen · Kommunens pligt til at genoptage og ændre ulovlig begunstigende afgørelse om dækning af husleje som merudgift	01.01.2004
Ankestyrelsen · Friværdi ved boligsift: Støtte efter serviceloven er formueafhængig, og opsættende virkning af formandsafgørelse	01.01.2003

§ 8 Bilstøtte efter § 114 – væsentlighedsvurdering, kørselsbehov og alternative ordninger

Bilstøtte er den dyreste hjælpemiddeldydelse og den mest skønsprægede. Efter [§ 114, stk. 1](#) skal funktionsnedsættelsen i væsentlig grad enten vanskeliggøre at opnå/fastholde arbejde (erhvervsmæssigt grundlag), vanskeliggøre gennemførelse af uddannelse (uddannelsesmæssigt grundlag) eller forringe evnen til at færdes ved et betydeligt kørselsbehov (trivselsmæssigt grundlag). Støtten ydes som rentefrit lån inden for en ramme på 201.000 kr. (2022-niveau), jf. [§ 114, stk. 2](#), med rente- og afdragsfrit lån til overskydende beløb efter [stk. 3](#).

Det valgte bedømmelsesgrundlag er afgørende. [C-61-05](#) fastslog, at en fleksjobvisiteret på ledighedsydelse uden konkret ansættelse eller konkret tilbud skal bedømmes på trivselsmæssigt – det strengere – grundlag:

Det er en betingelse for at opnå støtte til bil på erhvervsmæssigt grundlag, at der er behov for kørsel til og fra et arbejde.

Ankestyrelsen vurderer funktionsevnen konkret og ikke skematisk. I [52-14](#) fik to borgere med svær hæmofili A bilstøtte, selvom gangdistancen isoleret set ikke var betydeligt nedsat:

Vi lægger vægt på, at der er lægelig dokumentation i sagen for, at der er et udtalt skånebehov i relation til din lidelse, som medfører, at du ikke hensigtsmæssigt kan anvende offentlig transport på grund af risikoen for betydelig forværring af din funktionsevne og risiko for invaliditet.

Omvendt viser afslagene, hvor grænsen ligger. I [77-09](#) blev en kvinde med ileostomi og hyppige udslip afvist, fordi generne – selvom de vanskeliggjorde offentlig transport – "ikke var til stede konstant". I [98-10](#) blev en benamputeret borger med PTSD afvist ved en gangdistance på ca. 200 meter, fordi kørselsbehovet mere hensigtsmæssigt kunne dækkes af en allerede bevilget el-scooter, handicapbefordring og DSB's handicapbefordring.

Faktor	Ankestyrelsens vægtning
Gangdistance	Central indikator, men ikke i sig selv afgørende (52-14)
Udtalt skånebehov med forværringsrisiko	Kan bære bevilling trods rimelig gangfunktion (52-14)
Alternative kørselsordninger	Kan bære afslag, hvis behovet reelt dækkes (98-10)
Borgerens økonomi	Må indgå, men kan ikke alene bære et afslag (C-5-01)
Behandlingsmuligheder (fx vægttab)	Kun hvis realistisk, lægeligt indiceret, dokumenteret kausalt og uden væsentlig risiko (83-13)

I C-5-01 – en 19-årig, der havde mistet begge ben, med rådighedsbeløb på ca. 2.000 kr. – hjemviste Ankestyrelsen:

Oplysninger om ansøgers økonomiske forhold, herunder om ansøger havde midler til at afholde afdrag og driftsudgifter til bil, kunne indgå i vurderingen, men ikke alene begrunde afslag på støtte til køb af bil med henvisning til, at det samlede kørselsbehov mere hensigtsmæssigt kunne tilgodeses ved andre kørselsordninger.

I 83-13 opstillede Ankestyrelsen fire kumulative forudsætninger for, at kommunen kan stille krav om vægttab som behandlingsmulighed og dermed bestride varigheden: realistisk vægttabsforslag, lægelig indikation for forbedring, dokumenteret kausalitet mellem overvægt og funktionsnedsættelse, og at behandlingen ikke indebærer væsentlig risiko for liv og førlighed. Begge sager blev hjemvist.

Efterfølgende forvaltning af bevillingen følger almindelige forvaltningsretlige regler. 47-12 fastslår, at tilbagekaldelse af en lovlig, begunstigende bilstøttebevilling kræver **væsentlige faktiske eller retlige ændringer** – og at det ikke er en sådan ændring, at ægtefællen nu er chauffør, når der foreligger en permanent chaufførmulighed. 60-10 sonderer: den oprindelige støtte beregnes ud fra ansøgerens egen økonomi, mens en senere vurdering af nedsættelse eller eftergivelse af afdrag inddrager familiens samlede forsørgelsesevne på grund af den gensidige forsørgelsespligt. Og 129-10 fastslår, at kommunen ikke kan begrænse støtten geografisk til biler købt i Danmark, og at en tysk 1-dags registrering ikke fratager bilen karakteren af fabriksny. Væsentlighedskriteriet er nærmere beskrevet i [Vejledning om støtte til køb af bil og individuel befording](#).

LOV	Retssikkerhedsloven § 11	Service loven § 114, stk. 1-4	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Bilstøtte til personer med svær hæmofili A på grund af omfattende skånebehov og risiko for forværring af funktionsevnen		01.01.2014
	Ankestyrelsen · Støtte til bil og merudgifter. Krav om vægttab som behandlingsmulighed ved overvægt		01.01.2013
	Ankestyrelsen · Tilbagekaldelse af støtte til køb af bil (bilstøtte): Vurdering af væsentlige faktiske eller retlige ændringer		01.01.2012
	Ankestyrelsen · Ikke grundlag for bilstøtte til benamputeret flygtning med PTSD: Kørselsbehov kunne tilgodeses ved el-scooter og handicapbefording		01.01.2010
	Ankestyrelsen · Bilstøtte: Ægtefællens indtægt skal indgå ved vurdering af nedsættelse af afdrag på billån		01.01.2010
	Ankestyrelsen · Støtte til køb af bil: Fabriksny bil og 1-dags registrering ved køb i udlandet		01.01.2010
	Ankestyrelsen · Afslag på støtte til køb af bil: Vurdering af stomigener, lugtgener og begrænset gangdistance på trivselsmæssigt grundlag		01.01.2009
	Ankestyrelsen · Støtte til køb af bil: Bedømmelsesgrundlag for fleksjobber på ledighedsydelse skal være trivselsmæssigt		01.01.2005
	Ankestyrelsen · Støtte til køb af bil: En ansøgers økonomiske forhold kan ikke alene begrunde afslag, når betingelserne i øvrigt er opfyldt		01.01.2001

Afgrænsning mod arbejdsgiverens, institutionens og § 9 beskæftigelsessektorens ansvar

Servicelovens hjælpemiddelregler er subsidiære, og Ankestyrelsen håndhæver afgrænsningen konsekvent – også mod arbejdsgiveren og botilbuddet.

Arbejdsmiljølovgivningen. I [C-34-02](#) om en specialtilpasset arbejdsstol til en førtidspensionist i beskyttet beskæftigelse:

Ankestyrelsen fandt, at et beskyttet værksted var forpligtet til at indrette arbejdspladsen i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningens bestemmelser om indretning af faste arbejdssteder.

Men subsidiariteten er ikke absolut – den flytter blot rækkefølgen:

I det omfang ansøgers lidelse ikke kunne tilgodeses med en arbejdsstol indenfor arbejdsmiljølovgivningens rammer, var kommunen forpligtet til at vurdere sagen efter servicelovens regler om hjælpemidler og forbrugsgoder.

Det samme princip fremgår af forarbejderne til frit valg-ændringen af § 112, hvor det udtrykkeligt anføres, at redskaber som lifte eller plejesenge, der er nødvendige af hensyn til de kommunale medarbejders arbejdsmiljø, ikke er omfattet af retten til frit valg, netop som følge af sektoransvarsprincippet.

Sædvanligt forekommende arbejdsredskaber. [204-09](#) om en motoriseret tvillingebarnevogn til en dagplejer med lænderygproblemer viser Ankestyrelsens dokumentationstilgang: styrelsen indhentede oplysninger fra fagforbund og flere kommuner om, i hvilket omfang motorvogne blev stillet til rådighed, og konkluderede:

Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg fandt, at det i det konkrete tilfælde ikke var godtgjort, at hun havde et behov for arbejdsredskab, der lå ud over, hvad arbejdsgiveren forudsattes at afholde.

Botilbud og institutioner. [C-4-99](#) trækker grænsen mellem personligt hjælpemiddel (kommunens ansvar) og basisinventar (institutionens ansvar) på to alternative kriterier:

Vi lægger vægt på, om det ansøgte var til personligt brug, idet hjælpemidlet alene anvendes af ansøger og pågældende er afhængig af hjælpemidlet dagligt/permanent, eller om det ansøgte var personligt/individuel tilpasset udover de almindelige justeringsmuligheder, og således ikke umiddelbart ville kunne anvendes af andre beboere.

En manuel kørestol brugt 8-10 timer dagligt af én permanent bruger var personligt hjælpemiddel; en badestol med forlænget ryg og fodplader til en meget høj borger ligeledes; men en bredere transportstol, hvis eneste særtræk var borgerens vægt, var basisinventar.

Beskæftigelsessektoren. Hjælpemidler til brug i ordinær ansættelse hører under beskæftigelseslovgivningen, ikke serviceloven. [27-16](#) fastslår, at elevansættelse med uddannelsesaftale uden løntilskud er ordinær ansættelse, og at kommunen ikke kan afvise med henvisning til uddannelsessektorens sektoransvar, når arbejdsgiveren ikke hører under uddannelsessektoren. [134-12](#) udvider dette til hvervet som tillids- og arbejdsmiljørepræsentant, der "må anses for at være en naturlig og integreret del af ethvert ansættelsesforhold". Og [A-7-02](#) fastslår, at når kommunen vælger at bevilge et arbejdsredskab som **udlån** og dermed beholder ejerskabet, må kommunen også bære udgifterne til reparation og vedligeholdelse.

Den tilsvarende afgrænsning på merudgiftsområdet – hvor udgifter, der allerede er reguleret med egenbetaling i anden social lovgivning, ikke kan flyttes til merudgiftsreglerne – er behandlet i [merudgifter-handicap-servicelov](#).

LOV	Serviceloven § 112, stk. 1	Serviceloven § 115
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Ret til tilskud til arbejdsredskaber og arbejdspladsindretning for elever i ordinær ansættelse	01.01.2016
	Ankestyrelsen · Tilskud til hjælpemidler til tillidsrepræsentanter og arbejdsmiljørepræsentanter i ordinær ansættelse	01.01.2012
	Ankestyrelsen · Tilskud til motoriseret tvillingebarnevogn som arbejdsredskab for dagplejer: Vurdering af arbejdsgivers forpligtelse og sædvanligt forekommende hjælpemidler	01.01.2009
	Ankestyrelsen · Ansvar for arbejdsstol i beskyttet beskæftigelse: Forholdet mellem arbejdsmiljølovgivning og servicelovens hjælpemiddelregler	01.01.2002
	Ankestyrelsen · Kommunen skal betale reparation og vedligeholdelse af udlånt arbejdsredskab efter Aktivloven	01.01.2002
	Ankestyrelsen · Sondring mellem personligt hjælpemiddel og basisinventar på døgninstitution (botilbud) – Kørestole og badestole	01.01.1999

§ 10 Bevilling, drift, reparation og genanskaffelse – dokumentations- og beviskrav

Bevillingsformen har afgørende betydning for, hvem der bærer den løbende udgift. Efter [hjælpemiddelbekendtgørelsen § 3, stk. 1](#) skal kommunen yde hjælp til det **bedst egnede og billigste** hjælpemiddel, og hjælpen kan ydes som udlån, kontantydelse eller naturalhjælp. Ydes den som udlån, skal hjælpemidlet tilbageleveres – dog ikke de kropsbårne hjælpemidler i [§ 3, stk. 3](#).

Hovedreglen om driftsudgifter står i [§ 4, stk. 4](#): kommunen yder ikke hjælp til udgifter, der følger af brugen af hjælpemidlet – drift, rengøring, vedligeholdelse. Ankestyrelsen har imidlertid i [63-14](#) skåret en central undtagelse ud af den regel ved at sondre mellem **integrerede bestanddele** og driftsudgifter:

Elektroderne til dropfodsstimulator er en integreret bestanddel af hjælpemidlet, der i væsentlig grad afhjælper den nedsatte funktionsevne efter [Serviceloven § 112, stk. 1](#).

Elektroderne – uden hvilke der ikke er noget fungerende hjælpemiddel – skulle dækkes, mens batterierne forblev en almindelig driftsudgift. Bekendtgørelsen er sidenhen selv blevet mere generøs: [§ 4, stk. 6](#) forpligter nu kommunen til at yde hjælp til batterier, der ikke kan købes i almindelig handel eller ikke kan/bør udskiftes af ansøgeren, og [§ 4, stk. 5](#) åbner for undtagelsesvis dækning som merudgift efter [serviceloven § 100](#) eller barnets lov § 86, hvor driftsudgiften er helt uforholdsmæssig eller urimelig.

Merudgiftsbetragtningen knyttes til **borgeren**, ikke til det enkelte hjælpemiddel. [C-61-01](#) fastslog dette om selvbetalingsreglen for dæk og slanger (nu [§ 4, stk. 7](#)):

Det var Ankestyrelsens opfattelse, at der ville være tale om betydelig merudgift, hvis ansøgeren selv skulle afholde udgiften til den første årlige udskiftning af dæk og slanger på hver af sine kørestole.

En borger med fire kørestole skal derfor kun betale for **én** årlig udskiftning i alt.

Dokumentations- og beviskrav. Grundreglen er officialprincippet i [retssikkerhedsloven § 10](#): myndigheden har ansvaret for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst. Ankestyrelsen hjemviser konsekvent, når det ikke er sket – sag 1 i [30-17](#) (manglende lægelige oplysninger og manglende subsidiaritetsafklaring), sagerne 8 og 9 i [36-22](#) (manglende væsentlighedsvurdering) og sag 2 i [5-25](#) (manglende samlet vurdering af flere hjælpemidlers pladsbehov).

Modsat er beviskravene i **genbevillingssager** lempet. Efter [§ 4, stk. 1](#) skal kommunen træffe afgørelse om udskiftning **uden at indhente yderligere oplysninger**, hvis borgeren fortsat har behov, funktionsnedsættelsen i alt væsentlighed er uændret, og borgeren afgiver erklæring på tro og love herom. Tilsvarende kan reparation efter [§ 4, stk. 2](#) afgøres på grundlag af en tro og love-erklæring. Og efter [serviceloven § 113 a](#) kan kommunen i **enkle og entydige** sager træffe afgørelse alene på grundlag af ansøgningen med tro og love-erklæring eller anden relevant dokumentation. Efter [Vejledning om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder](#) forstås ved enkle og entydige sager, hvor funktionsnedsættelsen er åbenbar og hjælpebehovet relativt entydigt – fx en mobilitystok til en borger med synshandicap eller en rollator ved nedsat gangfunktion – og proceduren gælder kun førstegangsansøgninger, ikke genbevillinger.

Endelig giver [serviceloven § 113 b](#) hjemmel til tidsbegrænset støtte ved **midlertidigt** nedsat funktionsevne, når betingelserne i [§ 112, stk. 1](#), eller [§ 113, stk. 1](#), i øvrigt er opfyldt. Støtten ydes i alle tilfælde som naturalhjælp uden egenbetaling og kun én gang inden for samme tidsbegrænsede periode.

At hjælpemidlets anvendelsesområde ikke er bundet til den faste bopæl fremgår af [264-09](#), hvor en kvinde lammet fra brystet og ned fik ret til leje af plejeseng, lift og bækkenstol under fire ugers årlig ferie i eget sommerhus:

Ankestyrelsen lagde samtidigt vægt på kvindens mulighed for at holde ferie i Danmark som andre ikke-handicappede.

LOV

[Retssikkerhedsloven § 10](#)[Serviceloven § 112, stk. 1, 5](#)[Serviceloven § 113a](#)[Serviceloven § 113b, stk. 1](#)

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Forhøjet boligstøtte til stærkt bevægelseshæmmede: Psykisk/kognitiv funktionsnedsættelse og servicehund kan berettige til støtte	29.04.2025
	Ankestyrelsen · Kriterier for vurdering af forbrugsgoder: Definition af 'sædvanligt indbo'	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Glukosemålingssystemer: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab (Serviceloven § 112 og § 115)	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Dækning af elektroder til dropfodsstimulator: Integreret del eller driftsudgift?	31.12.2013
	Ankestyrelsen · Kvinde lammet fra brystet og ned havde ret til hjælpemidler (plejeseng, lift, bækkenstol) under ferie i eget sommerhus i Danmark.	01.01.2009
	Ankestyrelsen · Kørestolsbrugere med flere hjælpemidler skal kun betale for én årlig udskiftning af dæk og slanger i alt	01.01.2001

§ 11 Klagebehandling og sagsgang ved Ankestyrelsen

Klageadgang og frist. Kommunens afgørelser om hjælpemidler, forbrugsgoder, bilstøtte og boligindretning kan påklages til Ankestyrelsen efter [retssikkerhedsloven § 60, stk. 1](#). Klageretten er personlig: efter [§ 60, stk. 2](#) er det kun den person, afgørelsen vedrører, der kan klage. Klagefristen er **4 uger** fra meddelelsen, jf. [§ 67, stk. 1](#), men direktøren kan se bort fra fristoverskridelse, når der er særlig grund hertil – og en afgørelse om at se bort fra fristen eller om fristberegning kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed. Der er ikke klagegebyr.

Genvurdering (remonstration). Klagen skal først afleveres til den myndighed, der har truffet afgørelsen, som efter § 66, stk. 1 skal vurdere, om der er grundlag for helt eller delvist medhold. Kan der ikke gives medhold, videresendes klagen med begrundelse og genvurdering til Ankestyrelsen, jf. § 66, stk. 2. Ankestyrelsen har i 59-16 skærpet dette markant:

Selv om Udbetaling Danmark ændrer eller uddyber begrundelsen for afgørelsen i genvurderingen, skal Udbetaling Danmark sende sagen til Ankestyrelsen, når resultatet af afgørelsen er det samme.

Det er i strid med reglerne at kræve en ny klage eller kræve, at borgeren igen bekræfter at fastholde klagen, før sagen sendes videre. Genvurderingen skal som udgangspunkt ske inden **4 uger**. Ankestyrelsen har kritiseret overskridelse af denne frist i begge sager i 5-25, dog uden at det ændrede udfaldet.

Hvad kan påklages? Ikke enhver kommunal beslutning er en afgørelse. 76-17 fastslår, at kommunens valg af leverandør som udgangspunkt er **faktisk forvaltningsvirksomhed**, men:

Hvis beslutningen er væsentlig indgribende for borgeren, er der imidlertid tale om en afgørelse, som borgeren kan klage over til Ankestyrelsen.

Kommunens egen vurdering af, om noget er faktisk forvaltningsvirksomhed eller en afgørelse, er i sig selv en påklagelig afgørelse. Modsat kan afgørelser om **det generelle serviceniveau** ikke påklages, jf. § 60, stk. 3.

Afgørelsesformer og virkning. Ankestyrelsen er efter § 68, stk. 1 ikke bundet af parternes påstande og er uafhængig af instruktioner. Afgørelsen kan efter § 68, stk. 2 gå ud på afvisning, stadfæstelse, **hjemvisning**, ophævelse eller ændring. I hjælpemiddelsager er hjemvisning det hyppigste udfald ved utilstrækkelig sagsoplysning. Retsvirkningen af hjemvisning er præciseret i R-15-00:

Begrundelsen for afgørelsen var, at hjemvisningen medførte en annullation af den indankede, ulovlige afgørelse, og at retsvirkningen af en annullation af en afgørelse om standsning af en ydelse som hovedregel er, at den tilkendte ydelse skal fortsætte, hvis ankeinstansen ikke har tillagt afgørelsen en anden retsvirkning.

En kommune, der har fået en standsningsafgørelse hjemvist, skal altså **genoptage ydelsen straks** – ikke afvente den nye afgørelse.

Opsættende virkning. Hovedreglen i § 72, stk. 1 er, at klage ikke har opsættende virkning. Undtagelserne i stk. 2-7 omfatter ikke hjælpemiddel- eller boligindretningssager. C-6-03 tilføjer, at et nævn, der tiltræder en formandsafgørelse, ikke kan tillægge sin egen afgørelse opsættende virkning, fordi underinstansen er forpligtet til at følge formandsafgørelsen. På bilstøtteområdet giver § 72, stk. 9 Ankestyrelsen særlig kompetence til samtidig at træffe afgørelse om bortfald af bevilling og opsigelse af lån – hvilket blev anvendt i 98-10, hvor billånet skulle afvikles og bilen tilbageleveres inden for en rimelig frist. Efter § 72, stk. 8 skal Ankestyrelsen, når den ændrer en afgørelse **til skade** for ansøgeren, samtidig beslutte, fra hvilket tidspunkt ændringen skal ske.

Ankestyrelsens afgørelser er bindende for kommunen – til forskel fra fx forsikringsklagenævn kan kommunen ikke meddele, at den ikke følger afgørelsen. Ankestyrelsen udsender de principielle afgørelser som principmeddelelser, der er bindende for kommunernes fremtidige praksis, og styrelsen citerer og kasserer aktivt sine egne tidligere meddelelser: 24-24 kasserede 33-13, 20-22 ophævede O-158-96, 50-19 kasserede C-40-05, C-12-06 og C-29-07, C-30-06 ophævede SM O-106-94, og 4-24 er selv ophævet i december 2025. **Ved brug af ældre principafgørelser skal man derfor altid kontrollere, om de fortsat er gældende.**

Retssikkerhedsloven § 67, stk. 1

Retssikkerhedsloven § 68, stk. 1, 2

Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1

Retssikkerhedsloven § 72, stk. 1

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Forhøjet boligstøtte til stærkt bevægelseshæmmede: Psykisk/kognitiv funktionsnedsættelse og servicehund kan berettigge til støtte	29.04.2025
	Ankestyrelsen · Kommunens pligt til at anviser egnet lejlighed ved afslag på boligindretning og boligsift til borgere med nedsat funktionsevne	06.12.2024
	Ankestyrelsen · Kompressionsmaskiner: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab efter serviceloven	01.01.2024
	Ankestyrelsen · Kompressionsstrømper: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab efter serviceloven	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Væsentlighedsvurdering af manglende brug af Funktionsevnetoden/VUM i sager om merudgifter til voksne	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Ankestyrelsens principafgørelse om kommunens valg af leverandør, klageadgang (afgørelse vs. faktisk forvaltningsvirksomhed) og partsstatus i sager om hjælp og aflastning	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Retssikkerhedslovens klage regler: Udbetaling Danmarks pligt til gen vurdering og oversendelse af klager til Ankestyrelsen	01.01.2016
	Ankestyrelsen · Ikke grundlag for bilstøtte til benamputeret flygtning med PTSD: Kørselsbehov kunne tilgodeses ved el-scooter og handicapbefordring	01.01.2010
	Ankestyrelsen · Friværdis ved boligsift: Støtte efter serviceloven er formueafhængig, og opsættende virkning af formandsafgørelse	01.01.2003
	Ankestyrelsen · Retsvirkning af hjemvisning: Pligt til at genoptage hjemmehjælp ved ulovlig standsning	01.01.2000

Sammenhæng med domstolspraksis – kommunalt skøn,

§ 12 serviceniveau og prøvelse af Ankestyrelsen

Ankestyrelsens afgørelser er endelige i det administrative system, men kan indbringes for domstolene efter [grundloven § 63](#). Domstolenes prøvelse på det sociale område er koncentreret om to spørgsmål, der begge er direkte relevante for hjælpemiddelsager: rækkevidden af kommunernes skøn, og om Ankestyrelsen selv har handlet inden for sin kompetence.

Kommunalt skøn og serviceniveau – Køge-sagen. Højesterets dom i [Sag 313/2012](#) af 23. maj 2013 er den centrale afgørelse om kommunernes råderum efter serviceloven. Sagen angik hjemmehjælp efter [§ 83](#) og ikke hjælpemidler, men flertallets præmis om skønnets bredde og forholdet mellem kvalitetsstandard og individuel vurdering slår igennem på hele det kompenserende område:

Køge Kommunes afgørelser i marts 2010 vedrørende hjemmehjælp til A og B var truffet i overensstemmelse med de fastsatte kvalitetsstandarder og på grundlag af en konkret individuel vurdering af de pågældendes behov, jf. servicelovens § 88. Denne bestemmelse overlader ligesom servicelovens § 83 kommunerne et betydeligt skøn.

Højesteret stadfæstede med stemmerne 3-2 frifindelsen af kommunen. Mindretallet ville derimod have anset afslaget for ugyldigt, fordi funktionsnedsættelsen var uændret siden 2009, og afslaget reelt alene hvilede på den strammere kvalitetsstandard:

Efter vores opfattelse må det derfor lægges til grund, at kommunens afslag i marts 2010 på fortsat at yde den nævnte hjemmehjælp til A og B i realiteten alene var begrundet i kommunens dagældende kvalitetsstandard for 2010.

Dommen bekræfter altså på den ene side, at kommunerne må fastsætte serviceniveau ud fra faglige og økonomiske hensyn – men flertallet forudsatte udtrykkeligt, at der *også* var foretaget en konkret

individuel vurdering. Det er nøjagtig den kobling, Ankestyrelsen håndhæver på hjælpemiddelområdet: en kvalitetsstandard kan strukturere skønnet, men den kan ikke erstatte det. Højesteret bekræfter samtidig flertallets synspunkt om, at ophør af en **tidsbegrænset** bevilling ved periodens udløb ikke er en tilbagekaldelse af en begunstigende forvaltningsakt – hvilket står i naturlig forlængelse af Ankestyrelsens linje i 47-12, hvor tilbagekaldelse af en **tidsbegrænset** bilstøttebevilling krævede væsentlige faktiske eller retlige ændringer.

Prøvelse af Ankestyrelsen selv. Byretterne prøver løbende Ankestyrelsens egne afgørelser og korrigerer dem. I BS-30361/2021-HEL ophævede Retten i Helsingør Ankestyrelsens pålæg om genoptagelse på ulovbestemt forvaltningsretligt grundlag, fordi det ikke var bevist, at den oprindelige afgørelse led af væsentlige sagsbehandlingsfejl – og Ankestyrelsen blev pålagt sagsomkostninger. Afgørelsen illustrerer, at Ankestyrelsens vurdering af, hvornår en mangel er væsentlig nok til at bære en genoptagelse eller ugyldighed, kan efterprøves fuldt af domstolene. Det er den samme væsentlighedsvurdering, styrelsen selv anvender i hjælpemiddelsager efter 50-19.

Også de processuelle rammer omkring klagesagen prøves. I BS-40854/2020-RAN frifandt Retten i Randers kommunen i en sag om størrelsen af befordringsgodtgørelse til en advokat i forbindelse med et møde i Ankestyrelsen, jf. serviceloven § 72, stk. 4 – kommunens anvendelse af den lave takst var lovlig, da hverken lovgivning eller administrative vejledninger pålagde andet.

Det samlede billede er, at domstolene har bekræftet Ankestyrelsens grundlæggende linje: kommunerne har et betydeligt skøn ved fastlæggelse af serviceniveauet, men skønnet skal udmøntes i en konkret, individuel vurdering – og Ankestyrelsens egen anvendelse af væsentligheds- og ugyldighedslæren er ikke immun over for domstolskontrol.

LOV

Grundloven § 63, stk. 1

Serviceloven § 83, stk. 1, 2

Serviceloven § 88, stk. 1

Serviceloven § 139

PRAKSIS	Højesteret · Kommunalbestyrelsens skøn ved fastsættelse af serviceniveau for hjemmehjælp (Køge-sagen)	23.05.2013
	Byretten · Retten ophæver Ankestyrelsens pålæg om genoptagelse af arbejdsskadesag	10.11.2023
	Byretten · Sag om advokaters krav på højere kørselsgodtgørelse ved repræsentation i Ankestyrelsen	14.06.2021
	Ankestyrelsen · Væsentlighedsvurdering af manglende brug af Funktionsevne metoden/VUM i sager om merudgifter til voksne	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Tilbagekaldelse af støtte til køb af bil (bilstøtte): Vurdering af væsentlige faktiske eller retlige ændringer	01.01.2012

Sammenfatning: de bærende mønstre i Ankestyrelsens

§ 13 hjælpemiddelpraksis

Praksis på §§ 112-116 er trods sin store sagsmængde bemærkelsesværdigt konsistent og kan sammenfattes i syv mønstre.

Første – formålet klassificerer, ikke diagnosen. Om et produkt er hjælpemiddel eller behandlingsredskab afgøres af, hvad det skal udrette for netop denne borger. Kompenserer det for varige følger, er det et hjælpemiddel; skal det forbedre, vedligeholde eller hindre forringelse af funktionsniveauet, er det et behandlingsredskab. Det er derfor samme produkt kan falde forskelligt ud i to sager, jf. 30-17 og C-42-02.

Andet – subsidiaritet er et processuelt krav, ikke bare et materielt. Kommunen skal *aktivt afklare*, om andet regelsæt dækker, før den tager stilling efter serviceloven. Manglende afklaring er en selvstændig hjemvisningsgrund.

Tredje – kriterierne i § 112, stk. 1, er alternative. Efter [C-38-08](#) skal blot ét af kriterierne være opfyldt. Erhvervskriteriet i nr. 3 kan bære en bevilling helt uafhængigt af hjemmet, jf. [58-09](#).

Fjerde – "sædvanligt indbo" er et bevægeligt mål. [36-22](#) knytter begrebet til samfundsudvikling, levestandard og teknologisk udbredelse. Elevationssenge, hæve-/sænkeborde, tyngdedyner og el-ladcykler er rykket ind i kategorien og støttes ikke længere – mens produkter med nichefunktionalitet fortsat falder uden for. Det er en praksis, der pr. definition strammes over tid, og som derfor kræver løbende kontrol af, om en ældre afgørelse stadig holder.

Femte – "udelukkende hjælpemiddel"-testen er den økonomisk vigtigste. Forskellen mellem 50 pct. og fuld dækning afhænger af, om forbrugsgodet erstatter et egentligt hjælpemiddel eller et almindeligt gode, jf. [40-19](#) og [152-11](#). Kommunen skal foretage denne vurdering udtrykkeligt.

Sjette – ved boligindretning skiller nødvendigt sig fra hensigtsmæssigt, og anvisning går forud for boligsift. [78-10](#) og [33-12](#) sætter nødvendighedsgrænsen; [24-24](#) fastlægger, at kommunen ved afslag på indretning har en positiv pligt til at anvise en egnet lejeboelig, og at boligsift efter stk. 4 kun aktualiseres, når ingen egnet lejeboelig kan anvises. Støtten er formue- og indkomstafhængig, jf. [C-6-03](#).

Syvende – det individuelle skøn er ufravigeligt. Hverken faste udskiftningsintervaller ([C-28-00](#)), generelle serviceniveauer, økonomiske betragtninger alene ([C-5-01](#)) eller et "mindsteindgrebsprincip" ([51-18](#)) kan træde i stedet for en konkret vurdering af den enkelte borgers funktionsevne og behov. Det er dette punkt, hvor Ankestyrelsens prøvelse efter [retssikkerhedsloven § 69, stk. 1](#) – selvom den formelt er retlig – reelt får størst gennemslagskraft, og det er samme krav, Højesteret forudsatte i [Køge-sagen](#).

For de tilgrænsende ydelser henvises til [merudgifter-handicap-servicelov](#), [personlig-og-praktisk-hjaelp-hjemmehjaelp](#) og [boligstoette](#).

LOV	Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1	Serviceloven § 112, stk. 1	Serviceloven § 113, stk. 1-5
	Serviceloven § 115	Serviceloven § 116, stk. 1, 4	
PRAKSIS	Højesteret · Kommunalbestyrelsens skøn ved fastsættelse af serviceniveau for hjemmehjælp (Køge-sagen)		23.05.2013
	Ankestyrelsen · Kommunens pligt til at anvise egnet lejeboelig ved afslag på boligindretning og boligsift til borgere med nedsat funktionsevne		06.12.2024
	Ankestyrelsen · Kriterier for vurdering af forbrugsgoder: Definition af 'sædvanligt indbo'		01.01.2022
	Ankestyrelsen · Principafgørelse om støtte til el-køretøjer og cykler: Kriterier for hjælpemidler, forbrugsgoder og sædvanligt indbo		01.01.2019
	Ankestyrelsen · Kompensationsprincippet vs. Mindsteindgrebsprincippet i sager om handicapkompen serende ydelser		01.01.2018
	Ankestyrelsen · Glukosemålingssystemer: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab (Serviceloven § 112 og § 115)		01.01.2017
	Ankestyrelsen · Nævnets efterprøvelse af retlige spørgsmål i sager om boligindretning		01.01.2012
	Ankestyrelsen · Bevilling af engangshandsker og engangsvaskeklude som forbrugsgoder efter serviceloven		01.01.2011
	Ankestyrelsen · Boligindretning: Tilbygning til badeværelse blev afvist, da det ikke var nødvendigt for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted		01.01.2010

Ankestyrelsen · Servicehund som hjælpemiddel: Nødvendighed for udøvelse af erhverv er tilstrækkelig begrundelse	01.01.2009
Ankestyrelsen · Principafgørelse C-38-08: Kriterierne for bevilling af hjælpemidler efter Serviceloven § 112 er alternative	01.01.2008
Ankestyrelsen · Friværdis ved boligsift: Støtte efter serviceloven er formueafhængig, og opsættende virkning af formandsafgørelse	01.01.2003
Ankestyrelsen · Vurdering af bidskinn: Hjælpe midler eller behandlingsredskab ved kroniske piskesmældsgener?	01.01.2002
Ankestyrelsen · Støtte til køb af bil: En ansøgers økonomiske forhold kan ikke alene begrunde afslag, når betingelserne i øvrigt er opfyldt	01.01.2001
Ankestyrelsen · Ret til ortopedisk fodtøj efter behov: Udskiftningsintervaller er kun vejledende	01.01.2000

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Retssikkerhedsloven § 69	stk. 1	Serviceloven § 112	stk. 1
Serviceloven § 113	stk. 1	Serviceloven § 114	stk. 1
Serviceloven § 115		Serviceloven § 116	stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

62 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS		1
23.05.2013	Kommunalbestyrelsens skøn ved fastsættelse af serviceniveau for hjemmehjælp (Køge-sagen)	313-2012
BYRETEN · FØRSTE INSTANS		2
10.11.2023	Retten ophæver Ankestyrelsens pålæg om genoptagelse af arbejdsskadesag	9915-11600
14.06.2021	Sag om advokaters krav på højere kørselsgodtgørelse ved repræsentation i Ankestyrelsen	2107-2511
ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS		59
29.04.2025	Forhøjet boligstøtte til stærkt bevægelseshæmmede: Psykisk/kognitiv funktionsnedsættelse og servicehund kan berettigge til støtte	5-25
06.12.2024	Kommunens pligt til at anvise egnet lejebolig ved afslag på boligindretning og boligsift til borgere med nedsat funktionsevne	24-24
01.01.2024	Kompressionsmaskiner: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab efter serviceloven	4-24
01.01.2024	Kriterier for udmåling af afløsning og aflastning efter Barnets lov § 90, og krav om inddragelse af barnet	8-24
01.01.2022	Kompressionsstrømper: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab efter serviceloven	20-22

01.01.2022	Støtte til briller og aflastningsbriller som hjælpemiddel: Keratokonus berettiger altid til bevilling, hvis de afhjælper følgerne af lidelsen	46-22
01.01.2022	Kriterier for vurdering af forbrugsgoder: Definition af 'sædvanligt indbo'	36-22
01.01.2019	Principafgørelse om støtte til el-køretøjer og cykler: Kriterier for hjælpemidler, forbrugsgoder og sædvanligt indbo	40-19
01.01.2019	Sektoransvar for transport: Afgrænsning mellem Serviceloven (merudgifter/tabt arbejdsfortjeneste) og Folkeskoleloven (skoletransport)	25-19
01.01.2019	Væsentlighedsvurdering af manglende brug af Funktionsevneметoden/VUM i sager om merudgifter til voksne	50-19
01.01.2018	Kompensationsprincippet vs. Mindsteindgrebsprincippet i sager om handicapkompenserende ydelser	51-18
01.01.2018	Servicehund som hjælpemiddel til psykisk funktionsnedsættelse: Kriterier for bevilling, træning af egen hund og væsentlighedsvurdering	49-18
01.01.2017	Glukosemålingssystemer: Afgrænsning mellem hjælpemiddel og behandlingsredskab (Serviceloven § 112 og § 115)	30-17
01.01.2017	Ankestyrelsens principafgørelse om kommunens valg af leverandør, klageadgang (afgørelse vs. faktisk forvaltningsvirksomhed) og partsstatus i sager om hjælp og aflastning	76-17
01.01.2016	Retssikkerhedslovens klageregler: Udbetaling Danmarks pligt til genvurdering og oversendelse af klager til Ankestyrelsen	59-16
01.01.2016	Ret til tilskud til arbejdsredskaber og arbejdspladsindretning for elever i ordinær ansættelse	27-16
01.01.2016	Hvilestole: Sondring mellem hjælpemiddel, forbrugsgode og sædvanligt indbo	73-16
01.01.2014	Bilstøtte til personer med svær hæmofili A på grund af omfattende skånebehov og risiko for forværring af funktionsevnen	52-14
31.12.2013	Dækning af elektroder til dropfodsstimulator: Integreret del eller driftsudgift?	63-14
01.01.2013	Støtte til bil og merudgifter. Krav om vægttab som behandlingsmulighed ved overvægt	83-13
01.01.2013	Støtte til boligindretning: Ingen dækning af udgifter påtaget, før ansøgning er indgivet	13-13
01.01.2013	Fortykningsmidler mod synkebesvær kan bevilges som hjælpemiddel efter Serviceloven	32-13
01.01.2012	Tilskud til hjælpemidler til tillidsrepræsentanter og arbejdsmiljørepræsentanter i ordinær ansættelse	134-12
01.01.2012	Tilbagekaldelse af støtte til køb af bil (bilstøtte): Vurdering af væsentlige faktiske eller retlige ændringer	47-12
01.01.2012	Nævnets efterprøvelse af retlige spørgsmål i sager om boligindretning	33-12
01.01.2011	Bevilling af engangshandsker og engangsvaskeklude som forbrugsgoder efter serviceloven	152-11

01.01.2010	Bil støtte: Ægtefællens indtægt skal indgå ved vurdering af nedsættelse af afdrag på billån	60-10
01.01.2010	Støtte til køb af bil: Fabriksny bil og 1-dags registrering ved køb i udlandet	129-10
01.01.2010	Ikke grundlag for bil støtte til benamputeret flygtning med PTSD: Kørselsbehov kunne tilgodeses ved el-scooter og handicapbefordring	98-10
01.01.2010	Ret til boligindretning, når ophold i eget hjem ikke er tidsmæssigt begrænset	76-10
01.01.2010	Boligindretning: Tilbygning til badeværelse blev afvist, da det ikke var nødvendigt for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted	78-10
01.01.2010	Bordlampe som optikunderstøttende hjælpemiddel ved synsnedsættelse – Afgrænsning mellem hjælpemiddel og forbrugsgode	120-10
01.01.2010	Ret til etablering af udendørs el-stik som boligindretning, når el-køretøj er bevilget som forbrugsgode	136-10
01.01.2009	Tilskud til motoriseret tvillingebarnevogn som arbejdsredskab for dagplejer: Vurdering af arbejdsgivers forpligtelse og sædvanligt forekommende hjælpemidler	204-09
01.01.2009	Afslag på støtte til køb af bil: Vurdering af stomigener, lugtgener og begrænset gangdistance på trivselsmæssigt grundlag	77-09
01.01.2009	Kvinde lammet fra brystet og ned havde ret til hjælpemidler (plejeseng, lift, bækkenstol) under ferie i eget sommerhus i Danmark.	264-09
01.01.2009	Ståstøttebord: Ikke et hjælpemiddel, når formålet er træning og vedligeholdelse af funktionsniveauet	261-09
01.01.2009	Servicehund som hjælpemiddel: Nødvendighed for udøvelse af erhverv er tilstrækkelig begrundelse	58-09
01.01.2008	Boligindretning: Iværksættelse før bevilling afskærer ikke i sig selv fra støtte	C-41-08
01.01.2008	Principafgørelse C-38-08: Kriterierne for bevilling af hjælpemidler efter Serviceloven § 112 er alternative	C-38-08
01.01.2008	Kommunal nedsættelse af boligstøtte for stærkt bevægelseshæmmede, når den oprindelige bevilling var i strid med gældende praksis	M-9-08
01.01.2007	Ret til automatisk døråbner i ældrecenter: Boligindretning efter serviceloven i almene boliger	C-32-07
01.01.2007	Hjælp til boligsift i ejerbolig: Skal ydes som engangsbeløb for pantebrevsværdi og som løbende støtte for merudgifter	C-3-07
01.01.2006	Elektrisk fodcykel (pedalon) er et behandlingsredskab, ikke et hjælpemiddel, under serviceloven	C-30-06
01.01.2005	Støtte til køb af bil: Bedømmelsesgrundlag for fleksjobber på ledighedsydelse skal være trivselsmæssigt	C-61-05
01.01.2005	Kommune kan fastsætte tidsfrist for dækning af dobbelte boligudgifter ved boligsift grundet handicap	C-11-05

01.01.2004	Kommunens pligt til at genoptage og ændre ulovlig begunstigende afgørelse om dækning af husleje som merudgift	C-41-04
01.01.2004	Årlig omberegning af løbende hjælp til højere boligudgift ved boligsift fra leje- til ejerbolig	C-35-04
01.01.2003	Friværdis ved boligsift: Støtte efter serviceloven er formueafhængig, og opsættende virkning af formandsafgørelse	C-6-03
01.01.2002	Kommunen skal betale reparation og vedligeholdelse af udlånt arbejdsredskab efter Aktivloven	A-7-02
01.01.2002	Vurdering af bidskinn: Hjælpe midler eller behandlingsredskab ved kroniske piskesmældsgener?	C-42-02
01.01.2002	Ansvar for arbejdsstol i beskyttet beskæftigelse: Forholdet mellem arbejdsmiljølovgivning og servicelovens hjælpe midlerregler	C-34-02
01.01.2002	Oppustelig tommelortose: Afgrænsning mellem behandlingsredskab og hjælpe midler efter serviceloven	C-30-02
01.01.2001	Støtte til køb af bil: En ansøgers økonomiske forhold kan ikke alene begrunde afslag, når betingelserne i øvrigt er opfyldt	C-5-01
01.01.2001	Kørestolsbrugere med flere hjælpe midler skal kun betale for én årlig udskiftning af dæk og slanger i alt	C-61-01
01.01.2000	Ret til rollator ved aldersbetinget slidgigt og betydningen af varig funktionsnedsættelse	C-48-00
01.01.2000	Ret til ortopædisk fodtøj efter behov: Udskiftningsintervaller er kun vejledende	C-28-00
01.01.2000	Retsvirkning af hjemvisning: Pligt til at genoptage hjemmehjælp ved ulovlig standsning	R-15-00
01.01.1999	Sondring mellem personligt hjælpe midler og basisinventar på døgninstitution (botilbud) – Kørestole og badestole	C-4-99

FORARBEJDE Betænkninger

1 reference

Socialreformkommissionens 2. betænkning – Det sociale trykshessystem: Service og bistand (Betænkning nr. 664)
nr. 664 · 1972 · Socialministeriet

10

PRAKSISOVERSIGT · ANKESTYRELSEN

Praksisoversigt over magtanvendelse over for voksne med nedsat funktionsevne

Serviceovens kapitel 24 og Ankestyrelsens prøvelse af personkreds, nærliggende risiko og proportionalitet

Version 1 Opdateret 29. maj 2026 16 afgørelser · 2001-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne reguleres i serviceovens kapitel 24 (§§ 124 ff.), der viderefører og afløser de tidligere §§ 109-109 j. Ankestyrelsen er øverste administrative klageinstans på området og har gennem en række principafgørelser fastlagt, hvornår personkredsen er opfyldt, hvad der kræves af en »nærliggende risiko for væsentlig personskade«, og hvornår pædagogiske foranstaltninger må anses for udtømte. Oversigten samler Ankestyrelsens praksis om personlig alarm/pejlesystem, fastholdelse, tilbageholdelse og flytning uden samtykke og sammenholder den med domstolenes prøvelse af tvangslignende foranstaltninger og isolation op mod EMRK art. 3, 5 og 8.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Ankestyrelsen kræver fornøden faglig – oftest speciallægefaglig – dokumentation for, at borgeren har betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne og er ude af stand til at handle fornuftsmæssigt; usikkerhed om personkredsen er ikke i sig selv tilstrækkeligt grundlag for indgreb.
- 02** Ankestyrelsen accepterer personlig alarm/pejlesystem og tilbageholdelse i boligen, når der er en konkret nærliggende risiko for væsentlig personskade, OG selv fuld pædagogisk persondækning har vist sig utilstrækkelig til at afværge risikoen.
- 03** Ankestyrelsen kræver, at indgrebet er tidsbegrænset (i C-10-02 godkendt i 8 måneder) og proportionalt; mindsteindgrebsprincippet gælder kun magt og tvang, ikke handicapkompenserende ydelser.
- 04** Optagelse i botilbud uden samtykke efter § 129, stk. 1, forudsætter, at alle fem kumulative betingelser er opfyldt, og at retten til frit valg er sikret – om nødvendigt ved beskikkelse af værge; manglende værge gør afgørelsen ugyldig.
- 05** Ankestyrelsen afviser, at socialtilsynet kan føre magtanvendelsestilsyn med tv-overvågning – overvågning reguleres af databeskyttelsesreglerne under Datatilsynet, ikke af serviceoven eller voksenansvarsloven.

- 06** Pårørendes klageret er alene afledt af borgerens egen klageinteresse; har borgeren fået medhold i sin modvilje mod et indgreb, kan en pårørende ikke klage videre.
- 07** Domstolene prøver tvangslignende foranstaltninger, isolation og fiksering op mod EMRK art. 3, 5 og 8 og tilkender godtgørelse ved uberettigede eller uproportionale indgreb, mens fysisk guidning og kortvarig fastholdelse inden for omsorgspligten ikke kræver særlig afgørelse.

Fra servicelovens §§ 109 ff. til kapitel 24 – og Ankestyrelsens plads i prøvelsen

Reglerne om magtanvendelse over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne står i dag i servicelovens kapitel 24. [Serviceloven § 124](#) er ifølge forarbejderne »en videreførelse af den gældende bestemmelse i § 109«, og de ældste principafgørelser på området (C-10-02, C-45-01 og C-45-04) blev derfor afgjort efter de dagældende §§ 109-109 j. De materielle kriterier – personkreds, nærliggende risiko, udtømte pædagogiske foranstaltninger, proportionalitet og tidsbegrænsning – er videreført uændret og er fortsat vejledende.

Ved **2019-reformen** (lovforslag L 156, i kraft 1. januar 2020) blev kapitlet grundlæggende omstruktureret og personkredsen udvidet til *alle* voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne. Reformen indsatte bl.a. et nyt [§ 124, stk. 2](#), hvorefter magt »alene må ske for at sikre personens omsorg, værdighed og tryghed eller tilgodesee hensynet til fællesskabet på bo- eller dagtilbuddet eller hensynet til andre«. Ved **2024-reformen** (lovforslag L 188, fremsat 30. april 2024) blev reglerne om beskyttelsesmidler i [§ 128](#) lempet (se nedenfor), og der blev oprettet et særligt socialfagligt nævn på området, jf. [bekendtgørelse om forretningsorden for Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse over for Borgere med Handicap](#).

Kompetencen er fordelt i flere lag, og Ankestyrelsens prøvelsesintensitet afhænger af indgrebets type:

Indgreb	Hvem træffer afgørelse	Ankestyrelsens rolle
Særlige døråbnere (§ 125), beskyttelsesmidler (§ 128), låsning af yderdøre (§ 128 c), tryghedsteknologi (§ 128 b)	Kommunalbestyrelsen	Egentlig klageinstans, jf. § 133, stk. 2 – fuld retlig og skønsmæssig prøvelse
Personalets faktiske fastholdelse/tilbageholdelse (§ 124 c, § 124 d)	Personalet/kommunen	Klage til kommunalbestyrelsen; fastholdelse efter § 124 d, stk. 2, kan tillige indbringes for Ankestyrelsen og for retten
Optagelse i botilbud uden samtykke (§ 129)	Familieretshuset efter kommunens indstilling, jf. § 131	Klageinstans, hvorefter borgeren kan kræve afgørelsen forelagt domstolene, jf. § 135

Ankestyrelsen foretager en intensiv prøvelse: den **stadfæster** (11-18), **ændrer** (C-10-02 og 17-22), **ophæver** (4-22 og 57-17) og **hjemviser** (C-45-04) afhængigt af, om betingelserne og sagsoplysningen holder. Kommunens almindelige omsorgsforpligtelse fritager ikke for at oplyse sagen; i [21-18](#) understregede Ankestyrelsen, at kommunen aktivt skal skabe rammerne for den nødvendige hjælp.

LOV

[Serviceloven § 124, stk. 2](#)[Serviceloven § 128](#)[Serviceloven § 129](#)[Serviceloven § 131](#)[Serviceloven § 133, stk. 2](#)[Serviceloven § 135](#)

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Socialtilsynets kompetence ved tv-overvågning på institutioner – Afklaring af tilsynsansvar efter databeskyttelsesreglerne	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Betingelser for flytning uden samtykke til særligt botilbud: Afklaring af personkreds og nødvendighedskriteriet	01.01.2018
	Ankestyrelsen · Krav til helhedsvurdering ved valg mellem socialpædagogisk støtte og midlertidigt botilbud	01.01.2018
	Ankestyrelsen · Usikkerhed om personkreds er ikke tilstrækkelig begrundelse for indstilling til optagelse i botilbud uden samtykke efter servicelovens § 109 e	01.01.2004
	Ankestyrelsen · Betingelser for anvendelse af personlig alarm og tilbageholdelse over for udviklingshæmmet med forbigående psykose	01.01.2002

§ 2 Personkredsen: betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne og kravet om faglig dokumentation

Magtanvendelsesreglerne gælder efter [Serviceloven § 124 a](#) for personer »med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne«, der modtager hjælp efter §§ 83-87 m.v., og som ikke samtykker i foranstaltningen. Bestemmelsen stiller en udtrykkelig betingelse: »Det er en forudsætning, at der foreligger den fornødne faglige dokumentation for den nedsatte psykiske funktionsevne.«

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på. Det afgørende er ikke diagnosen, men om borgeren reelt er ude af stand til at handle fornuftsmæssigt og overskue konsekvenserne af sine handlinger. I principafgørelsen [C-10-02](#) – der er den ledende afgørelse om personlig alarm og tilbageholdelse – fandt Ankestyrelsen en 28-årig mand omfattet af personkredsen:

Ankestyrelsen lagde herved vægt på, at han måtte anses for at være i væsentlig grad udviklingshæmmet og i mange kortvarige episoder psykotisk, dvs. forbigående sindssyg.

Dermed accepterede Ankestyrelsen, at også *forbigående* sindssyge episoder hos en væsentligt udviklingshæmmet bringer borgeren ind i personkredsen – modsat det sociale nævn, der havde fundet betegnelser som »psykosenær« og »lettere sindslidende« utilstrækkelige.

Kravet om dokumentation tages alvorligt. I [C-45-04](#) hjemviste Ankestyrelsen en sag om en 89-årig kvinde med progressiv demens, fordi kommunen havde indstillet til flytning alene begrundet i tvivl om personkredsen:

Vi lagde ved afgørelsen vægt på, at det ikke var hensigten med bestemmelsen i servicelovens § 109 e, stk. 1 og 2, at alene usikkerhed om, hvorvidt en person hørte til personkredsen i stk. 2, skulle kunne begrunde indstilling til optagelse i særligt botilbud efter stk. 1.

Ankestyrelsen krævede en speciallægefaglig vurdering og journaloplysninger fra tidligere indlæggelser, før indgreb kunne komme på tale. **Ankestyrelsen afviser** således at lade usikkerhed eller en formodning erstatte konkret faglig dokumentation.

LOV	Serviceloven § 124a	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Usikkerhed om personkreds er ikke tilstrækkelig begrundelse for indstilling til optagelse i botilbud uden samtykke efter servicelovens § 109 e	01.01.2004
	Ankestyrelsen · Betingelser for anvendelse af personlig alarm og tilbageholdelse over for udviklingshæmmet med forbigående psykose	01.01.2002

§ 3 Nærliggende risiko for væsentlig personskade og kravet om udtømte pædagogiske foranstaltninger

Kernen i alle de indgribende foranstaltninger er et dobbeltkrav: der skal være en *nærliggende risiko for væsentlig personskade*, og indgrebet skal være *absolut påkrævet*, fordi mindre indgribende – herunder pædagogiske – foranstaltninger har vist sig utilstrækkelige. Det fremgår direkte af betingelserne for særlige dørbådnere i [Serviceloven § 125, stk. 2](#) (nærliggende risiko + absolut påkrævet + »lovens øvrige muligheder forgæves har været anvendt«) og for låsning af yderdøre i [Serviceloven § 128 c](#).

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på. I [C-10-02](#) fandt Ankestyrelsen risikoen nærliggende, fordi manden ni gange på et halvt år havde forladt boligen uvarslet – to gange om natten gennem et vindue – ikke var trafiksikker, boede nær en gennemfartsvej og kunne medbringe knive. Afgørende var, at de pædagogiske foranstaltninger var prøvet og fundet utilstrækkelige:

Ankestyrelsen lagde vægt på, at de nuværende eller yderligere pædagogiske foranstaltninger ikke kunne anses for tilstrækkelige til at forhindre at han pludselig og uvarslet forlod boligen med de risici dette indebærer.

Det bemærkelsesværdige er, at borgeren havde haft **persondækning døgnet rundt**, og at dette netop *ikke* afskar magtanvendelse – tværtimod dokumenterede den fortsatte rømning, at pædagogikken var udtømt. Ankestyrelsen accepterer altså magtanvendelse, når selv den mest intensive pædagogiske indsats er forgæves, men kræver, at indsatsen rent faktisk er afprøvet.

Samme risikotankegang går igen i flytningssagerne. I [11-18](#) lagde Ankestyrelsen vægt på, at borgeren barrikaderede døren mod hjemmeplejen og undlod antipsykotisk medicin, med dehydrering, infektion og gentagne tvangsindlæggelser til følge:

Vi finder, at kommunen har dokumenteret, at dit hjælpebehov ikke kan varetages i egen bolig ved bevilling af yderligere støtte og ved tilrettelæggelse af hjælpen ud fra dit hjælpebehov og dine forudsætninger.

LOV

[Serviceloven § 124d](#)
[Serviceloven § 125, stk. 2](#)
[Serviceloven § 128c](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Betingelser for flytning uden samtykke til særligt botilbud: Afklaring af personkreds og nødvendighedskriteriet 01.01.2018

Ankestyrelsen · Betingelser for anvendelse af personlig alarm og tilbageholdelse over for udviklingshæmmet med forbigående psykose 01.01.2002

§ 4 Proportionalitet, mindsteindgreb og tidsbegrænsning

Proportionalitetsprincippet er lovfæstet i [Serviceloven § 124](#), der ordret fastslår:

Formålet med bestemmelserne i §§ 124 b-137 d er at begrænse magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten til det absolut nødvendige. Disse indgreb må aldrig erstatte omsorg, pleje og socialpædagogisk bistand.

Magt skal stå i rimeligt forhold til formålet, mindre indgribende foranstaltninger skal foretrækkes, og indgrebet skal udøves »så skånsomt og kortvarigt som muligt«. **Ankestyrelsen kræver** derfor altid en tidsbegrænsning: i [C-10-02](#) blev personlig alarm og tilbageholdelse kun godkendt for en periode på **8 måneder**, hvorefter behovet skal revurderes.

Ankestyrelsen har skarpt afgrænset, *hvornår* mindsteindgrebsprincippet overhovedet finder anvendelse. I [51-18](#) fastslog Ankestyrelsen, at princippet *kun* gælder magt og tvang – ikke handicapkompenserende ydelser, hvor det modsatte kompensationsprincip gælder:

Kommunen kan ikke undlade at oplyse sagen [...] under henvisning til et princip om mindsteindgreb, da kommunen skal sørge for, at borgeren bliver kompenseret for følgerne af den nedsatte funktionsevne.

En kommune kan altså ikke nægte et botilbud med henvisning til »mindste indgreb«, hvis et mindre tilbud ikke kompenserer tilstrækkeligt. Sondringen er central: magtanvendelsesreglerne skal *begrænse* indgreb i selvbestemmelsen, mens servicelovens ydelsesregler skal *udvide* borgerens muligheder.

2024-reformen (L 188) justerede proportionalitetsvurderingen for beskyttelsesmidler i [Serviceloven § 128](#): ordet »væsentlig« udgik af personskadekriteriet, og stofseler m.v. kan nu også anvendes for at understøtte borgerens funktionsniveau – men kun når borgeren ikke modsætter sig, og kun hvis mindre indgribende foranstaltninger er utilstrækkelige.

LOV	Serviceloven § 124	Serviceloven § 128	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kompensationsprincippet vs. Mindsteindgrebsprincippet i sager om handicapkompenserende ydelser		01.01.2018
	Ankestyrelsen · Betingelser for anvendelse af personlig alarm og tilbageholdelse over for udviklingshæmmet med forbigående psykose		01.01.2002

§ 5 Flytning og optagelse i botilbud uden samtykke (§ 129)

Den mest indgribende foranstaltning er optagelse i et botilbud uden samtykke. Efter [Serviceloven § 129, stk. 1](#) træffer Familieretshuset afgørelse efter kommunens indstilling, og **alle fem kumulative betingelser** skal være opfyldt. Ankestyrelsen opstillede dem skematisk i [11-18](#):

- Flytningen er absolut påkrævet, for at borgeren kan få den nødvendige hjælp.
- Hjælpen kan ikke gennemføres i den hidtidige bolig.
- Borgeren kan ikke overskue konsekvenserne af sine handlinger.
- Borgeren udsætter sig selv for at lide væsentlig personskade.
- Det er uforsvarligt ikke at sørge for flytning.

For demensramte gælder en lempeligere undtagelse, og efter [Serviceloven § 129, stk. 2](#) kan flytning i »ganske særlige tilfælde« ske, selv om betingelserne i stk. 1 ikke er opfyldt, hvis det er i borgerens egen interesse. I [17-22](#) tillod Ankestyrelsen flytning både af hensyn til pårørendekontakt og af hensyn til borgerens udviklingspotentialer, men understregede det helt faste udgangspunkt:

Det helt faste udgangspunkt er, at borgeren ikke må (antages at ville) modsætte sig flytningen.

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på – og hvad der ophæver en afgørelse. Selv når de materielle betingelser er opfyldt, er retten til frit valg af botilbud en selvstændig gyldighedsbetingelse. I 57-17 ophævede Ankestyrelsen en flytningsafgørelse som ugyldig, fordi der ikke var udpeget en personlig værge, der kunne udnytte det frie valg:

Statsforvaltningen kan derfor ikke træffe afgørelse om optagelse i et særligt botilbud, førend borgeren/dennes værge har haft mulighed for at tilkendegive ønske om at gøre brug af frit valg ordningen.

Derfor skal kommunen efter [Serviceloven § 131](#) anmode Familieretshuset om at beskikke en værge, *inden* der indstilles. Og som vist i [C-45-04](#) er en utilstrækkeligt oplyst indstilling – uden speciallægefaglig dokumentation – grundlag for hjemvisning. Afgrænsningen til den almindelige visitation til botilbud behandles i [praksisoversigten om socialpædagogisk støtte og botilbud til voksne](#).

LOV	Serviceloven § 129, stk. 1, 2	Serviceloven § 131
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Flytning uden samtykke: Definition af 'ganske særlige tilfælde' efter serviceloven § 129, stk. 2	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Betingelser for flytning uden samtykke til særligt botilbud: Afklaring af personkreds og nødvendighedskriteriet	01.01.2018
	Ankestyrelsen · Frit valg af botilbud ved flytning uden samtykke: Krav om værge for udnyttelse af retten	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Usikkerhed om personkreds er ikke tilstrækkelig begrundelse for indstilling til optagelse i botilbud uden samtykke efter servicelovens § 109 e	01.01.2004

§ 6 Tv-overvågning: socialtilsynets kompetence og afgrænsningen til databeskyttelsesreglerne

Et tilbagevendende spørgsmål er, om tv-overvågning på et botilbud er magtanvendelse. Det afklarede Ankestyrelsen principielt i 4-22, der **ophævede socialtilsynenes påbud** og samtidig kasserede den tidligere principmeddelelse 12-18. Ankestyrelsen fastslog:

Tv-overvågning på de tilbud, som socialtilsynene fører tilsyn med, er ikke reguleret af serviceloven eller af voksenansvarsloven, bortset fra den pligtmæssige tv-overvågning efter voksenansvarsloven.

Konsekvensen er en klar kompetenceafgrænsning:

Socialtilsynene har ikke kompetence til at påse, at tv-overvågning sker i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven eller tv-overvågningsloven. Tilsyn med overholdelse af disse regler hører under Datatilsynet henholdsvis politiet.

Ankestyrelsen afviser dermed, at tv-overvågning kan håndteres som et magtanvendelsesspørgsmål under [Lov om socialtilsyn § 7](#); overvågningen reguleres af databeskyttelsesforordningen og [Databeskyttelsesloven § 1](#). Socialtilsynet kan dog fortsat lade brugen indgå i den almindelige kvalitetsvurdering under det driftsorienterede tilsyn, og myndighederne skulle vurdere, om tidligere sager afgjort efter 12-18 skulle genoptages. Datatilsynets egen praksis om overvågning behandles i [praksisoversigten om Datatilsynets afgørelser](#). Det skal holdes adskilt fra de personlige alarm- og pejlesystemer, der er en del af kapitel 24, og fra de tilsvarende regler for anbragte børn i [voksenansvarsloven § 17](#).

LOV

[Databeskyttelsesloven § 1](#)[Lov om socialtilsyn § 7](#)[Voksenansvarsloven § 17](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Socialtilsynets kompetence ved tv-overvågning på institutioner – Afklaring af tilsynsansvar efter databeskyttelsesreglerne

01.01.2022

§ 7 Klageadgang, advokatbistand, indberetning og pårørendes afledte klageret

Retssikkerhedsgarantierne er centrale i magtanvendelsessager. Klagestrukturen følger af [Serviceloven § 133](#): klager over kommunale *afgørelser* om bl.a. døråbnere (§ 125), beskyttelsesmidler (§ 128) og låsning af yderdøre (§ 128 c) kan indbringes for **Ankestyrelsen** efter retssikkerhedslovens kapitel 10, mens klager over personalets *faktiske* indgreb (fastholdelse m.v.) som udgangspunkt går til kommunalbestyrelsen. I de mest indgribende sager – fastholdelse mod borgerens vilje efter § 124 d, stk. 2, og optagelse i botilbud efter § 129 – skal kommunen efter [Serviceloven § 132](#) sørge for **gratis advokatbistand** efter reglerne om fri proces.

Pårørendes klageret er afledt. I [C-45-01](#) afviste Ankestyrelsen at realitetsbehandle en søns klage over et afslag på fastspænding af hans demente far, fordi faren havde modsat sig fastspændingen og dermed havde fået medhold:

På denne baggrund var det Ankestyrelsens opfattelse, at pårørende med videre kun kan klage i det omfang som det må antages at pågældende selv ville have gjort, hvis han havde været i stand til at klage.

Ankestyrelsen fremhævede, at en selvstændig klageret for pårørende ville stride mod lovens formål om at styrke borgerens egen selvbestemmelsesret.

Registrering og indberetning. Ethvert indgreb skal registreres af personalet og indberettes til personalelederen, jf. [Serviceloven § 135 a](#). Efter [bekendtgørelsen om magtanvendelse over for voksne](#) skal registrering ske straks og senest 3 dage efter indgrebet, og indberetninger sendes til både handlekommunen og den kommune, der fører driftsorienteret tilsyn. Tidsfaktoren i C-10-02 viser, at også de formelle krav (orientering af pårørende, advokatudtalelse) prøves konkret – men en advokaterklæring, der først forelå inden nævnets endelige afgørelse, medførte dér ikke ugyldighed.

LOV

[Serviceloven § 132](#)[Serviceloven § 133](#)[Serviceloven § 135a](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Betingelser for anvendelse af personlig alarm og tilbageholdelse over for udviklingshæmmet med forbigående psykose

01.01.2002

Ankestyrelsen · Ankestyrelsen afviser realitetsbehandling: Pårørendes klageret vedrørende afslag på magtanvendelse er afledt og forudsætter borgerens klageinteresse (Demens og fastspænding)

01.01.2001

§ 8 Parallel domstolspraksis: omsorgspligt over for magtanvendelse og EMRK art. 3, 5 og 8

Lovligheden af tvangslignende foranstaltninger prøves løbende ved domstolene, ofte op mod Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) art. 3 (forbud mod nedværdigende behandling), art. 5 (frihedsretten) og art. 8 (privatliv).

Grænsen mellem omsorgspligt og egentlig magtanvendelse. Den principielle sondring blev trukket op af Højesteret i Endelave-sagen, [BS-4442/2019-HJR](#). En ung mand var anbragt i et sommerhus på en ø og gjorde gældende, at fysisk guidning, tæt observation og trusler om politianholdelse udgjorde ulovlig frihedsberøvelse:

Højesteret finder, at der ikke ved det beskrevne forløb er tale om forhold, som går ud over, hvad der på daværende tidspunkt – også uden særlig afgørelse efter den dagældende bestemmelse i § 123 c i lov om social service – var hjemmel til som led i den almindelige omsorgspligt.

Dommen bekræfter den sondring, der i dag er kodificeret for voksenområdet: fysisk guidning og kortvarig fastholdelse inden for omsorgspligten er ikke magtanvendelse og kræver ikke særlig afgørelse, mens egentlige indgreb gør.

Isolation og tvangslignende foranstaltninger. I [BS-18582/2021-VLR](#) frifandt Vestre Landsret en region for et omfattende isolationsregime (begrænset døråbning, reol som barriere, mindst tre personalemedlemmer ved kontakt) over for en ekstremt farlig patient. Selv om der ikke forelå frivilligt samtykke, var foranstaltningerne et mindre indgribende alternativ til langvarig tvangsfiksering og blev hverken anset for uproportionale eller i strid med EMRK art. 3, 5 eller 8. Dommen illustrerer, at proportionalitetsvurderingen kan retfærdiggøre vidtgående indgreb, når farligheden er tilstrækkeligt dokumenteret, og alternativet er mere indgribende.

Fiksering og nøgenvisitation – godtgørelse ved uproportionale indgreb. Hvor indgrebet ikke er nødvendigt eller udstrækkes for længe, tilkendes godtgørelse. Østre Landsret fandt i [BS-42615/2019-OLR](#) en knap 11½ døgn lang tvangsfiksering uberettiget og i strid med EMRK art. 3 (50.000 kr.), og i [BS-42616/2019-OLR](#) blev en godt fire døgn fiksering underkendt (30.000 kr.). Højesteret fastslog i [BS-46114/2024-HJR](#), at en nøgenvisitation gennemtvunget med magt krænkede EMRK art. 3, fordi nødvendigheden ikke var godtgjort. Og i [BS-43804/2020-HJR](#) præciserede Højesteret den principielle sondring mellem »magtanvendelse« (med gyldigt samtykke) og »tvang«, og at begge dele skal opfylde strenge proportionalitetskrav.

Endelig viser [SS-52/2024-HJR](#), at domstolene foretager en selvstændig proportionalitetsprøvelse efter EMRK art. 8, også når en beboer med paranoid psykose har begået vold på et socialpsykiatrisk botilbud. Disse domme angår psykiatriloven og politiloven; den egentlige psykiatriske tvang er beskrevet i [praksisoversigten om psykiatriloven og tvang](#), og frihedsberøvelsesbegrebet i [praksisoversigten om EMRK artikel 5](#).

LOV	Erstatningsansvarsloven § 26	Psykiatriloven § 14	
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret: Nøgenvisitation under magtanvendelse i detentionen krænkede Menneskerettighedskonventionens artikel 3		22.05.2025
	Højesteret · Højesteret frifinder for udvisning grundet proportionalitetsvurdering efter artikel 8		30.01.2025
	Højesteret · Højesterets dom om lovligheden af tvangsfiksering af en mindreårig i psykiatrien		08.11.2021
	Højesteret · Højesterets dom om grænsen mellem omsorgspligt og ulovlig frihedsberøvelse ved anbringelse på Endelave		12.02.2020
	Landsretten · Vestre Landsret frifinder Region Syddanmark i sag om isolation af farlig patient på psykiatrisk afdeling		10.11.2022
	Landsretten · Ulovlig tvangsfiksering: Godtgørelse tilkendt		06.10.2020
	Landsretten · Godtgørelse for uberettiget tvangsfiksering		06.10.2020

§ 9 Sammenfatning: hovedlinjerne i Ankestyrelsens praksis

Ankestyrelsens praksis tegner et konsekvent billede af magtanvendelse som en snæver undtagelse til selvbestemmelsesretten, der kun må anvendes som sidste udvej:

- **Personkreds først.** Der skal foreligge fornøden – oftest speciallægefaglig – dokumentation for betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne. Usikkerhed er ikke nok (C-45-04), men forbigående psykose hos en udviklingshæmmet er omfattet (C-10-02).
- **Konkret, nærliggende risiko.** Risikoen for væsentlig personskade skal være dokumenteret ved faktiske episoder, ikke en formodning.
- **Pædagogikken skal være udtømt.** Selv fuld persondækning afskærer ikke magtanvendelse, hvis den har vist sig forgæves (C-10-02).
- **Proportionalitet og tidsbegrænsning.** Indgrebet skal være mindst muligt og tidsbegrænset; mindsteindgrebsprincippet gælder kun magt og tvang (51-18).
- **Formelle garantier er gyldighedsbetingelser.** Frit valg/værge ved flytning (57-17), advokatbistand, registrering og indberetning er ikke formaliteter.
- **Klar kompetenceafgrænsning.** Tv-overvågning hører under databeskyttelsesreglerne, ikke serviceloven (-4-22).

Domstolene bekræfter linjen: omsorgsbetonet guidning kan rummes uden særlig afgørelse (-BS-4442/2019-HJR), mens egentlig frihedsindskrænkning prøves strengt op mod EMRK og kan udløse godtgørelse, når den ikke er proportional. Tilsammen viser praksis, at § 124's krav om at begrænse indgreb »til det absolut nødvendige« håndhæves reelt – både af Ankestyrelsen og af domstolene.

LOV	Serviceloven § 124	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom om grænsen mellem omsorgspligt og ulovlig frihedsberøvelse ved anbringelse på Endelave	12.02.2020
	Ankestyrelsen · Socialtilsynets kompetence ved tv-overvågning på institutioner – Afklaring af tilsynsansvar efter databeskyttelsesreglerne	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Betingelser for flytning uden samtykke til særligt botilbud: Afklaring af personkreds og nødvendighedskriteriet	01.01.2018
	Ankestyrelsen · Kompensationsprincippet vs. Mindsteindgrebsprincippet i sager om handicapkompenenserende ydelser	01.01.2018
	Ankestyrelsen · Frit valg af botilbud ved flytning uden samtykke: Krav om værge for udnyttelse af retten	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Usikkerhed om personkreds er ikke tilstrækkelig begrundelse for indstilling til optagelse i botilbud uden samtykke efter servicelovens § 109 e	01.01.2004
	Ankestyrelsen · Betingelser for anvendelse af personlig alarm og tilbageholdelse over for udviklingshæmmet med forbigående psykose	01.01.2002

REFERENCE Lovgrundlag

7 paragraffer

Lov om socialtilsyn § 7	Serviceloven § 124	
Serviceloven § 124a	Serviceloven § 125	
Serviceloven § 128	Serviceloven § 129	stk. 1

ServiceLOVEN § 133

stk. 2

MATERIALE Citerede afgørelser

16 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

4

22.05.2025	Højesteret: Nøgenvisitation under magtanvendelse i detentionen krænkede Menneskerettighedskonventionens artikel 3	46114-2024
30.01.2025	Højesteret frifinder for udvisning grundet proportionalitetsvurdering efter artikel 8	7135-8573
08.11.2021	Højesterets dom om lovligheden af tvangsfiksering af en mindreårig i psykiatrien	880-985
12.02.2020	Højesterets dom om grænsen mellem omsorgspligt og ulovlig frihedsberøvelse ved anbringelse på Endelave	bs-4442-2019-hjr-og-bs-4446-

LANDSRETTE · ANKEINSTANS

3

10.11.2022	Vestre Landsret frifinder Region Syddanmark i sag om isolation af farlig patient på psykiatrisk afdeling	3473-4137
06.10.2020	Godtgørelse for uberettiget tvangsfiksering	1331-1606
06.10.2020	Ulovlig tvangsfiksering: Godtgørelse tilkendt	2015-2413

ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

9

01.01.2022	Socialtilsynets kompetence ved tv-overvågning på institutioner – Afklaring af tilsynsansvar efter databeskyttelsesreglerne	4-22
01.01.2022	Flytning uden samtykke: Definition af 'ganske særlige tilfælde' efter serviceloven § 129, stk. 2	17-22
01.01.2018	Betingelser for flytning uden samtykke til særligt botilbud: Afklaring af personkreds og nødvendighedskriteriet	11-18
01.01.2018	Kompensationsprincippet vs. Mindsteindgrebsprincippet i sager om handicapkompenenserende ydelser	51-18
01.01.2018	Krav til helhedsvurdering ved valg mellem socialpædagogisk støtte og midlertidigt botilbud	21-18
01.01.2017	Frit valg af botilbud ved flytning uden samtykke: Krav om væрге for udnyttelse af retten	57-17
01.01.2004	Usikkerhed om personkreds er ikke tilstrækkelig begrundelse for indstilling til optagelse i botilbud uden samtykke efter servicelovens § 109 e	C-45-04
01.01.2002	Betingelser for anvendelse af personlig alarm og tilbageholdelse over for udviklingshæmmet med forbigående psykose	C-10-02
01.01.2001	Ankestyrelsen afviser realitetsbehandling: Pårørendes klageret vedrørende afslag på magtanvendelse er afledt og forudsætter borgerens klageinteresse (Demens og fastspænding)	C-45-01

11

PRAKSISOVERSIGT · ANKESTYRELSEN

Praksisoversigt over personlig og praktisk hjælp (hjemmehjælp)

Ankestyrelsens praksis om visitation og udmåling efter servicelovens §§ 83, 83 a, 84 og 86 – og om kvalitetsstandardens retlige rækkevidde

Version 2 · Opdateret 8. sep. 2026 · 28 afgørelser · 1999–2024

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Personlig pleje og praktisk hjælp i hjemmet er blandt de kommunale ydelser, der genererer flest klagesager på voksenområdet, og Ankestyrelsen har gennem en lang række principmeddelelser fastlagt, hvor grænsen går mellem kommunalbestyrelsens ret til at fastsætte et serviceniveau og borgerens krav på en konkret, individuel vurdering. Kernen i praksis er, at kvalitetsstandarden efter serviceloven § 139 alene er et udgangspunkt, som skal kunne fraviges, når borgerens behov nødvendiggør det, jf. pligten i serviceloven § 88, stk. 1. Ankestyrelsen prøver som udgangspunkt kun retlige spørgsmål, jf. retssikkerhedsloven § 69, stk. 1, men efterprøver i den forbindelse både om kvalitetsstandarden er lovlig, og om kommunen reelt har foretaget den pligtmæssige individuelle vurdering – og hjemviser i vidt omfang, når den ikke er foretaget. Med ældrereformen, hvor ældreloven trådte i kraft 1. juli 2025, er hjemlen for borgere over folkepensionsalderen flyttet til helhedspleje efter ældreloven § 10, mens servicelovens § 83 fortsat gælder for de øvrige voksne.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01 Ankestyrelsen accepterer, at en kommunal kvalitetsstandard fastsætter et generelt serviceniveau for hjemmehjælp, men kræver, at standarden alene anvendes som et udgangspunkt, der skal fraviges, når borgerens individuelle behov nødvendiggør det.
- 02 Ankestyrelsen kræver, at kommunen ved udmåling af rengøring inddrager borgerens samlede funktionsnedsættelse og konkrete boligforhold – herunder brug af rollator og kørestol og hvilke rum der er i daglig brug – og ikke blot et fast kvadratmetertal.
- 03 Ankestyrelsen afviser, at kommunen betinger yderligere hjælp af én bestemt dokumentationstype (fx lægelig dokumentation for allergi), når andre funktionsnedsættelser kan begrunde behovet.
- 04 Ankestyrelsen kan efterprøve, om en kommunal kvalitetsstandard er i overensstemmelse med loven, når standarden er anvendt i en konkret afgørelse; klagebegrænsningen for det generelle serviceniveau afskærer ikke denne prøvelse.

- 05** Det er opgavens karakter og formålet med hjælpen – ikke borgerens diagnose – der afgør, om hjælpen skal bevilges efter § 83, § 83 a eller § 85; rent praktiske opgaver som rengøring hører altid under § 83.
- 06** Ankestyrelsen kræver, at hjælpen tilrettelægges, så borgeren reelt kan modtage den, og at opgaverne faktisk bliver udført; kommunen kan ikke nøjes med at konstatere, at borgeren fysisk er i stand til at udføre dem.
- 07** Praktisk hjælp omfatter også hovedrengøring og større oprydningsopgaver, der kun forekommer få gange om året, og kommunens kvalitetsstandard må ikke udelukke dem.
- 08** Servicelovens § 83 giver ikke hjemmel til generel pasning, overvågning eller omsorg for borgerens barn; behovet skal i givet fald dækkes efter reglerne om særlig støtte til børn og unge.
- 09** Kommunen kan ikke afslå praktisk hjælp alene med henvisning til, at der bor en rask ægtefælle eller et voksent barn i husstanden; hvert husstandsmedlem skal kun løfte sin rimelige andel af de fælles opgaver.
- 10** Ankestyrelsen kræver, at kommunen forud for vurderingen af behovet for hjælp efter § 83 tager stilling til, om et rehabiliteringsforløb efter § 83 a kan nedsætte behovet – men den nødvendige kompenserende hjælp skal ydes under forløbet.
- 11** Vedligeholdelsestræning efter § 86, stk. 2, forudsætter et behov for et individuelt tilrettelagt træningsprogram med instruktion; kan borgeren benytte almindeligt udbudte træningstilbud, falder vedkommende uden for personkredsen.
- 12** Afløsning efter § 84 er som udgangspunkt uforenelig med, at den pårørende samtidig aflønnes som selvudpeget hjælper efter § 94 for de samme opgaver, da borgeren derved ville blive overkompenseret.
- 13** Kommunens valg af leverandør er som udgangspunkt faktisk forvaltningsvirksomhed uden klageadgang, men bliver en påklagelig afgørelse, når valget er væsentligt indgribende for borgeren.
- 14** Ankestyrelsen kræver en fyldestgørende begrundelse, når en løbende bevilling nedsættes uden ændring i borgerens funktionsniveau; manglende begrundelse kan føre til ugyldighed og hjemvisning.
- 15** Højesteret har i Køge-sagen anerkendt kommunernes betydelige skøn ved fastsættelse af kvalitetsstandarder, herunder ud fra økonomiske hensyn, og at ophør af en tidsbegrænset bevilling ikke er en tilbagekaldelse af en begunstigende forvaltningsakt.

Lovgrundlaget: § 83, § 83 a og den ufravigelige pligt til konkret, individuel vurdering

§ 1

Hjemlen til hjemmehjælp findes i [serviceloven § 83, stk. 1](#), hvorefter kommunalbestyrelsen **skal** tilbyde 1) personlig hjælp og pleje og 2) hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet. Tilbuddene gives efter [§ 83, stk. 2](#) til personer, som på grund af midlertidigt eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer ikke selv kan udføre opgaverne. Hjælpen skal efter [§ 83, stk. 4](#) både vedligeholde

færdigheder og afhjælpe væsentlige følger af funktionsnedsættelsen, og kommunen skal efter [§ 83, stk. 5](#) fastsætte individuelle mål og løbende tilpasse hjælpen.

Madservice er ved **lov nr. 1703 af 30. december 2024** udskilt fra [§ 83](#) til en selvstændig bestemmelse i [serviceloven § 83 b](#). Ældre principmeddelelser, der henviser til "§ 83, stk. 1, nr. 3", skal derfor læses med denne forskydning for øje.

Den bærende sagsbehandlingsregel er [serviceloven § 88, stk. 1](#):

Kommunalbestyrelsen skal behandle anmodninger om hjælp efter §§ 83 og 83 b ved en konkret, individuel vurdering af behovet for hjælp til de opgaver, som modtageren ikke selv kan udføre. Ved vurderingen af behovet for hjælp skal kommunalbestyrelsen tage stilling til alle anmodninger om hjælp fra ansøgeren.

Dette suppleres af [serviceloven § 1, stk. 3](#), hvorefter hjælpen tilrettelægges på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den enkelte persons behov og forudsætninger, og af formålsbestemmelsen i [serviceloven § 81](#). Kommunalbestyrelsen kan efter [serviceloven § 138](#) fastsætte generelle vejledende serviceniveauer, og efter [serviceloven § 139](#) er der udstedt [bekendtgørelse om kvalitetsstandarder for hjemmehjælp, rehabiliteringsforløb og træning efter servicelovens §§ 83, 83 a og 86](#), der pålægger kommunen mindst én gang årligt at udarbejde en kvalitetsstandard med en præcis beskrivelse af indhold, omfang og udførelse samt operationelle mål.

Selve leveringen er reguleret i [serviceloven § 90](#) (hjælpen skal leveres i overensstemmelse med afgørelsen og inden for rimelig frist), frit leverandørvalg i [serviceloven § 91](#) med tilhørende [bekendtgørelse om frit valg af leverandør af hjemmehjælp og fritvalgsbevis](#), selvudpeget hjælper i [serviceloven § 94](#) og fleksibel hjemmehjælp i [serviceloven § 94 a](#). Den administrative fortolkningsramme er [vejledning om hjælp og støtte efter lov om social service](#).

LOV

[Serviceloven § 1, stk. 3](#)[Serviceloven § 83, stk. 1-5](#)[Serviceloven § 83b](#)[Serviceloven § 88, stk. 1](#)[Serviceloven § 90](#)[Serviceloven § 91](#)[Serviceloven § 94](#)[Serviceloven § 94a](#)[Serviceloven § 138](#)[Serviceloven § 139](#)

§ 2 Ankestyrelsens prøvelseskompetence: retlig prøvelse af kvalitetsstandarden – ikke af serviceniveauet i sig selv

Ankestyrelsen er efter [serviceloven § 166, stk. 1](#) klageinstans for kommunalbestyrelsens afgørelser efter serviceloven, herunder afgørelser om hjemmehjælp. Prøvelsesintensiteten er imidlertid begrænset: efter [retssikkerhedsloven § 69, stk. 1](#) kan Ankestyrelsen "efterprøve retlige spørgsmål", og den udtømmende opregning i [retssikkerhedsloven § 69, stk. 2](#) af sager med **fuld prøvelse** (børne- og ungeudvalgets afgørelser, magtanvendelsessager, Ungdomskriminalitetsnævnet og Arbejdsmarkedets Erhvervssikring) omfatter **ikke** sager om personlig og praktisk hjælp. I hjemmehjælpssager prøver Ankestyrelsen derfor ikke selve afvejningen af de saglige hensyn, men om skønnet er lovligt udøvet.

Ankestyrelsen har i flere ældre afgørelser markeret denne grænse skarpt. I [D-25-99](#) og [D-21-99](#) fastslog Ankestyrelsen, at klageinstansen kun kan tilsidesætte et kommunalt skøn, hvis skønnet er ulovligt, klart urimeligt eller væsentlige forvaltningsretlige regler er tilsidesat.

Samtidig afskærer klagebegrænsningen i [retssikkerhedsloven § 60, stk. 3](#) – hvorefter afgørelser om det generelle serviceniveau ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed – ikke prøvelsen af den konkrete

afgørelse. Det er det centrale i **82-12**, hvor en borgers rengøring var nedsat fra hver anden til hver fjerde uge i overensstemmelse med kommunens nye kvalitetsstandard. Ankestyrelsen udtalte i **82-12**:

Bestemmelsen i retssikkerhedslovens § 60, stk. 3, om afgørelser om det generelle serviceniveau, afskærer ikke klageinstanserne fra at tage stilling til kvalitetsstandarder i forbindelse med konkrete afgørelser i forhold til borgeren.

Ankestyrelsen fandt i den sag, at rengøring hver fjerde uge som **vejledende udgangspunkt** ikke i sig selv var i strid med serviceloven, men understregede samtidig, at den konkrete vurdering skal rumme både objektive og subjektive kriterier:

Der skal lægges vægt på borgerens mere subjektivt prægede forhold, såsom værdighed, integritet og personlige glæde i forhold til at leve i et rent hjem, og at der navnlig skal lægges vægt på borgerens mulighed for at leve et så normalt liv som muligt, herunder et socialt liv.

Samme linje gælder for kommunale retningslinjer generelt: i **5-22** fastslog Ankestyrelsen, at klageinstansen kan prøve, om kommunens retningslinjer i sig selv er lovlige og saglige, og at en afgørelse truffet efter ulovlige retningslinjer lider af en hjemmelsmangel. Ombudsmanden har i **FOB 2024-19** tilsvarende understreget, at et serviceniveau "ikke kan træde i stedet for" den konkrete og individuelle vurdering, og at der "ikke på forhånd [kan] udelukkes en bestemt type foranstaltning eller gives en fast økonomisk ramme for en given foranstaltning". Ombudsmandens redegørelse fik Ankestyrelsen til at ændre praksis i **25-24**.

LOV

Retssikkerhedsloven § 60, stk. 3

Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1, 2

ServiceLOVEN § 166, stk. 1

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau	09.12.2024
	Ankestyrelsen · Kommuners forpligtelse til at fastsætte lovlige og offentliggjorte retningslinjer for merudgiftsgodtgørelse	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Ankestyrelsens kompetence til at efterprøve kommunale kvalitetsstandarder for praktisk hjælp og kravet om konkret, individuel vurdering	01.01.2012
	Ankestyrelsen · Socialt nævn var ikke berettiget til at tilsidesætte kommunens skøn om standsning af sygedagpenge, når revalidering ikke var overvejende sandsynlig	01.01.1999
	Ankestyrelsen · Tilsidesættelse af kommunens skøn om forlængelse af dagpenge: Krav til overvejende sandsynlighed for revalidering	01.01.1999

§ 3 Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på ved udmåling af praktisk hjælp

Praksis viser et gennemgående vurderingsmønster: Ankestyrelsen efterprøver, om kommunen har **indhentet og inddraget** de oplysninger, der er nødvendige for at kunne fravige kvalitetsstandarden. Det er sjældent standardens indhold, der underkendes – det er sagsoplysningen og begrundelsen.

Den ledende afgørelse er **20-15**, hvor kommunen havde udmålt rengøring efter et fast beboelsesareal på 65,5 m² og betinget yderligere rengøring af lægelig dokumentation for en allergisk lidelse. Borgeren havde KOL, lungefibrose, knogleskørhed og hjertesygdom og anvendte både rollator og kørestol indendørs. Ankestyrelsen hjemviste og fastslog:

Kommunen skal altid foretage en konkret og individuel vurdering af den enkelte borgers behov for hjælp til rengøring, og hvis borgerens behov nødvendiggør det, skal serviceniveauet i kvalitetsstandarder fraviges.

De forhold, Ankestyrelsen gentagne gange tillægger afgørende betydning, er:

- **Borgerens samlede funktionsnedsættelse**, ikke den enkelte diagnose isoleret. I **20-15** var det kombinationen af flere kroniske lidelser, der skulle vurderes samlet.
- **De konkrete boligforhold** – boligens størrelse, afstande mellem rum, og hvilke rum der reelt er i daglig brug.
- **Brugen af hjælpemidler i hjemmet**. At rollator og kørestol fører snavs rundt og øger det areal, der faktisk benyttes, er et selvstændigt moment, der kan begrunde fravigelse af arealgrænsen.
- **Subjektive hensyn** – værdighed, integritet og muligheden for at leve et normalt liv, herunder et socialt liv, jf. [82-12](#).
- **Om kommunen har været i borgerens hjem**. I **82-12** var en telefonisk revurdering uden journalnotat ikke tilstrækkelig; det var først det efterfølgende visitationsbesøg i marts 2011, der reddede afgørelsen fra ugyldighed. [Vejledningen](#) anfører tilsvarende, at visitator "altid bør foretage et besøg i hjemmet", hvis andre oplysninger ikke giver fornøden sikkerhed.

Ankestyrelsen afviser omvendt, at kommunen kan **indsnævre** dokumentationsadgangen. I **20-15** måtte kommunen ikke begrænse muligheden for øget rengøring til alene at kunne udløses af lægelig dokumentation for allergi.

En særlig skærpelse gælder ved **nedsættelse af en løbende ydelse**. I både [82-12](#) og [93-12](#) lægger Ankestyrelsen vægt på, at begrundelseskrauet er særligt kritisk, når en borger, der længe har modtaget ydelsen, får den nedsat uden ændring i funktionsniveauet. I **93-12** blev en nedsættelse af et kontant tilskud fra 18.180 kr. til 14.278 kr. månedligt – begrundet i en generel justering af serviceniveauet – kendt **ugyldig**, fordi kommunen ikke havde begrundet nedsættelsen konkret og ikke havde opstillet et budget. Ankestyrelsen anerkendte principielt kommunens ret til at regulere efter et nyt beregningsgrundlag, men ikke uden en fyldestgørende begrundelse.

Tilsvarende gælder for nedsættelse af andre løbende tilbud: i [90-14](#) fandt Ankestyrelsen en reduktion usaglig, fordi den hverken var baseret på borgerens ønske, ændret funktionsevne eller ændret behov.

LOV	Serviceloven § 83, stk. 1	Serviceloven § 88, stk. 1	Serviceloven § 139
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal 01.01.2015 Ankestyrelsen · Nedsættelse af beskyttet beskæftigelse: Kommunen kan ikke reducere tilbuddet med henvisning til hjemmedage eller aktivitets- og samværstilbud 01.01.2014 Ankestyrelsen · Ankestyrelsens kompetence til at efterprøve kommunale kvalitetsstandarder for praktisk hjælp og kravet om konkret, individuel vurdering 01.01.2012 Ankestyrelsen · Kontant tilskud: Regulering af bevilling ved ændret serviceniveau og krav til fyldestgørende begrundelse og budget 01.01.2012		

§ 4 Afgrænsningen mellem § 83, § 83 a og § 85 – hjælpen skal reelt kunne modtages

Den mest anvendte afgrænsningsafgørelse er [10-19](#), hvor Ankestyrelsen behandlede to sager om borgere med psykisk funktionsnedsættelse. Det afgørende kriterium er **opgavens karakter og formålet med hjælpen** – ikke hvad borgerens hjælpebehov mere konkret udspringer af:

Hvis formålet med hjælpen er, at borgeren skal have udført en opgave, der er af rent praktisk karakter, fx rengøring, skal hjælpen bevilges efter bestemmelsen om personlig pleje og praktisk hjælp, uanset hvad borgerens hjælpebehov mere konkret består i.

Motivering og guidning, der har direkte sammenhæng med udførelsen af den praktiske opgave, kan bevilges som en del af § 83 – netop hvor en psykisk funktionsnedsættelse forhindrer borgeren i at påbegynde eller fuldføre opgaven.

I sag 1 havde en borger med bipolar lidelse og borderline fået frataget hjælp til rengøring, opvask, indkøb og hårvask, fordi kommunen mente, at behovet for motivering var dækket af den socialpædagogiske støtte efter § 85. Problemet var, at støttepersonen efter kommunens egne retningslinjer ikke måtte hjælpe med den praktiske udførelse – så opgaverne blev reelt ikke udført. Ankestyrelsen hjemviste og fastslog, at kommunen ikke måtte lægge vægt på, at borgeren *fysisk* var i stand til at udføre opgaverne, når de psykiske vanskeligheder betød, at de ikke blev udført. **Det bærende hensyn er, at indsatsen skal være tilrettelagt, så den reelt kan modtages, og opgaverne bliver løst.**

I sag 2 havde kommunen henvist en borger med angst til væresteder for at få håndteret sin post. Ankestyrelsen fandt, at posthåndtering ikke er praktisk hjælp efter § 83, men socialpædagogisk støtte efter § 85 – og at værestederne, med for mange brugere og uden stillezoner, ikke reelt dækkede borgerens behov. Se videre om § 85 i [socialpædagogisk støtte og botilbud til voksne](#).

Afgrænsningen nedad mod sundhedsvæsenet trækkes i [63-17](#): støtte, der primært sigter mod at afklare indre psykiske tilstande og har overvejende terapeutisk karakter, ligger uden for servicelovens rammer.

Endelig markerer [18-18](#) grænsen opad: et dokumenteret hjælpebehov på ca. 2 timer og 20 minutter ugentligt, som kunne dækkes fleksibelt gennem hjælp efter § 83 leveret af ægtefællen, kunne ikke begrunde borgerstyret personlig assistance. Se nærmere i [BPA og kontant tilskud til handicaphjælpere](#).

LOV

[Serviceloven § 83, stk. 1](#)
[Serviceloven § 83a, stk. 1](#)
[Serviceloven § 85](#)
[Serviceloven § 96, stk. 1](#)

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem personlig og praktisk hjælp, rehabiliteringsforløb og socialpædagogisk støtte ved psykisk funktionsnedsættelse	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Borgerstyret Personlig Assistance (BPA): Afgrænsning af personkreds, krav til arbejdsleder og ret til ledsageordning ved fejlagtig ophør	01.01.2018
	Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem socialpædagogisk støtte efter serviceloven og behandling efter sundhedslovgivningen	01.01.2017

Ydelsens ydre grænser: hovedrengøring ind, omsorg og overvågning ud

§ 5

Ankestyrelsen har i to modsatrettede afgørelser afstukket, hvad § 83 rummer.

Opad rummer bestemmelsen mere, end mange kommuner antager. I [31-18](#) fastslog Ankestyrelsen:

Den praktiske hjælp kan omfatte hjælp til større opryddningsopgaver og hovedrengøring, som kun skal ske få gange om året.

Konkret drejer det sig om vask af skabe, paneler og dørkarme, afkalkning af fliser og afrimning af fryser. Kommunernes kvalitetsstandarder må **ikke** indskrænke fortolkningen af "praktisk hjælp" og dermed udelukke disse opgaver, og kommunen kan ikke henvise borgeren til at bruge fleksibel hjemmehjælp efter § 94 a i stedet, hvis behovet opfylder betingelserne i § 83. Ankestyrelsen afgrænsede samtidig ydelsen nedad: opgaver, der kræver særlig viden, ekspertise eller uddannelse (fx reparation af mørnede dørkarme og cisterne), falder uden for, og det samme gør rengøring efter husdyr – medmindre husdyret er nødvendigt på grund af funktionsnedsættelsen, og oprydningen er sikkerheds- eller sundhedsskadelig.

Nedad går grænsen ved generel omsorg og overvågning. I 53-12 søgte en scleroseramt mor om hjemmehjælp 24 timer i døgnet, fordi hun hverken fysisk eller kognitivt kunne overskue en akut situation med sit ca. 2-årige barn. Både lægelige og neuropsykologiske udtalelser bekræftede dette, og Det Sociale Nævn havde bevilget hjælpen. Ankestyrelsen ophævede nævnets afgørelse:

Ankestyrelsen finder, at hjælpen efter servicelovens § 83 ikke kan tilbydes til opgaver, der omfatter generel pasning og omsorg for barnet. Tilstedeværelsen af en hjemmehjælper 24 timer i døgnet i forbindelse med en risiko for en borgers manglende evne til at yde omsorg for et barn ved akut sygdom eller lignende er ikke hjemlet efter § 83.

Ankestyrelsen præciserede samtidig, at kommunen ikke slipper for at handle: hvis behovet vedrører barnets tarv, skal reglerne om særlig støtte til børn og unge anvendes, og kommunen skal sikre barnets behov, indtil der hurtigst muligt træffes afgørelse efter det rigtige regelsæt.

En beslægtet sontring findes i 11-19, hvor Ankestyrelsen fastslog, at en borger, der kan deltage i madlavningen med støtte – også i begrænset omfang – skal have **praktisk støtte** og ikke henvises til den dyrere madserviceordning, hvor der kan opkræves betaling for personaleudgifter. Kommunen havde afvist støtten med, at borgeren ikke var "motiveret" for at lave aftensmad, selvom borgeren deltog i tilberedning af morgenmad og frokost:

Vi vurderer, at du kan deltage i madlavningen og praktisk støtte til madlavningen kan bidrage til at vedligeholde dine færdigheder eller afhjælpe væsentlige følger af dit funktionsniveau.

Afgørelsen bygger på den dagældende § 83, stk. 1, nr. 3; madservice er nu udskilt til § 83 b, hvis stk. 2 udtrykkeligt giver kommunen mulighed for at tilbyde ydelsen som hjælp eller støtte til madlavning i hjemmet.

LOV	ServiceLOVEN § 83, stk. 1	ServiceLOVEN § 83b	ServiceLOVEN § 94a
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Afgørelse om betaling for personaleudgifter: Sontring mellem praktisk støtte til madlavning og madserviceordning efter serviceloven		
	01.01.2019		
	Ankestyrelsen · Hjælp til omfattende oprydning og hovedrengøring: Kommuner må ikke udelukke dette i kvalitetsstandarder		
	01.01.2018		
	Ankestyrelsen · Scleroseramt forælders behov for pasning af barn: Serviceloven § 83 dækker kun praktiske opgaver, ikke generel omsorg		
	31.12.2011		

Husstandens ressourcer: kompensationsprincippet og den raske ægtefælle

§ 6

Et tilbagevendende afslagsgrundlag er, at der bor en rask ægtefælle eller et voksent barn i husstanden. Ankestyrelsen har i 3-19 behandlet fire sager principielt og fastlagt rammen.

Udgangspunktet er **kompensationsprincippet**: det er borgeren med funktionsnedsættelsen, der skal kompenseres for **sin andel** af de praktiske opgaver, og kommunen skal tage udgangspunkt i, hvilke opgaver borgeren ville have bidraget med, hvis vedkommende var rask. Ethvert husstandsmedlem skal løfte sin forholdsmæssige andel – men ikke mere:

Kommunen skal i helhedsvurderingen inddrage oplysninger om den enkelte persons evner og behov. En anden fordeling (end ligelig) forudsætter, at kommunen sandsynliggør, at en rask ægtefælle og/eller andre husstandsmedlemmer, med overvejende sandsynlighed kan varetage opgaver i husholdens udover deres rimelige andel, uden at dette påvirker deres mulighed for at opretholde deres livssituation.

Udfaldene i de fire sager illustrerer, hvad der afgør resultatet:

Sag	Situation	Kommunens begrundelse	Udfald
1	Kronisk lungesygdom, ægtefælle langtidschauffør	Henvisning til kvalitetsstandard	Hjemvist – ægtefællens faktiske tilstedeværelse ikke vurderet
2	Svær KOL, netop flyttet sammen med ægtefælle	Ægtefælle kan klare lette og begrænsede opgaver	Stadfæstet – velunderbygget funktionsevnevurdering
3	Spastisk lammet, hjælp til pasning af spædbarn	Ægtefællen må påtage sig opgaverne alene	Ændret og hjemvist til udmåling
4	Bindevævssygdom, hjemmeboende voksen søn	Studerende søn kan varetage rengøring	Hjemvist – kravet oversteg det normale

Mønsteret er tydeligt: Ankestyrelsen stadfæster, når kommunen konkret har dokumenteret, hvilke *lette og begrænsede* opgaver den raske part kan varetage, og hjemviser, når kommunen blot konstaterer, at der bor en anden voksen i boligen. For hjemmeboende børn må kravene ikke gå videre end det, der normalt stilles til børn i samme alder og situation.

I 3-18 pålagde Ankestyrelsen desuden kommunen at indhente oplysninger om ægtefællens **helbred og skånebehov**, da der var uenighed om ægtefællens ressourcer til at varetage opgaver i hjemmet.

LOV	Serviceloven § 81	Serviceloven § 83, stk. 1	Serviceloven § 96, stk. 1
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kompensationsprincippet og vurdering af husstandens samlede ressourcer ved tildeling af praktisk hjælp og BPA		01.01.2019
	Ankestyrelsen · Ingen ret til afløsning når ægtefælle er lønnet som selvudpeget hjælper – risiko for overkompensation		01.01.2018

§ 7 Rehabiliteringsforløb efter § 83 a – pligtig forudgående vurdering, men hjælp under forløbet

Ved lov nr. 1524 af 27. december 2014 (ikrafttræden 1. januar 2015) blev [serviceloven § 83 a](#) indsat. Bestemmelsen forpligter kommunalbestyrelsen til at tilbyde et korterevarende og tidsafgrænset rehabiliteringsforløb, hvis det vurderes at kunne forbedre funktionsevnen og dermed nedsætte behovet for hjælp efter § 83. Vurderingen skal efter [§ 83 a, stk. 1](#) "være individuel og konkret og tage udgangspunkt i modtagerens ressourcer og behov", og efter [§ 83, stk. 3](#) skal den foretages **forud** for vurderingen af behovet for hjælp efter § 83.

Af lovforarbejderne til § 83 a fremgår, at forløbet typisk er af 8-12 ugers varighed, at det skal tilrettelægges helhedsorienteret og tværfagligt, og at kommunen skal se på funktionsevnen bredt – fysisk, psykisk og socialt:

Forslaget indebærer, at der skal ses på den enkelte borgeres samlede situation og ikke kun på de forhold, som borgeren ikke selv kan klare som følge af funktionsnedsættelsen.

Forarbejderne understreger to grænser, som Ankestyrelsen håndhæver. For det første kan kommunalbestyrelsen "ikke give afslag på hjælp efter § 83 alene med henvisning til, at modtageren ikke magter at gennemføre rehabiliteringsforløbet". For det andet skal borgeren under forløbet have den nødvendige hjælp og støtte, jf. § 83 a, stk. 4.

I 10-19 præciserede Ankestyrelsen begge dele: kommunen skal altid vurdere, om et rehabiliteringsforløb kan nedsætte behovet for hjælp, **men den nødvendige kompenserende hjælp skal ydes under forløbet**.

Vejledningen uddyber den processuelle konstruktion: afgørelsen efter § 83 a vedrører tildelingen af *forløbet*, ikke de enkelte indsatser, hvilket betyder, at hjælpen kan op- og nedjusteres undervejs uden ny afgørelse. Efter afslutningen – og hvis borgeren ikke gennemfører forløbet – skal kommunen vurdere behovet for hjælp efter § 83, jf. § 83, stk. 6 og § 83 a, stk. 4. Vejledningen fremhæver, at det er borgerens **aktuelle behov**, der er afgørende – ikke årsagen til, at forløbet ikke blev gennemført:

Kommunalbestyrelsen skal endvidere vurdere borgere med samme behov ens, uanset om borgeren har gennemført et rehabiliteringsforløb eller ej og uanset, hvad der har været årsagen til, at rehabiliteringsforløbet ikke er blevet gennemført.

Både afgørelsen om rehabiliteringsforløb og den efterfølgende afgørelse om hjælp efter § 83 kan påklages til Ankestyrelsen, jf. [serviceloven § 166](#).

LOV

[Serviceloven § 83a, stk. 1-4](#)[Serviceloven § 83, stk. 3, 6](#)[Serviceloven § 166, stk. 1](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem personlig og praktisk hjælp, rehabiliteringsforløb og socialpædagogisk støtte ved psykisk funktionsnedsættelse

01.01.2019

Afløsning og aflastning efter § 84 – og forbuddet mod § 8 dobbeltdækning

Efter [serviceloven § 84, stk. 1](#) skal kommunalbestyrelsen tilbyde afløsning eller aflastning til ægtefælle, forældre eller andre nære pårørende, der passer en person med nedsat funktionsevne. Efter [§ 84, stk. 2](#) kan kommunen tilbyde midlertidigt ophold til personer, der i en periode har et særligt behov for omsorg og pleje.

Den centrale principmeddelelse er 3-18. Her var ægtefællen ansat af kommunen som selvudpeget hjælper efter [serviceloven § 94](#) og leverede 4 timer og 25 minutter ugentligt personlig hjælp og pleje. Ægtefællen oplevede stress og forhøjet blodtryk og søgte afløsning i hjemmet. Ankestyrelsen stadfæstede afslaget:

Bevilges der afløsning for de samme opgaver, som kommunen aflønner en selvudpeget hjælper for at udføre, bliver borgeren overkompenseret for sit hjælpebehov. En ordning om selvudpeget hjælper er derfor som udgangspunkt ikke forenelig med en bevilling af afløsning eller aflastning.

Ankestyrelsen sondrede skarpt: pasning i et **ansættelsesforhold** efter § 94 har ikke karakter af den pasning, afløsningsbestemmelsen i § 84 sigter mod. Til gengæld understregede Ankestyrelsen, at kommunen fortsat har

tilsynspligt over for den selvudpegede hjælper, at hjælperen kan bringe ordningen til ophør, og at kommunen skulle foretage en **ny helhedsvurdering** af borgerens behov for praktisk hjælp efter § 83.

Om sagsgangen i afløsnings- og aflastningssager fastslog Ankestyrelsen i [76-17](#), at **nære pårørende, der passer borgeren, som udgangspunkt har partsstatus** i sager om afløsning og aflastning efter § 84, stk. 1, fordi de har en væsentlig og individuel interesse i udfaldet. Partsstatusen gælder dog ikke, hvis sagen udelukkende angår, om aflastningsstedet er egnet til at varetage *borgerens* behov – dér er det alene borgeren, der er part.

Om forholdet til andre bestemmelser fastslog Ankestyrelsen i [85-13](#), at merudgiftsbestemmelsen er **subsidiær** i forhold til aflastningsbestemmelserne, og at aflastning, hvis formål er at aflaste forældrene og familien, skal gives efter § 84, stk. 1 – ikke efter reglerne om særlig støtte, der kræver forudgående børnefaglig undersøgelse. Kriterierne for den skønsmæssige udmåling af afløsning og aflastning til familier med børn er senest samlet i [8-24](#), hvor hjemlen efter barnets lovs ikrafttræden er barnets lov § 90, jf. servicelovens § 84, stk. 1, med den konsekvens at barnets lovs procesregler om inddragelse gælder.

Endelig viser [10-19](#), at det ved udmålingen af kontant tilskud til nærtstående alene er hjælp efter § 83 og afløsning/aflastning efter § 84, der indgår i de 20 timer om ugen – socialpædagogisk støtte efter § 85 indgår ikke.

LOV	Serviceloven § 83, stk. 1	Serviceloven § 84, stk. 1, 2	Serviceloven § 94
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kriterier for udmåling af afløsning og aflastning efter Barnets lov § 90, og krav om inddragelse af barnet		
	01.01.2024		
	Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem personlig og praktisk hjælp, rehabiliteringsforløb og socialpædagogisk støtte ved psykisk funktionsnedsættelse		
	01.01.2019		
	Ankestyrelsen · Ingen ret til afløsning når ægtefælle er lønnet som selvudpeget hjælper – risiko for overkompensation		
	01.01.2018		
	Ankestyrelsen · Ankestyrelsens principafgørelse om kommunens valg af leverandør, klageadgang (afgørelse vs. faktisk forvaltningsvirksomhed) og partsstatus i sager om hjælp og aflastning		
	01.01.2017		
	Ankestyrelsen · Forrang for aflastningsbestemmelser frem for merudgiftsydelse ved kompensation for børns funktionsnedsættelse		
	01.01.2013		

Vedligeholdelsestræning efter § 86 – kravet om individuelt tilrettelagt program

Efter [serviceloven § 86, stk. 2](#) skal kommunalbestyrelsen tilbyde hjælp til at vedligeholde fysiske eller psykiske færdigheder til personer, som på grund af nedsat funktionsevne eller særlige sociale problemer har behov herfor. Tilbuddet gives efter [serviceloven § 88, stk. 2](#) efter en konkret, individuel vurdering af **træningsbehovet**, og bestemmelsen præciserer, at tilbud efter § 86, stk. 2, gives til personer, som har brug for "en individuel træningsindsats".

Denne betingelse er det afgørende visitationskriterium i Ankestyrelsens praksis. I [C-16-08](#) havde en 82-årig kvinde efter et hoftebrud modtaget vedligeholdelsestræning i to perioder og søgte om forlængelse. Kommunen afsløj, fordi kvinden nu kunne færdes i nærmiljøet, cykle og benytte offentlige transportmidler. Det Sociale Nævn ændrede afgørelsen, men Ankestyrelsen stadfæstede kommunens afslag:

Ankestyrelsen lagde endvidere vægt på, at kvinden ikke havde behov for individuelt tilrettelagt træningsprogram med instruktion, men selv kunne deltage i seniorsvømning og lignende.

Ankestyrelsen lægger dermed vægt på to sammenhængende forhold: dels om borgeren **kan komme frem** til almindeligt udbudte træningstilbud (kvinden kunne benytte offentlig transport), dels om borgeren fortsat har behov for **individuel instruktion**. Kan borgeren varetage træningen selv eller i almindelige tilbud, der kan afpasses behovet, falder vedkommende uden for personkredsen.

Afgrænsningen mod hjælpemidler følger samme logik: i 261-09 fandt Ankestyrelsen, at et ståstøttebord, hvis formål var genoptræning og vedligeholdelse af funktionsniveauet, ikke var et hjælpemiddel efter serviceloven. Se videre i [hjælpemidler og forbrugsgoder](#).

Kvalitetsstandarden efter [bekendtgørelse om kvalitetsstandarder for hjemmehjælp, rehabiliteringsforløb og træning](#) omfatter også træning efter § 86, og de samme krav om fravigelse efter konkret vurdering gælder derfor her.

LOV

Serviceoven § 86, stk. 1, 2

Serviceoven § 88, stk. 2

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Vedligeholdelsestræning efter Serviceloven: Krav om individuel instruktion og almindelige tilbud

01.01.2008

§ 10 Klagebehandling og sagsgang ved Ankestyrelsen

Hvad kan påklages. Kommunalbestyrelsens afgørelser om hjælp efter §§ 83, 83 a, 84 og 86 kan indbringes for Ankestyrelsen efter [serviceloven § 166, stk. 1](#), jf. kapitel 10 i retssikkerhedsloven. Undtaget er afgørelser om det generelle serviceniveau, jf. [retssikkerhedsloven § 60, stk. 3](#), og generelle tilbud efter [serviceloven § 79, stk. 2](#).

Afgørelse eller faktisk forvaltningsvirksomhed. Grænsedragningen er behandlet principielt i 76-17. Udgangspunktet er, at kommunens valg af leverandør er faktisk forvaltningsvirksomhed uden klageadgang. Men:

Hvis beslutningen er væsentlig indgribende for borgeren, er der imidlertid tale om en afgørelse, som borgeren kan klage over til Ankestyrelsen.

Kommunen skal selv i første omgang vurdere, om beslutningen har karakter af afgørelse – og **den vurdering er i sig selv en afgørelse, der kan påklages**. I sag 2 i 76-17 blev valget af et plejecenter for ældre som aflastningssted for en 21-årig med Dravet Syndrom anset for væsentligt indgribende, og Ankestyrelsen ændrede afgørelsen, fordi borgeren havde behov for aktiviteter med jævnaldrende. Tilsvarende fastslog Ankestyrelsen i 93-09, at fastsættelsen af beløbsstørrelsen for aflønning af privat antaget hjælp **ikke** er faktisk forvaltningsvirksomhed, når den er individuelt begrundet i borgerens situation.

Hvem kan klage. Efter [retssikkerhedsloven § 60, stk. 2](#) er det kun den person, afgørelsen vedrører, der kan klage. I 64-10 fastslog Ankestyrelsen, at ydelser efter § 83 er **personlige ydelser**, der bortfalder ved dødsfald, og at hverken boet, ægtefællen selvstændigt eller en fuldmægtig kan videreføre klagesagen:

Det er Ankestyrelsens opfattelse, at fuldmagten til dig om at fortsætte hendes klagesager må anses for bortfaldet ved hendes død.

En afledt økonomisk interesse – fx i plejeløn – er ikke tilstrækkelig til selvstændig klageberettigelse. Modsat har nære pårørende, der passer borgeren, som nævnt partsstatus i § 84-sager efter 76-17.

Sagsbehandlingskrav. Afgørelsen skal meddeles skriftligt med angivelse af den bevilgede hjælp, jf. [serviceloven § 89](#), der dog nu tillader, at kommunen ved mindre begunstigende justeringer undlader ny skriftlig meddelelse. Ankestyrelsen sonder mellem garanti- og ordensforskrifter: i [60-18](#) fastslog Ankestyrelsen, at tilbud om handleplan er en **ordensforskrift**, hvis manglende opfyldelse ikke påvirker vurderingen af, om udmålingen af støtte er tilstrækkelig.

Typiske udfald. Det dominerende udfald i hjemmehjælpssager er **hjemvisning** – ikke ændring. Ankestyrelsen sætter sjældent sin egen udmåling i stedet for kommunens, men pålægger kommunen at oplyse sagen tilstrækkeligt og træffe ny afgørelse på et konkret og individuelt grundlag. Det gælder [20-15](#), [31-18](#) (begge sager), [10-19](#) (sag 1) og [3-19](#) (sag 1, 3 og 4). Ændring forekommer, hvor retsgrundlaget er anvendt forkert – som i [11-19](#) og [10-19](#) sag 2 – og ugyldighed, hvor begrundelseskravet er groft tilsidesat, som i [93-12](#).

Stedlig kompetence og midlertidige ophold. Hjælpen følger borgeren. I [79-10](#) fastslog Ankestyrelsen, at retten til personlig og praktisk hjælp under et midlertidigt ophold – fx på efterskole – alene forudsætter, at borgeren ville kunne få hjælpen i opholdskommunen:

Ankestyrelsen skal til A kommunes afgørelse bemærke, at det ikke findes at være afgørende for retten til hjælp, om den unge har et individuelt behov for at komme på efterskole.

Kommunen skulle desuden fastsætte det **reelle** behov, uanset at familien hidtil selv havde ydet en stor del af hjælpen.

LOV	Retssikkerhedsloven § 60, stk. 2, 3	Serviceoven § 79, stk. 2	Serviceoven § 89
	Serviceoven § 166, stk. 1		
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Handleplaner er ikke en garantiforskrift – betydning for afgørelser om støtte efter Serviceloven		01.01.2018
	Ankestyrelsen · Ankestyrelsens principafgørelse om kommunens valg af leverandør, klageadgang (afgørelse vs. faktisk forvaltningsvirksomhed) og partsstatus i sager om hjælp og aflastning		01.01.2017
	Ankestyrelsen · Kontant tilskud: Regulering af bevilling ved ændret serviceniveau og krav til fyldestgørende begrundelse og budget		01.01.2012
	Ankestyrelsen · Klageberettigelse efter dødsfald: Fuldmagt til fortsættelse af sager om personlig hjælp bortfalder		01.01.2010
	Ankestyrelsen · Ret til personlig og praktisk hjælp under midlertidigt ophold på efterskole		01.01.2010
	Ankestyrelsen · Nævnets kompetence: Klage over beløbsstørrelsen for aflønning af privat antaget hjælp under merudgiftsydelse		01.01.2009

§ 11 Sammenhæng med domstolspraksis: Køge-sagen og fritvalgssagerne

Domstolene har prøvet servicelovens hjemmehjælpsregler i to spor: borgerens krav på hjælp og leverandørernes krav på korrekte afregningspriser.

Køge-sagen er den ledende dom om kommunalbestyrelsens råderum. I [Sag 313/2012](#) havde Køge Kommune strammet sin kvalitetsstandard for 2010 af økonomiske og faglige hensyn, så der krævedes sværhedsgrad 3 i praktisk husførelse. To borgere med sværhedsgrad 2 mistede deres hjælp ved udløbet af en tidsbegrænset bevilling og fik den efter en revision i juni 2010 genoptaget i væsentligt reduceret omfang – fra 1 time og 15 minutter til 30 minutter hver 14. dag. Højesteret frifandt kommunen med stemmerne 3-2. Flertallet udtalte:

Køge Kommunes afgørelser i marts 2010 vedrørende hjemmehjælp til A og B var truffet i overensstemmelse med de fastsatte kvalitetsstandarder og på grundlag af en konkret individuel vurdering af de pågældendes behov, jf. servicelovens § 88. Denne bestemmelse overlader ligesom servicelovens § 83 kommunerne et betydeligt skøn.

Flertallet fastslog desuden, at ophør ved udløbet af en **tidsbegrænset** bevilling angår fremtidig hjælp og derfor ikke er en tilbagekaldelse af en begunstigende forvaltningsakt. Mindretallet på to dommere ville have anset marts-afgørelsen for ugyldig, fordi funktionsnedsættelsen var uændret siden 2009:

Efter vores opfattelse må det derfor lægges til grund, at kommunens afslag i marts 2010 på fortsat at yde den nævnte hjemmehjælp til A og B i realiteten alene var begrundet i kommunens dagældende kvalitetsstandard for 2010, som udelukkede hjemmehjælp til borgere, der som A og B kun havde sværhedsgrad 2 i praktisk husførelse.

Dommen bekræfter Ankestyrelsens linje i **82-12** – kvalitetsstandarden er lovlige som udgangspunkt – men viser samtidig, hvor smal marginen er: dissensen bygger netop på det synspunkt, Ankestyrelsen selv anlægger i **20-15**, nemlig at standarden ikke må blive den reelle og eneste begrundelse.

Fritvalgsordningen har været prøvet i Brønderslev-sagen. Vestre Landsret fandt i **BS-3786/2020-VLR**, at kommunen i strid med **serviceloven § 91** havde fastsat afregningspriser, der ikke afspejlede den kommunale leverandørs gennemsnitlige langsigtede omkostninger, idet kommunen alene havde pris- og løntalsfremskrevet en beregning fra 2012 uden efterberegning. Landsretten tilkendte skønsmæssigt 5 mio. kr. Højesteret behandlede sagen i **BS-28860/2021-HJR** og tog stilling til kommunens erstatningsansvar over for den private leverandør. Sagerne har ikke direkte betydning for den enkelte borgers visitation, men de fastslår, at kommunens pligt til at sikre reel omkostningsdækning i fritvalgsordningen er retligt håndhævelig – og de udgør sammen med Køge-sagen kernen i domstolenes efterprøvelse på området.

Der foreligger ikke offentliggjort byretspraksis i vores materiale om selve visitationen efter § 83; borgersagerne når typisk ikke længere end til Ankestyrelsen, og Køge-sagen står derfor fortsat som den centrale domstolsafgørelse om kravet til konkret og individuel vurdering.

LOV

[Serviceloven § 83, stk. 1, 2](#)
[Serviceloven § 88, stk. 1](#)
[Serviceloven § 91, stk. 1](#)
[Serviceloven § 139](#)

PRAKSIS	Højesteret · Kommunalt erstatningsansvar for fejlagtige afregningspriser til private hjemmehjælpsleverandører	07.11.2022
	Højesteret · Kommunalbestyrelsens skøn ved fastsættelse af serviceniveau for hjemmehjælp (Køge-sagen)	23.05.2013
	Landsretten · Vestre Landsret: Brønderslev Kommunes afregningspriser for hjemmehjælp var i strid med Serviceloven	05.07.2021
	Ankestyrelsen · Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal	01.01.2015
	Ankestyrelsen · Ankestyrelsens kompetence til at efterprøve kommunale kvalitetsstandarder for praktisk hjælp og kravet om konkret, individuel vurdering	01.01.2012

§ 12 Ældrereformen 2025: fra § 83 til helhedspleje efter ældreloven

Med **lov nr. 1651 af 30. december 2024** blev **ældreloven** vedtaget som ny hovedlov for ældreplejen. Loven trådte i kraft **1. juli 2025**, og den ændrer den retlige ramme grundlæggende for borgere, der er omfattet af den.

Anvendelsesområde. Efter [ældreloven § 2, stk. 1](#) gælder loven for personer, der har nået folkepensionsalderen og har behov for pleje og omsorg til varetagelsen af den daglige livsførelse på grund af nedsat funktionsevne, der er opstået i forbindelse med aldring. Efter [§ 2, stk. 2](#) kan også yngre personer omfattes, når behovet efter en samlet vurdering svarer til det, ældre over folkepensionsalderen kan have. Loven finder efter [§ 2, stk. 4](#) ikke anvendelse for personer omfattet af servicelovens §§ 95 eller 96. **Servicelovens § 83 gælder derfor fortsat for de øvrige voksne.**

Helhedspleje i stedet for enkeltydelser. I stedet for visitation til afgrænsede ydelser skal kommunalbestyrelsen efter [ældreloven § 10](#) tilbyde "et sammenhængende og rummeligt pleje- og omsorgsforløb, som muliggør en løbende tilpasning af indholdet i tilbuddet". Efter [ældreloven § 9, stk. 2](#) omfatter helhedspleje personlig hjælp og pleje, hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver m.v. i hjemmet samt genoptræning uden for sygehusindlæggelse. Tilrettelæggelsen skal efter [ældreloven § 11](#) ske på baggrund af dialog mellem den udførende medarbejder og modtageren og ud fra en faglig vurdering af aktuelle behov og ressourcer, med vægt på helhed, tværfaglighed, kontinuitet og modtagerens selvbestemmelse.

De parallelle bestemmelser til servicelovens findes i [ældreloven § 13](#) (dagligt måltid), [§ 14](#) (fuld forplejning på plejehjem m.v.), [§ 16](#) (afløsning og aflastning til pårørende), [§ 17](#) (midlertidigt ophold), [§ 18](#) (frit valg af leverandør, udmøntet i [bekendtgørelse om frit valg af leverandør af pleje- og omsorgsforløb efter ældrelovens § 10 og madlevering efter ældrelovens § 13](#)) og [§ 20](#) (selvudpeget person).

Klageadgang og en ny begrænsning. Efter [ældreloven § 30, stk. 1](#) kan kommunalbestyrelsens afgørelser efter §§ 10, 13, 14, 16 og 17, [§ 18, stk. 4](#), og §§ 20 og 23-26 indbringes for Ankestyrelsen efter kapitel 10 i retssikkerhedsloven. Men [§ 30, stk. 2](#) indfører en betydelig indskrænkning for overgangsborgere:

Træffer kommunalbestyrelsen afgørelse efter §§ 10, 13, 14, 16 eller 17, § 18, stk. 4, eller §§ 20 eller 23-26 over for personer, der, før de blev omfattet af denne lov, har modtaget en afgørelse efter §§ 83, 83 a eller 84, § 86, stk. 1, § 91, stk. 3, eller §§ 119 eller 122 i lov om social service, kan personen ikke for Ankestyrelsen indbringe den del af kommunalbestyrelsens afgørelse, som medfører, at afgørelsen efter lov om social service ophører.

Overgangen fra servicelovsafgørelse til ældrelovsafgørelse kan altså ikke i sig selv påklages. Bemærk desuden, at **vedligeholdelsestræning efter servicelovens § 86, stk. 2, ikke indgår i helhedsplejens definition i ældrelovens § 9, stk. 2** – et forhold, som kommunale høringsparter udtrykkeligt rejste under [høringen over udkast til vejledning om ældreloven](#) i marts 2025.

Betydningen for den eksisterende praksis. Ankestyrelsens principmeddelelser om §§ 83, 83 a, 84 og 86 er formelt knyttet til serviceloven, og en del af dem – særligt dem, der bygger på kvalitetsstandardsystemet efter § 139 – kan ikke uden videre overføres til ældrelovens helhedsplejemodel, der netop erstatter detailvisitationen med et rummeligt forløb. De grundlæggende forvaltningsretlige krav – sagsoplysning efter [retssikkerhedsloven § 10](#), helhedsvurdering efter [retssikkerhedsloven § 5](#), forbuddet mod skøn under regel og begrundelsespligten – gælder derimod uændret, og kommunen har efter [ældreloven § 31](#) fortsat pligt til løbende at følge de enkelte sager og vurdere, om der er behov for andre tilbud.

LOV

[Ældreloven § 2, stk. 1-4](#)[Ældreloven § 9, stk. 2](#)[Ældreloven § 10](#)[Ældreloven § 11, stk. 1, 2](#)[Ældreloven § 16](#)[Ældreloven § 30, stk. 1, 2](#)[Ældreloven § 31, stk. 1, 2](#)

§ 13 Tilgrænsende afgørelser: bolig, botilbud og andre ydelser

Hjemmehjælpssager forekommer sjældent isoleret. Ankestyrelsen kræver efter [retssikkerhedsloven § 5](#) en helhedsvurdering, hvor kommunen behandler ansøgningen bredt i forhold til alle relevante hjælpemuligheder – et krav, der er indskærpet i [41-17](#).

Når hjælpen i eget hjem ikke længere er tilstrækkelig, bliver spørgsmålet om **visitation til ældre- eller plejebolig** aktuelt. I [101-19](#) behandlede Ankestyrelsen to sager principielt og fastslog, at målgruppen efter almenboliglovens § 54, stk. 1, er ældre borgere og borgere med fysisk **eller psykisk** funktionsnedsættelse:

Kriterierne skal tage højde for, at boligerne kan rumme borgere med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser. Kriterierne må derfor ikke udelukke borgere med psykiske lidelser fra at blive visiteret til en ældre- og handicapvenlig bolig eller en plejebolig.

I sag 1 blev afslaget til en borger med Aspergers Syndrom hjemvist, fordi kommunen udelukkende havde set på den fysiske funktionsevne. I sag 2 blev afslaget på plejebolig til en kørestolsbruger med KOL og hjertesygdom derimod stadfæstet, fordi borgeren – trods omfattende hjælp til personlig pleje – kunne betjene nødkald og telefon og derfor ikke havde behov for observation eller tæt personalekontakt døgnet rundt:

Vi finder på den baggrund, at du samlet set ikke har et behov for personlig hjælp og pleje i så væsentlig et omfang eller behov for tæt personalekontakt døgnet rundt, at du er berettiget til en plejebolig.

Afgørelsen illustrerer et gennemgående mønster: **evnen til at tilkalde hjælp akut** er et centralt moment, når Ankestyrelsen vurderer, om hjælpebehovet overstiger, hvad der kan dækkes i eget hjem.

Afgrænsningen mod andre ydelser behandles i selvstændige praksisoversigter: [hjælpemidler og forbrugsgoder](#), [BPA og kontant tilskud til handicaphjælpere](#), [socialpædagogisk støtte og botilbud til voksne](#) samt den generelle [prøvelse af serviceniveau](#).

LOV	Retssikkerhedsloven § 5	Serviceloven § 83, stk. 1	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kommuner forpligtelse til at fastsætte lovlige og offentliggjorte retningslinjer for merudgiftsgodtgørelse		01.01.2022
	Ankestyrelsen · Visitation til ældre- og plejeboliger: Psykiske funktionsnedsættelser skal indgå i kommunens visitationskriterier		01.01.2019

§ 14 Sammenfatning: mønsteret i Ankestyrelsens praksis

Ankestyrelsens praksis om personlig og praktisk hjælp kan sammenfattes i seks linjer.

For det første er kvalitetsstandarder lovlig, men kun som udgangspunkt. Ankestyrelsen underkender sjældent standardens indhold – rengøring hver fjerde uge blev accepteret i [82-12](#), og Højesteret accepterede 30 minutter hver 14. dag i Køge-sagen. Det, Ankestyrelsen underkender, er anvendelsen af standarden som facitliste. Kravet formuleret i [20-15](#) – at serviceniveauet "skal fraviges", når borgerens behov nødvendiggør det – er den bærende norm.

For det andet er sagsoplysningen det afgørende kontrolpunkt. Ankestyrelsen prøver kun retlige spørgsmål efter [retssikkerhedsloven § 69, stk. 1](#), men netop derfor bliver spørgsmålet, om kommunen har indhentet oplysninger om funktionsnedsættelse, boligforhold, hjælpemidler, husstandens faktiske ressourcer og – hvor nødvendigt – været i hjemmet, den reelle prøvelsesakse. Hjemvisning er det typiske udfald.

For det tredje afgøres valget af hjemmel af opgavens karakter, ikke af borgerens diagnose. Rent praktiske opgaver hører under § 83, uanset om hjælpebehovet skyldes en fysisk eller en psykisk funktionsnedsættelse, jf. **10-19**. Og indsatsen skal tilrettelægges, så borgeren reelt kan modtage den, og opgaverne faktisk bliver udført.

For det fjerde har ydelsen klare ydre grænser. Hovedrengøring og større oprydning er omfattet, jf. **31-18**, mens generel pasning, overvågning og omsorg for borgerens barn ikke er, jf. **53-12** – hvor Ankestyrelsen samtidig pålagde kommunen at anvende det rigtige regelsæt frem for blot at afvise.

For det femte skærpes kravene ved indgreb i eksisterende bevillinger. Nedsættes en løbende ydelse uden ændring i funktionsniveauet, kræver Ankestyrelsen en fyldestgørende, individuelt begrundet afgørelse; sker det ikke, kan afgørelsen være ugyldig, jf. **93-12**. Ophør ved udløbet af en tidsbegrænset bevilling er derimod ikke en tilbagekaldelse af en begunstigende forvaltningsakt, jf. Højesterets flertal i Køge-sagen.

For det sjette er retsgrundlaget under omlægning. Med ældrelovens ikrafttræden 1. juli 2025 er hjemlen for borgere over folkepensionsalderen flyttet til helhedspleje efter [ældreloven § 10](#), og adgangen til at klage over selve ophøret af den hidtidige servicelovsafgørelse er afskåret ved [ældreloven § 30, stk. 2](#). Den ældre principmeddelelsespraksis må derfor anvendes med omtanke: de forvaltningsretlige grundnormer består, men den ydelsesspecifikke fortolkning af §§ 83 og 83 a gælder fremover kun den del af målgruppen, der fortsat er omfattet af serviceloven.

LOV	Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1	Serviceloven § 83, stk. 1	Serviceloven § 88, stk. 1
	Serviceloven § 139	Ældreloven § 10	Ældreloven § 30, stk. 2
PRAKSIS	Højesteret · Kommunalbestyrelsens skøn ved fastsættelse af serviceniveau for hjemmehjælp (Køge-sagen)		23.05.2013
	Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem personlig og praktisk hjælp, rehabiliteringsforløb og socialpædagogisk støtte ved psykisk funktionsnedsættelse		01.01.2019
	Ankestyrelsen · Hjælp til omfattende oprydning og hovedrengøring: Kommuner må ikke udelukke dette i kvalitetsstandarder		01.01.2018
	Ankestyrelsen · Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal		01.01.2015
	Ankestyrelsen · Ankestyrelsens kompetence til at efterprøve kommunale kvalitetsstandarder for praktisk hjælp og kravet om konkret, individuel vurdering		01.01.2012
	Ankestyrelsen · Kontant tilskud: Regulering af bevilling ved ændret serviceniveau og krav til fyldestgørende begrundelse og budget		01.01.2012
	Ankestyrelsen · Scleroseramt forælders behov for pasning af barn: Serviceloven § 83 dækker kun praktiske opgaver, ikke generel omsorg		31.12.2011

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Retssikkerhedsloven § 60	stk. 3	Retssikkerhedsloven § 69	stk. 1
Serviceloven § 83	stk. 1	Serviceloven § 83a	stk. 1
Serviceloven § 84	stk. 1	Serviceloven § 88	stk. 1
Serviceloven § 139		Ældreloven § 10	

MATERIALE	Citerede afgørelser	28 afgørelser
HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS		2
07.11.2022	Kommunalt erstatningsansvar for fejlagtige afregningspriser til private hjemmehjælpsleverandører	28860-2021
23.05.2013	Kommunalbestyrelsens skøn ved fastsættelse af serviceniveau for hjemmehjælp (Køge-sagen)	313-2012
LANDSRETTE · ANKEINSTANS		1
05.07.2021	Vestre Landsret: Brønderslev Kommunes afregningspriser for hjemmehjælp var i strid med Serviceloven	2059-2461
ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS		25
09.12.2024	Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau	25-24
01.01.2024	Kriterier for udmåling af afløsning og aflastning efter Barnets lov § 90, og krav om inddragelse af barnet	8-24
01.01.2022	Kommuners forpligtelse til at fastsætte lovlige og offentliggjorte retningslinjer for merudgiftsgodtgørelse	5-22
01.01.2019	Kompensationsprincippet og vurdering af husstandens samlede ressourcer ved tildeling af praktisk hjælp og BPA	3-19
01.01.2019	Afgrænsning mellem personlig og praktisk hjælp, rehabiliteringsforløb og socialpædagogisk støtte ved psykisk funktionsnedsættelse	10-19
01.01.2019	Visitation til ældre- og plejeboliger: Psykiske funktionsnedsættelser skal indgå i kommunens visitationskriterier	101-19
01.01.2019	Afgørelse om betaling for personaleudgifter: Sondring mellem praktisk støtte til madlavning og madserviceordning efter serviceloven	11-19
01.01.2018	Handleplaner er ikke en garantiforskrift – betydning for afgørelser om støtte efter Serviceloven	60-18
01.01.2018	Hjælp til omfattende oprydning og hovedrengøring: Kommuner må ikke udelukke dette i kvalitetsstandarder	31-18
01.01.2018	Borgerstyret Personlig Assistance (BPA): Afgrænsning af personkreds, krav til arbejdsleder og ret til ledsageordning ved fejlagtig ophør	18-18
01.01.2018	Ingen ret til afløsning når ægtefælle er lønnet som selvudpeget hjælper – risiko for overkompensation	3-18
01.01.2017	Ankestyrelsens principafgørelse om kommunens valg af leverandør, klageadgang (afgørelse vs. faktisk forvaltningsvirksomhed) og partsstatus i sager om hjælp og aflastning	76-17
01.01.2017	Afgrænsning mellem socialpædagogisk støtte efter serviceloven og behandling efter sundhedslovgivningen	63-17

01.01.2015	Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal	20-15
01.01.2014	Nedsættelse af beskyttet beskæftigelse: Kommunen kan ikke reducere tilbuddet med henvisning til hjemmedage eller aktivitets- og samværstilbud	90-14
01.01.2013	Forrang for aflastningsbestemmelser frem for merudgiftsydelse ved kompensation for børns funktionsnedsættelse	85-13
01.01.2012	Kontant tilskud: Regulering af bevilling ved ændret serviceniveau og krav til fyldestgørende begrundelse og budget	93-12
01.01.2012	Ankestyrelsens kompetence til at efterprøve kommunale kvalitetsstandards for praktisk hjælp og kravet om konkret, individuel vurdering	82-12
31.12.2011	Scleroseramt forælders behov for pasning af barn: Serviceloven § 83 dækker kun praktiske opgaver, ikke generel omsorg	53-12
01.01.2010	Klageberettigelse efter dødsfald: Fuldmagt til fortsættelse af sager om personlig hjælp bortfalder	64-10
01.01.2010	Ret til personlig og praktisk hjælp under midlertidigt ophold på efterskole	79-10
01.01.2009	Nævnets kompetence: Klage over beløbsstørrelsen for aflønning af privat antaget hjælp under merudgiftsydelse	93-09
01.01.2008	Vedligeholdelsestræning efter Serviceloven: Krav om individuel instruktion og almindelige tilbud	C-16-08
01.01.1999	Tilsidesættelse af kommunens skøn om forlængelse af dagpenge: Krav til overvejende sandsynlighed for revalidering	D-21-99
01.01.1999	Socialt nævn var ikke berettiget til at tilsidesætte kommunens skøn om standsning af sygedagpenge, når revalidering ikke var overvejende sandsynlig	D-25-99

12

PRAKSISOVERSIGT · ANKESTYRELSEN

Praksisoversigt over samvær og kontakt med anbragte børn

Ankestyrelsens praksis om regulering, begrænsning og afbrydelse af samvær efter barnets lov §§ 103-106

Version 1 · Opdateret 29. maj 2026 · 18 afgørelser · 2000-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Denne praksisoversigt samler Ankestyrelsens principmeddelelser om regulering, begrænsning og afbrydelse af samvær og kontakt mellem anbragte børn/unge og deres forældre og netværk efter barnets lov §§ 103-106 (tidligere serviceloven § 71). Omdrejningspunktet er kompetencefordelingen mellem kommunen, der fastsætter omfang og vilkår, og børne- og ungeudvalget, der alene kan begrænse kontakten til sjældnere end hver fjerde uge, etablere overvåget samvær eller afbryde forbindelsen. Ankestyrelsen er øverste administrative klageinstans og kan både stadfæste, ændre, ophæve, hjemvise og træde i udvalgets sted. Oversigten inddrager desuden den parallelle domstolspraksis, hvor Ankestyrelsens afgørelser om anbringelse og samvær indbringes for familieretten og landsretten og i sidste ende kan munde ud i adoption uden samtykke.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Ankestyrelsen accepterer, at kommunen kan fastsætte både omfanget OG konkrete vilkår for samvær – sted, hvem der varetager omsorgen under samværet, og fx forbud mod båndoptagelse – når det hviler på en konkret, individuel vurdering med særlig vægt på barnets bedste og formålet med anbringelsen (princip 40-23).
- 02** Ankestyrelsen afviser, at kommunen kan fastsætte samvær eller kontakt sjældnere end én gang hver fjerde uge; en sådan begrænsning sidestilles med afbrydelse og kan kun besluttet af børne- og ungeudvalget (princip 23-24 og 37-22).
- 03** Ankestyrelsen kræver, at børne- og ungeudvalget ved stærkt begrænset samvær selv fastsætter periode, hyppighed OG interval og ikke må delegere denne fastsættelse til kommunen (princip 27-24).
- 04** Ankestyrelsen fortolker 'anden kommunikation' bredt, så sms, sociale medier, smartwatch/Apple Watch, gaver og levende billeder alle er omfattet af afbrydelseskompetencen (princip 23-24).
- 05** Ankestyrelsen kan af egen drift afbryde eller overvåge kontakt ved viden eller formodning om overgreb, og denne afgørelsesgrund er tilstrækkelig uafhængigt af vurderingen af barnets sundhed og udvikling (princip 23-24, barnets lov § 105, stk. 2).

- 06** Ankestyrelsen kræver, at barnet inddrages ved samtale eller anden direkte kontakt før samværsaftørelser; kravet er en garantiforskrift, hvis tilsidesættelse som udgangspunkt medfører ugyldighed (princip 8-25 og 9-25).
- 07** Ankestyrelsen accepterer kun fravigelse af direkte kontakt i helt særlige tilfælde – barnets alder eller risiko for unødigt belastning – og kræver, at barnets holdning så tilvejebringes på anden vis, fx ved observation (princip 9-25).
- 08** Ankestyrelsen accepterer en forlænget genbehandlingsfrist på op til 3 år for ufødte børn og børn under 1 år, når forældrenes vanskeligheder er omfattende og varige, og hensynet til barnets kontinuitet afgørende taler for det (princip 22-24).
- 09** Ankestyrelsen træder i børne- og ungeudvalgets sted og fastsætter selv samværet (fx hver sjette måned), når udvalget har begået en kompetence- eller sagsbehandlingsfejl.
- 10** Ankestyrelsen lægger gennemgående vægt på barnets konkrete reaktioner på samværet – alarmeredskab, søvnforstyrrelser, udadreagerende og selvskadende adfærd, loyalitetskonflikter og retraumatisering – som afgørende for, om kontakten skal begrænses.

Kompetencefordelingen: kommunen regulerer, børne- og ungeudvalget afbryder

§ 1

Barnets lov §§ 103-106 viderefører med sproglige justeringer den tidligere [serviceloven § 71](#) og hviler på et grundprincip om, at det anbragte barn har ret til samvær og kontakt med forældre og netværk, og at kommunen skal sørge for, at forbindelsen holdes ved lige, jf. [barnets lov § 103, stk. 1](#) og [§ 103, stk. 3](#). Kompetencen til at gribe ind i denne ret er delt i to spor:

Myndighed	Kompetence	Hjemmel
Kommunen	Tilrettelæggelse, omfang og udøvelse, vilkår, støttet samvær (med samtykke) og suspension efter barnets anmodning	§ 104
Børne- og ungeudvalget	Overvåget samvær, afbrydelse af forbindelse, hemmeligholdelse af anbringelsessted – samt enhver begrænsning til sjældnere end hver fjerde uge	§ 105

Ankestyrelsen har i en sammenhængende række principmeddelelser trukket grænsen mellem de to spor skarpt op: kommunens almindelige regulering af samvær (**princip 40-23**), grænsen mod afbrydelse (**princip 37-22** og **23-24**) og udvalgets pligt til selv at fastsætte rammerne ved stærkt begrænset samvær (**princip 27-24**). Inden der træffes afgørelse om ændret samvær, skal kommunen efter [§ 106](#) indhente en udtalelse fra det aktuelle anbringelsessted til belysning af sagen.

De processuelle rammer for udvalget følger af [bekendtgørelse om forretningsorden for børne- og ungeudvalgene](#), hvorefter også den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, har ret til at se sagens akter og udtale sig i sager efter § 105. Allerede i den ældre **C-45-00** tiltrådte Ankestyrelsen – og efterfølgende Vestre

Landsret – afgørelser om overvåget samvær og kontrol med børnenes kommunikation truffet af et udvalg, hvor en retsassessor lovligt fungerede som juridisk mødeleder; jf. [C-45-00](#).

LOV

[Barnets lov § 103, stk. 1](#)[Barnets lov § 104](#)[Barnets lov § 105](#)[Barnets lov § 106](#)[Lov om social service § 71](#)

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Børne- og ungeudvalgets kompetence ved stærkt begrænset samvær – krav om fastsættelse af periode, hyppighed og interval	16.12.2024
	Ankestyrelsen · Afbrydelse af kontakt med anbragte børn: Definition af "anden kommunikation" og kompetence	01.01.2024
	Ankestyrelsen · Kommunens adgang til at fastsætte konkrete vilkår for samvær med anbragte børn	01.01.2023
	Ankestyrelsen · Kompetence til at fastsætte hyppighed af samvær, når det begrænses til mindre end én gang om måneden	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Retsassessor var kompetent som mødeleder i Børn og unge-udvalget ved enedommerembede	01.01.2000

Kommunens adgang til at fastsætte omfang og konkrete vilkår (princip 40-23)

Efter [barnets lov § 104, stk. 2](#) skal kommunen om fornødent træffe afgørelse om omfanget og udøvelsen af samværet og kan fastsætte nærmere vilkår. I [principmeddelelse 40-23](#) fastslog Ankestyrelsen, at kommunens kompetence ikke kun omfatter omfanget, men også den praktiske afvikling:

Kommunens adgang til at fastsætte vilkår for samværet betyder, at kommunen kan regulere samværets praktiske afvikling ved fx at træffe afgørelse om, hvor og hvordan samværet mellem et anbragt barn eller ung og forældre og netværk skal foregå.

Sagen angik et spædbarn anbragt i pleje umiddelbart efter fødslen. Ankestyrelsen stadfæstede vilkår om samvær **1 time hver tredje uge**, at plejeforældrene varetog den primære omsorg (mad, skiftning, trøst), og at samværet ikke blev forlænget, selv om barnet sov – fordi barnet udviste risikotegn ved kontakten og trak sig ind i sig selv, og fordi forældrene havde svært ved at efterleve vejledning om barnets sikkerhed og pleje.

Forarbejderne til § 104 afgrænser, hvilke vilkår kommunen kan stille. Kommunen kan bestemme, at samværet skal foregå et bestemt sted (fx anbringelsesstedet eller et neutralt sted), at forældrene ikke må være påvirket af alkohol eller stoffer, og at samværet ikke må optages på bånd, hvis det forstyrrer eller er til gene for barnet. Derimod kan kommunen ikke opstille vilkår om fx indtagelse af antabus og kan ikke indskrænke omfanget af samvær alene med den begrundelse, at en person har et misbrug.

Kommunen kan desuden med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge over 15 år træffe afgørelse om **støttet samvær** med en tredje person til stede, jf. [§ 104, stk. 3](#), og med en ændring af barnets lov med virkning fra 1. januar 2025 er det tydeliggjort i et nyt [§ 104, stk. 4](#), at kommunen efter barnets anmodning kan lade barnets støtteperson være til stede ved samvær med netværket. Endelig kan kommunen på barnets egen anmodning **suspendere** samvær i op til 8 uger, jf. [§ 104, stk. 5](#), uden at det betragtes som en afbrydelse.

LOV

[Barnets lov § 103, stk. 2](#)[Barnets lov § 104, stk. 2, 3, 5](#)

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kommunens adgang til at fastsætte konkrete vilkår for samvær med anbragte børn	01.01.2023
---------	---	------------

Grænsen til afbrydelse: samvær sjældnere end hver fjerde uge (princip 37-22 og 27-24)

§ 3

Den centrale kompetencegrænse fremgår af [barnets lov § 104, stk. 6](#) (på tidspunktet for principmeddelelserne § 104, stk. 5, før indsættelsen af nyt stk. 4 pr. 1. januar 2025):

Der kan ikke efter stk. 2 træffes afgørelser, som medfører, at samvær og kontakt kun må finde sted mindre end en gang hver fjerde uge ... En sådan afgørelse sidestilles med en afbrydelse af forbindelsen og skal træffes af børne- og ungeudvalget efter § 105.

Forarbejderne knytter dette til Ankestyrelsens hidtidige praksis, hvorefter også samvær på **mindre end 45 minutter hver fjerde uge** anses for en afbrydelse, der hører under udvalget.

I [principmeddelelse 37-22](#) havde udvalget besluttet samvær mindre end én gang om måneden, men overladt den præcise hyppighed til kommunen. Det var en væsentlig fejl:

En afgørelse om, at der skal være samvær mindre end én gang om måneden, sidestilles med en afgørelse om afbrydelse af samvær, og skal træffes af børn og unge-udvalget.

I [principmeddelelse 27-24](#) præciserede Ankestyrelsen, at udvalget ved stærkt begrænset samvær selv skal fastsætte alle tre elementer – **periode** (hvor længe afgørelsen gælder), **hyppighed** (antal samvær i perioden) og **interval** (tiden mellem samværerne):

Når børne- og ungeudvalget træffer afgørelse om, at der skal være samvær mindre end én gang hver fjerde uge, skal børne- og ungeudvalget også forholde sig til og træffe afgørelse om periode, hyppighed og interval mellem samvær.

Afgørelsen skal fremgå utvetydigt, så det er klart, hvornår der er samvær, og dette gælder også begivenhedssamvær (fx jul og fødselsdage). I begge sager trådte Ankestyrelsen i udvalgets sted: i 37-22 og i 27-24's sag 1 fastsatte styrelsen selv samvær hver sjette måned, og i 27-24's sag 2 hver tredje måned.

LOV

[Barnets lov § 104, stk. 6](#)[Barnets lov § 105](#)[Lov om social service § 71, stk. 3](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Børne- og ungeudvalgets kompetence ved stærkt begrænset samvær – krav om fastsættelse af periode, hyppighed og interval

16.12.2024

Ankestyrelsen · Afbrydelse af kontakt med anbragte børn: Definition af "anden kommunikation" og kompetence

01.01.2024

Ankestyrelsen · Kompetence til at fastsætte hyppighed af samvær, når det begrænses til mindre end én gang om måneden

01.01.2022

Overvåget samvær, afbrydelse og den brede 'anden kommunikation' (§ 105 og princip 23-24)

§ 4

Når det er nødvendigt af hensyn til barnets sundhed eller udvikling, kan børne- og ungeudvalget for en bestemt periode beslutte, at samvær kun må foregå under tilstedeværelse af en repræsentant for kommunen, at forbindelsen afbrydes, eller at anbringelsesstedet hemmeligholdes, jf. [barnets lov § 105, stk. 1](#). Forarbejderne understreger, hvor indgribende dette er:

Afbrydelse af samvær eller kontakt er et meget alvorligt indgreb. En afgørelse om ikke at måtte have forbindelse med barnet eller den unge vil ... kunne føles som endog mere vidtgående end en afgørelse om at anbringe barnet eller den unge uden deres samtykke.

I [principmeddelelse 23-24](#) fastlagde Ankestyrelsen, at begrebet »brev-, e-mail- eller telefonforbindelse eller anden kommunikation« skal fortolkes meget bredt:

Forbindelsen ... skal forstås som alle former for kontakt, der ikke er fysisk samvær. Det kan f.eks. være kontakt via breve, e-mails, sms, telefonopkald, gaver, sociale medier og digital kommunikation gennem levende billeder og lignende via alle kommunikationsformer og kommunikationsfora.

Konkret stadfæstede Ankestyrelsen afbrydelse af kontakt via **smartenheder som Apple Watch og smartphones** (sag 1) og via **internet og sociale medier** (sag 4), fordi børnene skulle skærmes mod loyalitetskonflikter og negativ, grænseoverskridende påvirkning. I sag 5 blev kommunens afgørelse derimod **hjemvist**, fordi kommunen alene havde tilladt FaceTime-kontakt én gang over flere måneder og dermed reelt havde afbrudt kontakten uden at have kompetencen.

Afbrydelse af egen drift ved overgreb: Efter [§ 105, stk. 2](#) skal udvalget – medmindre særlige forhold taler imod – afbryde eller overvåge samværet ved viden eller formodning om, at samværspersonen har begået overgreb mod et barn eller en ung. I 23-24's sag 3 traf Ankestyrelsen af egen drift afgørelse herom, fordi forælderen tidligere var dømt for vold mod børn; styrelsen fastslog, at **denne afgørelsesgrund er tilstrækkelig uafhængigt af vurderingen af barnets sundhed og udvikling**. Forarbejderne afgrænser overgreb til vold og seksuelle overgreb omfattet af straffelovens kapitel 24-26 samt §§ 210 og 213.

Afbrydelsen angår først og fremmest forældrenes kontakt til barnet; barnets egen ensidige kontakt (fx breve til forældrene) bør ikke automatisk afskæres. Egentlig **kontrol** af brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation kan kun ske efter reglerne i **lov om voksenansvar for anbragte børn og unge § 15**, jf. [voksenansvarsbekendtgørelsen § 16](#), hvorefter »anden kommunikation« omfatter elektronisk kommunikations- og spilleudstyr.

LOV

[Barnets lov § 105, stk. 1, 2](#)[Lov om voksenansvar for anbragte børn og unge § 15](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Afbrydelse af kontakt med anbragte børn: Definition af "anden kommunikation" og kompetence

01.01.2024

§ 5 Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på i samværssager

På tværs af principmeddelelserne tegner der sig et fast vurderingsmønster. Ankestyrelsen lægger afgørende vægt på **barnets konkrete reaktioner** på kontakten med forældre og netværk og på, om kontakten i sig selv er skadelig, ikke på forældrenes ønsker. Følgende forhold går igen som udslagsgivende for, at samvær begrænses, overvåges eller afbrydes:

- **Belastningsreaktioner hos barnet:** I [principmeddelelse 37-22](#) reagerede barnet på samvær med øget alarmberedskab, dårligt søvn mønster samt udadreagerende og selvskadende adfærd i dagene efter. At forælderen var kommet i stabil medicinsk behandling ændrede ikke ved barnets særlige beskyttelsesbehov.
- **Begyndende fejludvikling hos spædbørn:** I [principmeddelelse 40-23](#) udviste spædbarnet risikotegn ved kontakten og trak sig ind i sig selv, og forældrene kunne ikke aflæse og imødekomme barnets basale behov.

- **Loyalitetskonflikter, retraumatisering og grænseoverskridende adfærd:** I [principmeddelelse 23-24](#) begrundede behovet for at skærme børnene mod loyalitetskonflikter, retraumatisering og negativ kontakt afbrydelsen.
- **Overgrebshistorik:** Viden eller formodning om vold eller seksuelle overgreb udløser pligten i § 105, stk. 2, jf. ovenfor.

Den bærende afvejning er udtrykt klart i Ankestyrelsens praksis og i forarbejderne: hensynet til barnet vejer tungere end forældrenes ønske om mere og friere samvær. I 40-23 udtalte Ankestyrelsen:

Vi vurderer, at kommunens afgørelse om fastsættelse af samvær mellem barnet og jer, samt vilkårene herfor, er i overensstemmelse med hensynet til barnet og formålet med anbringelsen.

Omvendt kan kommunen ikke begrænse samvær på et udokumenteret grundlag eller alene ud fra forhold hos forælderen (fx misbrug) uden en konkret vurdering af betydningen for barnet, jf. [§ 104, stk. 2](#).

LOV	Barnets lov § 104, stk. 2	Barnets lov § 105, stk. 1	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Afbrydelse af kontakt med anbragte børn: Definition af "anden kommunikation" og kompetence		01.01.2024
	Ankestyrelsen · Kommunens adgang til at fastsætte konkrete vilkår for samvær med anbragte børn		01.01.2023
	Ankestyrelsen · Kompetence til at fastsætte hyppighed af samvær, når det begrænses til mindre end én gang om måneden		01.01.2022

§ 6 Inddragelse af barnet som garantiforskrift (§ 5, stk. 3-4; princip 9-25 og 8-25)

Før der træffes afgørelser om samvær, skal barnets holdning og synspunkter tilvejebringes og inddrages løbende ved samtaler og anden direkte kontakt, jf. [barnets lov § 5, stk. 3](#). I [principmeddelelse 8-25](#) fastslog Ankestyrelsen kravets retlige karakter:

Kravet om inddragelse efter barnets lov har karakter af en garantiforskrift. Manglende overholdelse af kravet indebærer i almindelighed, at afgørelsen bliver ugyldig, medmindre manglen i det konkrete tilfælde har været uden betydning.

Kravet gælder, når afgørelsen har **direkte indvirkning** på barnets forhold – hvilket en samværsafgørelse efter sin natur har, mens afgørelser, der alene vedrører forældrenes økonomi eller støtte til forælderen, som hovedregel falder uden for.

Kun i helt særlige tilfælde kan den direkte kontakt fraviges, jf. [§ 5, stk. 4](#). I [principmeddelelse 9-25](#) afgrænsede Ankestyrelsen dette:

Et helt særligt tilfælde foreligger, hvis barnets alder eller andre forhold i afgørende grad taler imod inddragelse ved direkte kontakt.

I 9-25's sag 1, der netop angik samvær, **ophævede** Ankestyrelsen kommunens afgørelse, fordi to børn på 8 og 9 år ikke var inddraget direkte, og der ikke var oplysninger om, at de ville blive unødigt belastede af en aldersvarende samtale. Fravigelse blev derimod accepteret over for et 9 måneder gammelt spædbarn (alder) og en svært psykisk

belastet ung (selvskade og selvmordsrisiko) – men selv da skal holdningen tilvejebringes på anden vis, fx ved observation. Selve det indgribende i en samværsbegrænsning skærper kravet om reel inddragelse af barnet.

LOV [Barnets lov § 5, stk. 3, 4](#)

PRAKSIS **Ankestyrelsen** · Krav om inddragelse af barnet (garantiforskrift): Hvornår har en afgørelse direkte indvirkning på barnets forhold? 03.06.2025

Ankestyrelsen · Inddragelse af barnet/ungen: Betingelser for at fravige kravet om direkte kontakt i Barnets lov 03.06.2025

§ 7 Genbehandlingsfrister og den forlængede 3-årsfrist for de mindste børn (princip 22-24 og 13-25)

Samværsregimet hænger tæt sammen med anbringelsens varighed, fordi en lang anbringelse fastholder rammerne for kontakten. Genbehandlingsfristen er som udgangspunkt **1 år** (§ 50, stk. 1) eller **2 år**, hvis barnet har været anbragt inden for det seneste år (§ 50, stk. 2). Undtagelsesvis kan fristen forlænges, når anbringelsesgrundlaget med overvejende sandsynlighed vil bestå, og hensynet til barnet afgørende taler for det, jf. § 50, stk. 5. For **ufødte børn og børn under 1 år** kan fristen dog maksimalt sættes til 3 år.

I [principmeddelelse 22-24](#) forlængede Ankestyrelsen i tre sager fristen fra 1 til 3 år for henholdsvis et ufødt barn, et 2 måneder gammelt og et 11 måneder gammelt barn, fordi forældrenes vanskeligheder (bl.a. skizofreni, varigt nedsat forældreevne, hjerneskade) var omfattende og varige:

Hensynet til C på afgørende måde taler for at forlænge fristen, da A og B meget tidligt i C's liv ikke har kunne sikre hende kontinuitet og tryghed.

Fristfastsættelsen er undergivet et skærpet beslutningskrav. I [principmeddelelse 13-25](#) fastslog Ankestyrelsen, at fravigelse af hovedreglen kræver **kvalificeret flertal** (mindst fire ud af fem medlemmer):

Hvis der ikke kan opnås kvalificeret flertal, skal udvalget træffe afgørelse efter hovedreglen på henholdsvis 1 og 2 år.

Ved **permanent anbringelse** bortfalder genbehandlingsfristen helt, hvis barnet har været anbragt i mindst 3 år og har opnået en stærk tilknytning til anbringelsesstedet, jf. § 67; Ankestyrelsen stiller her skærpede krav til en psykologisk helhedsvurdering foretaget af en autoriseret psykolog, jf. [principmeddelelse 6-25](#).

LOV [Barnets lov § 50, stk. 1, 2, 5](#) [Barnets lov § 67](#)

PRAKSIS **Ankestyrelsen** · Kvalificeret flertal ved fastsættelse af genbehandlingsfrist for anbringelse uden samtykke efter barnets lov 03.07.2025

Ankestyrelsen · Permanent anbringelse: Krav til psykologisk helhedsvurdering, autoriseret psykolog og indstillingens indhold 21.05.2025

Ankestyrelsen · Forlænget genbehandlingsfrist ved anbringelse uden samtykke for ufødte børn og børn under 1 år 01.01.2024

§ 8 Sagsgang, prøvelse og Ankestyrelsens kompetence til at træde i udvalgets sted

Kommunens afgørelser om samvær efter § 104 påklages administrativt til Ankestyrelsen, mens de mere indgribende afgørelser efter § 105 (overvåget samvær, afbrydelse, hemmeligholdelse) træffes af børne- og ungeudvalget på indstilling fra kommunen og med de retssikkerhedsgarantier, der følger af [bekendtgørelse om forretningsorden for børne- og ungeudvalgene](#) – herunder advokatbistand og ret til aktindsigt og til at udtale sig, også for den forælder uden del i forældremyndigheden, som en § 105-afgørelse angår.

Ankestyrelsens prøvelse er **fuld**: styrelsen kan stadfæste, ændre, ophæve og hjemvise, men kan også **træde i udvalgets sted og selv fastsætte samværet**, når udvalget har begået en kompetence- eller sagsbehandlingsfejl. Det skete i [principmeddelelse 37-22](#) og [principmeddelelse 27-24](#), hvor styrelsen selv fastsatte hyppighed og interval, fordi udvalget uretmæssigt havde delegeret dette til kommunen.

Vesentlige sagsbehandlingsfejl fører til ugyldighed efter et garantiforskrift-synspunkt – det gælder både manglende inddragelse af barnet (princip 8-25 og 9-25), manglende kvalificeret flertal ved fristfastsættelse ([principmeddelelse 13-25](#)) og udvalgets manglende stillingtagen til alle nødvendige elementer i en afgørelse. Ankestyrelsens afgørelser i sager, der har været forelagt udvalget – herunder afgørelser om anbringelse, afbrudt eller overvåget samvær og senere adoption – kan kræves indbragt for familieretten/byretten og ankes herfra til landsretten, jf. afsnittet nedenfor.

LOV	Barnets lov § 105	Barnets lov § 106	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kvalificeret flertal ved fastsættelse af genbehandlingsfrist for anbringelse uden samtykke efter barnets lov		03.07.2025
	Ankestyrelsen · Børne- og ungeudvalgets kompetence ved stærkt begrænset samvær – krav om fastsættelse af periode, hyppighed og interval		16.12.2024
	Ankestyrelsen · Kompetence til at fastsætte hyppighed af samvær, når det begrænses til mindre end én gang om måneden		01.01.2022
	Ankestyrelsen · Retsassessor var kompetent som mødeleder i Børn og unge-udvalget ved enedommerembede		01.01.2000

§ 9 Fra begrænset samvær til adoption uden samtykke: domstolspraksis og EMRK artikel 8

Ankestyrelsens afgørelser om anbringelse og samvær indbringes løbende for domstolene, og en længerevarende anbringelse med stærkt begrænset eller overvåget samvær kan i sidste ende føre til **adoption uden samtykke** efter [adoptionsloven § 9](#). Domstolene prøver, om der er høj grad af sandsynlighed for, at forældrene varigt – også med støtte – vil være ude af stand til at varetage omsorgen (standarden fra UfR 2019.1565H), og om indgrebet er foreneligt med **Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8**.

Et centralt mønster er, at **positiv udvikling i samværet ikke i sig selv blokerer for adoption**. I [BS-34851/2024-OLR](#) stadfæstede Østre Landsret adoption, selv om barnet var begyndt at kalde moren »mor«, fordi relationen ikke var »nært og stabilt« og samværet fortsat krævede støtte fra samværskonsulenter og plejeforældre. Tilsvarende fandt Vestre Landsret i [BS-38881/2024-VLR](#), at positive samværsobservationer ikke ændrede den negative prognose, og understregede de skærpede krav ved helt små børn.

I [BS-53321/2024-OLR](#) og [BS-63271/2024-VLR](#) lagde landsretterne vægt på, at samspilsobservationer viste, at kontakten var skadelig for barnets udvikling og trivsel, og at hensynet til kontinuitet og stabilitet talte afgørende for adoption:

Der forelå sådanne helt særlige omstændigheder og tungtvejende hensyn til Barns bedste, at bortadoption uden samtykke var forenelig med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8.

Selv efter en adoptionsbeslutning kan forældre søge samvær efter [forældreansvarsloven § 20a](#); i [BS-27765/2020-VLR](#) bemærkede landsretten – med henvisning til UfR 2019.1565H – at Familieretshuset hurtigst muligt bør tage stilling til, om fortsat samvær er bedst for barnet.

Højesteret har endnu ikke prøvet selve kompetenceafgrænsningen i §§ 104-105, men har i samværssammenhæng fastslået rækkevidden af EMRK artikel 8. I [BS-21907/2025-HJR](#) – der dog udsprang af forældreansvarsloven og ikke af en anbringelse – understregede Højesteret myndighedernes positive forpligtelse til at håndhæve en samværsafgørelse til barnets bedste:

Det forhold, at en forælder nægter at samarbejde omkring samværet, fritager ikke myndighederne fra deres forpligtelser.

LOV	Adoptionsloven § 9, stk. 2, 3, 4	Barnets lov § 47, stk. 1	Forældreansvarsloven § 20a
PRAKSIS			
	Højesteret · Højesteret pålægger tvangsfuldbyrdelse af samvær ved afhentning af barn efter mangeårig modstand fra mor		22.09.2025
	Landsretten · Østre Landsret stadfæster tvangsadoption af spædbarn uden biologiske forældres samtykke		13.06.2025
	Landsretten · Vestre Landsret stadfæster tvangsadoption uden forældrenes samtykke		22.04.2025
	Landsretten · Vestre Landsret stadfæster dom om bortadoption uden samtykke grundet varig mangel på forældreevne		05.02.2025
	Landsretten · Landsretten stadfæster adoption uden samtykke trods positiv udvikling i samvær mellem mor og barn		24.01.2025
	Landsretten · Byrettens dom om tvangsadoption stadfæstes		10.11.2020

§ 10 Sammenfattende linjer i praksis

Praksis på området kan sammenfattes i nogle få bærende linjer:

- **To kompetencespor.** Kommunen tilrettelægger og regulerer samvær efter § 104 og kan fastsætte både omfang og konkrete vilkår ([principmeddelelse 40-23](#)). Alt, der reelt er en afbrydelse – overvåget samvær, afskæring af kontakt eller begrænsning til sjældnere end hver fjerde uge – hører under børne- og ungeudvalget efter § 105.
- **Afbrydelse fortolkes funktionelt og bredt.** Både frekvensgrænsen (sjældnere end hver fjerde uge) og den brede definition af »anden kommunikation« – sms, sociale medier, smartwatch, levende billeder – viser, at Ankestyrelsen ser på indgrebets reelle virkning, ikke på dets form ([principmeddelelse 23-24](#)).
- **Barnets bedste er styrende, og barnet skal høres.** Hensynet til barnets sundhed og udvikling vejer tungere end forældrenes ønsker, og manglende inddragelse af barnet er en garantiforskrift, der kan gøre afgørelsen ugyldig (princip 8-25 og 9-25).
- **Beskyttelse mod overgreb er ufravigelig.** Ved viden eller formodning om overgreb skal udvalget afbryde eller overvåge – om nødvendigt af egen drift (§ 105, stk. 2).
- **Tidsperspektivet skærpes for de mindste.** For ufødte børn og børn under 1 år kan genbehandlingsfristen forlænges til 3 år ([principmeddelelse 22-24](#)), og en lang, stabil anbringelse kan via domstolene ende i adoption uden samtykke, hvor selv positiv samværsudvikling ikke nødvendigvis er nok ([BS-34851/2024-OLR](#)).

Denne oversigt afgrænser sig fra selve [tvangsanbringelsen](#), [adoption uden samtykke](#) og samvær mellem forældre efter forældreansvarsloven ([bopæl og samvær](#)).

LOV	Barnets lov § 104	Barnets lov § 105	
PRAKSIS	Landsretten · Landsretten stadfæster adoption uden samtykke trods positiv udvikling i samvær mellem mor og barn		24.01.2025
	Ankestyrelsen · Afbrydelse af kontakt med anbragte børn: Definition af "anden kommunikation" og kompetence		01.01.2024
	Ankestyrelsen · Forlænget genbehandlingsfrist ved anbringelse uden samtykke for ufødte børn og børn under 1 år		01.01.2024
	Ankestyrelsen · Kommunens adgang til at fastsætte konkrete vilkår for samvær med anbragte børn		01.01.2023

REFERENCE Lovgrundlag 6 paragraffer

Adoptionsloven § 9	Barnets lov § 5	stk. 3-4
Barnets lov § 50	Barnets lov § 103	
Barnets lov § 104	Barnets lov § 105	

MATERIALE Citerede afgørelser 18 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS		1
22.09.2025	Højesteret pålægger tvangsfuldbyrdelse af samvær ved afhentning af barn efter mangeårig modstand fra mor	10032-11747
LANDSRETTE · ANKEINSTANS		5

13.06.2025	Østre Landsret stadfæster tvangsadoption af spædbarn uden biologiske forældres samtykke	10560-12462
22.04.2025	Vestre Landsret stadfæster tvangsadoption uden forældrenes samtykke	10558-12459
05.02.2025	Vestre Landsret stadfæster dom om bortadoption uden samtykke grundet varig mangel på forældreevne	9743-11376
24.01.2025	Landsretten stadfæster adoption uden samtykke trods positiv udvikling i samvær mellem mor og barn	9730-11360
10.11.2020	Byrettens dom om tvangsadoption stadfæstes	2144-2560

ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

12

03.07.2025	Kvalificeret flertal ved fastsættelse af genbehandlingsfrist for anbringelse uden samtykke efter barnets lov	13-25
03.06.2025	Inddragelse af barnet/ungen: Betingelser for at fravige kravet om direkte kontakt i Barnets lov	9-25
03.06.2025	Krav om inddragelse af barnet (garantiforskrift): Hvornår har en afgørelse direkte indvirkning på barnets forhold?	8-25
21.05.2025	Permanent anbringelse: Krav til psykologisk helhedsvurdering, autoriseret psykolog og indstillingens indhold	6-25
16.12.2024	Børne- og ungeudvalgets kompetence ved stærkt begrænset samvær – krav om fastsættelse af periode, hyppighed og interval	27-24
01.01.2024	Særligt høje krav til kommunens indstilling ved anbringelse uden samtykke af ufødt barn umiddelbart efter fødslen (Garantiforskrift)	10-24
01.01.2024	Afbrydelse af kontakt med anbragte børn: Definition af "anden kommunikation" og kompetence	23-24
01.01.2024	Forlænget genbehandlingsfrist ved anbringelse uden samtykke for ufødte børn og børn under 1 år	22-24
01.01.2023	Kommunens adgang til at fastsætte konkrete vilkår for samvær med anbragte børn	40-23
01.01.2022	Kompetence til at fastsætte hyppighed af samvær, når det begrænses til mindre end én gang om måneden	37-22
01.01.2019	Kompetence og krav til afgørelse om ændring af anbringelsessted til sikret institution ved manglende samtykke	24-19
01.01.2000	Retsassessor var kompetent som mødeleder i Børn og unge-udvalget ved enedommerembede	C-45-00

13

PRAKSISOVERSIGT · ANKESTYRELSEN

Praksisoversigt over socialpædagogisk støtte og botilbud til voksne

Ankestyrelsens praksis om serviceloven §§ 85, 102, 104, 107 og 108 samt visitation til ældre- og plejebolig

Version 2 · Opdateret 8. sep. 2026 · 35 afgørelser · 2001-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Praksisoversigten samler Ankestyrelsens principmeddelelser om socialpædagogisk støtte i eget hjem, behandlingstilbud, aktivitets- og samværstilbud samt midlertidige og længerevarende botilbud til voksne efter serviceloven, suppleret med visitation til ældre- og plejebolig efter almenboligloven. Ankestyrelsen er klageinstans for kommunernes afgørelser og prøver som udgangspunkt kun retlige spørgsmål, men praksis viser, at denne prøvelse er intensiv: nævnet efterprøver både lovligheden af kommunens kriterier, sagens oplysningsgrundlag og om der reelt er foretaget et individuelt skøn. Tyngdepunktet i praksis ligger på målgruppevurderingen ("betydelig nedsat funktionsevne eller særlige sociale problemer"), på afgrænsningen mellem støtteformerne og på grænsen mellem kommunens lovligt fastsatte serviceniveau og pligten til konkret individuel vurdering. Med principmeddelelse 25-24 vendte Ankestyrelsen tilbage til den strenge linje efter Folketingets Ombudsmands redegørelse FOB 2024-19.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01 Ankestyrelsen kræver, at kommunen altid foretager en konkret og individuel vurdering af borgerens behov – et generelt eller vejledende serviceniveau efter serviceloven § 138 er kun et udgangspunkt, der skal kunne fraviges.
- 02 Ankestyrelsen afviser, at en kommune generelt kan fravælge at anvende serviceloven § 102: kommunen skal behandle ansøgningen og tage stilling til, om betingelserne er opfyldt, før den henviser borgeren til aktivlovens §§ 81-82.
- 03 Ankestyrelsen lægger ved valget mellem § 83 og § 85 vægt på opgavens formål og karakter – er opgaven rent praktisk, skal den bevilges efter § 83, uanset hvad hjælpebehovet nærmere består i.
- 04 Ankestyrelsen kræver, at hjælpen reelt kan modtages: kommunen må ikke lægge vægt på, at borgeren fysisk kan udføre opgaven, hvis den psykiske funktionsnedsættelse betyder, at opgaven faktisk ikke bliver udført.

- 05** Ankestyrelsen afviser, at et midlertidigt botilbudsbehov efter § 107 kan dækkes ved en almen ældrebolig eller ungdomsbolig efter almenboligloven, fordi opholdet dér er beskyttet af lejelovgivningen og uden servicearealer.
- 06** Ankestyrelsen henfører borgere med så betydelig og varig funktionsnedsættelse, at de ikke kan varetage et lejemål og har behov for massiv døgnstøtte, til § 108 og ikke til almenboligloven § 105.
- 07** Ankestyrelsen kræver, at kommunen sikrer de fysiske rammer for støtten: kan socialpædagogisk støtte ikke leveres i borgerens aktuelle boligsituation, er borgeren berettiget til et midlertidigt botilbud, indtil kommunen har skaffet rammerne.
- 08** Ankestyrelsen accepterer afslag på frit valg af § 108-botilbud, men kun når det valgte tilbud ikke er egnet eller er væsentligt dyrere – og siden 1. juli 2025 gælder en lovfæstet grænse på 10 pct.
- 09** Ankestyrelsen kræver dobbeltvisitation ved frit valg over kommunegrænser: borgeren skal opfylde betingelserne for den pågældende tilbudstype i både fraflytnings- og tilflytningskommunen.
- 10** Ankestyrelsen accepterer, at kommunen udvisiterer en borger, når botilbuddet har opsagt aftalen med kommunen, men kommunen skal samtidig sikre borgeren et nyt og egnet tilbud.
- 11** Ankestyrelsen afviser afgørelser om egenbetaling med tilbagevirkende kraft – betalingspligten løber først fra det tidspunkt, hvor afgørelsen om betalingens størrelse er meddelt borgeren.
- 12** Ankestyrelsen kræver, at kommunale visitationskriterier til ældre- og plejebolig også rummer psykiske funktionsnedsættelser; kriterier, der kun ser på fysisk funktionsevne, er retligt mangelfulde.
- 13** Ankestyrelsen foretager fuld efterprøvelse af, om der er foretaget et individuelt skøn, om sagen er tilstrækkeligt oplyst, og om kommunens kriterier er lovlige – også når afgørelsen bygger på et visitationsudvalgs indstilling.

§ 1 Retsgrundlaget: støttetrappen fra § 85 i eget hjem til § 108-botilbud

Serviceovens afsnit om hjælp og støtte til voksne bygger på en formålsbestemmelse og en række indsatser, der kan kombineres. Formålet er efter [Serviceoven § 81](#) at sikre den enkelte »en sammenhængende og helhedsorienteret indsats, der modsvare den enkeltes behov«, herunder efter § 81, nr. 5 »en helhedsorienteret støtte med tilbud afpasset efter den enkeltes særlige behov i egen bolig, herunder i botilbud efter lov om almene boliger m.v. eller i botilbud efter denne lov«.

De centrale indsatser er:

Bestemmelse	Indsats	Målgruppe efter lovteksten	Karakter
§ 85	Socialpædagogisk støtte, omsorg, optræning og hjælp til udvikling af færdigheder	Betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer	Skal-bestemmelse, uafhængig af boform

§ 102	Tilbud af behandlingsmæssig karakter ud over § 85	Betydelig og varigt nedsat funktionsevne eller særlige sociale problemer	Kan-bestemmelse, subsidier til anden lovgivning
§ 104	Aktivitets- og samværstilbud	Betydelig nedsat funktionsevne eller særlige sociale problemer	Skal-bestemmelse
§ 107 og stk. 2	Midlertidigt ophold i boform	Stk. 1: kan-adgang. Stk. 2: pligt ved omfattende hjælpebehov eller behov for pleje/behandling	Blandet kan-/skal-bestemmelse
§ 108	Længerevarende boform	Betydelig og varigt nedsat funktionsevne, omfattende behov, som ikke kan dækkes på anden vis	Skal-bestemmelse

Afgørelser om hjælp efter kapitlet træffes efter en konkret, individuel vurdering, jf. [Serviceloven § 88](#), og kommunen skal efter [Retssikkerhedsloven § 5](#) behandle ansøgningen i forhold til **alle** hjælpemuligheder i den sociale lovgivning. Sagen skal være oplyst i tilstrækkeligt omfang, jf. [Retssikkerhedsloven § 10](#). Over for borgere med betydelig nedsat psykisk funktionsevne, der ikke kan varetage egne interesser, gælder desuden omsorgspligten i [Serviceloven § 82](#).

Boformer efter serviceloven er ikke omfattet af lejelovgivningen, jf. [Serviceloven § 111](#) – en forskel til almene ældre- og handicapboliger efter [Almenboligloven § 105](#), som netop er lejeboliger. Denne forskel er den bærende begrundelse i flere af Ankestyrelsens afgrænsningsafgørelser nedenfor.

Rammerne er nærmere udfoldet i [Bertilbudsvejledningen](#) og i [vejledningen om socialpædagogisk bistand m.v.](#), hvor det understreges, at serviceydelsen visiteres særskilt fra selve boligen:

Kommunalbestyrelsen skal på baggrund af en konkret og individuel vurdering af borgerens behov for personlig pleje, socialpædagogisk bistand, ledsagelse m.v. efter serviceloven yde denne hjælp, uanset hvilken form for bolig modtageren har.

Emner, der grænser op til denne oversigt, behandles selvstændigt: personlig og praktisk hjælp under [personlig-og-praktisk-hjælp-hjemmehjælp](#) og forsørgelsesgrundlaget under [foertidspension](#).

LOV

[Almenboligloven § 105](#)
[Retssikkerhedsloven § 5](#)
[Retssikkerhedsloven § 10](#)
[Serviceloven § 81](#)
[Serviceloven § 82, stk. 1](#)
[Serviceloven § 85](#)
[Serviceloven § 88, stk. 1](#)
[Serviceloven § 102](#)
[Serviceloven § 104](#)
[Serviceloven § 107, stk. 1-2](#)
[Serviceloven § 108, stk. 1](#)
[Serviceloven § 111, stk. 1](#)

Ankestyrelsens prøvelseskompetence og grænsen mod det kommunale serviceniveau

§ 2

Ankestyrelsen prøver som udgangspunkt kun **retlige spørgsmål**, jf. [Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1](#), og afgørelser om det generelle serviceniveau – herunder hvilke tilbud og pladser der skal være i kommunen og takster for dem – kan slet ikke indbringes, jf. [Retssikkerhedsloven § 60, stk. 3](#). Kommunen kan efter [Serviceloven § 138](#) fastsætte generelle vejledende serviceniveauer inden for lovens rammer.

Denne begrænsning er imidlertid langt mindre indskrænkende, end den umiddelbart lyder. Ankestyrelsen opregnede prøvelsens rækkevidde i 25-24:

Ankeinstansen kan endvidere efterprøve, om de kriterier, der danner grundlag for en kommunal afgørelse, er lovlige, herunder om alle relevante kriterier er inddraget i vurderingen, og om prioriteringen og vægtningen mellem kriterierne er foretaget i overensstemmelse med almindelige retsprincipper.

Prøvelsen omfatter dermed efter fast praksis fire spor: (1) om kommunens kriterier er lovlige, (2) om sagen er tilstrækkeligt oplyst, (3) om der reelt er foretaget et individuelt skøn, og (4) om almindelige forvaltningsretlige grundsætninger er iagttaget. Det blev formuleret allerede i 33-12, hvor Ankestyrelsen fastslog, at efterprøvelsen dækker respekten for forvaltningsretlige principper, sagsoplysningen, lovligheden af kriterierne og spørgsmålet om, hvorvidt kommunen har foretaget et individuelt skøn.

At et visitationsudvalg har indstillet en bestemt løsning, indsnævrer ikke prøvelsen. I C-32-01 fastslog Ankestyrelsen, at klageinstansen ikke var begrænset i sin adgang til at efterprøve afgørelsen, »uanset at afgørelsen er truffet på grundlag af indstilling fra et visitationsudvalg«, og at reglen om skønsmæssige afgørelser ikke afskar prøvelsen.

Om forholdet mellem serviceniveau og individuel vurdering er linjen fast: standarden er et udgangspunkt, ikke et loft. I 20-15 om en kvalitetsstandard, der fastsatte rengøring af 65,5 m², udtalte Ankestyrelsen:

Kommunen skal altid foretage en konkret og individuel vurdering af den enkelte borgers behov for hjælp til rengøring, og hvis borgerens behov nødvendiggør det, skal serviceniveauet i kvalitetsstandard fraviges.

En generel justering af serviceniveauet kan godt danne grundlag for at regulere en løbende bevilling, men de forvaltningsretlige krav skal være opfyldt. I 93-12 anerkendte Ankestyrelsen kommunens adgang til at regulere et kontant tilskud efter en generel ændring af beregningsgrundlaget, men afgørelsen var **ugyldig**, fordi der manglede budget og fyldestgørende begrundelse – og Ankestyrelsen lagde udtrykkelig vægt på, at kommunen ikke havde begrundet nedsættelsen over for en borger med uændret funktionsniveau.

Mønsteret: Ankestyrelsen respekterer det kommunale råderum på det abstrakte plan, men underkender systematisk afgørelser, hvor serviceniveauet er anvendt som en afskæringsregel i den konkrete sag.

LOV	Retssikkerhedsloven § 60, stk. 3	Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1	Service-loven § 138
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau 09.12.2024 Ankestyrelsen · Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal 01.01.2015 Ankestyrelsen · Nævnets efterprøvelse af retlige spørgsmål i sager om boligindretning 01.01.2012 Ankestyrelsen · Kontant tilskud: Regulering af bevilling ved ændret serviceniveau og krav til fyldestgørende begrundelse og budget 01.01.2012 Ankestyrelsen · Fuld efterprøvelse af afgørelse om særligt dagtilbud efter visitationsudvalgs indstilling 01.01.2001		

Afgrænsningen af socialpædagogisk støtte efter § 85 mod praktisk hjælp, behandling og ledsagelse

Den hyppigste tvist om [Serviceloven § 85](#) er ikke, om borgeren er i målgruppen, men hvilken bestemmelse indsatsen skal bevilges efter. Ankestyrelsen har afgrænset § 85 i tre retninger.

Mod praktisk hjælp efter § 83. I 10-19 behandlede Ankestyrelsen to sager principielt og fastslog, at det afgørende er **opgavens formål og karakter**:

Hvis formålet med hjælpen er, at borgeren skal have udført en opgave, der er af rent praktisk karakter, fx rengøring, skal hjælpen bevilges efter bestemmelsen om personlig pleje og praktisk hjælp, uanset hvad borgerens hjælpebehov mere konkret består i.

Motivering og guidning, der hænger direkte sammen med udførelsen af den praktiske opgave, kan bevilges som en del af [Serviceloven § 83](#). Det bærende hensyn er, at opgaven faktisk bliver løst: kommunen måtte ikke lægge vægt på, at borgeren fysisk kunne udføre opgaverne, når den psykiske funktionsnedsættelse betød, at de ikke blev udført. Omvendt hører posthåndtering ikke under praktisk hjælp – den skal bevilges efter § 85, og en henvisning til et værested var ikke tilstrækkelig, da værestedet ikke dækkede borgerens faktiske behov.

Mod behandling efter sundhedslovgivningen. I 63-17 er skillelinjen samtals sigte:

Samtaler om håndtering af følelser og tanker kan bevilges som socialpædagogisk støtte, hvis det er en del af borgerens behov for eksempelvis guidning og støtte på det personlige og praktiske plan, kommunikation med det offentlige og/eller at skabe struktur i hverdagen.

Har samtalerne derimod »primært sigte på at afklare følelser og tanker, der er rettet mod den indre psykiske tilstand«, og er støttebehovet af overvejende terapeutisk karakter, falder de uden for § 85. Ankestyrelsen lagde i den konkrete sag vægt på, at borgeren allerede havde struktur på hverdagen, og at støtten ikke rettede sig mod praktiske gøremål.

Mod ledsageordningen efter § 97. I 52-15 fastslog Ankestyrelsen, at [Serviceloven § 97](#) alene dækker **selvvalgte** aktiviteter. Lægeordineret bassintræning kunne derfor ikke dækkes af ledsageordningen – men borgeren var i målgruppen for § 85, og kommunen skulle udmåle den nødvendige socialpædagogiske støtte til hjælp i omklædning, bad og guidning i vandet. Omvendt kan et behov for socialpædagogisk indhold udelukke ledsagelse: i 78-15 fastslog Ankestyrelsen, at en sindslidelse ikke automatisk udelukker ledsageordning – det afgørende er, om borgeren kan efterspørge individuel ledsagelse **uden** socialpædagogisk indhold.

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på i afgrænsningssagerne:

- Formålet med den ansøgte indsats – praktisk resultat, hverdagsstruktur eller terapeutisk bearbejdning.
- Om opgaven reelt bliver udført, når hjælpen leveres i den valgte form.
- Om borgeren allerede mestrer hverdagen (peger mod behandling) eller mangler struktur og guidning (peger mod § 85).
- Om et alternativt tilbud – værested, generelle tilbud – faktisk dækker det konkrete behov.

LOV	Serviceloven § 83	Serviceloven § 85	Serviceloven § 97
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem personlig og praktisk hjælp, rehabiliteringsforløb og socialpædagogisk støtte ved psykisk funktionsnedsættelse		
	01.01.2019		
	Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem socialpædagogisk støtte efter serviceloven og behandling efter sundhedslovgivningen		
	01.01.2017		
	Ankestyrelsen · Ledsageordningen kan ikke bruges til lægeordnede aktiviteter, som i stedet dækkes af socialpædagogisk støtte		
	01.01.2015		

Ankestyrelsen · Ledsageordning: Sindslidelse udelukker ikke automatisk, hvis der ikke er behov for socialpædagogisk støtte 01.01.2015

Behandlingstilbud efter § 102 – praksisændringen efter FOB

§ 4 2024-19

[Serviceloven § 102](#) giver kommunen adgang til at yde behandling ud over § 85, når det er nødvendigt for at bevare eller forbedre borgerens fysiske, psykiske eller sociale funktioner, »og når dette ikke kan opnås gennem de behandlingstilbud, der kan tilbydes efter anden lovgivning«. Bestemmelsen er dermed **subsidiær** i forhold til anden lovgivning, men har efter Ankestyrelsens praksis **forrang** for aktivlovens enkeltudgiftsregler.

Området har været igennem et kort, men markant praksisskifte. Med **principmeddelelse 4-23** (marts 2023) – bygget på en vejledende udtalelse fra Social-, Bolig- og Ældreministeriet – udtalte Ankestyrelsen, at en kommune helt kunne fravælge at anvende § 102 og meddele afslag uden konkret vurdering. Folketingets Ombudsmand var uenig og udtalte i [FOB 2024-19](#):

Omvendt mener jeg ikke, at der er grundlag for at antage, at en kommunalbestyrelse kan beslutte generelt ikke at anvende bestemmelsen i servicelovens § 102, dvs. vedtage en intern afskæringsregel, der helt afskærer det konkrete og individuelle skøn i de konkrete sager.

Ombudsmanden lagde vægt på, at vurderingstemaet efter ordlyden er den enkelte borgers særlige behov, at forarbejderne ikke fraviger udgangspunktet om konkret vurdering, og at både ministeriet og Ankestyrelsen i en længere periode selv havde anlagt den modsatte forståelse. Han tilføjede, at heller ikke [Serviceloven § 138](#) kan bære en generel fravælgelse – serviceniveauet bliver i givet fald blot »en del af afgørelsesgrundlaget for den konkrete afgørelse«.

Ankestyrelsen fulgte op med [25-24](#) af 9. december 2024, hvor **principmeddelelse 4-23** blev ophævet, praksis fra **principmeddelelse 5-13** genindført, og de berørte sager genoptaget. Om forholdet til aktivloven fastslog Ankestyrelsen:

Kommunen kan ikke undlade at tage stilling til, om borgeren opfylder betingelserne i servicelovens § 102 med henvisning til, at borgeren må søge at få dækket den ansøgte hjælp efter aktivlovens §§ 81 eller 82.

Først når hjælpen ikke kan ydes efter § 102, kan kommunen vurdere [Aktivloven § 81](#) og [Aktivloven § 82](#).

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på: I den konkrete sag bag 25-24 fandt Ankestyrelsen det kritisabelt, at kommunen stoppede en løbende bevilget psykologbehandling uden at begrunde, hvorfor borgeren ikke længere kunne modtage hjælpen, og uden at tage stilling til det fremtidige behov. Kommunen kunne ikke henvise sagen til ydelseskontoret uden først at have taget stilling efter § 102. Ankestyrelsen anerkender samtidig, at bestemmelsen har et **begrænset anvendelsesområde**, og at kommunen inden for lovens rammer kan fastsætte generelle og vejledende serviceniveauer for, hvilke typer behandling der kan bevilges.

LOV

[Aktivloven § 81](#)[Aktivloven § 82](#)[Retssikkerhedsloven § 60, stk. 3](#)[Serviceoven § 102](#)[Serviceoven § 138](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau

09.12.2024

§ 5 Målgruppevurderingen: § 107, § 108 eller almenboligloven § 105

Ankestyrelsens praksis om valget af boform hviler på et bærende sonderingskriterium: **kan borgeren varetage et lejemål, og er behovet midlertidigt eller varigt?**

Midlertidigt behov kan ikke placeres i en permanent lejebolig. I 71-14 havde kommunen visiteret en borger med behov for et § 107-tilbud til en bolig oprettet efter [Almenboligloven § 105](#). Ankestyrelsen fastslog:

En borger, som kommunen fandt omfattet af personkredsen for et midlertidigt botilbud efter servicelovens § 107, kunne ikke visiteres til et tilbud efter almenboliglovens § 105 om almene ældreboliger.

Begrundelsen er strukturel: den almene bolig er af permanent karakter og omfattet af lejeloven, mens kommunen ved et § 107-tilbud skal kunne bringe opholdet til ophør, når afklaringsformålet er opfyldt. Var borgeren allerede flyttet ind, kunne vedkommende dog blive boende, fordi lejeforholdet er beskyttet.

Servicearealer og personale er en betingelse. I 8-18 om en ung med infantil autisme fastslog Ankestyrelsen, at behovet ikke kunne dækkes i en almen ungdomsbolig:

En borger, der har behov for den hjælp og støtte, der findes i et midlertidigt botilbud efter serviceloven, kan ikke i stedet visiteres til en ungdomsbolig efter almenboligloven, idet der ikke efter lovgivningen kan tilknyttes servicearealer og personale til ungdomsboligen.

Massivt døgnbehov peger på § 108. I 72-14 behandlede Ankestyrelsen tre sager principielt og henførte borgere med meget betydelig og varig funktionsnedsættelse til [Serviceloven § 108](#). Ankestyrelsen lagde vægt på helt konkrete forhold:

Vi har herved lagt vægt på, at hendes gennemsnitlige udviklingsalder er vurderet til 1½ til 2 år. Hun har behov for massiv støtte til alle dagens gøremål, både praktisk, personligt og socialt. Hun har behov for et døgndækket botilbud med den rette indsats i form af tæt personaledekning udført af velkendt personale.

Afgørende var også, at borgeren hverken kunne give informeret samtykke eller påtage sig rettighederne og forpligtelserne i et lejeforhold, og at hun ikke kunne udnytte normale boligfaciliteter.

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på ved målgruppevurderingen:

- Om funktionsnedsættelsen er **varig** eller behovet har karakter af afklaring, optræning eller udslusning.
- Om borgeren kan varetage et lejemål og give informeret samtykke.
- Om der er behov for tæt, kendt personale døgnet rundt – og om boformen overhovedet kan tilknyttes servicearealer.
- Hvilke konkrete funktionsbeskrivelser (udviklingsalder, adfærd, evne til at bruge køkken og bad) der foreligger i sagen.

Et tilbud kan godkendes med flere juridiske grundlag og anvendes fleksibelt, men kun hvis kvaliteten samlet set er til stede. I 20-16 stadfæstede Ankestyrelsen et afslag fra socialtilsynet, bl.a. fordi der ikke er hjemmel til at aldersbegrænse et længerevarende tilbud efter § 108:

Der ses ikke at være hjemmel til at aldersbegrænse et tilbud efter servicelovens § 108.

Service_loven § 108, stk. 1

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Krav om servicearealer: En borger med behov for midlertidigt botilbud efter Serviceloven kan ikke visiteres til ungdomsbolig efter Almenboligloven	01.01.2018
	Ankestyrelsen · Socialtilsyn: Godkendelse af fleksible pladser med flere juridiske grundlag i botilbud	01.01.2016
	Ankestyrelsen · Midlertidigt botilbud efter Serviceloven § 107 kan ikke etableres i længerevarende bolig efter Almenboligloven § 105	01.01.2014
	Ankestyrelsen · Borger med omfattende funktionsnedsættelse og behov for massiv døgnstøtte er omfattet af Serviceloven § 108 – ikke Almenboligloven § 105	01.01.2014

Botilbud eller støtte i egen bolig – kommunens pligt til at skabe

§ 6 rammerne

Det praktisk vigtigste spørgsmål i voksenområdet er, om kommunen kan nøjes med socialpædagogisk støtte i egen bolig frem for at bevilge et botilbud. Her går Ankestyrelsens praksis videre end en ren målgruppevurdering: kommunen skal også sikre, at støtten **faktisk kan leveres**.

Den ledende afgørelse er [21-18](#) om en hjemløs borger med ADHD, cystisk fibrose og stofmisbrug, der havde fået afslag på § 107 med henvisning til, at han kunne støttes i egen bolig. Ankestyrelsen hjemviste og udtalte:

Kommunen skal undersøge, om det rent faktisk er muligt at levere den socialpædagogiske støtte til borgeren under borgerens aktuelle boligmæssige rammer. Hvis borgeren ikke selv kan skabe de rammer, der er nødvendige for at kunne modtage støtten, skal kommunen sørge for, at rammerne for at levere støtten er til stede.

Og videre om konsekvensen:

Hvis kommunen kan konstatere, at rammerne for at levere den nødvendige støtte ikke er til stede ... vil borgeren være berettiget til et midlertidigt botilbud, indtil kommunen har sørget for, at borgeren kan få leveret den nødvendige hjælp på anden vis.

Afgørelsen er gengivet i [Botilbudsvejledningen](#), som samtidig præciserer, at kommunen ikke dermed er forpligtet til at skaffe en lejlighed, hvis den bevilgede støtte kan leveres på anden vis. Grundlaget er helhedsvurderingen efter [Retssikkerhedsloven § 5](#) og oplysningspligten efter [Retssikkerhedsloven § 10](#).

Omvendt kan en tilstrækkelig intensiv støtte i egen bolig **træde i stedet for** et botilbud. Det er slået fast i refusionspraksis, som samtidig er den bedste illustration af, hvornår Ankestyrelsen anser støtte i egen bolig for reelt at være et botilbud. I [31-12](#) modtog en borger med paranoid skizofreni 6 timers § 85-støtte, 3-4 timers beskyttet beskæftigelse og over 20 timers aktivitets- og samværstilbud ugentligt – i alt ca. 29-30 timers struktureret hjælp:

Den samlede støtte har et sådant omfang og en sådan karakter, at det kan sidestilles med og træder i stedet for en boform.

I [47-13](#) blev også ydelser efter **anden** lovgivning talt med: 14 timers § 85-støtte plus ca. 25 timers skånejob – i alt ca. 39 timers ugentlig kontakt og beskæftigelse – kunne sidestilles med en boform, fordi:

der ikke er lovgivningsmæssigt holdepunkter for, at det alene er støtte efter serviceloven, der kan indgå i vurderingen af den samlede hjælp.

Mønsteret i vurderingen: Ankestyrelsen ser på den samlede ugentlige støttemængde, på om støtten skaber den **struktur i hverdagen**, som et botilbud ellers ville give, og på hvad alternativet realistisk ville være. Diagnosen i sig selv er ikke afgørende – det er behovets omfang og karakter.

LOV	Retssikkerhedsloven § 5	Retssikkerhedsloven § 10	Service_loven § 85	Service_loven § 104
	Service_loven § 107, stk. 1-2			
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Krav til helhedsvurdering ved valg mellem socialpædagogisk støtte og midlertidigt botilbud			01.01.2018
	Ankestyrelsen · Mellemkommunal refusion: Skånejob og socialpædagogisk støtte i egen bolig kan sidestilles med ophold i boform			01.01.2013
	Ankestyrelsen · Refusion ved støtte i egen bolig: Vurdering af hvornår samlet hjælp sidestilles med et botilbud			01.01.2012

Aktivitets- og samværstilbud efter § 104 og beskyttet beskæftigelse

§ 7 – begrænsninger i kommunens adgang til at reducere

[Service_loven § 104](#) forpligter kommunen til at tilbyde aktivitets- og samværstilbud »til opretholdelse eller forbedring af personlige færdigheder eller af livsvilkårene«. Ankestyrelsen har navnlig taget stilling til, hvornår et bestående tilbud kan skæres ned.

I 90-14 havde kommunen nedsat beskyttet beskæftigelse efter [Service_loven § 103](#) fra fire til tre dage om ugen med henvisning til, at borgeren den fjerde dag kunne lave havearbejde og være i eget selskab. Ankestyrelsen ændrede afgørelsen:

Tilbud om beskyttet beskæftigelse skal have et erhvervspræget formål. En reduktion af tilbuddet kan ikke begrundes med, at borgeren overlades til sig selv eller henvises til et aktivitets- og samværstilbud.

Ankestyrelsen opstillede tre saglige grunde til at nedsætte et tilbud: borgerens eget ønske om ændring, at behovet for beskæftigelse opfyldes i mindre omfang, eller at funktionsevnen er forværret, så tilbuddet ikke længere kan anvendes. Et § 103-tilbud kan ikke erstattes af et § 104-tilbud, medmindre borgerens behov er skiftet mod mere samvær og ændringen sker i overensstemmelse med borgerens ønsker.

Sammenhængen mellem § 103 og § 104 er nærmere beskrevet i [vejledningen om ledsageordning, beskyttet beskæftigelse og aktivitets- og samværstilbud](#), hvoraf det bl.a. fremgår, at et aktivitets- og samværstilbud kan reduceres, hvis borgerens behov for aktivitet og samvær fortsat dækkes ved den ændrede bevilling – men at kommunen skal have undersøgt, hvilke aktiviteter der reelt er i tilbuddet, og i hvilket omfang borgeren kan deltage.

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på: formålet med det konkrete tilbud (erhvervspræget vs. socialt), om der er dokumenteret en ændring i borgerens behov eller funktionsevne, om borgeren selv ønsker ændringen, og om det henviste alternativ faktisk dækker samme behov. Henvisning til passiv tid eller til »hjemmedage« er usaglig.

LOV	Serviceoven § 103	Serviceoven § 104	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Nedsættelse af beskyttet beskæftigelse: Kommunen kan ikke reducere tilbuddet med henvisning til hjemmedage eller aktivitets- og samværstilbud		01.01.2014
	Ankestyrelsen · Refusion ved støtte i egen bolig: Vurdering af hvornår samlet hjælp sidestilles med et botilbud		01.01.2012

§ 8 Visitation til ældre- og plejebolig efter almenboligloven § 54

Almene ældreboliger skal efter [Almenboligloven § 54, stk. 1](#) udlejes til »ældre og personer med handicap, der har særligt behov for sådanne boliger«, mens boliger indrettet til personer med betydelig og varigt nedsat funktionsevne er omfattet af [§ 54, stk. 2](#). Kommunalbestyrelsen udøver anvisningsretten og fastsætter selv visitationskriterierne.

Ankestyrelsen behandlede rammerne principielt i [101-19](#), hvor to sager blev afgjort forskelligt.

Sag	Boligtype	Borgerens forhold	Kommunens fokus	Udfald
Sag 1	Ældre- og handicapvenlig bolig	Aspergers syndrom, lav stresstærskel, sansepåvirkelighed	Kun fysisk funktionsevne – borgeren kunne færdes uden hjælpemidler	Hjemvist
Sag 2	Plejebolig	Kørestolsbruger, KOL og hjerteproblemer, omfattende personlig pleje, kunne betjene nødkald	Krav om observation/hjælp døgnet rundt	Stadfæstet

Det principielle udgangspunkt er, at kommunen kan fastsætte saglige kriterier, men:

Kriterierne skal tage højde for, at boligerne kan rumme borgere med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser. Kriterierne må derfor ikke udelukke borgere med psykiske lidelser fra at blive visiteret til en ældre- og handicapvenlig bolig eller en plejebolig.

I sag 2 accepterede Ankestyrelsen derimod kommunens **døgnkriterium** som lovligt og stadfæstede afslaget:

Vi finder på den baggrund, at du samlet set ikke har et behov for personlig hjælp og pleje i så væsentlig et omfang eller behov for tæt personalekontakt døgnet rundt, at du er berettiget til en plejebolig.

Mønsteret: Ankestyrelsen efterprøver kriteriernes lovlighed og om alle relevante hensyn er inddraget – men underkender ikke kommunens konkrete afvejning, når kriteriet er sagligt og faktisk anvendt. At borgeren kan tilkalde hjælp akut (nødkald, telefon), taler afgørende imod, at der er tale om et egentligt døgnbehov.

Ankestyrelsen fremhævede desuden i 101-19, at både ældre- og plejeboliger er omfattet af retten til frit valg efter [Almenboligloven § 58 a](#). Bestemmelsen forudsætter, at betingelserne for anvisning er opfyldt både i bopælskommunen og i tilflytningskommunen, og at tilflytningskommunens vurdering sker efter samme retningslinjer som for kommunens egne borgere, jf. [§ 58 a, stk. 2](#). Efter [§ 58 a, stk. 4](#) kan kommunalbestyrelsen beslutte, at frit valg ikke kan anvendes, når den forhandlede pris overstiger prisen for den anviste plejebolig med mere end 10 pct.

Opmærksomheden henledes på, at plejehjem og beskyttede boliger, som 101-19 henviste til gennem den dagældende bestemmelse i serviceloven § 192, nu reguleres i ældreloven – [Almenboligloven § 58 a, stk. 1](#) henviser således i dag til ældrelovens § 47.

LOV

[Almenboligloven § 54, stk. 1-2](#)[Almenboligloven § 58a, stk. 1-4](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Visitation til ældre- og plejeboliger: Psykiske funktionsnedsættelser skal indgå i kommunens visitationskriterier

01.01.2019

Frit valg af længerevarende botilbud, dobbeltvisitation og 10

§ 9 pct.-loftet

Efter [Serviceloven § 108, stk. 2](#) har en borger, der modtager et § 108-tilbud og ønsker at flytte til en anden kommune, ret til et **tilsvarende** tilbud dér. Det er en forudsætning, at borgeren opfylder betingelserne for optagelse i både fraflytnings- og tilflytningskommunen. Retten omfatter efter [§ 108, stk. 3](#) også, at ægtefælle, samlever eller registreret partner fortsat kan indgå i husstanden.

Ankestyrelsen fastlagde kriterierne for »tilsvarende tilbud« i [165-10](#), hvor kommunen havde afvist borgerens ønskede botilbud som et udslag af kommunens serviceniveau. Ankestyrelsen gav borgeren medhold og opstillede to – og kun to – lovlige afslagsgrunde:

- **Egnethed:** tilbuddet skal opfylde borgerens behov for hjælp, støtte og udvikling på niveau med kommunens eget tilbud.
- **Økonomi:** tilbuddet må ikke medføre en væsentlig merudgift.

Ansøgere, som opfylder betingelserne for at modtage tilbud efter servicelovens § 108, har ret til frit at vælge sådanne botilbud.

Ankestyrelsen bemærkede samtidig, at kommunen ikke kan nøjes med at afklare personkredsen, men skal træffe en individuel afgørelse om hjælpen – og at borgeren alligevel har ret til frit valg, når egnetheds- og økonomikriterierne er opfyldt.

Ved flytning over kommunegrænser kræver Ankestyrelsen **dobbeltvisitation**. I [77-14](#) var borgeren visiteret til et § 108-tilbud i fraflytningskommunen, men tilflytningskommunen optog vedkommende i en **plejebolig**. Det var ikke et tilsvarende tilbud:

Retten til mellemkommunal refusion efter reglerne om frit valg forudsætter, at proceduren om dobbelt visitation er fulgt. Borgeren skal således opfylde betingelserne for optagelse i den pågældende type botilbud i både fraflytningskommunen og tilflytningskommunen.

Ankestyrelsen understregede, at en borger i § 108-personkredsen ikke kan antages at kunne kompenseres ved en plejebolig.

Retsstillingen er ændret pr. 1. juli 2025. Ved **lov om ændring af lov om social service og lov om almene boliger m.v. af 21. juni 2025** blev der indsat et 3. pkt. i § 108, stk. 2, hvorefter retten til et tilsvarende tilbud kun omfatter tilbud, hvor udgiften på baggrund af den forhandlede pris ikke overstiger udgiften til det tilbud, fraflytningskommunen har visiteret til, med mere end **10 pct.** Af lovbemærkningerne fremgår:

I de tilfælde, hvor den forhandlede pris for det af personen ønskede alternative tilbud eller botilbudslignende tilbud er mere end 10 pct. dyrere for kommunen, vil kommunen kunne afslå at imødekomme personen ønske med begrundelse i prisen.

Det fremgår samtidig af bemærkningerne, at kommunen frivilligt kan vælge at ændre sin visitation til det ønskede tilbud, hvorved prisgrænsen ikke længere er til hinder. Den tidligere praksis om »væsentlig merudgift« i 165-10 er dermed for § 108-tilbud afløst af en fast, talmæssig grænse – mens egnedetskriteriet består uændret.

Ved samme lejlighed blev der ved **lov om ændring af lov om social service af 21. juni 2025** indsat en adgang for kommunalbestyrelsen til inden for 6 måneder efter dødsfaldet og med 3 måneders varsel at opsiges en efterlevende ægtefælle, samlever eller registreret partner fra et § 108-botilbud, jf. [§ 108, stk. 3](#). Har den efterlevende selv behov for et § 108-tilbud, som kan imødekommes af samme eller et tilsvarende tilbud, kan opsigelse ikke ske – og afgørelsen kan **ikke påklages til anden administrativ myndighed**.

Det nærmere indhold af flytteretten er reguleret i [bekendtgørelsen om betaling for botilbud m.v. og om flytteret i forbindelse med botilbud efter § 108](#).

LOV	Retssikkerhedsloven § 9c, stk. 4	Service-loven § 108, stk. 2, 3	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Visitation til ældre- og plejeboliger: Psykiske funktionsnedsættelser skal indgå i kommunens visitationskriterier		01.01.2019
	Ankestyrelsen · Frit valg og mellemkommunal refusion: Krav om dobbeltvisitation til tilsvarende botilbud		01.01.2014
	Ankestyrelsen · Frit valg af længerevarende botilbud: Kommunens afslag skal bygge på manglende egnethed eller væsentlig merudgift		01.01.2010

§ 10 Ophør, udvisitering og flytning uden samtykke

Et botilbud er ikke en uopsigelig ret til en bestemt bolig, men kommunen bærer et selvstændigt ansvar for, at borgeren fortsat får den nødvendige hjælp.

Botilbuddets opsigelse af aftalen. I [47-22](#) – der udtrykkeligt ændrede hidtidig administrativ praksis – havde et botilbud opsagt aftalen med kommunen om en borger med Aspergers syndrom. Ankestyrelsen stadfæstede udvisiteringen:

Hvis botilbuddet opsiger aftalen med kommunen om placeringen af borgeren, kan kommunen udvisitere borgeren fra botilbuddet. Kommunen skal da i overensstemmelse med servicelovens almindelige regler sikre sig, at borgeren får den hjælp, som borgeren har behov for, herunder ved visitering til et nyt botilbud.

Begrundelsen er, at botilbuddets opsigelse af aftalen ikke er reguleret i serviceloven, og at tilbuddet dermed ikke længere er egnet. Princippet gælder både § 107-, § 108- og [Almenboligloven § 105, stk. 2](#)-tilbud. Modsætter borgeren sig flytningen eller kan ikke give informeret samtykke, skal reglerne om flytning uden samtykke iagttages.

Flytning uden samtykke. [Serviceloven § 129, stk. 1](#) opstiller fem kumulative betingelser for optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke, mens [§ 129, stk. 2](#) i »ganske særlige tilfælde« tillader flytning mellem tilsvarende boliger, når det skønnes at være i borgerens egen interesse. Rækkevidden af stk. 2 blev afklaret i [17-22](#), hvor Ankestyrelsen ændrede to afslag fra Familieretshuset og tillod flytning i begge sager. Det faste udgangspunkt er skarpt formuleret:

Det helt faste udgangspunkt er, at borgeren ikke må (antages at ville) modsætte sig flytningen.

Hensynet til pårørendekontakt er centralt, men ikke det eneste mulige formål:

Flytning uden samtykke efter servicelovens § 129, stk. 2, kan finde sted i sager, hvor formålet med flytningen ikke har til formål at bringe borgeren tættere på sine pårørende, såfremt de øvrige betingelser i bestemmelsen er opfyldt.

I sag 1 var det udsigten til forbedret kognitiv og fysisk udvikling gennem samvær med beboere på samme niveau, der udgjorde det særlige forhold; i sag 2 var det, at afstanden til familien blev reduceret fra 116 km til 29 km.

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på ved flytning uden samtykke: at borgeren ikke må antages at ville modsætte sig, at flytningen efter en objektiv vurdering entydigt eller med betydelig overvægt er til borgerens bedste, og at det nye botilbud kan varetage omsorgen for borgeren. Hensyn, der hører under stk. 1 (forebyggelse af væsentlig personskaade), må ikke forfølges gennem stk. 2.

Aldersgrænser og »udvoksning« er ikke en flytningsgrund. I 20-16 fastslog Ankestyrelsen, at en beboer i et § 108-tilbud kun kan flyttes mod sin vilje, hvis betingelserne i § 129 er opfyldt – at beboeren fylder 29 år er ikke i sig selv tilstrækkeligt.

LOV

Almenboligloven § 105, stk. 2

Serviceloven § 107

Serviceloven § 108

Serviceloven § 129, stk. 1-2

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Opsigelse af aftale om botilbud: Kommunens udvisiteringsret og pligt til at sikre ny hjælp	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Flytning uden samtykke: Definition af 'ganske særlige tilfælde' efter serviceloven § 129, stk. 2	01.01.2022
	Ankestyrelsen · Socialtilsyn: Godkendelse af fleksible pladser med flere juridiske grundlag i botilbud	01.01.2016

§ 11 Egenbetaling for botilbud og de økonomiske følgevirkninger

Beboere betaler for ophold i boformer efter §§ 107-110, jf. [Serviceloven § 163, stk. 2](#), hvor betalingen for længerevarende botilbud fastsættes med udgangspunkt i bygningens omkostninger, mens beboere i midlertidige botilbud, der bevarer egen bolig, som udgangspunkt ikke betaler for boligen. De nærmere regler findes i [betalingsbekendtgørelsen](#) – for § 108-tilbud beregnes boligdelen bl.a. på grundlag af budgetterede driftsudgifter med tillæg af 10 pct. af den seneste offentlige vurdering – og for §§ 109 og 110 i [egenbetalingsbekendtgørelsen](#).

Ankestyrelsen har skærpet de forvaltningsretlige krav til opkrævningen. I 43-19 havde kommunen varslet egenbetaling i december 2016, men først truffet afgørelse om beløbets størrelse i november 2017 og krævede herefter 40.356,89 kr. efterbetalt. Ankestyrelsen ophævede kravet:

En afgørelse kan kun have virkning for tiden efter, at den er meddelt borgeren, medmindre der i loven er hjemmel til at tillægge afgørelserne tilbagevirkende kraft.

Afgørelsen indeholder desuden et vigtigt link mellem økonomi og egnethed: et botilbud er som udgangspunkt **ikke egnet**, hvis borgeren ikke har råd til at betale egenbetalingen – kommunen kan dog nedsætte betalingen.

Egenbetalingen for et botilbud er samtidig en boligudgift i forsørgelsesretlig forstand. I 57-18 fastslog Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg, at betalingen for en § 108-bolig skal indgå ved beregningen af nettoboligudgiften efter [Aktivloven § 34](#):

Ved beregningen af nettoboligudgiften til en ansøgers faktiske bolig, kan der ikke efter bekendtgørelsen, stilles krav om at boligen er godkendt til beboelse eller omfattet af lejeloven.

Det er dermed uden betydning, at boligen ikke er omfattet af lejelovgivningen, jf. [Serviceloven § 111, stk. 1](#), og at der ikke foreligger en lejekontrakt.

Hvad Ankestyrelsen lægger vægt på: at afgørelsen om betalingens størrelse er truffet og meddelt, at borgeren har et rimeligt beløb til personlige fornødenheder tilbage, og at betalingen ikke overstiger huslejen i sammenlignelige lejeboliger.

LOV	Aktivloven § 34, stk. 1	Serviceloven § 111, stk. 1	Serviceloven § 163, stk. 2
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Egenbetaling for botilbud: Virkningstidspunkt for afgørelse om betalingens størrelse 01.01.2019 Ankestyrelsen · Særlig støtte: Definition af nettoboligudgift for borgere på botilbud efter Serviceloven § 108 01.01.2018		

§ 12 Klagebehandling og sagsgang ved Ankestyrelsen

Kommunalbestyrelsens afgørelser efter serviceloven kan indbringes for Ankestyrelsen, når det fremgår af lovgivningen, jf. [Retssikkerhedsloven § 60, stk. 1](#). Klageretten tilkommer som udgangspunkt kun den person, afgørelsen vedrører, jf. [§ 60, stk. 2](#), og afgørelser om det generelle serviceniveau kan ikke påklages, jf. [§ 60, stk. 3](#). Ankestyrelsen prøver retlige spørgsmål, jf. [Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1](#); fuld prøvelse er efter [§ 69, stk. 2](#) forbeholdt bl.a. børne- og ungeudvalgets afgørelser og en række magtanvendelsessager.

To forhold har givet anledning til afgrænsningstvivil i praksis.

Hvad er en afgørelse? Klageadgangen omfatter kun egentlige afgørelser. En visitationsafgørelse – herunder et afslag på tilbageflytning til et andet botilbud – er en afgørelse. I [C-35-05](#) fastslog Ankestyrelsen, at et afslag på tilbageflytning for en domfældt borger var truffet med hjemmel i servicelovens dagældende § 92, stk. 1 – forgænger for [Serviceloven § 108](#) – og dermed skulle behandles efter de almindelige klageregler, og ikke efter specialreglerne om lovovertrædere. At visitationsafgørelsen indeholdt elementer af tvang og retssikkerhedshensyn ændrede ikke hjemmelsgrundlaget.

Hvad kan Ankestyrelsen sætte i stedet? Ankestyrelsen kan hjemvise, ændre eller stadfæste. Praksis viser et tydeligt mønster: hvor sagen er utilstrækkeligt oplyst eller det individuelle skøn mangler, **hjemvises** sagen (fx [21-18](#) og [20-15](#)); hvor retsanvendelsen er forkert og faktum er klart, **ændres** afgørelsen (fx [72-14](#) og [90-14](#)). Manglende begrundelse kan føre til, at afgørelsen anses for **ugyldig**, jf. [93-12](#).

Præcedensvirkning inden for nævnet. Ankestyrelsen henviser konsekvent til egne principmeddelelser og markerer eksplicit, når praksis ændres eller en tidligere meddelelse kasseres. Eksempler: [47-22](#) ændrede hidtidig administrativ praksis om udvisitering, [78-15](#) kasserede den automatiske udelukkelse af sindslidende fra ledsageordningen, og [25-24](#) ophævede **principmeddelelse 4-23** og genoptog de berørte sager. Ankestyrelsen henviser i 25-24 desuden udtrykkeligt til principafgørelserne 157-12 (kommunens selvstændige handlerum inden for retsgrundsætningerne) og 82-12 (efterprøvelse af kvalitetsstandarder).

Dette gør praksis forudsigelig, men også dynamisk: en principmeddelelse gælder, indtil Ankestyrelsen selv ophæver den – eller indtil Ombudsmanden eller domstolene korrigerer linjen, som det skete med [FOB 2024-19](#).

LOV	Retssikkerhedsloven § 60, stk. 1-3	Retssikkerhedsloven § 69, stk. 1-2	Service_loven § 108
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau 09.12.2024 Ankestyrelsen · Opsigelse af aftale om botilbud: Kommunens udvisiteringsret og pligt til at sikre ny hjælp 01.01.2022 Ankestyrelsen · Krav til helhedsvurdering ved valg mellem socialpædagogisk støtte og midlertidigt botilbud 01.01.2018 Ankestyrelsen · Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal 01.01.2015 Ankestyrelsen · Ledsageordning: Sindslidelse udelukker ikke automatisk, hvis der ikke er behov for socialpædagogisk støtte 01.01.2015 Ankestyrelsen · Borger med omfattende funktionsnedsættelse og behov for massiv døgnstøtte er omfattet af Serviceloven § 108 – ikke Almenboligloven § 105 01.01.2014 Ankestyrelsen · Nedsættelse af beskyttet beskæftigelse: Kommunen kan ikke reducere tilbuddet med henvisning til hjemmedage eller aktivitets- og samværstilbud 01.01.2014 Ankestyrelsen · Kontant tilskud: Regulering af bevilling ved ændret serviceniveau og krav til fyldestgørende begrundelse og budget 01.01.2012 Ankestyrelsen · Klageadgang: Visitation af mentalt retarderet lovovertræder uden domsanbringelse 01.01.2005		

Sammenhæng med domstolspraksis: opholdskommune, betaling og § 85-aftaler

Domstolene prøver sjældent selve visitationsskønnet efter §§ 85, 107 og 108 – de sager, der når retterne, handler i praksis om **hvem der skal betale** for botilbuddet, og om de aftaler, kommunen indgår for at levere støtten. Domstolene har på disse punkter både bekræftet og nuanceret Ankestyrelsens linje.

Højesteret om opholdskommune ved fraflytning fra botilbud. I [BS-1512/2024-HJR](#) af 15. oktober 2024 forlod en borger med kognitive udfordringer sit § 107-lignende botilbud den 16. juni 2017, flyttede folkeregisteradresse og tog ophold hos sin kæreste – for tre uger senere at flytte tilbage. Højesteret lagde efter en samlet vurdering til grund, at flytningen ikke var ment som et midlertidigt ophold, men som en **varig ændring af opholdsstedet**, og fremhævede borgerens skriftlige afskedsbrev og folkeregisterændringen. At borgeren havde kognitive udfordringer og var impulsstyret, kunne ikke føre til en anden vurdering. Vejen Kommune blev frifundet for et krav på 2.456.990 kr. Byrettens modsatte resultat, [BS-16728/2019-ESB](#), havde netop lagt vægt på, at opholdet var midlertidigt uden nyt anbringelsesgrundlag. Dommen viser, at domstolene ved fastlæggelsen af opholdskommune vægter de **objektive faktiske forhold** – faktisk flytning og CPR-registrering – tungere end borgerens støttebehov.

Højesteret om refusion for § 108-ophold. I [BS-58804/2023-HJR](#) af 18. april 2024 fastslog Højesteret, at det særlige refusionssystem i [Retssikkerhedsloven § 9 c](#) udelukker anvendelse af forældelseslovens absolutte 10-årige frist på et refusionskrav på 2.920.491 kr. for en borgers ophold i et [§ 108-botilbud](#). I [BS-27878/2024-HJR](#) af 23. januar 2025 – stadfæstelse af [BS-12879/2023-VLR](#) – blev både Skanderborg og Randers Kommune frifundet for Vejle Kommunes refusionskrav, efter at et botilbud var opsagt på grund af manglende lovligt ophold. Ankestyrelsen havde i sagen udpeget opholdskommunen, og domstolene lagde denne afgørelse til grund.

Byretten om § 85-støtte leveret af en pårørende. I [BS-16715/2020-ARH](#) af 18. august 2023 havde en kommune tilknyttet en far som støtteperson 30 timer ugentligt til 200 kr. i timen for at levere [§ 85-støtte](#) til hans voksne søn med atypisk autisme og svær OCD, efter at sønnen nægtede at vende tilbage til sit botilbud.

Faren gjorde gældende, at han reelt arbejdede omkring 100 timer om ugen, og krævede godtgørelse for brud på 48-timers reglen. Retten frifandt kommunen:

Efter en samlet vurdering af aftaleforholdets karakter, herunder på baggrund af omstændighederne omkring indgåelsen heraf, indholdet af aftalen og rammerne for udførelsen af den funktion, som Sagsøger skulle varetage efter aftalen, findes der ikke herved at være etableret et tjenesteforhold mellem parterne med den følge, at der reelt bestod et egentligt ansættelsesforhold.

At kommunen havde brugt blanketten »Medarbejdertilgang« og udbetalt beløbet som A-indkomst gennem lønsystemet ændrede ikke dette, fordi der hverken var instruktionsbeføjelse, rapporteringskrav eller tilsyn. Dommen illustrerer en risiko, som Ankestyrelsens praksis peger på fra den anden side: når kommunen ikke kan levere § 85-støtten i egnede rammer, jf. 21-18, presses løsningen over på pårørende – uden at disse opnår lønmodtagerbeskyttelse.

Samlet: Domstolene har ikke tilsidesat Ankestyrelsens materielle linje om målgruppe og boform. Deres bidrag ligger på det kommunaløkonomiske plan – opholdskommune, betalings- og refusionspligt – hvor de opretholder et objektivt, faktabaseret vurderingsgrundlag, som Ankestyrelsen selv anvender i sine refusionsafgørelser, jf. 66-13 og 58-17. Området behandles nærmere under [handlekommune-mellemkommunal-refusion](#).

LOV	Retssikkerhedsloven § 9, stk. 1-2	Retssikkerhedsloven § 9c	Service_loven § 85
	Service_loven § 107	Service_loven § 108	
PRAKSIS	Højesteret · Sag om mellemkommunal refusion for udgifter til anbringelse		23.01.2025
	Højesteret · Højesterets afgørelse om opholdskommune og betalingsforpligtelse for borger med kognitive udfordringer		15.10.2024
	Højesteret · Mellemkommunal refusion og rækkevidden af forældelseslovens absolutte frister		18.04.2024
	Landsretten · Vestre Landsrets dom om mellemkommunal refusion for udgifter til handicappet borger uden lovligt ophold		01.05.2024
	Byretten · Sag om ansættelsesforhold ved pasning af handicappet søn i hjemmet		18.08.2023
	Byretten · Afgørelse om betalingsforpligtelse for institutionsophold efter midlertidig fraflytning		14.09.2022
	Ankestyrelsen · Krav til helhedsvurdering ved valg mellem socialpædagogisk støtte og midlertidigt botilbud		01.01.2018
	Ankestyrelsen · Kommunes handlepligt og refusion ved flytning til ældrebolig etableret af kommune		01.01.2017
	Ankestyrelsen · Mellemkommunal refusion ved overgang fra efterværn til botilbud for voksne		01.01.2013

§ 14 Mellemkommunal refusion som spejl af botilbudsbegrebet

Refusionsreglerne i [Retssikkerhedsloven § 9 c](#) er formelt en anden problemstilling end visitationen, men Ankestyrelsens refusionspraksis er en af de bedste kilder til, hvordan nævnet i praksis afgrænser »botilbud«.

Støtte i egen bolig kan sidestilles med en boform. Som beskrevet ovenfor fastslog 31-12 og 47-13, at det er den samlede støttes **omfang og karakter** – ikke dens formelle organisering – der er afgørende. Ankestyrelsen fremhævede i 31-12, at hensigten med bestemmelsen er »at medvirke til fleksibilitet og modvirke, at formelle krav til organisering er en forhindring for at udvikle nye tilbudsformer«.

Boligens hjemmel er derimod afgørende for handlepligten. I 58-17 fastslog Ankestyrelsen, at almene ældreboliger etableret af en **kommune** efter [Almenboligloven § 105, stk. 2](#) skal sidestilles med boliger etableret

af et regionsråd og dermed er omfattet af opsamlingsbestemmelserne i [Retssikkerhedsloven § 9, stk. 7](#) og [§ 9 c, stk. 2](#):

Begrundelsen er, at der ikke er forskel på målgruppen i et tilbud oprettet af en kommune og et tilbud oprettet af en region. Der er for begge typer af tilbud tale om almene ældreboliger, der er opført med særligt henblik på at betjene borgere med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Ankestyrelsen understregede, at det ikke er den konkrete støtte, borgeren modtager, der er relevant, men alene om botilbuddet er **opført med det særlige henblik**.

Overgangen fra efterværn til voksenbotilbud bryder refusionskæden. I [66-13](#) fastslog Ankestyrelsen, at refusionstilsagnet bortfalder, når efterværnet bringes til ophør og borgeren i stedet visiteres til et botilbud efter [Serviceloven § 107](#):

Reglen om fortsat ret til refusion, hvis der ydes en anden type omfattende hjælp, gælder ikke refusion som følge af efterværn.

Begrundelsen er, at efterværn vedrører en afgrænset periode, mens et voksenbotilbud ikke gør – reglerne retter sig mod forskellige persongrupper. Vurderer kommunen, at den unges behov er så omfattende, at betingelserne for efterværn ikke er opfyldt, skal hjælpen ydes efter voksenreglerne allerede fra det fyldte 18. år.

LOV

[Almenboligloven § 105, stk. 2](#)[Retssikkerhedsloven § 9, stk. 7](#)[Retssikkerhedsloven § 9c, stk. 2](#)[Serviceloven § 85](#)[Serviceloven § 107](#)

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Kommunes handlepligt og refusion ved flytning til ældrebolig etableret af kommune	01.01.2017
	Ankestyrelsen · Mellemkommunal refusion: Skånejob og socialpædagogisk støtte i egen bolig kan sidestilles med ophold i boform	01.01.2013
	Ankestyrelsen · Mellemkommunal refusion ved overgang fra efterværn til botilbud for voksne	01.01.2013
	Ankestyrelsen · Refusion ved støtte i egen bolig: Vurdering af hvornår samlet hjælp sidestilles med et botilbud	01.01.2012

§ 15 Sammenfatning: de bærende hensyn i Ankestyrelsens praksis

Praksis på området lader sig sammenfatte i fem gennemgående hensyn.

1. Behovet, ikke formen, styrer. Uanset om tvisten angår [§ 83 mod § 85](#), [§ 85 mod behandling, § 103 mod § 104](#) eller [§ 107 mod § 108](#), spørger Ankestyrelsen først, hvad formålet med den ansøgte indsats er, og hvilken opgave der skal løses. Det gælder i [10-19](#), i [63-17](#) og i [90-14](#).

2. Hjælpen skal reelt kunne modtages. Kommunen kan ikke nøjes med at bevilge en indsats på papiret. Er de fysiske rammer ikke til stede, skal kommunen skabe dem – eller bevilge et midlertidigt botilbud, jf. [21-18](#). Og er borgeren ikke i stand til at udføre opgaven under den valgte støtteform, er hjælpen ikke tilstrækkelig, jf. [10-19](#).

3. Serviceniveauet er et udgangspunkt – aldrig en afskæringsregel. [Serviceloven § 138](#) giver kommunen et politisk handlerum, og [Retssikkerhedsloven § 60, stk. 3](#) afskærer klage over det generelle niveau. Men den konkrete afgørelse skal altid hvile på et individuelt skøn, jf. [20-15](#) og – efter [FOB 2024-19](#) – [25-24](#).

4. Boformens retlige ramme kan ikke omgås. Et midlertidigt behov kan ikke placeres i en permanent lejebolig, og et massivt døgnbehov kan ikke placeres i en bolig uden servicearealer og fast personale, jf. 71-14, 8-18 og 72-14.

5. Retsstillingen på frit valg er strammet. Den skønsprægede standard om »væsentlig merudgift« fra 165-10 er for § 108-tilbud afløst af en fast 10 pct.-grænse med virkning fra 1. juli 2025, og en parallel adgang gælder for plejeboliger efter Almenboligloven § 58 a, stk. 4. Kravet om dobbeltvisitation fra 77-14 består uændret, og egnedetskriteriet er fortsat en selvstændig betingelse.

For rådgiveren betyder det, at klagesager på området sjældent vindes på en påstand om, at kommunen har vurderet forkert – men ofte på, at kommunen ikke har vurderet: at oplysningsgrundlaget er tyndt, at et serviceniveau er anvendt som facitliste, at begrundelsen mangler, eller at kommunen har henvist borgeren videre uden først at tage stilling til den bestemmelse, der blev søgt efter.

LOV	Almenboligloven § 58a, stk. 4	Retssikkerhedsloven § 60, stk. 3	Serviceoven § 85
	Serviceoven § 102	Serviceoven § 107	Serviceoven § 108, stk. 2
			Serviceoven § 138
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau		
	Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem personlig og praktisk hjælp, rehabiliteringsforløb og socialpædagogisk støtte ved psykisk funktionsnedsættelse		
	Ankestyrelsen · Krav til helhedsvurdering ved valg mellem socialpædagogisk støtte og midlertidigt botilbud		
	Ankestyrelsen · Krav om servicearealer: En borger med behov for midlertidigt botilbud efter Serviceoven kan ikke visiteres til ungdomsbolig efter Almenboligloven		
	Ankestyrelsen · Afgrænsning mellem socialpædagogisk støtte efter serviceoven og behandling efter sundhedslovgivningen		
	Ankestyrelsen · Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal		
	Ankestyrelsen · Nedsættelse af beskyttet beskæftigelse: Kommunen kan ikke reducere tilbuddet med henvisning til hjemmedage eller aktivitets- og samværstilbud		
	Ankestyrelsen · Midlertidigt botilbud efter Serviceoven § 107 kan ikke etableres i længerevarende bolig efter Almenboligloven § 105		
	Ankestyrelsen · Borger med omfattende funktionsnedsættelse og behov for massiv døgnstøtte er omfattet af Serviceoven § 108 – ikke Almenboligloven § 105		
	Ankestyrelsen · Frit valg og mellemkommunal refusion: Krav om dobbeltvisitation til tilsvarende botilbud		
	Ankestyrelsen · Frit valg af længerevarende botilbud: Kommunens afslag skal bygge på manglende egnethed eller væsentlig merudgift		

REFERENCE Lovgrundlag

7 paragraffer

Almenboligloven § 54	stk. 1-2	Retssikkerhedsloven § 69	stk. 1
Serviceoven § 85		Serviceoven § 102	
Serviceoven § 104		Serviceoven § 107	stk. 1-2
Serviceoven § 108	stk. 1-3		

MATERIALE Citerede afgørelser

35 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

3

23.01.2025	Sag om mellemkommunal refusion for udgifter til anbringelse	7043-8467
15.10.2024	Højesterets afgørelse om opholdskommune og betalingsforpligtelse for borger med kognitive udfordringer	6357-7623
18.04.2024	Mellemkommunal refusion og rækkevidden af forældelseslovens absolutte frister	bs-58804-2023-hjr

LANDSRET TEN · ANKEINSTANS

1

01.05.2024	Vestre Landsrets dom om mellemkommunal refusion for udgifter til handicappet borger uden lovligt ophold	5436-6519
------------	---	-----------

BYRET TEN · FØRSTE INSTANS

2

18.08.2023	Sag om ansættelsesforhold ved pasning af handicappet søn i hjemmet	7056-8485
14.09.2022	Afgørelse om betalingsforpligtelse for institutionsophold efter midlertidig fraflytning	5936-7093

ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

27

09.12.2024	Praksisændring om kommunens pligt til at vurdere behandlingstilbud (§ 102) og fastsættelse af serviceniveau	25-24
01.01.2022	Opsigelse af aftale om botilbud: Kommunens udvisiteringsret og pligt til at sikre ny hjælp	47-22
01.01.2022	Flytning uden samtykke: Definition af 'ganske særlige tilfælde' efter serviceloven § 129, stk. 2	17-22
01.01.2019	Egenbetaling for botilbud: Virkningstidspunkt for afgørelse om betalingens størrelse	43-19
01.01.2019	Afgrænsning mellem personlig og praktisk hjælp, rehabiliteringsforløb og socialpædagogisk støtte ved psykisk funktionsnedsættelse	10-19
01.01.2019	Visitation til ældre- og plejeboliger: Psykiske funktionsnedsættelser skal indgå i kommunens visitationskriterier	101-19
01.01.2018	Særlig støtte: Definition af nettoboligudgift for borgere på botilbud efter Serviceloven § 108	57-18
01.01.2018	Krav om servicearealer: En borger med behov for midlertidigt botilbud efter Serviceloven kan ikke visiteres til ungdomsbolig efter Almenboligloven	8-18
01.01.2018	Krav til helhedsvurdering ved valg mellem socialpædagogisk støtte og midlertidigt botilbud	21-18
01.01.2017	Kommunes handlepligt og refusion ved flytning til ældrebolig etableret af kommune	58-17
01.01.2017	Afgrænsning mellem socialpædagogisk støtte efter serviceloven og behandling efter sundhedslovgivningen	63-17

01.01.2016	Socialtilsyn: Godkendelse af fleksible pladser med flere juridiske grundlag i botilbud	20-16
01.01.2015	Kommunens pligt til konkret og individuel vurdering af behov for rengøringshjælp – fravigelse af kvalitetsstandard for areal	20-15
01.01.2015	Ledsageordningen kan ikke bruges til lægeordnede aktiviteter, som i stedet dækkes af socialpædagogisk støtte	52-15
01.01.2015	Ledsageordning: Sindslidelse udelukker ikke automatisk, hvis der ikke er behov for socialpædagogisk støtte	78-15
01.01.2014	Midlertidigt botilbud efter Serviceloven § 107 kan ikke etableres i længerevarende bolig efter Almenboligloven § 105	71-14
01.01.2014	Frit valg og mellemkommunal refusion: Krav om dobbeltvisitation til tilsvarende botilbud	77-14
01.01.2014	Nedsættelse af beskyttet beskæftigelse: Kommunen kan ikke reducere tilbuddet med henvisning til hjemmedage eller aktivitets- og samværstilbud	90-14
01.01.2014	Borger med omfattende funktionsnedsættelse og behov for massiv døgnstøtte er omfattet af Serviceloven § 108 – ikke Almenboligloven § 105	72-14
01.01.2013	Mellemkommunal refusion: Skånejob og socialpædagogisk støtte i egen bolig kan sidestilles med ophold i boform	47-13
01.01.2013	Mellemkommunal refusion ved overgang fra efterværn til botilbud for voksne	66-13
01.01.2012	Nævnets efterprøvelse af retlige spørgsmål i sager om boligindretning	33-12
01.01.2012	Kontant tilskud: Regulering af bevilling ved ændret serviceniveau og krav til fyldestgørende begrundelse og budget	93-12
01.01.2012	Refusion ved støtte i egen bolig: Vurdering af hvornår samlet hjælp sidestilles med et botilbud	31-12
01.01.2010	Frit valg af længerevarende botilbud: Kommunens afslag skal bygge på manglende egnethed eller væsentlig merudgift	165-10
01.01.2005	Klageadgang: Visitation af mentalt retarderet lovovertræder uden domsanbringelse	C-35-05
01.01.2001	Fuld efterprøvelse af afgørelse om særligt dagtilbud efter visitationsudvalgs indstilling	C-32-01
PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		2
16.06.2025	Uenighed om udfyldelse af 8-tal på gæstekort førte til annullering af parkeringsafgift	park-6519
31.03.2025	Parkeringsforbud på brandvej ved Njalsgade: Tvist om skiltningens synlighed og adresseangivelse	park-7093